

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

The image shows the front cover of an old book. The cover is decorated with a marbled paper pattern consisting of numerous small, irregular, concentric circles or 'stones' in shades of brown, tan, and black. A dark, possibly leather or cloth, spine is visible on the left edge. In the bottom-left corner, there is a small, rectangular, off-white paper label with the number '6537' printed in black.

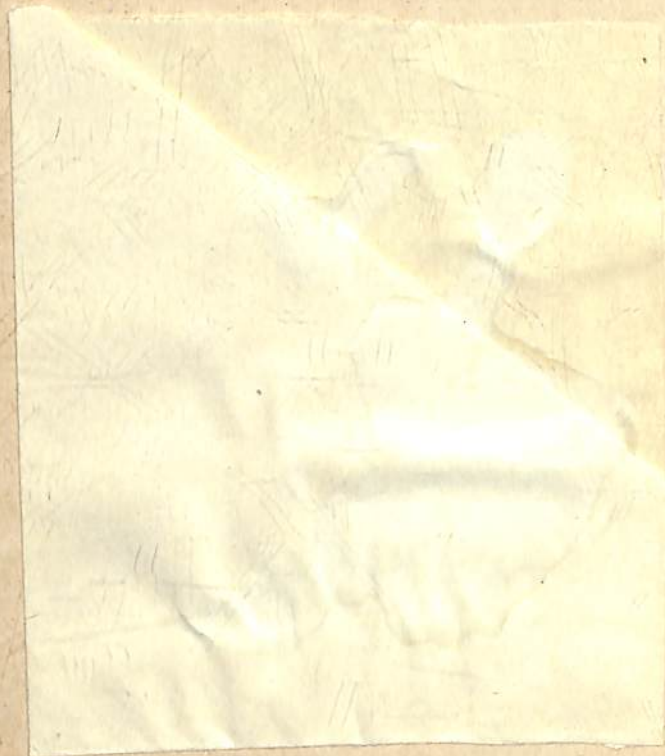
6537

~~2058~~ ...

~~2096~~

3765

~~1101~~

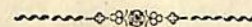
ՄԻԲԶԵՆ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՏՂԱՌՅ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՅ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՏՈՐԲ.

Երկրորդ տպագրութիւն

၈ ၁ ၆ ၂ ၁ ၃

Ի Տաթարանի Հ. Էնֆիաճեանց եւ Ընկ.

1 8 7 5

Իր սիրելի աշակերտուհիներին

ԵՒ

Աշակերտներին

ՆՈՒԻՐՈՒՄ Է

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՂԸ

Дозволено Цензурою Тифлисъ. 27-го Марта 1875 года.

ՆՈՐ ՈՒԾՏԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՋԱԳԱՐԻԱՍ ԵՒ ԵՂԻՍԱԲԵԹ

Ղուկ. ա. 5.

ՇԵՐՈՎ ԴԷՍԻ Թագաւորութեան ժամանակ,
Յուդայի մի փոքրիկ քաղաքում, որ լեառնե-
րի մէջ էր շինած, բնակում էր մի բարեպաշտ քահա-
նայ Ջաքարիա անունով, իր կնոջ Եղիսաբեթի հետ
միասին: Սոքա արդար էին Աստուծոյ առաջ և վա-
րում էին առաքելնի կեանք:

Սոքա անգաւակ էին և այս շատ տրամեցնում էր
նրանց, որովհետեւ բարի զաւակները ամէնից մեծ ու-
րախութիւն են առաքելնի ծնողների համար: Նոքա եր-
կար ժամանակ աղօթք էին անում Աստուծուն, որ տայ
իրանց որդի. բայց որովհետեւ երկուսն էլ արդէն ծե-
րացան, բոլորովին կորցրին իրենց երբեմն որդի ունե-
նալու յոյսը: Նոցա ամէն ցանկութիւնները ուղղած էին
մի նպատակի. այն է՝ կենդանի մնալ մինչև այն երջա-
նիկ ժամանակը, երբ կ'ծնի խոստացեալ Փրկիչը:

Քահանաները սովորաբար կարգով կատարում էին իրանց պաշտօնը Երուսաղէմի տաճարումը: Կարգը հա-
մաւ Զաքարիային և նա զնաց Երուսաղէմ: Երբ ժողո-
վուրդը աղօթում էր տաճարից դուրս) Զաքարիան քա-
հանայական զգեստներով մտաւ տաճարը, ուր բացի
քահանայից ոչ ոք չէր մտնում: Այնտեղ դրեց նա
խուռնի խնկոց սեղանի վրան և յանկարծ տեսաւ սե-
ղանի աջ կողմումը հրեշտակին կանգնած: Զաքարիան
խռովեցաւ և ահը պատեց նրան: «Մի վախենար, Զա-
քարիա, ասաց հրեշտակը, քո աղօթքդ լսելն եղաւ,
կինդ՝ Եղիսաբեթը կ'ծնի որդի և դու կ'անուանես նը-
րան Յովհաննէս և կ'լինի քեզ ուրախութիւն և ցնծու-
թիւն ու շատերը կ'ուրախանան նորա ծննդեան վրայ:
Նա մեծ կ'լինի Աստուծոյ առաջին: Նա չի խմիլ գինի
և ոչ օղի և կ'լցվի Սուրբ Հոգով դեռ իր մօր
յարգանդումը: Նա Խորայէլացիներից շատերին կ'դարձ-
նէ զէպի իրենց Աստուածը, որի առաջը կ'լինի նա Ե-
ղիայի հոգւով և զօրութեամբ. նա կ'դարձնէ որդւոց
իրանց հայրերի սիրտը, կ'լուսաւորէ իմաստութեամբ
նրանց, որոնք ընդդէմ են կենում նրան և կ'պատ-
րաստէ Տիրոջ համար ժողովուրդ կազմեալ (պատրաստ):»

Այսպիսի մեծ աւետիքը Զաքարիայի յոյսից վեր էր
շատ: Նա ոչ միայն բոլորովին յոյսը կտրել էր որդի ու-
նենալու, այլ և անկարելի էր համարում այն արդէն.
ուստի և ասաց հրեշտակին, «ինչո՞վ կարող եմ ես հա-
ւաստել այս խոստմունքդ. ես ծեր եմ, նոյնպէս էլ իմ
կինն»: Հրեշտակը պատասխանեց, «ես Քաբրիէլն եմ,
որ կանգնում եմ Աստուծոյ առաջին և զրկած եմ, որ
քեզ տամ այս աւետիքը: Որովհետեւ չ'հաւատացիր ինձ,

դու համր կ'լինիս) մինչև որ ամէնը, ինչ որ քեզ ասա-
ցի, կ'կատարվի»:

Հրեշտակը հեռացաւ և Զաքարիան մնացաւ:
Ամէնքը, որոնք տաճարից դուրս էին, սպասում
էին երբ նա դուրս կ'գայ տաճարիցը և զարմանում
էին որ նա ուշանում էր: Վերջապէս Զաքարիան դուրս
եկաւ Սրբութենից, միայն չէր կարողանում խօսիլ: Նա
չի կարողացաւ ասել սովորական օրհնութիւնն և լուռ
արձակեց ժողովուրդին. նա աշխատում էր նշաններով
յայտնել, որ չէր կարող խօսիլ: Այնժամանակ ամէնը
հասկացան, որ նա տեսել է տեսիլ: Երբ նորա պաշտօնի
օրերը վերջացան, նա յետ դարձաւ տուն: Շուտ սրանից
յետոյ Եղիսաբեթը յղացաւ և երկար ժամանակ թաղ-
ջնում էր իր ուրախութիւնը իր ազգականներից:

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՄԱՐԻԱՄ ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍԸ

Ղուկ ա. 26.

Քրիստոսի ծննդեան ժամանակները տարածվեցաւ
ոչ միայն Հրէաների, այլ և հեթանոսների մէջ հա-
մաւ, թէ շուտ կ'յայտնվի մարգարէների զուշակած
աշխարհի փրկիչը. Բայց Հրէաները ըստ մեծի մասին
մարգարէութիւնները այնպէս չէին հասկանում, ինչ-
պէս հարկն էր: Նոքա կարծում էին, թէ Մեսիայն կ'գայ
երկրիս վրայ, պատած երկրային մեծութեան փառքով.
կարծում էին, թէ խորայէլացի աղջիկներից ամէնից ե-
րեւելին և հարուստը կ'արժանանայ նրան մայր դառնա-
լու: Բայց Աստուած ուրիշ կերպի կարգեց բանը:

Գալիլեան) խորայելացւոց առաջուան թագաւորութեան հիւսիսային մասը, ուր ըստ մեծի մասին հեթանոսներ էին բնակում, արհամարհելի էր համարվում Հրէից աչքումը: Այս սակաւ նշանաւոր գաւառում կար մի փոքրիկ քաղաք Նազարէթ անունով:

Այստեղ էին բնակում Մարիամ Կուսի բարեպաշտ ծնողները՝ Յովակիմ և Աննան, որ Դաւիթ թագաւորի ցեղիցն էին: Սոքա անգլաւակ էին: Յաճախ ջերմեռանդութեամբ խնդրում էին Աստծուն, որ օրհնէ իրենց ամուսնութիւնը իրենց ցանկացած զաւակովը և այս սխառմանով առատաձեւութեամբ ողորմութիւն էին տալիս: Շատ տարիներ աղօթեցին Աստծուն այս մասին և միանգամ խոստացան իրենց աղօթքումը նրան նուիրել այն երեխային, որով նա կ'տայ իրեն օրհնութիւնը նրանց:

Ողորմած Աստուածը լսեց նոցա աղօթքը և բաշխեց բարեպաշտ ամուսիններին մի աղջկի, որից յետ ժամանակաց հաճեցաւ ծնել աշխարհիս փրկիչը: Աստուծոյ շնորհած աղջկան տրդար ծնողներն անուանեցին Մարիամ:

Այսպէս երեւցաւ գեղեցիկ արշալոյսը, ումից որ պէտք է ծագէր ճշմարտութեան Արեգակը, որին որ վաղուց սպասում էին ամէն սրբերը:

Յովակիմը ջերմեռանդ շնորհակալութեամբ բերաւ Աստծուն մեծագին զոհ:

Բարեպաշտ ծնողները կրթում էին սուրբ մանուկին ամենայն կարելի քնքուշութեամբ և հոգատարութեամբ: Իսկ երբ հասաւ իրենց խոստման ժամանակը, նուիրեցին նրան Աստծուն տաճարում: Այստեղ իմա-

նտուն կարգադրութեամբն Աստուծոյ, որ կառավարում էր նորա ծնողաց սիրտը, մնաց նա, որ, ունենալով միջոց տաճարում լինելու և լսելու Աստուծոյ խօսքը, մանկութեան ժամանակից ընդունէ իր մէջ բարեպաշտ մտքեր, զգացմունքներ և ցանկութիւններ և լինի ընդունակ ծնելու Ամենասուրբ Բանին Աստուծոյ:

Իր աղջկը Աստծուն նուիրելից յետոյ, Սուրբ Յովակիմը փոխեցաւ այս կեանքից յաւիտենական կեանքը և փոքր ժամանակ նրանից յետոյ Սուրբ Աննան էլ:

Իսկ Մարիամը մնում էր Երուսաղէմի տաճարում և կրթվում էր քահանաների վերակացութեան և հոգատարութեան տակ: Ունենալով ջերմեռանդ սէր Աստուծոյ, նա միտը դրեց իր բոլոր կեանքը նրան միայն նուիրել և խոստացաւ միշտ կոյս մնալ: Աղքատութիւնը, մշտնջենաւոր առանձնութիւնը, աղօթքը, ընթերցմունքը և Աստուծոյ խօսքը լսելը ծնուցին նորա մէջ յոյս Աստուծոյ վրան և խորին խոնարհութիւն:

Հին աւանդութիւնը պատմում է, թէ երբ Մարիամը տասներորս տարեկան դառաւ, քահանաները հրամայեցին նրան հեռանալ տաճարից և ուրիշ աղջկերանց նման մարդու գնալ. բայց նա յետ կացաւ այս առաջարկութենից, յայտնելով իր ուխտը, որ տուել էր Աստծուն, այն է՝ կոյս մնալ միշտ: Այս յայտնութիւնը քահանաներուն խռովեցրեց, որովհետեւ Աստուծոյ օրէնքը ասում է, եթէ մէկը ուխտ կ'ընէ Աստծուն պէտք է այն կատարէ: Նոքա խորհուրդ կազմեցին և վճռեցին հարցնել Աստծուն: Աստուած ցոյց տուեց նորա հետ պսակելու համար մի արդար մարդու, Յուդայի ցեղից: Այս էր Յովսէփ: Սա բնակում էր նոյն Նա-

զարեթումը, ուր կենում էին Սուրբ Կուսի ծնողները: Նա այն ժամանակը, ինչպես աւանդութիւնն ասում է, արդէն մօտ ութսուն տարեկան էր. նա զառամեալ էր և կերակրվում էր նոյնպէս իր սեպհական աշխատանքով, թէև Մարիամի պէս Դաւիթ թագաւորի ցեղիցն էր: Այս սուրբ մարդու հետ նշանվեցաւ Մարիամ Կոյսը, և այս միայն նորա համար, որ նա լինէր պահպանող սորա կուսութեան և ողջախոհութեան:

Այս Մարիամ Սուրբ Կուսին մօտ զրկեց Աստուած իր Գաբրիէլ հրեշտակապետին: Մարիամը, կարդալով մարգարէների զբերը, զիտէր, որ շուտ կ'զայ երկրիս վրայ խոտացեալ Մեսիան՝ փրկիչը և շատ ուղում էր հասնել այն ժամանակին: Եւ ահա՛ միանգամ, երբ նա հանդարտ առանձնութեան մէջ պարապած էր Աստուծոյ վրայ մտածելով, յանկարծ երևեցաւ նրան Գաբրիէլը երկնային լուսով և ասաց. «ուրախացիր» բերկրեալդ: Տէրը քեզ հետ է, օրհնեալ ես զու կանանց մէջ»:

Մարիամը իր հեզութեամբ այնքան փոքր էր համարում իր արժանաւորութիւնները, որ չէր կարողանում հասկանալ այս երկնային տեսիլը պատճառը: Նա խռովեցաւ և ասում էր մտքումը, թէ ի՞նչ է այս ողջոյնը և լուռ էր կենում:

Հրեշտակը ասաց նրան. «Մի՛ վախենար, Մարիամ, դու գտար շնորհք Աստուծոյ առաջև. դու կ'ծնես որդի և կ'անուանես նրան Յիսուս: Նա կ'լինի մեծ և կըկոչվի որդի Բարձրեղոյն: Տէր Աստուածը կ'տայ նրան նորա հօր՝ Դաւթի աթոռը, նա կ'թագաւորէ Յակովբի տան վրայ և նորա թագաւորութիւնը վերջ չի ունենալ:

Հեղ Կոյսը, թէև խօսեցած էր Յովսէփի հետ, բայց երբէք մտքումն էլ չունէր նորա կինը լինելու և այս պատճառով էլ ասաց. «բայց ի՞նչպէս կ'լինի այս ես մարդու չեմ ծանաչում (ես մարդ չունիմ)»:

Հրեշտակը պատասխանեց. «Հոգին սուրբ կ'իջնի քո վրայ և բարձրեղոյն զօրութիւնը հովանի կ'լինի քեզ, պատճառ որ քեզնից ծնելու Մանուկը սուրբ է և կ'կոչվի Աստուծոյ որդի: Ահա՛ քո ազգականդ՝ Եղիսաբէթն էլ, որին ամէնքն էլ ամուսնին համարում, վեցերորդ ամիսն է, որ յղե է: Աստուծոյ համար անկարելի բան չկայ»:

Սուրբ Մարիամը, լի ջերմեռանդ շնորհակալութեամբ Աստուծոյ, հեզութեամբ ասաց. «ես Աստուծոյ աղախինն եմ, թող լինի ինձ, ինչ որ ասացիր» և հրեշտակը մեկնեցաւ նրանից ու երկինք դնաց:

ԳԼՈՒԽ Գ.

ՍՈՒՐԲ ՄԱՐԻԱՄԸ ԵՒ ԱՐԴՍԻ ԵՂԻՍԱԲԵԹԸ

Դուկ ա. 39.

Ի՞նչպէս արտայայտենք այն ինչ որ զգում էր Սուրբ Կոյսը, երբ հրեշտակի հեռանալից յետոյ մէնակ մնաց: Նորա սիրտը լիքն էր կենդանի երկնային ուրախութեամբ: Նա չէր կարող մէնակ պարունակել իր մէջ բոլոր իր երջանկութիւնը, նա պէտք է բաց անէր մէկին իր սիրտը. բայց ո՞ւմը կարող էր նա բաց անել իր սիրտը, եթէ ոչ իր պատուելի ազգական Յղիսաբէթին: Ինքը հրեշտակը յիշեց նորա անունը և յայտանեց, որ նա էլ արժանացաւ երկնային ողորմութեան:

Երեքօրեայ լեռների միջով ճանապարհորդութեան ծանրութիւնը արդեւք չկարողացաւ լինիլ երիտասարդ կուսին. նա նոյն րոպէին պատրաստվեցաւ ճանապարհ ընկնելու և շուտով գնաց Եղիսաբէթի մօտ, որ հաղորդէ նրան իր բաղդաւորութիւնը և մասնակից լինի նորա ուրախութեանը: Բարեպաշտ և բարեգործ մարդիկ, յայտնի բան է, կրկնապատկում են իրենց ուրախութիւնը, երբ բաժանում են այն միմեանց մէջ. Նոքա ուրախանում են իրենց մերձաւորների յաջողութեան վրայ, որպէս թէ իրենց էր պատահել այն: Նթէ ամէնքը լինէին ճշմարտիւ բարի մարդիկ, երկիրս կ'լինէր այն ժամանակ դրախտ:

Մարիամ, մտնելով Զաքարիայի տուն, ողջունեց Եղիսաբէթին: Երբ Եղիսաբէթը լսեց Սուրբ Մարիամի ձայնը, երեխան խաղաց նորա որովայնումը: Եղիսաբէթը Հոգւով Սրբով լցվեցաւ և բարձր աղաղակեց. «օրհնեալ ես դու կանանց մէջ. որտեղեց է ինձ այս բաղդաւորութիւնը, որ իմ Տիրոջ Մայրը եկաւ ինձ մօտ: Ինչպէս լսեցի թէ չէ քո ողջոյնը, երեխան խաղաց որովայնումս ուրախութենից: Երանելի ես, որ հաւատացիր թէ կ'կատարվի ամէնը, ինչ որ քեզ Տիրոջից ասվեցաւ»:

Մարիամը շարժած մինչև սրտի խորը ասաց. Մեծացունում է անձս իմ Տիրոջս և հոգիս ցնծացաւ իմ Տէր Փրկչովս, որովհետև նա նայեցաւ իր աղախնի խոնարհութեան վրայ և այսուհետև ամէն ազգերը երանի կ'տան ինձ: Հզօրը մեծացրեց ինձ, Սուրբ է նորա անունը. Նորա ողորմութիւնը իր երկիւղածների վրայ ազգից ազգ է: Նա յայտնեց իր բազկի զօրու-

թիւնը. նա ջնջեց հպարտների խորհուրդները և բարձրացրեց խոնարհներուն: Աղքատներուն բարութեամբ լցրեց և հարուստներուն ունայն թողեց: Նա յիշեց իր ողորմութիւնները մեր հայրերին՝ Աբրահամին և Նորա ազգին յաւիտեան:

Սուրբ Մարիամը մնաց Եղիսաբէթի հետ մօտ երեք ամիս և յետոյ դարձաւ իր տուն:

ԳԼՈՒԽ Դ.

ՍՈՒՐԻ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Զաքարիային և Եղիսաբէթին ծնաւ որդի ինչպէս հրեշտակը զուշակել էր: Այր և կին ընդունեցին երեխային, իբրև Աստուծոյ նուէր, մեծաւ շնորհակալութեամբ. բայց Եղիսաբէթն ունէր ուրիշ պատճառ էլ աւելի ուրախանալու, որովհետև այն ժամանակ ամուլ կ'ինը անպատիւ էր համարվում ամէնի առջևը: Նա ամբողջ կէս դար համբերում էր այս նախատինքին, որն որ այժմ առնվեցաւ նորա վրայից: Այս և ուրիշ ամէն բաների համար շնորհակալ եղաւ նա Աստուծուն, աւելով. «օրպիսի ուրախութիւն է այս, որ զրկում է ինձ Աստուած ծերութեանս ժամանակ: Ողորմութեամբ նայեցաւ ինձ և առաւ իմ վրայից նախատինքը»: Նորա ամէն դրացիները և ազգականները, լսելով այս ողորմութիւնը, որն որ արաւ Աստուած նրան, ուրախանում էին նորա հետ միասին:

Ութերորդ օրը, երբ հասաւ թլիատութեան անունը տալու ժամանակը, նրան կամենում էին Զաքարիա տնուանել հօր պատուի համար, որովհետև աղ-

զականները չէին իմանում, որ երեսայի անունը արդէն հրեշտակից նշանակած էր: «Չէ՛») ասաց Նղիսարէթը, նա սէտք է Յովհաննէս անուանուի: Այն ժամանակ ազգականները ասում էին նրան, որ նոցա ազգումը ոչ մի այդ անունը ունեցող մարդ չէ եղել և տալիս էին նշան Զաքարիային, որն որ դեռ էլի համր էր, որ նա նշանակէ երեսայի անունը: Զաքարիան առաւ տախտակի կտոր և գրեց վրան յետագայ խօսքերը. «նորա անունը թող լինի Յովհաննէս»: Ամէնքը զարմացան այս բանի վրայ:

Այս բոլորէն բացվեցաւ Զաքարիայի լեզուն, որովհետեւ այն ժամանակ կատարվեցաւ հրեշտակի ամէն ասածը: Նա բարձր և հասկանալի ձայնով սկսաւ փառաւորել Աստուծուն: Ամէն այնտեղ ներկայ գտնողներին և ամէնին որոնք այն երկրում բնակում էին, տիրեց ահ և ամէնքը ասում էին իրենց մտքումը. «ի՛նչ կը լինի այս երեսան», իսկ Զաքարիան նորա հայրը լըցուած Հոգւով Սրբով, սկսաւ մարգարէանալ ասելով. «Օրհնեալ է Կորայէլի Աստուածը. Նա այց ելաւ մեզ և արաւ փրկութիւն իր ժողովուրդին: Նա կանգնացրեց մեզ փրկութիւն, իր ծառայի Դաւթի տնից, ինչպէս գուշակեցին այն սրբերը: Նա կ'փրկէ մեզ ամեն մեզ ատողների ձեռքից: Նա ողորմեց մեր հայրերին և յիշեց իր ուխտը՝ իր երդմամբ տուած խոստմունքը մեր հօրը՝ Աբրահամին: Մենք, փրկուածներս մեր թշնամիներից, կ'պաշտենք նրան առանց երկիւղի սրբութեամբ հայր Աբրահամի: Մենք, փրկուածներս մեր թշնամիներից, կ'պաշտենք նրան առանց երկիւղի սրբութեամբ և արգարութեամբ բոլոր մեր կեանքի ժամանակ: Իսկ

դու, երեսայ, կ'լինիս Ամենաբարձրեայի մարգարէն, դու կ'երթաս Տիրոջ առաջին, նորա ճանապարհը պատրաստելու, կ'խրատես մարդոց, որ փնտռեն մեղաց թողութիւնում իրենց փրկութիւնը, որ պարգեւեց մեզ իր ողորմածութեամբ մեր Աստուածը, որն որ զրկեց մեզ երկնից Արեգակը, որ լուսաւորէ խաւարի և մահուան ստուերի մէջ նստողներուն և ուղղէ մեր ոտերը դէպի խաղաղութեան ճանապարհը»:

Երեսայն աճում էր և զօրանում հոգւով. նա բռնակում էր անապատումը, մինչև մարդոց յայտնվելու օրը:

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Ղուկ. Բ. 1. Մատ. ա. 18.

Յովսէփի Մարիամ Կուսի այրը, չէր իմանում դեռ նրան եղած աւետիքը. բայց Աստուած յայտնեց նրան այս գաղտնիքը: Երեւեցաւ նրան հրեշտակը և ասաց. «Յովսէփի, որդի Դաւթի, մի՛ վախենար առնել Մարիամին քեզ մօտ. նա կ'լինի Աստուծոյ Որդւոյ մայրը, նըբանից ծնած երեսային կ'անուանես դու Յիսուս (այս անունը նշանակում է փրկիչ)» որովհետեւ նա կ'փրկէ իր ժողովուրդը մեղքից: Յովսէփը, երբ զարթեցաւ, իսկոյն կատարեց հրեշտակի հրամանը. նա սուրբ Մարիամին առաւ իր տուն և նոքա բնակում էին Նազարէթում խաղաղութեամբ, համաձայնութեամբ լիքը երեստագիտութեամբ առ Աստուած և վարում էին անաբառ կեանք:

Այս ժամանակ Հռովմայեցւոյ Օգոստոս կայսրից հրաման եկաւ Հրէաստանն աշխարհագիր անելու ամեն նորա հպատակներուն: Ամենքը պէտք է զրել տային իրենց անունը իրենց հայրենիքում: Յովսէփի և Մարիամ, Դաւիթ թագաւորի ցեղից լինելով, պէտք է զրէին իրենց անունը Հրէաստանի Բեթղեհէմ քաղաքում, որ Դաւթի հայրենիքն էր: Այսպէս կատարելապէս հին մարգարէութիւններից մէկը, որ գուշակում էր թէ Քրիստոս կ'ծնի Բեթղեհէմում: Նոքա զընացին այնտեղ:

Նոքա հասան Բեթղեհէմ երեկոյեան: Այստեղ շատ մեծ բազմութիւն ժողովեցաւ զրվելու համար. ամեն աները լեքն էին եկած մարդիկներով: Յովսէփը 'ի զուր վնասուեց օթեան, որ զիշերն այնտեղ անց կացնէ. նրանց ոչ մի տուն չէին ներս թողնում. առաջինը՝ որ ամեն աները բռնած էին և երկորդը՝ որ նոքա աղքատ էին: Գիշերը վրայ հասաւ. նոքա դադրած էին ճանապարհորդութենից և ոչ մի ապաստանի տեղ չէին գտնում: Ի՞նչպիսի խղճալի դրութիւն է: Քաղաքի ծայրումը կար մի այր (ծակ քարափ), ուր հովիւները վատ եղանակներին և զիշերները հաւաքում էին իրենց խաչները: Այս իսկ այրումը ծնաւ Յիսուս Քրիստոս՝ Աստուծոյ որդին: Սուրբ Մարիամը պատատեց նրան խանձարուրով և զրաւ մորի մէջ, որովհետեւ ուրիշ տեղ չկար:

Այսպէս Աստուծոյ Որդին իր աշխարհի վրայ երևելիս պատահեցաւ աղքատութեան և անպատուութեան: Նա ծնաւ այրումը, նորա հաղուտի համար ոչինչ չկար բացի աղքատ խանձարուրից, նորա հանգս-

տութեան համար ոչինչ բացի խտից և յարդից, որ մերումը փռած էին: Որչափ հեռու է երկինքը երկրիցս այնքան բարձր են Աստուծոյ խորհուրդները մարդկային խորհուրդներից: Ի՞նչ են վնասում մարդիկ այս աշխարհումս՝ պատիւ, հարստութիւն. Յիսուս Քրիստոս իր աշխարհ գալու ժամանակը կամեցաւ ցոյց տալ մեզ խոնարհութեան և հեղութեան օրինակ: Դուք որոնք ցանկանում էք հարստութիւն, դուք որոնք լաց եք լինում ձեր աղքատութիւնը, միտերդ բերէք, որ Յիսուս Քրիստոս ծնաւ աղքատ երեխայ, որ նորա ընտրած երկրային ծնողները՝ Յովսէփի և Մարիամ սուրբ մարդիկը՝ էին աղքատ: Մտածեցէք այս բանիս վրայ և միտիթարվեցէք: Կան բարութիւնների, որոնք շատ լաւ լին և քան թէ հարստութիւնը:

ԳԼՈՒԽ 2.

ԲԵԹՂԵՀԵՄԻ ՀՈՎԻԼՆԵՐԸ

Ղուկ. ր. 8.

Այն զիշեր, երբ ծնաւ Փրկիչը բոլոր Բեթղեհէմը ընկղմած էր խոր քնի մէջ. չէին քնած միայն քանի մի հովիւներ, որոնք դաշտումը պահապան էին իրենց խաչներին: Նոքա բարի մարդիկ էին՝ հոգւով հեզ և խաղաղ ինչպէս իրենց զառները:

Այն զիշերն հովիւները յանկարծ տեսան իրենց առաջև հրեշտակին երկնային լուսով պատած: Նոքա վախեցան՝ բայց հրեշտակը ասաց նրանց. «մի վախենաք, ես աւետում եմ ձեզ մեծ ուրախութիւն, որ ամեն մարդոց համար կ'լինի: Այժմ Դաւթի քաղաքում

Սրբազան գաղմութիւն Գ. Ս. Հատոր Բ.

ծնաւ Գրիստոս փրկիչը: Դուք կ'ճանաչէք նրան, զըտոնելով երեխային խանձարուբով փաթաթած և մարումը պառկած:

Սրանից յետ հովիւները տեսան աւետաբեր հրեշտակի հետ միասին անթիւ հրեշտակների որոնք փառաբանում էին Աստծուն յետագայ սուրբ երգովը: «Փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն 'ի մարդիկ հաճութիւն»:

«Գնանք Բեթղէհէմ», ասում էին հովիւներն ուրախութեամբ: Գնանք, կ'տեսնենք ինքներա ինչ որ Տէրը մեզ յայտնեց: Նոքա մտան իրենց ծանօթ այլը, այնտեղ գտան Յովսէփին և Մարիամին և տեսան Աստուածային մանուկին որ պառկած էր մարի մէջ: Նոքա մօտեցան նրան և լուռ նայում էին յարգութեամբ:

Մարիամը և Յովսէփը, որոնք կարծում էին թէ Մանկան ծնունդը բացի իրենցից ոչ ոքին յայտնի չէ, զարմացան, երբ տեսան, որ այն յայտնած էր արդէն իրենց մօտ մտած հովիւներին: Հովիւները պատմեցին իրենց երեւած երեւոյթը և զուրս եկան այրից, փառաւորելով Աստծուն և զոհանալով նրանից տեսածներին և լսածների համար և պատմում էին ամեն իրենց ծանօթներին: Իսկ Մարիամը պահում էր իր սրտումն այս ամենը:

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՏԱՃԱՐ ՏԱՆՎԻԼԸ

Ղուկ. ր. 22.

Ութ օրից կատարվեցաւ Մանկան վրայ թշխատութեան խորհուրդը և նա ստացաւ Յիսուս անունը, որ նրան տուել էր հրեշտակը զեռ ծննդից առաջ:

Քառասուն օրից Մովսէսի օրէնքով ծնողները պէտք է տանէին նորածին երեխային, եթէ արու էր, երուսաղէմի տաճարը և իբրեւ անդրանիկ նուիրէին Աստուծուն և յետոյ յետ զնէին զոհով: Հարուստները զոհ էին բերում դառը, իսկ աղքատները մի զոյգ տատրակ կամ աղանի: Այս անդրանիկներուն Աստծուն նուիրելու օրէնքը դրել էր Մովսէս այն զիշերի յիշատակի համար, երբ իսրայէլացիները ազատվեցան եգիպտացւոց ծառայութենից, եգիպտացւոց բոլոր անդրանիկների սպանմամբ:

Այս օրէնքը կատարելու համար, Սուրբ Մայրը զնաց իր երեխայով երուսաղէմ տաճարը: Բայց Մարիամ կոյսը թէեւ Գաւիթ և Սողոմոն՝ մեծ թաղաւորների ցեղեցն էր, չկարողացաւ բերել հարուստների զոհ, նա տարաւ միայն մի զոյգ աղանի: Չամայելով իր աղքատութենից, նա տարաւ ներկայացրեց իր հեղ նուէրը:

Մարիամը մեզ է հեղութեան ամենագեղեցիկ օրինակը: Շատերին աղքատութիւնը չէր երեւիլ այնպէս ծանր, եթէ հպարտութիւնը արգելք չլինէր նրան համբերելու: Հարստութիւնն ինքն իրեն առած՝ մի արժա-

Նաւորութիւն չէ՝ այնպէս էլ աղքատութիւնը յան-
ցանք չէ։ Միայն առաքինութիւնները կարող են բարձ-
րացնել մարդուն և մեղքերը ջաճացնել։

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՍԻՄԵՅՆ ԱՍՏՈՒԱԾԸՆԿԱԼԸ ԵՒ ԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱ-

ՐԷՈՒՀԻՆ

Ղուկ. Բ. 25.

Այս ժամանակներս բնակում էր Երուսաղէմումը
մի բարեպաշտ ծերունի՝ որն որ պապսում էր Խորայէլի
ուրախութեան՝ Փրկչի դալստեանը։ Նրան խոստացած էր
Հոգին Սուրբից՝ որ չի մեռնիլ, առանց Մեսիային տես-
նելու։ Այս ծերունիի անունը Սիմէօն էր։ Այն ժամա-
նակի երբ Մանուէ Յիսուսին բերին տաճար, Սիմէօնն էլ
Հոգին Սուրբի ազդմամբը դնաց այնտեղ։

Սիմէօն տաճար մտնելով՝ տեսաւ Յիսուս Մանիա-
նը, ճանաչեց նրան, որ Փրկիչն էր և իր ձեռին վեր
առնելով բարեբանեց Աստծուն և սրտանց ուրախացած
աղաղակեց. «այժմ արձակիր քո ծառայիդ խաղաղու-
թեամբ, Տէր» ինչպէս դու ասացիր, որովհետեւ իմ աչ-
քերս տեսան փրկութիւնը, որ դու պատրաստել ես ա-
մեն ազգերին։ Ես տեսայ լոյսը, որն որ կ'լուսաւորէ հե-
թանոսներուն։ Ես տեսայ քո ազգիդ՝ Խորայէլի փառքը։

Յովսէփ և Մարիամ զարմանում էին ամեն լսած-
ների վրայ։ Սիմէօնը օրհնեց նրանց և ասաց Մարիա-
մին. «Նա շատերին կ'լինի պատճառ անկման և կանդ-
ման։ Նա կ'լինի առարկայ շատ հակառակութեանց։

Քո սիրող էլ կ'խոցվի ու շատ սրտերի խորհուրդները
նրանով կ'յայտնվին»։

Այնտեղ էր նմանապէս մի պառուս այրի կ'կնէ Ան-
նա անունով։ Նա արդէն ութսուն ու չորս տարեկան
էր։ Սա իր մարդու հետ բնակեցաւ միայն եօթը տարի
ու դեռ երիտասարդ՝ այրիացաւ։ Մարդու մահից յետ
բոլոր իր կեանքը անց էր կացրել սա պահով, աղօթ-
քով ու բարեգործութիւններով և միշտ ծառայում
էր տաճարում։ Նա մարդարեւ հի էր։ Երբ Յիսուս
Մանիանը տեսաւ, ճանաչեց նրան, որ ապագայ Փրկիչն
է և ասում էր այն ամենին, որոնք սպասում էին փրկու-
թեան Երուսաղէմում։

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՄՈՒԵՐԻ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

Մատ. Բ. 1.

Մի քանի բարեպաշտ մարդոց յայտնի էր Փրկչի
Քրիստոսի ծնունդը, իսկ երկրային իշխանները, իմաս-
տունները և քահանայապետները չէին իմանում ոչինչ
այս մեծ զիպուածի վրայ։

Արեւելքի հեռու երկիրներից եկան Երուսաղէմ
երեք մարդիկ. սոքա էին մոզեր, այսինքն՝ իմաստուններ,
որոնք պարապում էին զանազան զիտութիւններով և
փնտռում էին բնութեան զաղանիքները։ Նոցա անսո-
վոր հազուստը, պատուելի կերպարանքը և մանաւանդ
Մոգ անունը, իրենց վրայ դարձրին ամենի ուշադրու-
թիւնը, որովհետեւ այն ժամանակները մեծ կարծիք
ունէին արեւելեան լուսաւորեալ երկիրների վրայ, բայց

նոցա զաղուստը՝ ամենեցուն զարմանք պատճառեց: Երբ
Երուսաղէմ հասան նոցա առաջին հարցմունքն էր. «Ո՞ր
է Հրէից նորածին թագաւորը: Մենք տեսանք արեւել-
քում՝ նորա աստղը և եկանք երկրպագութիւն տալ
նրան»: Այս համբաւը տարածվեցաւ բոլոր քաղաքի
մէջ. Հերովդէսը երբ այն լսեց, խռովեցաւ, նոյնպէս էլ
բոլոր Երուսաղէմը: Իշխանասէր օտարականը վախում
էր, որ իր զահից չզրկվի:

Հերովդէսը կանչեց իր մօտ քահանաներուն և զի-
տուններուն և հարցրեց նրանց. «Ո՞ր պէտք է ծնի
Քրիստոս: Յուդայի Բեթղէհէմումը,» պատասխա-
նեցին նոքա, որովհետեւ Միքիա Մարգարէն գրում է
յետագայն՝ «և դու Բեթղէհէմ» Յուդայի երկիր, ոչ-
ինչ կրտսեր չես Յուդայի իշխանների մէջ, որովհետեւ
քեզնից կ'ծագի իշխանը, որն որ կ'կառավարէ իմ ազ-
գիս (*): Այն ժամանակ Հերովդէսը թագուն իր մօտ
կանչեց Մոգերուն, նա վարվեցաւ նոցա հետ քաղը-
րութեամբ և հարցրեց աստղի երեւելու ժամանակը: Նո-
քա պարզմտութեամբ պատմեցին նրան ամենը: Հերով-
դէս զրկեց նրանց Բեթղէհէմ, ասելով. «Գնացէք. ըս-
տուգեցէք Մանկան մասին և երբ կ'գտնէք նրան, ի-
մաց արէք ինձ, որ ես էլ կարողանամ գալ երկրպա-
գել նրան»:

Մոգերը գնացին Բեթղէհէմ, որ Երուսաղէմից
միայն երկու ժամու ճանապարհ էր: Երբ Երուսաղէ-
մից դուրս եկան, նրանց վերադառնալու աստղն
աւերտաբեր. նա գնում էր նոցա առջևովը, առաջնոր-

ղելով նրանց և կանգնեցաւ այն տան զխին, ուր էր
Աստուածամայրն իր յաւիտենական Մանկան հետ:

Տուն որ մտան, տեսան Մարիամին իր Երեխայով:
Աղքատութիւնը, որ պատում էր նրանց, չխռովեց իմաս-
տուններուն. նոքա զիտէին թէ ինչ է մարդուս իսկ ար-
ժանաւորութիւնը: Մաքուր, սուրբ անմեղութիւնը, մեծ
ազնուութիւնը հոգւոյ, խոնարհութիւնը, հեղութիւ-
նը, անձաւելի բարութիւնը, որանք երևում էին Սուրբ
Կուսի երեսի վրայ, Մանկան գեղեցկութիւնը, այս ա-
մենը յայտնի ցոյց էին տալիս բանը իսկութեամբ:
Նոքա ընկան Աստուածային Մանկան առջևը, երկրպա-
գութիւն տուին նրան և բաց անելով իրենց գանձն
ընծայ բերին նրան՝ ոսկի, կնդրուկ և զմուռ:

Երեւի նոցա հայրենիքումը սովորութիւն կար նո-
րածիններին, մանաւանդ թագաւորական ցեղից եղողնե-
րին, ընծաներ տանել. միայն այս ընծաներն ուրիշ
խորհրդաւոր նշանակութիւն ունին: Ոսկին՝ թագաւոր-
ների հարկ էր, կնդրուկը կամ խուճիկ՝ բուրում էին
աստուածաշնորհութեան ժամանակ, զմուռսով օծում
էին մեռածների մարմինները: Ուրեմն նոքա բերին Յի-
սուս Քրիստոսին ոսկի՝ իբրեւ թագաւորին, կնդրուկ՝
իբրեւ Աստծուն և զմուռսը՝ իբրեւ մարդու:

Մոգերը կամենում էին դառնալ Հերովդէսի մօտ
աւերախոյժ, միայն հրեշտակը երազում նրանց արգե-
լեց այն և նոքա ուրիշ ճանապարհով գնացին իւրեանց
հայրենիք:

ՔԼՈՒԹ Ժ.

ՓԱԽՈՒՍՏԸ ԵՔԻՊՏՈՍ

Մատ. Բ. 13.

Հերովդէսը տեսնելով, որ մոզերը յետ չեն դառնում և վերջապէս խմանալով, որ նոքա ուրիշ ճանապարհով գնացել են, չարացաւ շատ և տուեց չար տմարդի հրաման՝ կոտորել Բեթղէհէմի և նորա շրջակայքի մէջ ամեն երկու տարեկան և աւելի փոքր երեխանց, կարծելով, որ սոցա հետ կսպանվի և Աստուածային Մանուկն էլ: Բայց դեռ այս խիստ հրամանի հրատարակվելից առաջ, Աստուծոյ հրեշտակը երևեցաւ երազում Յովսէփին և ասաց նրան, «վեր կաց, առ Մանկանը և նորա մօրն ու փախիր Եգիպտոս և մնա այն տեղ մինչև երբ ես կ'ասեմ. որովհետև Հերովդէսը փնտռում է Մանկան, որ սպանէ նրան»:

Յովսէփը երբ զարթեցաւ, նոյն րոպէին կատարեց հրեշտակի հրամանը, առաւ Մանկանը՝ Յիսուսին և նորա մօրն ու զիշերով նոցա հետ միասին հեռացաւ Եգիպտոս ուր մնաց մինչև Հերովդէսի մահը: Այսպէս կատարվեցաւ մարգարէութիւնը, որ ասում է, «Եգիպտոսից կ'կանչեմ իմ որդուն» (*):

Իսկ այս միջոցին Բեթղէհէմ և նորա շրջակայքի երեխան Հերովդէսի զրկած սպանիչները: Սոքա յափշտակում էին մայրերի ձեռքերից՝ անմեղ երեխաներուն և առանց խնայելու կոտորում էին նրանց: Այն ժամանակ կատարվեցաւ Երեմիայի մարգարէութիւնը,

(*) Ով. Բ. 1.

որ ասում է: «Ճայն լսելի եղաւ Հռոմայի մէջ, լաց, ողբ և գութումն: Հապէլը լաց էր լինում իր որդւոց վրայ և չէր ուզում միսիթարվել, որովհետև նոքա չկային» (*):

Հերովդէսը այս չարագործութիւնից յետ երկար չսպրեցաւ: Նորա մահից յետոյ հրեշտակն էլ երևեցաւ երազում Յովսէփին և ասաց, «Դարձիր Իսրայէլի երկիրը. նոքա, որոնք ցանկանում էին Մանկան մահը, մեռան: Յովսէփը, մշտնջենաւոր Մանկան և նորա մօր հետ միասին դարձաւ Յուդայի երկիրը. բայց լսելով որ Յուդայի երկրում թագաւորում է Աքբեղայոս, իր հօրը՝ Հերովդէսի տեղ, վախեցաւ այն տեղ մնալու և տեղափոխվեցաւ Գալիլիա, Նազարէթ քաղաքը, ուր որ առաջ բնակում էր:

ՔԼՈՒԹ ԺԱ.

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԻՍՈՒՍԸ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Ղուկ. Բ. 21.

Յովսէփը և Մարիամը ամեն տարի զատիկ տօնին գնում էին Երուսաղէմ: Երբ Աստուածամարդ Յիսուսը տասներկու տարեկան դառաւ, նոքա նրան էլ առին իրանց հետ: Երբ տօնի օրերը անցան, նոքա դարձան տուն, իսկ Յիսուս մնաց Երուսաղէմում: Յովսէփը և Մարիամը նրան չգտնելով ուղեկիցների մօտ շատ խռովեցան և դարձան Երուսաղէմ: Այնտեղ երեք օր փնտրելից յետոյ վերջապէս դտան տաճարում նստած ուսուցչաց մէջ, որոնց հարցնում էր և լսում նոցա պատասխան

(*) Երեմ. ԼԱ. 15.

ները մեծ ուշադրութեամբ: Ամեն ներկայ գտնուողները շատ զարմանում էին նորա իմաստութեան և պատասխանների վրայ: Նրան տեսնելով սուրբ Մայրը ասաց. «Որդեակ, այս ի՞նչ բերիր դու մեր գլխին: Մենք շատ անհանգստացանք և փնտռում էինք քեզ»:—Ի՞նչու էիք փնտռում ինձ, պատասխանեց Աստուածային Մանուկը, միթէ դուք չգիտէիք, որ ես պէտք է իմ հօրս տանը լինեի: Այն ժամանակ ոչ ոք չհասկացաւ այս խօսքերը: Նա դարձաւ տուն Յովսէփի և Մարիամի հետ, բնակում էր նոցա հետ Նազարէթումը և ամեն բանումը հնազանդ էր նրանց: Նորա մայրը իր սրտում պահում էր ամեն նորա խօսքերը: Իսկ Յիսուս, ինչպէս պատմում է Սուրբ Դուկաս Աւետարանիչը, զարգանում էր իմաստութեամբ և հասակով և շնորհքով Աստուծոյ և մարդոց առաջին (*):

ՊԼՈՒԽ ԺԲ.

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԸ ՔԱՐՈՉՈՒՄ Է ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ԱՆԱ-
ՊԱՏՈՒՄ

Մատ. դ. 1. Մարկ. ա. 1. Դուկ. դ. 1. Յովհ. ա. 6.

Հասնում էր ժամանակը, երբ Յիսուս Քրիստոս պէտք է յայտնի կատարէր փրկութեան մեծ գործը: Յովհաննէս, ինչպէս հրեշտակը առաջուց յայտնեց, պէտք է պատրաստէր մարդոց սրտերը փրկին ընդունելու:

(*) Դուկ. բ. 1.

Յովհաննէս կարապետը անց կացրեց իր երիտասարդութեան օրերը բոլորովին առանձնութեան մէջ, հեռու զեղև աշխարհից. նա բնակում էր անապատում և պատրաստվում էր խիստ կենսքով և աղօթքով իր մեծ կոչման համար:

Այն ժամանակ Հրէից ազգի բարձր շատ փառաստան էր. հարկաւոր էր խիստ խրատաւոր, որ ուղղէր նոցա կոշտացած սրտերը: Սուրբ Յովհաննէսը յայտնվեցաւ իբրեւ խիստ ուսուցիչ. նորա մէջ ամեն բան արտաքին կարգի էր և իսկ նորա տեսիլն էլ ցոյց էր տալիս նորա մեծ բարեխառնութիւնը: Նորա շորն էր կոպիտ ուղտի բրդից, դօտին էր կաշի, կերակուրը վայրի մեղր և մարախ: Նա միայն ջուր էր խմում և երբեք բերանը չէր դնում ոչ զինի և ոչ մի ուրիշ թունդ խմիչք: Անապատ լեռան այրն էր նորա բնակարանը:

Յովհաննէսը յայտնվեցաւ իբրեւ քարոզիչ Յորդանանի շրջականերում: «Ապաշխարեցէք, ասում էր նա, մօտացել է երկնային արքայութիւնը»: Ապաշխարողներուն և նոր աստուածահաճոյ կեանք վարողներուն մը կրտում էր նա Յորդանանի ջրում: Այս արտաքին լուացումը յայտնում էր ապաշխարողների իրանց հոգին մեղքերից սրբելու ցանկութիւնը:

«Ապաշխարութեան արժանի պտուղ բերէք, ասում էր Յովհաննէս:—Ի՞նչ պէտք է անենք, հարցնում էին մարդիկ, որոնք ժողովել էին Յովհաննէսի քարոզը լսելու:—Ով ունի երկու շոր, պատասխանեց Յովհաննէս, նա պէտք է մէկը տայ չունեցողին, ով որ ունի կերակուր շատ, պէտք է մասն հանէ նրանից չունեցողին:—Մենք ի՞նչ պէտք է անենք, հարցնում էին

մաքսաւորները:—Մի՛ պահանջէք ժողովուրդից օրէնքով
հրամայածիցն աւելի, պատասխանեց Յովհաննէս:—
Ի՞նչ պէտք է անենք, հարցնում էին զինուորները:—
Ոչ ոքին մի՛ զրկէք և ոչ ոքին մի՛ զրպարտէք, այլ
բաւականացէք ձեր թռչակովը, պատասխանեց Յովհան-
նէս: Այս պատասխաններից ամեն մարդ կարող էր եղ-
բակացնել, որ ապաշխարութեան արժանի պտուղն է
ամեն մարդու իր պարտաւորութիւնները ճիշդ կատա-
րելը և իր մերձաւորներին բարի կամենալը:

Յովհաննէսի մօտ եկան փարիսեցիք և Սադուկե-
ցիք էլ: Փարիսեցիքն էին երեսպաշտ մարդիկ, որոնք ա-
ւելի հոգում էին արտաքին՝ բարեպաշտութեան վրայ,
քան թէ սրտի յստակութեան:

Աստուծոյ պատուիրանները կատարելու տեղ, նո-
քա աւելի սուրբ էին համարում մի քանի արտաքին
ծէսերի կատարումն, որոնք հիմնված էին մարդկային
աւանդութեանց վրայ: Ընդհակառակը Սադուկեցիք ո-
չունէին չէին հաւատում բացի Մովսէսի օրինաց և մար-
դարէների դրածներից և Սուրբ Գիրքը լաւ չհասկա-
նալով, չէին ընդունում մեռելոց յարութիւնը և հոգ-
ւոց գոյութիւնը: Փարիսեցիք կատարեալ սրբութիւն
համարում էին ծէսերի արտաքին կատարումն. նոքա
ամենեւին չէին մտածում ոչ ապաշխարութեան և ոչ
իրանց սրտերը ուղղելու վրայ, նոքա կարծում էին, թէ
մեծ նահապետի Աբրահամի որդիքն անպատճառ պէտք
է ժառանգեն երկնից արքայութիւն: Իսկ Սադուկեցիք,
որ արքայութիւնն և հաւատը համարում էին միջոց ժա-
մանակաւոր օգտի համար և որոնք կարծում էին, թէ
մահից յետ ոչինչ բանի պէտք չէ սպասել, կամե-

նում էին միայն Յովհաննէսից իմանալ, արդեօք չե՞-
տալի նա մի բան իրանց օգտի համար կամ իրանց
թշնամիների՝ փարիսեցիների հակառակ:

Յովհաննէս, երբ տեսաւ, աղաղակեց. «Արէք սը-
տուղ արժանի ապաշխարութեան»:

Մի՛ ասէք, շարունակում էր Յովհաննէս. «Թէ մենք
Աբրահամի զաւակներն ենք: Աստուած այս քարերիցն
էլ կարող է շինել Աբրահամի որդիք: Տեսէք, կացինը
դրած է ծառի արմատին. ծառը, որ չէ բերում բարի
պտուղ, կ'կտրվի և կ'զցվի կրակը »:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻԻՆԸ

ԲՏԻՍՏՈՍԻ ՎՐԱՅ

Մատ. գ. 11. Մարկ. ա. 7. Գուկ. գ. 16. Յովն. ա. 26.

Հրէից ազգի մէջ տարածված էր համբաւ, թէ
Եղիա մարդարէն կամ մի ուրիշը մեծ մարդարէներից
կ'յայտնվի երկրիս երեսին, որ մարդոց Մեսիային ըն-
դունելու պատրաստէ: Այս պատճառաւ երեսպաշտից
զրկվեցան Յովհաննէսի մօտ քահանաներ և Ղևտացի-
ներ տեղեկանալու համար, թէ ո՞վ է նա: Երբ նրան
հարցրին, նա չէ՞ արդեօք Քրիստոսը, պատասխանեց նա.
չէ. ես Քրիստոսը չեմ:—Եղիան չե՞ս դու արդեօք կամ
մարդարէներից մէկը, հարցրին նրան:—Չէ, պատասխա-
նեց Յովհաննէս:—Ուրեմն ո՞վ ես դու, ասացին եկած
քահանաներն և Ղևտացիները, մէնք պէտք է զեկո-
ցանենք քո մասին մեր մեծերին:

Սրբազան Պատմութիւն Պ. Ս. Հատոր Բ.

— Ես նա եմ, որի վրայ Սուրբ Եսայի Մարգարէն ասաց. «խօսողն ձայնը անապատումն է. պատրաստեցէք Աստուծոյ ճանապարհը (Ձայն բարբառոյ յանապատի պատրաստ արարէք զշաւիղս Տեառն)». պատասխանեց Յովհաննէս:— Ուրեմն ինչո՞ւ ես մկրտում դու, եթէ ոչ Քրիստոսն ես, ոչ Եղիան և ոչ էլ մարգարէ: Հարցրեցին քահանաները:— Յովհաննէս պատասխանեց. ես մկրտում եմ ջրով, բայց ձեր մէջն է այն, որին դուք չէք ճանաչում և որին ես արժանի չեմ կոչելն էլ քակել: Նա կ'ըսէ ինձանից յետոյ թէ եւ ինձանից առաջ էլ էր Նա: Նա կ'մկրտէ ձեզ Հոգւով Սրբով և կրակով: Հեծանոցը ձեռքին ունէ Նա. Նա կ'սրբէ կալը ցորենը կ'ժողովէ շտեմարանի մէջ, իսկ յարդը կ'այրէ անշէջ կրակով:

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ՅԵՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՄԿՐՏՎՈՒՄ Է ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻՑ

Մատ. դ. 13. Մարկ. ա. 9. Ղուկ. դ. 21. Յովհ. ա. 29.

Յովհաննէսին, որն որ հաւատարմ էր Փրկչն զալըստեան, Աստուած ինքը յայտնեց թէ Նա) որի վրայ կ'տեսնէ Հոգւոյ Սրբոյ իջնիլը. կ'մկրտէ հաւատացեալներուն Հոգւով Սրբով: Երբ Յովհաննէս մկրտում էր ժողովրդին, Յիսուս Քրիստոս եկաւ Նազարէթից, որ նմանապէս ընդունէ նրանից մկրտութիւն: Յովհաննէս նրան տեսնելիս աղաղակեց. «Ահա Աստուծոյ Գառն»: Եւ երբ Փրկիչը ժողովրդի բազմութեան հետ միասին կամեաւ եր մանեւ զեար, որ մկրտվի Յովհաննէսը լի յար-

դութեամբ արդելեց նրան ասելով. «Ինձ պէտք է քեզնից մկրտվի և դու ինձ մօտ ես գալիս:

Բայց Տէրը պատասխանեց և ասաց նրան. «Թոյլ տուր այժմ, որովհետեւ այսպէս կ'վայելէ մեզ, որ արգարութիւնը կատարենք: Յովհաննէս չընդդիմացաւ նրան աւելի. Յիսուս Քրիստոս մկրտվեցաւ նրանից Յորդանանում. իսկ երբ Նա դուրս էր գալիս ջրից, երկինքը նորա վերայ բացվեցաւ և Սուրբ Հոգին աղաւնիի կերպով իջաւ նորա վրան: Մի և նոյն ժամանակ լավեցաւ երկնքից ձայն. «Դա է որդի իմ սիրելի, ընդ որ ես հաճեցայ»:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ՅԵՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՓՈՐՁՎՈՒՄ Է ՍԱՏԱՆԱՅԻՑ

Մատ. դ. 1. Մարկ. ա. 12. Ղուկ. դ. 1.

Յիսուս Քրիստոս դուրով Աստուծոյ Որդի մի և նոյն ժամանակ մարդ էլ էր, որովհետեւ ընդունելով մարդկային մարմինը, նորա հետ միասին ընդունեց նա ամէն մարդկային կրքերն էլ բացի մեղքից: Նա իր օրինակով կամենում էր ցոյց տալ մարդոց ինչպէս պէտք է յաղթել փորձութեանց և զսպել բնութեան կրքերը: Փորձութեանց մէջ երեւում է մարդուս առաքինութիւնը: Աղամբ փորձվեցաւ դրախտում, նոյնպէս էլ Յիսուս Քրիստոս իր երկրիս վրայ լինելու ժամանակ փորձվեցաւ անապատում: Աղամբ, պատած ամեն բարութիւններով, չընդդիմացաւ փորձութեան. Յիսուս Քրիստոս սարսափելի անապատի մէջ ամեն բանի պակասութեան տանելով, յաղթեց փորձողին: Առաջին մարդու պատմու-

Թե՛նում մենք տեսանք ինչպէս հեշտ կարող է մարդս զայլ թակզվել. Բխուսի Բրիտանի սուրբ աւետարանի մէջ կ'տեսնենք ինչպէս մարդս պէտք է ընդդէմ կենաց փորձութեան:

Յովհաննէսից մկրտութիւն ընդունելից յետոյ Բիսուս Բրիտան հեռացաւ «անապատը» ուր պահում էր քառասուն օր և վերջապէս զգաց քաղց:

Այն ժամանակ չար դէմ փորձիչը ասաց նրան. «Եթէ դու Աստուծոյ Որդին ես» հրամայիր այս քարերին որ հաց դառնան: Բայց Տէրը պատասխանեց նրան Սուրբ զրոյ խօսքերով, թէ «Ոչ միայն հացով ապրում է մարդ, այլ ամեն խօսքով» որ դուրս է գալիս Աստուծոյ բերանից (*):

Այն ժամանակ աստանան կանգնացրեց նրան Երուսաղէմի տաճարի աշտարակի վերայ և ասաց. «Եթէ դու Աստուծոյ որդին ես» ընկիր այս տեղից ներքև, ուրովհետև զրաժ է, թէ իր հրեշտակներին հրամայել է պահել քեզ, որ ոտդ քարին չխփես (**): Բխուս Բրիտան պատասխանեց «զրաժ է նմանապէս մի՛ փորձիր քո Տիրոջդ Աստուծուն» այսինքն քո Աստուծոյ կարողութիւնը փորձելու դիտաւորութեամբ ինքդ քո անձդ վտանգներէ մէջ մի՛ դցիր: Վերջապէս աստանան տաքաւ նրան ամենից բարձր լեռան զլուխը և այնտեղից ցոյց տալով երկրային թագաւորութեանց մեծութիւնները, ասաց. «այս ամենը քեզ կ'տամ, թէ ինձ երկրպագութիւն տաս»: Տէրը պատասխանեց. «կորի՛ր»

(*) Երկր. Օրինաց. Գլ. Բ. 3.

(**) Սաղմ. Գլ. 11. 12.

հեռացիր ինձանից, սատանայ: Պատուիրանումը զրաժ է Տէր Աստուծոյ միայն երկրպագութիւն տուր, և Նրան միայն ծառայիր (*): Այն ժամանակ աստանան թողեց Նրան և հրեշտակներն եկան և սկսան պաշտել Նրան: Երբ մենք քշում ենք մեզնից չար դեւերուն, նոցա տեղը բռնում են հրեշտակները: Յաղթութիւնը փորձութեան դէմ միշտ մեր հոգուն տալիս է երկնային ուրախութիւն:

Այս պատմութեանս ժամանակ չեմ կարող դէպի ձեզ չղառնալ, սիրելի երեխայք: Դուք, որ այս կարողում էք, դեռ չէք իմանում ի՞նչ են փորձութիւնները, բայց ձեզ համար էլ կ'զայ փորձութեան սարսափելի ժամը: Այս կ'լինի ձեզ բարւոյ և չարի մէջ անկող ընտրութեան ծանր րոպէն: Կարելի է մեղքի քաղցր տեսիլը, առաքինութեան դժուարութիւնը ձեզ զայլ թակղեցնէ. միայն քաջալերվեցէք այս ահալի րոպէում: Հաւատացէք, որ մեղքը ինչպիսի շքով էլ պատած լինի, չէ կարող երբէք բազդաւորութիւն տալ մարդու: Մեղաւոր մարդը դժոխք է կրում իր սրտում: Ներքին դատաւորը խղճմանքը և չար կիրքերն են նրան չարչարողներն և արդելք են լինում նրան երջանկութիւն վայելելու: Բայց առաքինութիւնը որպիսի աղքատութեան, որպիսի խոնարհութեան մէջ էլ որ լինի, տալիս է մարդու երջանկութիւն:

(*) Երկր. Օրինաց. Գլ. 13.

ՊԼՈՒՍ ԺԶ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ

Յովհ. ա. 36.

Յիսուսի Քրիստոսի մկրտութիւնից յետոյ, Յովհաննէսը Նրան տեսնելով՝ ասաց « ահա Դառն Աստուծոյ » :

Յովհաննէսի աշակերտներից երկուսը հետևեցին Յիսուսին : Նա տեսնելով նրանց, որ գալիս են իր ետևից, հարցրեց . « ի՞նչ էք դուք վնտռում : Վարդապետ, պատասխանեցին նոքա, մենք կամենում ենք տեսնել, ո՞ւր ես դու բնակում » : « Նկէք, ասաց Տէրը և կ'տեսնէք » : Նոքա հետևեցին Նրան մեծ ուրախութեամբ Նորա բնակարանը և մնացին Նորա մօտ բոլոր օրը : Այս աշակերտներից մէկը անուանվում էր Անդրէաս և որովհետև սա առաջինը դառաւ Յիսուսի Քրիստոսի աշակերտ, եկեղեցին անուանեց նրան Նախապետ : Սա ունէր եղբայր Սիմօն անուանով : Անդրէասը գնալով իր եղբոր մօտ ասաց Նրան, « մենք տեսանք Մեսիային » :

Սիմօնը նմանապէս կամեցաւ տեսնել Փրկչին և դնաց Նորա մօտ : Յիսուս Քրիստոս անուանեց Նրան Կեփաս կամ Պետրոս, որ նշանակում է քար (վէմ) : Այս անունով Յիսուս Քրիստոս կամենում էր ցոյց տալ նորա հաւատոյ հաստատութիւնը և այս պատճառաւ միանգամ ասաց նրան . « այս քարի վրայ կ'կանգնեմ իմ եկեղեցիս և դժուրքի դռները չեն կարող նրան յաղթել » :

Միւս օր Յիսուս Քրիստոս Գալիլէա դառնալիս պատահեցաւ մի մարդու, որի անունը Փիլիպպոս էր և ասաց նրան . « եկ իմ ետևից » : Փիլիպպոս գնալով Նաթանայէի մօտ ասում է, « մենք տեսանք Նրան, որի վրայ զրեւ են մեզ Մովսէս և մարգարէները : Այս Յիսուս Նազարէթցին՝ Յովսէփի որդին է . « և մի՞թէ կարելի է, որ մի բարի բան դուրս գայ Նազարէթից » ասաց Նաթանայէին : — « Ն'կ, կրկնեց Փիլիպպոս, և տես » : Յիսուս Քրիստոս, երբ տեսաւ Նաթանայէին, ասաց նորա մասին . « ահա իսկ Իսրայէլացի, որի մէջ նկնդութիւն չկայ » : Այս խօսքերը զարմացրին Նաթանայէին, որ հարցրեց Տիրոջը . « ուստի՞ ես ճանաչում եմ ինձ » : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « դու Փիլիպպոսի քեզ կանչելից առաջ տեսայ քեզ թղենիի տակը » : Նաթանայէն զարմացած աղաղակեց . « Ռաբբի, (այսինքն՝ վարժապետ) Դ՞ու ես Աստուծոյ Որդին, Դ՞ու ես Իսրայէլի թագաւորը » : Յիսուս Քրիստոս ասաց, « դու հաւատացիր ինձ միայն այն պատճառաւ, որ ես ասացի, թէ տեսայ քեզ թղենիի տակ, բայց կ'տեսնես դու սրանից աւելի մեծ գործքեր : ձշմաբիտ ասում եմ ձեզ, որք կ'տեսնէք Աստուծոյ հրեշտակներուն, որ բարձրանում են և իջնում մարդու որդու մօտ » :

Յովհաննէս Մկրտիչը, երբ իմացաւ, որ մեծ բազմութիւն ժողովում է Յիսուսի վարդապետութիւնը լսելու, ասաց հեղութեամբ, « այժմ ուրախութիւնս կատարեալ է . նա պէտք է անձի այսուհետև և ես մեղմանամ : Բարձրից եկածը, ամենից էլ բարձր է : Նրան ղըկեց Աստուած իր պատուիրանները հրատա-

րակերու: Հայրը սիրում է Որդուն և ամեն բան տուեց Նորա ձեռքը: Ով որ կ'հաւատայ Որդուն, կ'ստանայ յաւիտենական կեանք: Իսկ ով որ չի հնազանդիլ Որդուն, նա չի տեսիլ կեանք, այլ Աստուծոյ բարկութիւնը կ'լինի նորա վրայ (*):

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԳԱԼԻԼԻԱՅԻ ԿԱՆԱ ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Յովհ. Բ. 1.

Փաղկեացող մի փոքրիկ Կանա անուանված քաղաքում հարսանիք էր, ուր ներկայ գտնվեցաւ Մարիամն էլ՝ Յիսուսի մայրը: Նորապսակները, խմանալով Յիսուսի Քրիստոսի դարձը Գալիլեա, հրաւիրեցին նրանապէս Նրան էլ իր աշակերտներով և Նա՝ ողորմածը, չարհամարհելով մարդկային անմեղ ուրախութիւնները, եկաւ այս հարսանիքի հացկերոյթը իր աշակերտներով: Մի և նոյն ժամանակ Տէրը կամենում էր ցոյց տալ, որ օրինաւոր ամուսնութիւնը արժանայարգ և բարձրից՝ Աստուծոյ օրհնած բան է:

Երբեք նորապսակները աղքատ էին, որովհետեւ հացկերոյթի ժամանակ զինին պակասեցաւ: Աստուածամայրը, նկատելով տանատիրոջ խռովութիւնը, խմացաւ նորա պատճառը և կամենալով ազատել նրան նեղ դրութենից, ասաց Յիսուս Քրիստոսին, որ նոցա զինին պակասեցաւ: Տէրը, որի միտքը աւելի բարձր առարկաներով զբաղած էր, պատասխանեց նրան. «Ինչ

և քեզ ի՞նչ բան կայ, իմ ժամանակս դեռ չէ հասել»: Թէեւ այս պատասխանը նման էր բացասութեան, բայց Մարիամ Կուսին յայտնի էր իր Աստուածային Որդու բոլոր իմաստութիւնն և բարութիւնը, և այս պատճառաւ նա ասաց ծառաներին. «Կատարեցէք ամենը, ինչոր Նա ձեզ կ'հրամայէ»:

Այնտեղ դրած էին վեց ջրի ամաններ լուացվելու համար: Երբբայեցիք սովորութիւն ունէին սեղան նստելից առաջ և վերկենալից յետոյ ձեռքերը լուանալու և յաճախ՝ բոլոր մարմինն էլ: Յիսուս Քրիստոս ասաց ծառաներին. «Լքցրէք ամանները ջրով»: Նորա հրամանը նոյն բողբոսի կատարվեցաւ. ամանների մէջ ածեցին ջուր մինչև բերանը: Այն ժամանակ Յիսուս ասաց. «առէք այժմ և տարէք խնձոյքի վերատեսչին»: Տիրոջ կամքով հասարակ ջուրը փոխվեցաւ ընտիր գինի: Խնձոյքի կառավարողը չէր իմանում կատարված հրաշքը և կարծում էր թէ փեսան սխալվել է իր կարգապիտութեանց մէջ. ուստի և կանչեց նրան և ասաց. «Սովորաբար ընտիր զինին առաջ են դրած ածում և յետոյ վատը, երբ հիւրերը արդէն բաւական խմած են լինում: Իսկ դու լաւ զինին պահել ես վերջին»: Բայց ծառաները, որոնք զիտէին թէ ուստի առած էր այս զինին, կանգնած էին զարմացած:

Այսպէս սկսաւ Յիսուս Քրիստոս իր բարերար հրաշագործութիւնները մարդոց համար: Նա առաջին անգամ յայտնեց այստեղ իր փառքն և աշակերտները հաւատացին Նրան:

(*) Յովհ. Գ. 27—36.

ՅԵՍՈՒՄ ՔՐԻՍՏՈՍ ԱՐՏԱՔՍՈՒՄԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ

Մատ. խ. 12. Մար. ժա. 15. Ղուկ. ժՅ. 45. Յովհ. ր. 15.

Պատէքի տօնն էր Հրէից ամենամեծ հանդիսաւոր օրը: Այս տօնը տօնուժ էին երուսաղէմում, որ բոլոր Պաղէստինէի մայրաքաղաքն էր: Այս տեղ հաւաքուժ էր բազմաթիւ ժողովուրդ խրայէլի ամեն քաղաքներէց և զեղերից, այս տեղ դալիս էին շատ կռապաշտներ էլ շրջակայ ազգերից երկրպագութիւն տալու ճրշմաբիտ Աստծուն. Նորա սուրբ տաճարում: Պատէքի տօնը մօտեցաւ և Յիսուս Քրիստոս, որ յարգում էր իր ազգի ամեն սուրբ կարգադրութիւններն և բարեպաշտ սովորութիւնները, նոյնպէս զնաց երուսաղէմ:

Երուսաղէմի տաճարը հոյակապ շինուած էր: Նա ունէր երեք բաժանումն. նրանցից առաջինը՝ արտաքինը ժողովրդեան համար էր, երկրորդը միայն քահանաների համար, իսկ երրորդը միայն քահանայապետի համար, այն էլ ստրին մի անգամ: Առաջին մասումը կանգնած էր բոլոր ժողովուրդը և աղօթում էր. նորա դրան մօտ չարագործութեամբ անարգել թողնում էին ծախել անասուններ և մանրում էին փողեր: Ահա ինչպէս ծաղեցաւ այս: Խրայէլայիները, զայով երուսաղէմ, սովորաբար զոհ էին բերում Աստծուն եզներ, այծեր, ոչխարներ. իսկ աղքատները աղանձներ և շատ անգամ ամենքը մանր փողն կարօտութիւն էին քաշում: Հեռու քաղաքներից եկողների համար շատ մեծ հեշտութիւն էր գտնել իսկ տաճարի մօտ անա-

տուն զոհի համար և այն տեղ էլ մանրել իրենց փողերը: Տաճարի վերակացուները իրենց անհոգութեամբ կամ արծաթափրութեամբ թողում էին տաճարի նախասենեակում վաճառել անասուններ և մանրել փողեր:

Յիսուս Քրիստոս, տաճար մօտեցիս, տեսաւ վաճառականների և սեղանաւորների բազմութիւն, տեսաւ եզներ, այծեր, ոչխարների և աղանձների ջուկեր. մէկ խօսքով Նա աղօթքի տեղը իսկ վաճառափողոց դառած գտաւ: Նորա սիրտը լցվեցաւ տրտմութեամբ, որ Աստուծոյ տաճարը հասել է այդ աստիճանի անարդութեան: Նա շինեց չուանից խորազան և քշեց տաճարից դուրս անասուններն և նրանց ծախողներուն. իսկ աղանձավաճառներին և սեղանաւորներին ասաց. «դուրս տարէք այս ամենը և իմ Հօրս տունը մի՛ շինէք վաճառականութեան տուն»:

Ամենքը հպատակեցան առանց ընդդիմութեան. ոչ ոք չի համարձակեցաւ ընդդէմ խօսիլ Տիրոջ. Նորա սուրբ նախանձը Աստուծոյ տան մասին ամենի մէջ երկիւղ գցեց և յարգանք: Այն ժամանակումն տաճարի նախազաւիթը խտակվեցաւ և այս սուրբ տեղումն թաղաւորեցին վերատին կարգ և լուծութիւն:

Հատավաճառների տաճարից հեռանալից յետ, քահանաները և ուրիշ անուանի Հրէաները մօտեցան Յիսուս Քրիստոսին: Թէև նոքա զխտէին, որ անվայել է Աստուծոյ տունը վաճառատեղի շինել. բայց զարմացած նորա իշխանութեան զօրութեան վրայ, որով Յիսուս Քրիստոս այնպէս շուտ և վճռաբար ջնջեց այս չարագործութիւնը, հարցնում էին նրան, «ի՞նչ իրաւունք

ունիս դու այստեղ այդպէս հրամայելու: Յից տուր մեզ քո իշխանութեանդ ապացոյցը»: Յիսուս Քրիստոս արդէն գործքով ցոյց տուեց, որ ունէր իշխանութիւն չարագործութիւնները ջնջելու: Նա կարող էր նրանց պատասխան չտալ էլ. բայց էլն արժանացրեց նրանց պատասխանի, թէն այլաբանաբար: Նա ասաց. «քանդեցէք այս տաճարս և ես երեք օրումը կ'կանգնեմ այն»: Դեռ ոչ ոք չկարողացաւ հասկանալ այս խօսքերի միտքը: Նրան հարցնողները կարծելով, թէ նա ասում է ճշմարտիւ տաճարի շինուածի համար, պատասխանեցին. «Քառասուն ու վեց տարի աշխատում էին այս տաճարը շինելու, կարելի՞ է միթէ, որ դու երեք օրում կանգնես»: Այս ասելով բարկութեամբ հեռացան Նրանից: Բայց Յիսուս Քրիստոս ասում էր իր մարմնոյ տաճարի համար, որին նա իր Աստուածութեամբ յարութիւն տուեց երրորդ օրը: Յետոյ աշակերտները յիշեցին այս մարդարէական խօսքերը:

Պատեքի ժամանակ, երբ Քրիստոս երուսաղէմումն էր, շատերը տեսնելով Նորա գործած հրաշքները, հաւատում էին նրան. բայց Յիսուս Քրիստոս նրանց հաւատ չէր ընծայում. որովհետեւ Նա ճանաչում էր նրանց: Նա կարօտ չէր ուրիշի վկայութեան այս մարդոց համար: Նա ինքը կարդում էր նոցա սրտերի ամեն զաղանիքը:

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՓԻԿՉԻ ԽՕՍԱԿՅՈՒԹԻՒՆԸ ՆԻԿՈՒԹՈՍԻ ՀԵՏ

Յովհ. գ. 1.

Փարիսեցիներին մէկը, Նիկողիմոս անունով, եկաւ Յիսուս Քրիստոսի մօտ զիշերով (որ ուրիշ Փարիսեցիները, որոնք կ'հալածէին նրան սորա համար, չնկատեն իրեն) և ասաց: «Վարդապետ, զիտեմ, որ Աստուծոյ զըկածն ես դու, որովհետեւ ինչ որ դու ասում ես, ոչ ոք չէ կարող անել, եթէ Աստուած չլինի նորա հետ»: Տէրը պատասխանեց նրան. «Ճշմարիտը ասում եմ քեզ, ճշմարիտ. ով որ նորից չի ծընիլ, չէ կարող մանել Աստուծոյ արքայութիւն»: — «Բայց ի՞նչպէս կարող է մարդ երկու անգամ ծնիլ» ասաց Նիկողիմոս: — Ո՛վ որ չի ծնիլ ջրից և հոգիից, նա չէ կարող մանել Աստուծոյ արքայութիւնը», պատասխանեց Փրկիչը: «Ես չեմ ասում մարմնաւոր ծննդեան վրայ, շարունակեց Նա, «այլ հոգեւոր ծննդեան վրայ»: Մի՞ զարմանար նորա վերայ, որ ես քեզ ասացի, թէ մարդս պէտք է ծնի վերստին: Հողմը (քամին) ուր կամենում է շնչում է, նորա ձայնը լսում ես, բայց չես իմանում, ո՞րտեղից է, զալիս և ո՞ւր դնում, նոյնպէս էլ ամեն հոգիից ծնածն է»: — «Բայց ի՞նչպէս կարող է այս լինիլ»: Հարցրեց Նիկողիմոս: — Դու խրայէլի վարդապետն ես և այդ չեմ իմանում, պատասխանեց Յիսուս Քրիստոս: «Ես ասում եմ քեզ այն, ինչ որ զիտեմ, եւ վկայում եմ քեզ նորա մասին, ինչ որ տեսել եմ, իսկ դուք իմ վկայութիւնս

չէք ընդունում: Այժմ երբ ես ձեզ ասում եմ երկ-
րաւոր բանից, չէք հաւատում, իսկ եթէ երկնաւոր-
ները ասեմ, ի՞նչպէս կարող էք հաւատալ: Ոչ ոք
բարձրացել է երկինք, եթէ ոչ միայն նա, որ իջաւ եր-
կնքից՝ Յիսուս Որդին մարդոյ. նա որ է երկնքում: Ինչ-
պէս Մովսէս բարձրացրեց օձը անապատում, այնպէս
պէտք է մարդոյ Որդին բարձրանայ, որ ամենը, ով
հաւատայ նրան, ստանայ յաւիտենական կեանք: Աս-
տուած այնպէս սիրեց աշխարհը, որ տուեց նորա հա-
մար իր Որդուն, որ ամենը, ով որ նրան հաւատայ
չկորչի, այլ յաւիտենական կեանք ստանայ: Նա զըկեց
աշխարհ իւր որդուն, ոչ թէ աշխարհս դատելու, այլ
նրան փրկելու համար: Ով հաւատում է Որդուն, նա
չի դատապարտուի, իսկ ով որ չէ հաւատում, նա ար-
դէն դատապարտուած է, որովհետեւ չհաւատաց Աստու-
ծոյ միածին Որդուն: Եւսր եկաւ աշխարհ, բայց մար-
դիկ խաւարը աւելի սիրեցին քան լոյսը, որովհետեւ
իրենց գործքերը չար էին. որովհետեւ խաւարում ա-
ւելի լաւ կարող էին ծածկել իրենց չար գործքերը:
Ով որ չար է գործում, նա փախչում է լոյսից, որ ոչ ոք
չտեսնէ նորա չար գործքը. իսկ ճշմարիտ մարդը չունի
ոչինչ թաղցնելու. նա գնում է լոյսի մօտ, որ ամենքը
տեսնեն նորա գործքերը, որոնք Աստուծոյ կամաց հա-
մեմատ են գործած (*):

Սրանից յետ Յիսուս Քրիստոս էլի մի քանի ժա-
մանակ մնաց Հրէաստանի մէջ և ուսուցանում էր ա-
մենուն: Բայց փարիսեցիք իմանալով, որ Յիսուս զը-

(*) Յովհ. դ. 1. 21.

տանում է աշակերտներ, սկսան նախանձել նրան և
հալածել, ուստի և նա վճռեց դառնալ Գալիլիա:

ԳԼՈՒԽ Ի.

ՍԱՄԱՐԱՅԻ ԿԻՆԸ

Յովհ. դ. 7.

Երուսաղէմից Նազարէթ դառնալու ճանապարհն
էր Սամարիայի վայոյլ, որնոր առաջ պատկանում էր
Իսրայէլի Թագաւորութեան և ստացել էր իր անունը
իր Սամարիա մայրաքաղաքից: Ճանապարհը անցնում
էր Սիւքար քաղաքի մօտով, որ հին ժամանակ կոչ-
վում էր Սիքէմ: Այս քաղաքի մօտ էր երկիրը, որնոր
Յակոբ ժառանգութիւն տուեց իր որդուն Յովսէփին:
Այստեղ կար մի ջրհոր, որնոր փորած էր Յակոբի
հրամանով. ուստի և կոչվում էր Յակոբայ աղբիւր:
Յիսուս Քրիստոս նստաւ այս ջրհորի մօտ հանգստանա-
լու. իսկ նորա աշակերտները գնացին քաղաք կերա-
կուր գնելու:

Այս ժամանակ քաղաքից եկաւ մի կնիկ ջուր
հանելու ջրհորից: Հրէաները հնուց շատ ատում էին
Սամարացիներուն: Նոքա չէին կամենում նոցա հետ
ոչ խօսել և ոչ մի բան ունենալ. նոքա մեղք էին
համարում նոցա հետ մի ամանից ուտելն և խմելը:
Թէև Յիսուս զիտէր, որ Սամարացիք շատ մոլորու-
թեանց մէջ ընկած են. բայց նա էլի պարսաւում էր
Հրէաներուն այն անհաշտ ատելութեան համար: Նրբ
Սամարացի կինը հանեց ջուր, Յիսուս Քրիստոս ա-
սաց նրան. « Ետե՛ր ի՞նչ ջուր խմելու »:

Այս կինը լսելով այսպիսի քաղցր և հեզ ձայն, չհարողացաւ թագցնել իր զարմանքը և ասաց փրկչին . « Ի՞նչպէս դու Հրէայ դուրս լինողում ես ջուր խմելու ինձանից՝ Սամարացի կնոջիցս : Հրէաները կապակցու- թիւն չունին Սամարացիների հետ : Նոքա զգվում են մեզանից » : Յիսուս Քրիստոս ոչ մի միջոց իրեն լսողնե- րի միտքը դէպ 'ի բարձր առարկաներ դարձնելու ձե- ուից չէր թողնում : Նա ասաց նրան, « Թէ դու գիտե- նայիր Աստուծոյ պարգևը և թէ ով է, որ քեզ հետ խօսում է, դու կ'իմանայիր ինձանից կենդանի ջուր » :

Սամարացի կինը չհասկացաւ այս խօսքերն և պա- տասխանեց . « Բայց դու դոյլ չունես, որ ջուր հանես . իսկ ջրհորը շատ խոր է : Ո՞րտեղից կ'առնես կեն- դանի ջուր : Միթէ դու մեծ ես քան մեր նա- խահայր Յակովբը, որնոր մեզ այս ջրհորը թողեց, ո- րից նա խնքր, որդիքը և խաչները խմում էին » :

Յիսուս Քրիստոս, շարունակելով իր խօսակցու- թիւնը նորա հետ այլաբանաբար, ասաց . « ով որ այս ջուրը խմում է վերստին ծարաւում է . բայց ջուրը, որնոր ես կ'տամ, այնպիսի է, որ նորա խմողը յաւի- տեան չի ծարաւիլ . և այն ջուրը, որ ես կ'տամ, կ'ըն- նի նրան յաւիտեանական կեանք տուող ջրի աղբիւր :

Բայց Սամարացի կինը դեռ էլ չհասկանալով, որ այս կենդարանար աղբիւրն է ինքն Յիսուս Քրիստոս և նորա փրկարար վարդապետութիւնը, ասաց նրան . « Տէ՛ր, տո՛ւր ինձ այն ջրիցը, որ ես կարողանամ յաւիտեան հանգցնել իմ ծարաւս . այն ժամանակ ես էլ հարկա- տրութիւն չեմ ունենալ ամենևին այստեղ ջրի գա- յու » :

Յիսուս Քրիստոս ասաց նրան, « զնա՞ կանչէր քո մարդուդ էլ և եկ այս տեղ նորա հետ միասին » : — « Նս մարդ չունիմ » պատասխանեց կինը . — « Դու ճշմարիտ ես ասում » , կրկնեց Յիսուս . « Դու ունեցել ես հինգ մարդ և նա, որի հետ դու այժմ կենում ես, քո մարդդ չէ » :

Այս խօսքերը զարմացրին Սամարացի կնոջը . նա վախեցաւ լսելով այն անծանօթ մարդից, որ իրեն ա- ռաջին անգամն է տեսնում, իր կենաց մանրամասն հանգամանքները : Խառնված և շուարած կանգնած էր նա նորա առաջին իբրեւ իր դատաւորի առջեւ . վեր- ջապէս յաղթելով ամօթին և սրտանց զղջալով ա- ղաղակեց . « Տէ՛ր, ես տեսնում եմ, որ դու Մարդաբէ ես » :

Տէրը նորա սրտում կարգաց հղջումն և ցանկու- թիւնը ուղղվելու : Ուստի և չասաց ոչ մի յանդի- մանութեան խօսք, Նա լի էր ողորմութեամբ զղջող մեղաւորների համար և իր բոլոր կանցադաւարու- թեամբը ցոյց տուեց մեզ, որ նա եկել էր երկրիս վե- րայ ոչ թէ դատելու, այլ մեզ փրկելու, ոչ թէ յանդիմանելու մեղաւորներուն, այլ ուղղելու նրանց :

Սամարացի կինը կամենում էր լուծանել մի երկ- բայութիւն, որնոր ծանր պառկած էր նորա սրտի վե- րայ : Այս էր Հրէաների և Սամարացիների մէջ եղած հին վէճի առարկան . թէ ո՞ւր է իսկ աղօթելու տեղը : Սամարացիք հիմնեցին իրենց համար տաճար Գարի- ղին լեռան վերայ, Սիքար քաղաքի մօտ . բայց Հրէա- ները հաստատում էին, թէ բայցի Երուսաղէմի տաճա- րից, ուրիշ ոչ մի տեղ չէ կարելի արժանապէս փա- ուաւորել Աստծուն և երկրպագանել նրան . ուստի և

քանդեցին Մամարացւոց նոր շինած տաճարը : Այն տեղը , ուր էր Յակովբի ջրհորը , երևում էին Մամարացւոց տաճարի աւերակները : Մամարացի կինը , ձրշմարտապէս հաւատալով այս իրեն յայտնված մարդարէին , կամենում էր իմանալ նորա կարծիքն էլ այս առարկայի մասին . ուստի և ասաց . « մեր հայրերը երկրպագութիւն էին տալիս Աստծուն այս լեռան վերայ . բայց չըհաները ասում են թէ Նրան երկրպագութիւն պէտք է տալ միայն Երուսաղէմում » : « Հաւատա՛ ինձ , պատասխանեց Տէրը » , հասաւ ժամանակը , երբ մարդիկ երկրպագութիւն կտան Հօրը ոչ այս լեռան վերայ ու Երուսաղէմումը միայն . հասել է ժամը երբ ճշմարիտ հաւատացեալները երկրպագութիւն կտան Աստծուն հոգով և ճշմարտութեամբ , որովհետեւ և Հայրը այսպիսի երկրպագուներ է փնտռում : Աստուած Հոգի է և ով որ երկրպագում է Նրան , պէտք է երկրպագի հոգւով և ճշմարտութեամբ :

Մամարացի կինը ջերմեռանդութեամբ լսում էր փրկչի խօսքերն և ակամայ միտը բերեց խոստացած Մեսսիային , որ պէտք է ամենեցուն ուսուցանէ ճշմարիտ հաւատը : « Ես գիտեմ » , ասաց նա , « որ Մեսիայն շուտ պէտք է գայ : Նա կ'սովորցնէ մեզ ամեն բան » : — « Ես եմ այն , որի վրայ դու խօսում ես » , պատասխանեց փրկիչը :

Այս կինը չէր գտնում խօսք , որ իր ուրախութիւնն և յարգութիւնը յայտնէր : Նորա սիրտը վառվում էր ցանկութեամբ իր քաղաքակիցներին այս աւետիքը հաղորդելու : Նա թողեց իրա սավորը , վագեց քաղաք և ասում էր ամեն իրեն հանդիպողին . « գնացէք ,

տեսէք այն մարդուն , որնոր ինձ չճանաչելով ասաց ինձ ամեն իմ գործքերս : Տեսէք նա չէ՞ արդեօք Քրիստոսը » :

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՍԱՄԱՐԻԱՌԻՄ ԿԵՆԱԼԸ

Յովհ. գ. 27.

Յիսուսի Քրիստոսի աշակերտները , քաղաքում ամեն հարկաւոր բաները գնելից յետ , դարձան Նորա մօտ և տեսնելով , որ իրենց վարդապետը խօսում է Մամարացի կնոջ հետ , զարմացան : Նոքա շատ հետաքրքիր էին ու կամենում էին իմանալ , ի՞նչի վրայ էր խօսում Յիսուս Քրիստոս այս կնոջ հետ . բայց չէին համարձակում հարցնել : Դուրսեամբ առաջարկեցին Նրան գնած կերակուրը : Բայց տեսնելով , որ Նա ընկրդմած է մտածմունքի մէջ , ասացին . « Վարդապետ , ահա՛ հաց » : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « Ես ունիմ կերակուր , որնոր չգիտէք » : Աշակերտները չհասկանալով Նրան ասում էին միմեանց . « երեւի մէկը բերել է Նրան կերակուր » : Այն ժամանակ Տէրը ասաց նրանց . « Իմ՝ կերակուրս է ինձ զրկողը կամքը կատարել և կատարել այն գործքը , որի համար Նա ինձ զրկեց : Դուք ասում էք , որ չորս ամսից յետոյ կ'գայ հնձի ժամանակը . բայց ես ասում եմ , որ հնձի ժամանակը արդէն եկել է , նայեցէք արտերի վերայ , ժամանակ է արդէն հնձելու : Հնձողը կ'ստանայ վարձ և կ'ժողովէ պտուղ յաւիտենական կեանքի համար : Միայն կ'ուրախանան թէ սերմանողն և թէ հնձողը : Մինքն նա չի հնձիլ , ով որ ցանել է : Ես զրկում եմ ձեզ

հնձելու այն տեղ, ուր դուք չէք ցանկ. ուրիշները աշխատեցին, իսկ դուք կ'ժողովէք նոցա աշխատանքները » :

Սամարացի կնոջ խօսքով շատերը նորա քաղաքակիցներից հաւատացին Յիսուս Գրիստոսին, իսկ ժողովուրդը, գալով նորա մօտ քաղաքից, խնդրում էր նրան որ իրենց մօտ մնայ : Տէրը մնաց Սիւքարումը երկու օր և այս միջոցում հաւատացեալների թիւը բազմացաւ : Սիւքարի բնակիչները ասում էին այս կնոջ. « այժմ մենք հաւատում ենք ոչ թէ քո խօսքերով, այլ մենք իրենքս լսեցինք նորա վարդապետութիւնն և զիտենք, որ նա ճշմարտիւ Գրիստոսն՝ աշխարհիս Փրկիչն է : »

ՔԼՈՒԽ ԻԲ.

ՌԱԴԱՒՈՐԱԶՆԻ ՈՐԴԻՈՅ ԲԺՇԿԵԼԸ ԿԱՓԱՌՆԱՌԻՄ

ՔԱՂԱՔԻ ՄԷՁ

Յովն. դ. 46.

Երկու օրից յետոյ Յիսուս Գրիստոս գնայ Գալիլիա, ուր նրան ուրախութեամբ ընդունեցին : Գալիլեացիք Պասէքի տօնին գնում էին Երուսաղէմ և վկայ էին ամեն զործքերին, որնոր զործեւէր Յիսուս Գրիստոս : Նորա համբաւը տարածվել էր արդէն բոլոր այն երկրումը :

Կափառնառումի մէջ, որ Գալիլիայի ամենահաւրուստ քաղաքներից մէկն էր, բնակում էր մի թագաւորազն երեւելի, որ ամենին յարգելի էր իր ունեցած պաշտօնի պատճառաւ : Այս աստիճանաւորը ունէր մի

որդի, որ պառկած էր մահուան մահճումը և ամեն րոպէ սպասում էին նորա վախճանելուն :

Նեղացած հայրը, լսելով Յիսուսի Գրիստոսի Հրէաստանից Գալիլիա դառնալը և նորա այն ժամանակ Կանայումն լինելը, որնոր Կափառնառումից մի ժամու ճանապարհ էր, շուտ գնաց այն տեղ Յիսուս Գրիստոսի մօտ և խնդրեց նրան, որ իր տուն գայ որդուն բժշկելու : Յիսուս Գրիստոս ասաց. « դուք չէք հաւատում մինչև նշան չտեսնէք » : — « Տէր » ասում էր մեծաւորը, շտապիր, դեռ մինչև որդիս չէ վախճանել : — Գնա՛ տուն, ասաց Փրկիչը. « որդիդ առողջ է » : Մեծաւորը հաւատաց Տիրոջ խօսքին և դարձաւ տուն : Տան դրան մօտ հանդիպեցաւ իր ծառաներին, որոնք աղաղակում էին ուրախութեամբ. « Որդիդ կենդանի է » : Ստուգելով տեսաւ որ իր որդին թեթեւութիւն զգացել էր այն ժամին, երբ Տէրը ասաց. « որդիդ առողջ է » : Նա և բոլոր նորա ընտանիքը հաւատացին Յիսուս Գրիստոսին :

ՔԼՈՒԽ ԻԳ.

ՅԵՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՔԱՐՈՋՈՒԹԻՒՆԸ ՆԱԶԱՐԵԹՈՒՄ

Ղուկ. դ. 16.

Յիսուս Գրիստոս դարձաւ Նազարէթ, ուր ծնած էր և իր սովորութեամբ մտաւ շաբաթ օր ժողովրդանոց կամ աղօթից տունը : Նրբ ամենքը հաւաքվեցան, Յիսուս Գրիստոս վեր կացաւ իր աեղեց, որ էր նշան թէ կամենում է օրինաց զրբիցը կարդալ : Նո-

րա գործոց համբաւը հասել էր Նազարէթ էլ . ուստի և առանց ընդդիմաբանութեան տուին Նրան Նսայի մարդարէի գիրքը : Յիսուս Քրիստոս բաց արաւ և ըսկասաւ կարդալ յետագայ խօսքերը : «Աստուծոյ Հոգին իմ վրայ է . Նա օծեց ինձ և զըկեց աղքատներուն աւետարանելու , սրտով բեկեալներուն բժշկելու , զերիններին փրկութիւն քարոզելու , կոյրերին լոյս տալու և Աստուծոյ տարեկանը ընդունելի քարոզելու » (*) :

Այս կարդալն յետոյ Յիսուս Քրիստոս փակեց գիրքը , տուեց այն ծառային և վերստին նստաւ իր տեղը : Ամեն ներկայ զանուկները իրենց հայեցումաձքը Նորա վերայ դարձրին : Փրկիչը սկսաւ խօսել , թէ այժմ իսկ կատարվեցան մարդարէի այս խօսքերը :

Ամենքը վկայում էին սրան և զարմանում էին այն շնորհալի խօսքերի վրայ , որ Նորա բերանից դուրս էին գալիս և ասում էին . « Սա Յովսէփի որդին չէ » : Յիսուս Քրիստոսին յայտնի էին նոցա մտքերը , ուստի և ասաց Նա . « դուք զիտեմ յիշեցիք Հին առակը , որ ասում է . բժիշկ , բժշկիր քո անձդ » : Դուք ասում էք . լսեցինք այն հրաշքը , որ Դու կափառնաւումի մէջ գործեցիր , արա՛ նոյնը այս տեղ . քո հայրենիքումդ էլ : Բայց ճշմարիտն եմ ասում ձեզ , ոչ մի մարդարէ ընդունել չէ լինում իր հայրենիքումը : Յիշեցէք Նղիա մարդարէի ժամանակը , երբ երկինքը փակվեցաւ երեք տարի և վեց ամիս և երբ եղաւ մեծ սով բոլոր երկրումը . շատ էին խեղճեր խորայէլի մէջ , բայց Մարդարէն խրկվեցաւ միայն մի խեղճ այրի մօտ Սիդով :

(*) Նսայի ԿԱ. 12.

Նացւոց Սարեփթա քաղաքը : Նոյնպէս էլ Նղիսէ Մարդարէի ժամանակը շատ էին բորոտներ խորայէլի մէջ . բայց բժշկվեցաւ միայն Նէեման Ասորին :

Երբ այս խօսքերը լսեցին , ամեն ներկայ եղողները բարկացան յոյժ , Յիսուս Քրիստոսին հանեցին քաղաքից դուրս և տարան Նրան այն լեռան դադաթը , ուր շինած էր Նազարէթը : Նոյն կամենում էին Նրան լեռանից ներքեւ գցել , բայց Փրկիչը անցաւ նոցա միջով և հեռացաւ :

ԳԼՈՒԽ ԻԴ.

ՁԿԱՆ ՀՐԱՇԱԼԻ ՈՐՍԸ

Ղուկ. Ե. 1.

Յիսուս Քրիստոս Նազարէթից գնաց Գեննեսարէթայ ծովակի մօտ , որ իր մեծութեան պատճառաւ կոչվում էր ծով Գալիլեացոց կամ Տիբերական : Այս ծովակի շրջակայքն էին յոյժ զեղեցիկ և նման էին սիրուն այգիի . ամեն տեղ բուսանում էին պտղաբեր ծառեր , ամէն տեղ երևում էին քաղաքներ և զեղեր : Մեծ բազմութիւն գնում էր Քրիստոսի ետեւից , ամենքը կամենում էին Նորա քարոզած Աստուծոյ խօսքը լսել և բժշկվել ախտերից . ամենքը հաւաքվում էին Նորա շուրջը : Նրկու դարդակ ձկնորսի նաւակներ կանգնած էին ափումը : Ձկնորսները նրանցից դուրս եկած լուսնում էին իրենց գործիքները : Յիսուս Քրիստոս մտաւ նրանցից մէկի մէջ , որնոր պատկանում էր Սիմոն Պետրոսին և խնդրեց նրան , որ փոքր ինչ հեռանայ ափից , որ ինքը աւելի հեշտութեամբ կարողանայ ուսուցանել

ժողովրդին : Իր քարոզութիւնը աւարտելից յետ , Տէրը հրամայեց Սիմոն Պետրոսին նաւել հեռու ծովն մէջ և դցել ուռկանը : «Այարդապետ , մենք բոլոր զիշերը աշխատեցինք և ոչինչ չբռնեցինք » , պատասխանեց Սիմոն , միայն քո հրամանիդ հնազանդելով այժմ կրկին կ'զցեմ ուռկանս :

Սիմոնը և նորա եղբայր Անդրէասը նաւեցին ծովակի մէջ տեղը , զցեցին գործիքը և բռնեցին այնքան ձուկն , որ ծանրութիւնից նոցա ուռկանը պատռւիցաւ : Նոքա նշան տուին իրանց որսակիցներին՝ Յոհաննէսին և նորա եղբօր Յակոբին միւս նաւի վրայ , որ իրենց օգնութիւն հասնին : Երբ սոքա մօտեցան , հանեցին ուռկանն և այնքան ձուկը բարձեցին երկու նաւակներումն էլ , որ հազիւ կարողանում էին նոքա ջրի երեսին մնալ : Սիմոն Պետրոսը սարսեցաւ թէ Տիրոջ ամենակարողութիւնից և թէ իր անարժանաւորութիւնից : Նա ընկաւ Յիսուսի ծնկները աղաղակելով . «Տէր , հեռացիր ինձանից . ես մեղաւոր մարդ եմ» : Ամենքը , որ Սիմոն Պետրոսի հետ էին , զարմացան նոյնպէս և զարհուրեցան : Բայց Տէրը պատասխանեց Սիմոն Պետրոսին . «Մի վախենար , այսուհետեւ դու կըլինիս մարդոց որսորդ , և նրանց երկնային արքայութիւնը կ'մտցնես » :

Երբ ափը հասան , նաւակները ցամաք հանեցին և ամեն բան թողնելով զնացին Յիսուսի Քրիստոսի ետեւից :

ՅԼՈՒՄ ԻԵՆ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԿԱՓԱՆՆԱՌԻՄԻ ՄԷՋ ԿԵՆԱԼԸ
ԵՒ ԳԱԼԻԼԻԱՌԻՄ ՇՐՋԻԸ

ՊՈԼ. Դ. 31.

Յիսուս Քրիստոս մտաւ Կափառնաութ , որ Գեննեսարէթայ ծովակի ափումն էր : Այս քաղաքումը Սիմոն Պետրոս և նորա եղբայրը ունէին տուն : Յիսուս Քրիստոս այս քաղաքը ընտրեց իրեն բնակութեան տեղ թշնամի Նազարէթի փոխանակ : Այս տեղէլ ամենից առաջ մտաւ ժողովրդանոցն և ուսուցանում էր ժողովրդեան :

Ժողովրդանոցից դուրս գալից յետ , Յիսուս Քրիստոս մտաւ Պետրոսի տուն . Յակովբը և Յովհաննէսը ուղեկից էին նրան : Պետրոսի զոքանչը սաստիկ տենդով հիւանդ պառկած էր : Պետրոսը յայտնեց այս Տիրոջ և խնդրեց , որ օգնէ հիւանդին : Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ հիւանդի մահճին , բռնեց նորա ձեռքը և ասելով իսկոյն թողեց նրան . նա վեր կացաւ և ծառայում էր Յիսուս Քրիստոսին և նորա աշակերտներին ճաշի ժամանակ :

Այս բժշկութեան համբաւը տարածվեցաւ բոլոր քաղաքում : Շարաթ էր օրը ու Հրէաները շարաթ օրը մինչև արեգակի մայր մտնելը ունէլ չէին գործում . բայց երբ երեկոյ եղաւ ամեն հիւանդներուն , որքան որ կային քաղաքի մէջ , բերին փրկել մօտ : Բոլոր քաղաքացիք հաւաքվեցան Պետրոսի դրան մօտ : Տէրը ձեռնադրութեամբ կամ շփելով միայն բժշկում էր ա-

մեն հիւանդներուն : Նա չէր բացասում օգնել և բարերարութիւն անել նոցա , որոնք խնդրում էին Նրանից օգնութիւն , ոչոքին չէր հեռացնում Նրանից առանց մխիթարութեան : Ինչպիսի գեղեցիկ և խրատական տեսարան է ցոյց տալիս մեզ մեր բարի Տէրը այս ողորմելիների բազմութեամբը պատած : Ո՛րպիսի սէր . որպիսի կարողութիւն : Ո՛վ չի յանձնիլ իրեն Նորա բարութեանը :

Յիսուս Քրիստոս երկար ժամանակ դեռ գիշերն էլ շարունակում էր բժշկել հիւանդներուն . միւս օր առաւօտեան արշալուսի երևելիս , Նա դուրս եկաւ քաղաքից և բարձրանալով սարի վրայ աղօթք արաւ այնտեղ : Նոյն ժամանակ այն քաղաքումն էլ , որին Յիսուս այնքան բարերարութիւն արաւ , հասարակից առաջ ամեն բան սկսաւ շարժել , կենդանանալ : Ամենքը կամենում էին Նրան տեսնել , ամենքը փնտռում էին Նրան : Յիսուս Քրիստոս գիտէր այս և պատուից փախչելով հեռացաւ այն տեղից :

Պետրոս առաքեալը պատած ժողովրդեան բազմութեամբ վերջապէս գտաւ Նրան և ասաց . « Ամենքը փնտռում են Բեզ , Վարդապետ , ամենքը խնդրում են Բեզ , որ էլի մի քանի ժամանակ մնաս նոցա մօտ » . բայց Յիսուս Քրիստոս , որ մի բոպէ չէր մոռանում իր բարձր նպատակն ու հաւասարապէս սիրում էր բոլոր մարդկութիւնը , պատասխանեց . « Ես գնում եմ քարոզելու ուրիշ քաղաքներումն ու գեղերումն էլ . որովհետեւ ես այս բանի համար եկել եմ » : Տէրը անցաւ բոլոր Գալիլեան , ուսուցանելով ժողովրդանոցներում , քարոզելով Աստուծոյ արքայութիւնն և բժշկելով ա-

մեն ախտեր և հիւանդութիւններ : Երկնային իմաստութիւնը , որ բղխում էր Նորա շրթունքներից , աստուածային սէրը , որով Նա թեթեւացնում էր ամեն վիշտ , յայտնի եղան ամեն տեղ : Նրան մօտ զարիւ էր մեծ բազմութիւն Գալիլեայից , Հրէաստանից , Յորդանանի միւս կողմից և Երուսաղէմիցն էլ : Նորա համբաւը հասաւ մինչև Ասորիք և ուրիշ սահմանակից թագաւորութիւններ . Նորա մօտ բերում էին զանազան ցաւերով հիւանդներուն դիւահարներուն , անդամալուծներուն , կոյրերուն , խուլերուն , համրներուն , կաղերուն և Նա բժշկում էր ամենուն : Առողջութիւն և կեանք էին բղխում Նորա աջիցը : Նորա երևելիս հեռանում էին վիշտն և ցաւը . Նա ամեն տեղ տանում էր իր հեռ ուրախութիւն և մխիթարութիւն :

ՊԼՈՒՍ ԻՋ .

ԿԱՓԱՌՆԱՌՈՒՄ ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՐԻԻՐԱՊԵՏՈՒ

Մատ. Ե. 5. Դուկ. է. 1.

Ի՞նչ ճանապարհորդութիւնը Գալիլեայի միւս քաղաքներում աւարտելից յետ , Յիսուս Քրիստոս վերստին դարձաւ Կափառնատում , որտեղ ընտրեց Նա իրեն բնակութեան տեղ : Այս տեղ էր մի Հռովմայեցի հարիւրապետ այսինքն հարիւր զինաւորների զլխաւոր . Հարիւրապետը ունէր մի հաւատարիմ և մտերիմ ծառայ , որին նա շատ սիրում էր , և որտեղ հիւանդ էր . ամենքը սպասում էին նորա մահուան :

Հարիւրապետը , երբ լսեց Յիսուսի Քրիստոսի դարձը , զբեկեց Հրէից ծերերից մի քանիսին , որ Նրան

խնդրեն դալ և թղթաւ հիւանդին : Ծերերը գնալով
փրկէ մօտ յայտնեցին Նրան հարիւրապետի խնդիրքը,
աւելցնելով այս էլ . «նա արժանի է, որ ստանայ
այս շնորհքը . որովհետեւ նա սիրում է մեր ազգին
և շննց մեզ համար ժողովրդանոց : Յիսուս Քրիստոս
գնաց նոցա հետ և արդէն մօտ էր հարիւրապետի տանը :
Այն ժամանակ սա ղըկեց Նորա առաջ իր բարեկամ
ներուն . իսկ յետոյ ինքն էլ եկաւ և ասաց . «Տէր, մի
աշխատիր ինքդ գալու, ես չեմ արժանի, որ դու իմ
տունս մտնես . այս պատճառաւ ես ինքս ինձ արժանի
չհամարեցի գալու քեզ մօտ, այլ ասա՛ միայն մի խօսք
— և իմ հիւանդս կ'առողջանայ : Ես էլ թէեւ իշխա-
նութեան տակ կարգած մարդ եմ, բայց ունիմ մար-
դիկ իմ հրամանիս տակ, որոնք ինձ հպատակում են
և կատարում են, ինչ որ նրանց ես հրամայում եմ» :

Յիսուս Քրիստոս, երբ այս լսեց, զարմացաւ և
դառնալով իր չորս կողմը ժողոված ժողովրդեան ա-
սաց . «հաւատացնում եմ ձեզ, որ ես այսպիսի հաւատ
Խորայէն մէջ էլ չեմ գտել և ասում եմ ձեզ, որ
շատերը կ'զան Արեւելից և Արեւմտից ու մասնակից
կ'լինեն Նրկնային արքայութեան ուրախութեանցը Աբ-
բահամի, Խահակի և Յակոբի հետ միասին . իսկ ար-
քայութեան օրդիքը (Խորայէլացիք) կ'արտաքսվին ար-
տաքին խաւարը . այն տեղ կ'լինի լացն ու ատամանց
կրճտելը : Յետոյ դառնալով հարիւրապետին ասաց .
«զնա՛, թող, ինչպէս հաւատացիր, լինի՛ քեզ» . նոյն
րոպէին հիւանդը առողջացաւ :

ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾԻ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մարկ. բ. 3. Ղուկ. ե. 18.

Հարիւրապետի ծառայի հրաշալի բժշկութիւնից
յետ Յիսուսի Քրիստոսի մօտ հաւաքվեցաւ շատ ժո-
ղովուրդ : Ոչ միայն տունը, ուր նա էր, այլ և նորա
շուրջն էլ լինէր էր ժողովրդով :

Յիսուս Քրիստոս տանն էլ էր ուսուցանում : Նա
իր աստուածային զօրութեամբ բժշկում էր ամենուն,
Նորա մօտ գալիս էին ողորմելիներ ամեն կողմից՝ Գալի-
լիայից, Հրէաստանից և իսկ Նրուսաղէմիցն էլ : Մի քա-
նիսը գալիս էին, որ Նրանից բժշկութիւն գտնեն, մի
քանիսը որ լսեն Նորա մտիթարիչ քարոզութիւնը .
իսկ այլք հետաքրքրութիւնից : Սոցա հետ միա-
սին եկան նմանապէս շատ դպիրներ և փարիսեցի-
ներ, ոչ թէ Նրանից մի բան սովորելու մտքով, այլ
Նորա ամեն մի գործքը նկատելու համար : Նոքա յոյս
ուռէին գտնել Նորա մէջ իրենց կարծիքով մի նախա-
տանաց արժանի բան, լսել մի աւելորդ խօսք, որ
զրպարտեն Նրան ժողովրդի առաջը և այսպէս ջնջեն
կամ գոնեա նուազացնեն պատիւն և յարգը, որ Նրան
տալիս էին : Բայց Յիսուս Քրիստոս նրանց չնայելով շա-
րունակում էր ուսուցանել և բժշկել :

Այն ժամանակ մահճի վրայ դրած բերում էին
փրկէ մօտ մի անդամալոյծ : Մարդիկ, որոնք Նրան
տանում էին, չկարողանալով մտնել ներս ժողովրդի մի-
ջովը, հնարեցին միջոց աստուածային հրաշագործին

մօտենալու : Հրէաստանում տների տանիքը բոլորովին տափարակ էին և երբեմն այնպէս թեթեւ, որ նրանց հեշտութեամբ կարելի էր վեր քաղել. որովհետեւ այն տեղի տաք և անանձրեւ կլիմայումը (եղանակումը) հարկաւոր չէր աւելի պաշտպանութիւն վատ եղանակի դէմ : Իսկ միւսնոյն ժամանակ այս տանիքները լաւ եղանակներին ճեմելու տեղ էլ էին լինում. նոքա պատած էին վանդակներով և դրսիցը շինած էին սանդուղներ տանիքի վրայ վեր գնալու համար : Այսպէս հիւանդին բարձրացրին սանդուղի վրայ, հաւաքեցին տանիքը, որ միւսնոյն ժամանակ տան առաստաղն էլ էր և ներս թողին հիւանդին փրկել ոտերի մօտ :

Յիսուս Բրիսառս ոչ միայն չնեղացաւ նոցա այս համարձակութեան վերայ, այլ և այս դորձքում տեսաւ նոցա հաստատ հաւատի ապացուցութիւնը : Ընդհակառակն դպիրների և փարիսեցիների մէջ նախանձը բոլորովին խեղդում էր հիւանդներին և ողորմելիներին ցաւակից և սպորմած լինելու զգացմունքը :

Յիսուս Բրիսառս կարգում էր, ինչ որ Նոցա սրբաւորումը կար, նոյնպէս էլ այն ողորմելի սրտինը, որնոր պառկած էր Նորա ոտի տակ : Յայտնի բան է, Նա տեսնում էր նորա մէջ իր հին մեղաց զգոյշման, որնոր աւելի զօրեղ էր, քան թէ նրան չարաբող ախտի ցաւը. որովհետեւ Ողորմածը ասաց նրան, « քաջալերվիր. ներվում ենք քո մեղքերդ » :

Դպիրներն և փարիսեցիները այս լսելով առաջին իրենք իրենց, « Նա Աստուծոյ հայհոյում է : Ո՞վ բացի Աստուծոյ կարող է թողուլ մարդոց մեղքերը » : Տէրը, որ տեսնում էր նոցա դաղանի խորհուրդը, ասաց. « Ի՞նչ

չու դուք վատ խորհուրդներին տեղ էք առնիւ ձեր սրբաւորումը : Ո՞րն է հեշտ պակէ, թողած լինին մեղքերդ, թէ վեր կաց, ան մահի՞դ և գնա : Բայց դիտացէ՛ք, մարդու Որդին ունի իշխանութիւն երկրիս վերայ մեղքերին թողութիւն տալ : Ես ասում եմ », և դառնալով անդամալուծին, շարունակեց Նա. « վեր կաց, ան մահի՞դ և գնա » :

Հիւանդը վեր կացաւ, անաւ իր մահի՞դը և զրնաց : Ամեն ներկայ գտնուողները զարմացան յոյժ. ոչ ոք չէր տեսել այսպիսի հրաշք ամենքը. Աստուծոյ վառաբանում էին :

ՅԼՈՒԹ ԻԸ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԹԱՐՈՒԹԻՒՆ Է ՏԱԼԻՍ ԵԱՅՐՈՍԻ
ԱՂԶԳԱՆ ԵՒ ԲԺՇԿՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԻ ԿՆՈՋԸ

Մարկ. Ե. 22. Դուկ. Ը. 41.

Յիսուս դուրս գալիս այն տնից, ուր բժշկեց անդամալուծին, տեսաւ մի Մատթէոս անուանով մարդու, որ մաքսաւորութեամբ էր պարապում : Տէրը ասաց. « եկ իմ ետեկցս » : Մատթէոսը հետեւեց նրան և մաքսաւորը դարձաւ Առաքելու և յետոյ Աւետարանիչ ու Մարտիրոս : Մատթէոս ուրախացած հրաւիրեց Յիսուս Բրիսառսին իր տուն : Տիրոջ և Նորա աշակերտների հետ միասին անդանի վրայ էին Մատթէոսի առաջփան ընկերները՝ մաքսաւորներն և ուրիշ ծանօթները : Փարիսեցիք, որոնք իրենց արդար էին համարում և հպարտութիւնից չէին կամենում ուրիշ մարդոց հետ ոչինչ հասարակաց ունենալ և մանաւանդ մաք-

սաւորների հետ, որոնց ատումէին, ինչպէս անարժան մեղաւորներու, այս տեսնելով հարցրին Յիսուսի աշակերտներուն. «ինչպէս կարող է ձեր վարդապետը մաքսաւորների և մեղաւորների հետ մի սեղանից ուտել ու խմել»:

Յիսուս Գրիստոս, երբ այս լսեց, ասաց. «բժիշկը առողջներին հարկաւոր չէ, այլ հիւանդներին: Ես եկայ ապաշխարելու կանչել ոչ թէ արդարներուն, այլ մեղաւորներուն»:

Այն ժամանակ Յովհաննեսի աշակերտները մօտեցան նրան և ասացին. «ինչո՞ւ մենք և փարիսեցիք այսպէս շատ պահում ենք, իսկ դու և քո աշակերտներդ չէք պահում»: Տէրը պատասխանեց նրանց. «հարսանիք հրաւիրածները չեն կարող տխրել, մինչև որ փեսայն նոցա մօտ է, բայց երբ փեսայն կ'հեռանայ նրանցից, նոքա էլ կ'պահեն»:

Այս ժամանակ ներս մտաւ Հրէից իշխաններից մէկը Յայրոս անուշով: Նա ընկաւ Յիսուսի ոտներն ասելով. «Օղջիկս մեռնում է: Ե՛կ դիր ձեռք նորա վերայ և նա կ'կենդանանայ»: Յիսուս Գրիստոս այն ընկաւ և զնայեց և զնայեց Յայրոսի հետ. Նորա ետեւիցը գնում էին աշակերտներն և ժողովրդեան բազմութիւնը:

Բազմութեան մէջ, որ Նորա ետեւից գնում էր, կար մի կին, որնոր տաճարիկու տարի հիւանդ էր: Շատ բժիշկներ կանչեց իր մօտ, զրեթէ բոլոր իր ունեցածը ծախեց. բայց ոչինչ թեթեւութիւն չգտաւ: Լսելով, որ Յիսուս Գրիստոս այս երկրումն է, յոյս ունէր, որ Նա կ'բժշկէ իրեն, միայն իր կանաչի երկչոտութեամբ չէր համարձակում այնքան բազմութեան մէջ յայտ-

նել իր հիւանդութիւնը: Այն հաւատը միայն, թէ կ'բժշկվի ինքը եթէ միայն ձեռք տայ Նորա շորին, ստիպեց նրան Յիսուսին հետևելու (ետեւից գնալու): Նա բազմութեան միջով անցաւ, մօտեցաւ Նրան ետեւից, կամաց ձեռք տուեց Նորա շորի ծայրին—և յանկարծ իրեն բոլորովին առողջ զգաց:

Նա կարծում էր, թէ ոչ ոք այս բանը չիմացաւ և կամենում էր արդէն հեռանալ. միայն Փրկիչը, որից ոչինչ չէր ծածկվում, դառնալով հարցրեց. «ո՞վ ինձ մերձեցաւ»: Աշակերտները պատասխանեցին. «Տէ՛ր, դու տեսնում ես, որքան ժողովուրդ է քո շուրջը, ի՞նչպէս կարելի է խմանալ թէ ով Գեղ մերձեցաւ»: Բայց Յիսուս Գրիստոս ասաց. «Ես գիտեմ, որ մէկը զիտութեամբ մերձեցաւ ինձ. որովհետև ես զգացի, որ ինձանից զօրութիւն դուրս եկաւ»: Յայտնի բան է, Տէ՛րը գիտէր, ով իրեն մօտեցաւ, բայց կամենում էր յայտնի անել բժշկված կնոջ հաւատն և համեստութիւնն ուրիշների օրինակի համար: Նա տեսնելով, որ չէ կարող թաղչել, վախեցաւ և դողալով ընկաւ Նորա ոտներն ու պատմեց ամենը: Փրկիչը ողորմութեամբ նայելով նորա վերայ ասաց. «քաջալերվիր, աղջիկս, քո հաւատդ փրկեց քեզ, գնա՛ խաղաղութեամբ»:

Այս ժամանակից կ'իյնը բոլորովին առողջացաւ: Մինչև որ Յիսուս խօսում էր դեռ, Յայրոսի ծանօթներից մի քանիսը եկան նորա մօտ և ասացին. «վարդապետին մի՛ անհանգստացնիր. քո աղջիկդ մեռաւ: Թշուառ հայրը մնաց կանգնած իբրեւ կայծակնահար. բայց Փրկիչը քաջալերելով նրան ասաց. «մի՛ վախենար. այլ հաւատա՛ միայն—և նա կ'փրկվի»:

Երբ նորա եկան տուն, ամեն բան խռովութեան մէջ էր: Մեծ բազմութիւն հաւաքվել էր. մի քանիսը լաց էին լինում և ողբում հանդուցեալ աղջկան վերայ, միւսերը պատրաստվում էին նրան թաղելու: Յիսուս Քրիստոս ասաց ներկայ գտնուողներին. « ինչո՞ւ է այդ լացն և ձայնը, աղջկը մեռած է, այլ քնում է »: Ամենքը սկսան Նորա վերայ ծիծաղել. որովհետեւ հաստատ գիտէին, որ նա մեռաւ: Բայց Տէրը հրամայեց նրանց հեռանալ: Երբ ամենքը դուրս գնացին, Նա մնաց մեռելի հօր, մօր և իր երեք աշակերտներին՝ Պետրոսին, Յակովբէի և Յովհաննէսի հետ միայնակ ու մօտենալով հանդուցեալին բռնեց նորա ձեռքիցը և ասաց. « աղջիկ, քեզ եմ ասում, վեր կաց »: Մեռածը այն բոսկին վեր կացաւ և սկսաւ մանկալ: Սա տաճաների ու տարեկան էր: Ամենքը սարսափեցան տեսնելով այս հրաշքը:

Յիսուս Քրիստոս հրամայեց յարութիւն ստացող աղջկանը կերակուր տալ և ամենին սաստիկ արգելեց այս անցքը պատմել:

ԳԼՈՒԽ ԻԹ.

ՀԻՒԱՆԴԸ ՊՐՈՊԱՏԻԿԷ ԱԻԱԶԱՆԻ ՄՕՏ

Յովհ. ե. 2.

Յիսուսի Քրիստոսի իր քարոզութիւնը սկսելից յետ եկաւ երկրորդ անգամ Պասէքի տօնը: Այս տօնի համար հաւաքվեցաւ Երուսաղէմ ըստ սովորութեան մեծ բազմութիւն, այս տեղ եկաւ Տէրն էլ: Այս ժա-

մանակ ինչպէս էլ միշտ նա բարերարութիւն էր անում խեղճերին:

Երուսաղէմում այն դրան մօտ, որն որ կոչվում էր ոչխարի դուռը, կար առողջարար ջրի մի աւազան, որ Եբրայեցերէն անուանվում էր Բեթհեզդա, այսինքն տուն ողորմութեան, որովհետեւ այս աւազանի չորս կողմում շինած էին հինգ սրահ, ուր պառկած էր հիւանդների բազմութիւն, այն է՝ կոյրեր, կաղեր, անդամալուծներ և ուրիշ զանազան ցաւերով հիւանդներ. սոքա ամենքը սպասում էին ջրի յուզմանը, որովհետեւ այս ջուրը միշտ առողջարար էր, այլ տարին միանգամ, երբ հրեշտակը յուզում էր նորան: Երբ աւազանի ջուրը սկսում էր ալեկոծիլ, հիւանդները շտապում էին ընկնելու նորա մէջ և ով առաջինը լուացվում էր ջրի յուզմանից յետ, նա առողջանում էր, ինչ հիւանդութիւն էլ որ ունենար:

Այս հիւանդանոցումը կար մի խեղճ հիւանդ, որնոր չունէր ոչ եղբայր, ոչ որդի և ոչ բարեկամ, որ օգնէր նրան աւազանը մօնելու, իսկ ինքը անկարող էր այդ անել: Նա այս տեղ պառկած էր երեսուն ութը տարի և առանց երկբայութեան կերակրվում էր ողորմութեամբ. բայց ամենից կարևոր ժամանակը ոչ ոք չէր ուզում նրան օգնել: Աղքատ մարդը թշուառութեան մէջ հաղիւ է գնում բարեկամ երկրիս երեսին, այլ միշտ ունի նա պաշտպան երկնքումը:

Յիսուս Քրիստոս, երբ եկաւ աւազանի մօտ ու տեսաւ հիւանդին, հարցրեց. « կամենում ես առողջ լինիլ »: « Տէ՛ր, պատասխանեց հիւանդը, ես չունիմ ոչ ոք, որնոր ինձ մօցնէ աւազանը, երբ ջուրը սկսում է

յուզվել. իսկ ես ինքս այնպէս թոյլ եմ, որ երբ հասնում եմ աւազանի մօտ, տեսնում եմ, որ արդէն մէկ ուրիշը մտել է ինձանից առաջ: Փրկիչը ասաց. «վեր կաց, առ մահի՞՞դ և գնա»: Նոյն բոպէին այն մարդն իրեն բոլորովին առողջ զգաց. նա վեր կացաւ, վեր առաւ մահի՞՞՞ն և հեռացաւ այն տեղից երախտագիթեամբ լեքը սրտով և ուրախութեամբ: Այս միջոցին Յիսուս Քրիստոս առանց նկատվելու հեռացաւ այնպէս, որ իրանից բժշկութիւն ստացող հիւանդը չկարողացաւ իմանալ Նորա անունն էլ:

Այս բժշկութեան օրը շաբաթ էր, Մովսէսի օրէնքով արդելած էր ամենայն աշխատանք այս օրը: Տեսնելով, որ հիւանդը տանում էր իր մահի՞՞՞ն, նորա մօտիկ գտնուողները ասացին նրան, «դու չպէտք է բարձրացնես մահի՞՞՞դ, մի՞թէ չես իմանում, որ այսօր շաբաթ է: Առողջացածը պատասխանեց, «Ով որ ինձ բժշկեց, հրամայեց ինձ վեր կենալ: առնել իմ մահի՞՞՞ն և երթալ»: Նա չէր երկբայում թէ նա, ով մի խօսքով իշխանութիւն ունի երեսուն ութը տարուան հիւանդութիւնը բժշկելու, յայտնի բան է, կարող է հրամայել նմանապէս շաբաթ օրը վեր առնել մահի՞՞՞ն և տանել: Ամենքը սկսան հարցանել, թէ «վ նրան բժշկեց. բայց Յիսուս Քրիստոս արդէն հեռացել էր և Նորա բարերարածը չէր ճանաչում նրան: Մի քանի ժամանակից Տէրը հանդիպեցաւ այն մարդուն տաճարում և ասաց նրան. «այժմ դու առողջ ես, զգո՛յշ եղի՛ր, այսուհետեւ էլ մեղք մի՛ դործեր, որ աւելի վատ չլինի քեզ»:

Բժշկվածը ճանաչելով իր բարերարին ամենին պատմում էր, որ իրեն Յիսուսը բժշկեց: Յայտնի բան է, նա այս անում էր երախտագիտութիւնից կարծելով, թէ ամենքը իրեն հետ միասին կ'իփառաւորեն Աստուծոյ այսպիսի հրաշքի համար: Բայց Հրէաների սրտերը բոլորովին հեռի էին ճշմարիտ բարեպաշտութիւնից և սերից դէպի իրենց բարեկամները: Նոքա հաստատ էին միայն արտաքին ծէսերին, որոնց ներքին խորհուրդը ամենեւին չէին հասկանում: Նոքա շատ ատում էին Յիսուս Քրիստոսին, աշխատում էին մինչև նրան սպանել անգամ միայն նորա համար, որ Նա բարերարութիւն էր անում շաբաթ օրը: Յիսուս Քրիստոս պատասխանում էր նրանց. «Իմ Հայրս մինչև այժմ դործում է և ես էլ դործում եմ»:

Հրէաները աւելի ևս զայրացան Յիսուս Քրիստոսի վերայ և ամեն կերպի աշխատում էին նրան զրկել կեանքից այն պատճառաւ, որ Նա իրեն անուանում էր Աստուծոյ Որդի և հաւասար Աստուծոյ: Բայց Տէրը ոչինչ համարելով նոցա սպառնալիքը ասում էր. «Հայրը սիրում է որդուն և սովորեցնում է նրան զործել այն, ինչ որ ինքն է դործում: Գուք կ'տեսնէք դեռ աւելի մեծ հրաշքներ: Ինչպէս Հայրը յարութիւն է տալիս մեռելներին և կենդանացնում, նոյնպէս էլ որդին: Հայրը ամեն դատաստանը տուեց Որդուն, որ ամենը պատուեն Որդուն, ինչպէս պատուում են Հօրը. ով չէ պատուում Որդուն, չէ պատուում Հօրն էլ, որնոր նրան զրկեց: Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, ով որ լսում է իմ խօսքերս և հաւատում է ինձ Ղրկողին, նա կըստանայ յաւիտենական կեանք: Ճշմարիտ եմ ասում

ձեզ, կ'զայ ժամը և եկած էլ է արդէն, երբ ամեն գերեզմաններումը գտնվողները կ'լսեն Աստուծոյ Որդու ձայնը և այն լսելով կ'կենդանանան: Նոքա, որոնք բարի գործք են գործել, յարութիւն կ'առնեն յաւիտենական կեանքի համար. իսկ նոքա, որոնք չարիք են գործել, յարութիւն կ'առնեն դատաստանի համար:

Այս ասելով Նա թողեց իր դէմ հաւաքված չրէաներուն և նոցանից ոչ ոք չհամարձակվեցաւ յարձակիլ Նորա վերայ, որովհետեւ դեռ չէր հասած Նորա ժամը:

ԳԼՈՒԽ Լ.

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԱՆՅՔԵՐ

Մատ. ժբ. 1. Մարկ. ր. 23. Դուկ. գ. 1. ժգ. 1.

Յիսուս Քրիստոս երուսաղէմից Գալիլեա յետ դառնալիս իր աշակերտներովը շաբաթ օր անց էր կենում արտերի միջով: Աշակերտները քաղցեցան, ուստի և կորցում էին հասկ, շփում բռնումը և ուտում: Փարիսեցիներից մի քանիսը այս տեսան: Մովսէսի օրէնքով ուրիշ ծանր աշխատանքների հետ միասին արգելած էր նմանապէս ցորէն աղալն էլ շաբաթ օրը: Փարիսեցիները, որոնք կամենում էին երեւիլ ամենից սուրբ և իմաստուն, հաստատում էին որ այս օր հասկ չլինէ ընդդէմէ օրինաց և պախարակում էին այս բանի համար Յիսուսի աշակերտներուն: Այս բանի համար Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց յետագայ խրատական խօսքերը. «Եթէ դուք հասկանայիք» «Ողորմութիւն կ'ամենում եմ եւ ոչ զո՞ն», բառերի բուն միտքը, դուք չէիք

գաւառապարտիլ անմեղներուն: Շաբաթը մարդու համար է ստեղծած և ոչ թէ մարդս շաբաթի համար: Մարդու Ռդին Շաբաթի տէրն էլ է »:

Յայտնի բան է մենք պէտք է չգործենք տօն և կիրակի օրերը, որոնք Աստուած ինքը նշանակել է մեր հանգստութեան համար, պէտք է դադարեցնենք ամեն ծանր աշխատանքներս, նուիրենք այս օրը աղօթքի և ուրիշ վերկարար պարապմունքների: Բայց էլի այս օրերն, որոնք առանձնապէս նուիրած են Աստուծոյ պաշտման համար, կարող ենք պարապել օգտակար գործքերով էլ, մանաւանդ այնպիսիներով, որոնք չէ կարելի ուշացնել, նոյնպէս էլ մարդասիրութեան դործքերով:

Յիսուս Քրիստոս միանգամ ճաշում էր մի փոքր սեցու մօտ: Այն ժամանակուան սովորութիւնը, որ սուրբ էր համարվում, պահանջում էր, որ ճաշեց առաջ և յետ մարդիկ ձեռքերը լուանային: Փարիսեցին ջերմեռանդութեամբ կատարում էր այս սովորութիւնը. Յիսուս Քրիստոս իր աշակերտներով միշտ չէր հետևում այս սովորութեան ցոյց տալու համար, որ արտաքին լուացումն ինքն ըստ ինքեան ոչինչ նշանակութիւն չունի: Փարիսեցին անբաւարարութեամբ նկատեց այս և մտածում էր, ինչո՞ւ ոչ Նա և ոչ Նորա աշակերտները չեն լուանում ձեռքերը: Տէրը, որին յայտնի են ամեն մարդու խորհուրդները, ասաց. «դուք փարիսեցիք սովորութիւն ունիք սրբել բաժակի և պնակի արտաքինը, իսկ ձեր ներքինը յափշտակութեամբ և չարութեամբ լեքն է »:

Պիղատոս՝ չրէաստանի Հռովմայեցի կառավարիչը

հրամայեց դատաւարտել ՚ի մահ մի քանի զալիւիացիներուն, որոնք կասկածելի էին Հռովմայեցւոյ կառավարութեանը, նրանց դատաւարտեցին և սպանեցին տօն օրին և նոցա արիւնը խառնվեցաւ բերած զոհերի արիւնի հետ: Երբ այս բանը պատմեցին Յիսուս Քրիստոսին, Նա պատասխանեց. «դուք կարծում էք, որ այս զալիւիացիները ուրիշներից աւելի մեղաւոր են նորա համար, որ այնպիսի մահով մեռան: Զէ՛, բայց եթէ դուք չէք ապաշխարիլ, դուք էլ ամենքդ մի և նոյն կերպով կ'կորչեք»:

Մի և նոյն ժամանակներումն պատահեցաւ Երուսաղէմում մի ուրիշ դժբաղդութիւն էլ: Աշտարակը, որ կանգնած էր Սելովամի աւազանի մօտ, քանդվեցաւ և սպանեց տասն և ութ հոգի: Յիսուս Քրիստոս ասաց. «կարծում էք դուք, որ մարդիկ, որոնք Սելովամի աշտարակի տակը մնացին, ամենից մեծ մեղաւորներն էին բոլոր Խորայէլի մէջ: Հաւատացնում եմ ձեզ, որ այդպէս չէ: Եթէ դուք չէք ապաշխարիլ, դուք էլ նոցա նման կ'կորչեք»:

Նոյնպէս էլ մենք, սրանց նման անցքերը լսելով պէտք է մտածենք՝ եթէ մեզ էլ յանկարծակի մահը վրայ հասնի, ի՞նչպէս պէտք է դուրս գանք Աստուծոյ՝ մեր դատաւորի առաջը: Մեր մերձաւորի դժբաղդութիւնը տեսնելով պարտական ենք զգուշանալու:

ԳԼՈՒԽ ԼԱ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԲԺՇԿՈՒՄ Է ԴՕՍԱՅԵԱԼ ԶԵՌՔՈՎ ՄԱՐԴՈՒՆ

Մատ. ժբ. 10. Մարկ. գ. 1. Ղոով. դ. 6.

Գալիլիաումը ճանապարհորդութիւն անելու ժամանակ միանգամ շաբաթ օր Փրկիչը մանելով ժողովրդանոց քարոզում էր ժողովրդեան: Նորա ունէր զիրենցիկ մէջէր մի հիւանդ մարդ էլ, որի աջ ձեռքը բոլորովն դօսացած էր այնպէս, որ նա ամենեւին չէր կարողանում նրան գործածել:

Այստեղ գտնվող դպիրներն և փարիսեցիները նայում էին Յիսուսի Քրիստոսի գործքերին և սպասում էին թէ արդեօք չի բժշկիլ Նա մէկին շաբաթ օրը, որ կարողանան Նրան ամբաստանել այն գործքի համար, որնոր նոցա կարծիքով արժանի էր պատժի, որովհետեւ նոքա այն համարում էին պատուիրանի ընդդէմ:

Տէրը, որնոր զիտէր նոցա խորամանկութիւնը, դառնալով դօսացածին ասաց. «վեր կաց և եկ մէջ տեղը առաջ»: Գօսացածը կատարեց հրամանն և վեր կացաւ բոլոր ժողովրդեան առաջին. ամեն բարի մարդ կ'ցաւէր այն ողորմելի վրայ, որնոր զուրկ էր այն ձեռքիցը, որով նա վաստակում էր իր օրուան հացը. բայց նայողները ոչինչ չէին զգում բացի հետաքրքրութիւնից, նոքա կամենում էին տեսնել, ինչպէս այս ամենը կ'վերջանայ:

Յիսուս Քրիստոս ասաց դպիրներին և փարիսեցի-

ներին . « Ես հարցնում եմ ձեզանից , ի՞նչ պէտք է դոր-
ծել շաբաթ օրը բարի թէ չար , կորցնել մարդու թէ
փրկել նրան » : Ամենքը լուռ կեցան , որովհետեւ ո՞վ
կարող էր ասել , որ շաբաթ օր չպէտք է դործել բարի
չպէտք է փրկել մի մարդ » :

Տէրը շարունակեց . « Եթէ ձեզնից մէկը ունի ոչ-
խար և նա ընկնի փոսը , չի՞ հանիլ նրան շաբաթ օրն
էլ անգամ . բայց մարդս ո՞րչափ առաւել է քան ոչ-
խարը » : Այս խօսքին դէմ էլ ոչինչ չէր կարելի ասել .
ամենքը պահեցին կրկին լուռ թիւն :

Փրկիչը ցաւում էր նոցա սրտերի քարանալու վրան
և դառնալով դօսացածին ասաց . « ձգի՛ր ձեռքդ » : Նա
ձգեց չորացած ձեռքն , որնոր նոյն բոպէին առողջա-
ցաւ և դարձաւ միւսի նման :

Դպիրներն և փարիսեցիները , որոնք նամենում էին
նուազեցնել Յիսուսի փառքը , ամօթով մնացին ժո-
ղովրդեան բազմութեան առաջին : Նոքա զայրացան և
գուրս գալով ժողովրդանոցից խորհուրդ էին անում
իրենց մէջ , թէ ի՞նչ միջոցներով կորցնեն Նրան , որնոր
բարերարութիւն էր անում ամենին և որնոր նրանց
էլ ոչ մի յանդիմանութեան խօսք չասաց : Բայց Յի-
սուս Քրիստոս խմանալով նոցա խորհուրդը հեռացաւ
և գնաց իր աշակերտներով Գալիլեացուց ծովի մօտ :

ԳԼՈՒԽ ԼԵ.

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԸ

Մատ. Ժ. 1.

Երբ Յիսուս Քրիստոս դարձաւ կրկին Գալիլեա ,
Նորա մօտ ժողովեցաւ էլի մեծ բազմութիւն ամեն

կողմից : Գալիս էին ոչ միայն խաւայէլի երկրից , այլ և
կռապաշտ քաղաքներից՝ Տիւրոսից և Սիդոնից , որ տես-
նեն Նրան և լսեն Նորա վարդապետութիւնը : Շա-
տերը բերում էին Նորա մօտ իրենց հիւանդներին և
Նա բժշկում էր նրանց : Շատերը բաց էին անում Նը-
րան իրենց ցաւերը , Նա մխիթարում էր նրանց : Շա-
տերը կամենում էին լսել Նորա քարոզութիւնները ,
Նա խրատում էր նրանց լինիլ առաքելի և երանելի :
Ողորմածը ոչ ոքից չէր հեռանում , մինչև մեղաւոր-
ներից էլ անգամ . Նա պատրաստ էր ամենին օգնելու :

Յիսուս Քրիստոս շատ անգամ հեռանում էր ժո-
ղովրդից և աշակերտներից , որ մէնակ աղօթք անէ :
Մի անգամ բոլոր զիշերը աղօթքով անցկացնելից յետոյ
Նա դարձաւ իր աշակերտներին մօտ և տեսնելով ամեն
կողմից հաւաքված բազմութիւնը , որ եկել էր լսելու
Նորա վարդապետութիւնը , շատ ցաւեցաւ այս մար-
դոց վրայ , որոնք ցրում էին ինչպէս ուղիարներ առանց
հովիւի : Յիսուս Քրիստոս ասաց իր աշակերտներին .
« Հունձը շատ է , իսկ մշակները սակաւ են : Խնդրեցէք
հնձի Տիրոջն , որ նա կանչէ շատ հնձողներ իր արտը » :
Սրանից յետոյ կանչեց իր մօտ աշակերտներուն և ընտ-
րեց նրանցից խաւայէլի առհմերի թուովը տասներկու-
սին . սոքա պէտք է քարոզէին Փրկչի վարդապետու-
թիւնը : Նա անուանեց սրանց առաքեալներ :

Այս տասներկու առաքեալների անուններն են ,
Սիմոն՝ Պետրոս անուանածը և Անդրէաս Նորա եղբայրը ,
Յակովբոս և Յովհաննէս՝ Ջեբեդեայ որդիքը , Փիլիպ-
պոս և Բարթոլեմէոս , որնոր արդէն յայտնի է Նա-
թանայէլ անուանով , Թովմաս և Մատթէոս մաքսա-

ւորը, Յակովբոս Ալփեայ, Ղերէոս՝ Թադէոս անուանածը, Սիմոն Կանանայի, այսինքն՝ Կանայից և Յուդա Իսկարիօփտային: Բացի այս տասներկուսից Տէրը ընտրեց էլի ուրիշ եօթանասուն Առաքեալներ:

Յիսուս Քրիստոս նրանց երկու երկու զըկելով առաջ. «Մինչև սահմանած ժամանակի դալը մի՛ դնաք ոչ Սամարացոց քաղաքները և ոչ հեթանոսների մօտ, այլ զնացէք առանձնապէս Իսրայէլի տան կորած ոչխարների մօտ: Քարոզեցէք նրանց Աստուծոյ արքայութեան մօտենալը, հիւանդներուն բժշկեցէք, բորոտներուն սրբեցէք, մեռելներին յարուծիւն տուէք, դեւերուն աքսորեցէք: Գուք անվարձ ստացաք այս պարգէւը, իրենքդ էլ առանց վարձի տուէք ուրիշներին: ձանապարհի համար մի՛ առնէք ձեր հետ ոչ ոսկի, ոչ արծաթ, ոչ պղինձ. մի՛ առնէք ոչ պարկ հացով, ոչ աւելորդ շոր և կօշիկ և ոչ դաւաղան, ամեն մշակ արժանի է վարձի իր աշխատանաց համար»:

«Երբ կ'մանէք մի քաղաք կամ զիւղ, իմացէք ամենից արժանաւորն ո՞վ է և նորա տանը բնակեցէք, մինչև որ թողնէք այն տեղը. երբ տունը կ'մանէք, ողջոյն տուէք տան տիրոջը այս խօսքելով. «Խաղաղութիւն այս տանս»: Եթէ նա արժանի է ձեր օրհնութեան, նա կ'իջնի նորա վերայ, իսկ եթէ արժանի չէ, ձեր օրհնութիւնը ձեզ մօտ կ'դառնայ»:

«Եթէ մէկը չի ընդունիլ ձեզ և չի լսիլ ձեր խօսքերը, դուրս դալով տնիցը կամ այն քաղաքից, թափ տուէք ձեր ոտների փոշին: ձմարիտ եմ ասում ձեզ, որ Սոդոմին և Գոմորին առաւել հեշտ կ'լինի դատաստանի օրը քան թէ այն քաղաքին»:

«Ես զըկումեմ ձեզ ինչպէս ոչխարներուն զայլերի մէջ և այս պատճառաւ եղէք խորագէտ իբրեւ օձ և միամիտ ինչպէս աղանիս»:

Ոչ ապաքէն երկու ճնձղուկը մի դանդով (փոքրիկ զրամէ) ևն ծախում, բայց և ոչ մէկը նոցանից առանց ձեր երկնային Հօր կամքին չէ ընկնում երկրիս վերայ. իսկ ձեր զլխի մաղերն էլ համարած են: Մի՛ վախենաք, դուք շատ ճնձղուկներից էլ լաւ էք»:

«Ով որ ինձ կ'խոստովանի և կ'փառաւորէ մարդոց առաջին, ես էլ նրան կ'խոստովանեմ և կ'փառաւորեմ իմ երկնային Հօրս առաջին. բայց ով որ ինձ կ'ուրանայ մարդոց առաջին, ես էլ նրան կ'ուրանամ իմ երկնային Հօրս առաջին»:

«Ով որ սիրում է իր հօրը կամ իր մօրը աւելի քան թէ ինձ, նա ինձ արժանի չէ: Ով որ սիրում է իր որդուն կամ իր աղջկանը ինձանից աւելի, նա ինձ արժանի չէ: Ով չի առնիլ իր խաչն ու չի դալ իմ ետեւիցս, նա ինձ արժանի չէ»:

Ով ձեզ ընդունում է, ընդունում է ինձ. իսկ ով ինձ ընդունում է, ընդունում է ինձ Ղրկողին: Ով որ այս փոքրիկներից մէկին կ'տայ մի բաժակ սառը ջուր իմ աշակերտիս անունով, ձմարիտ եմ ասում, ձրը մարիտ եմ ասում ձեզ, նա առանց վարձի չի մնալ»:

Յիսուս Քրիստոս վերջացնելով այս խրատն և թողնելով աշակերտներուն, որոնց նա զըկեց, իր մօտ մնացածների հետ միասին գնաց ուրիշ քաղաքներ քարոզելու և բարերարելու:

ՅԻՍՈՒՍ ԳՐԻՍՏՈՍ ՔԱՐՈՒԹԻՒՆ Է ՏԱԼԻ ՆԱՅԻՆԻ

ԱՅՐԻ ԿՆՈՋ ՈՐԴՈՒՆ

Ղուկ. է. 11.

Իբր ճանապարհորդութեան ժամանակ Ղալիկաու-
մը Քիսուս Բրիստոս մօտեցաւ մի քաղաքի, որնոր ան-
ուանվում էր Նային: Նրան ուղեկից էին աշակերտներն
և ժողովրդեան բազմութիւնը: Երբ մօտեցան քաղաքի
դրան, հանդիպեցան մարդոց, որոնք տանում էին թա-
ղելու մի երկտասարդ, որ մի խեղճ պրիի միամօր որդին
էր: Որբացած, անօգնական մայրը արտասուքով և
յուսահատութեան մէջ գնում էր իր որդու անշունչ
մարմնի ետևից. քաղաքացիներից շատերը, որոնք ցա-
ւակից էին նրան, գնում էին նորա հետ: Քիսուս Բրի-
ստոս ցաւեցաւ մօր տրտմութեան վրայ և ասաց նրան,
« մի՛ լար »: Նա նշան արաւ մարմինը ամուղներին, որ
կանգնեն և նոքա հպատակեցան: Փրկիչը մօտեցաւ
դիակին և ասաց. « պատանի, քեզ եմ առում, վեր
կից »: Մեռելը խիոյն կենդանացաւ, նստաւ ու սխաւ
խօսել: Քիսուս յանձնեց նրան իր մօրը: Ամեն այս
հրաշքը տեսնողները զարհուրեցան. ամենքը փառա-
ւորում էին Ասածուն և ասում էին. « մեծ մարդարէ
յայտնվեցաւ մեր մէջ և Տէրը այցելութիւն արաւ իր
ժողովրդեան »: Այս հրաշքի համբաւը տարածվե-
ցաւ բոլոր Հրէաստանում և շրջակայ երկիրներում:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՁԻՑ ՅԻՍՈՒՍԻ ԳՐԻՍՏՈՍԻ ՄՕՏ

ՂԻԿՈՒԱԾՆԵՐԸ

Մատ. ժա. 2. Ղուկ. է. 18.

Յովհաննէսը՝ այս մեծ և նուրբ մարդը արգե-
լած էր բանտումը: Նորա բանտարկելութեան պատ-
ճառը յետոյ կ'յայտնվի: Նորա աշակերտներն, որոնք
նրան այցելութիւն էին անում բանտումն էլ, պատ-
մեցին նրան այն հրաշքներն, որոնք Քիսուս զործում
էր: Յովհաննէս զրկեց Նորա մօտ իր երկու աշակերտ-
ներուն հրամայելով նրանց հարցնել. « Ղուկ այն ես ար-
դեօք, որնոր պէտք է դայ, թէ ուրիշին սպասենք »:

Յովհաննէսի աշակերտները գտան Յիսուսին սկա-
տած խեղճերի բազմութեամբ: Ամեն Նորա մօտ հա-
ւատով եկողներուն բժշկում էր Նա, մխիթարում և
ուսուցանում: Երբ իր զործը աւարտեց, Տէրը ասաց
Յովհաննէսի աշակերտներին. « գնացէք, ասացէք Յով-
հաննէսին, ինչ որ ձեր աչքով տեսաք՝ կոյրերը տես-
նում են, կաղերը ման են զալիս, բորոտները սրբվում
են, խուլները լսում են, մեռելները յարութիւն առնում
և աղքատներն աւետարանվում են: Երանելի է նա, որ
չէ դայթակղվում խնամով:

Երբ Յովհաննէսի աշակերտները գնացին, Յիսուս
Բրիստոս սկսաւ խօսիլ ժողովրդեան հետ Յովհաննէս
Մկրտչի վերայ: Նա ասաց. « ի՞նչ տեսներու դնացիք
անապատը, եղբձն, որ շարժվում է հողմից. ի՞նչ տես-
ներու դնացիք, արդեօք փափկութեան շորերով զար-

գարած մարդու : Բայց փափկութեան շորերով պճրնս
փողները թաղաւորների պալատներումն են : Ի՞նչ տես-
նելու գնացիք , մարդարէին արդեօք : Այո՛ , ես ասում
եմ ձեզ , նա առաւել է քան թէ մարդարէ : Նա այն
է , որի համար զրած է զրոյ մէջ . « զըկում եմ իմ
հրեշտակին քո առաջ , որ յարդարէ քո ճանապարհդ » :

Սրանից յետոյ Յիսուս Քրիստոս սկսաւ յաւակ-
ցութեամբ նախատել այն քաղաքներն , որոնց մէջ կա-
տարեց այնքան հրաշքներ և որոնք չապաշխարեցան ,
ինչպիսի են Քորազին , Բեթսայիդա , Կափառնատում .
նախազուշակեց այս քաղաքների քանդումն և ամայա-
նալն և նոցա բնակիչների ծանր պատիժն Աստուծոյ
զատաստանի օրը : Այս միջոցին Առաքեալներն , որոնց
նա քարոզելու զըկել էր , յետ գարձան և պատմում էին
Նրան իրենց գործոց յաջողութիւնն և հրաշքներն ,
որոնք նոքա զործել էին , մանաւանդ այն թէ զեւերն էլ
հպատակում են նոցա վախենալով Քրիստոսի անունից :
Բայց Փրկիչը ասաց նրանց , « մի՛ ուրախանաք նրանով ,
որ զեւերը հպատակում են ձեզ , այլ որ ձեր անուն-
ները զրուած են երկնքում » : Այն ժամանակ նա ու-
րախացաւ հոգով և ասաց . « շնորհակալ եմ Քեզնից ,
Հայր՝ երկնքի և երկրի Տէրը , որ Գու՛ ծածկեցիր Քո
զաղանիքը իմաստուններից և զիտուններից ու յայտ-
նեցիր այն երեխանցը : Այսպէս էր Քո կամքդ : Ամենը
ինձ է տուել իմ Հայրս և ոչ որ չէ ճանաչում Որ-
դուն բայց եթէ Հայրը և Հօրն էլ միայն Որդին է ճանա-
չում և նոքա միայն , որոնց Որդին կ'յայտնէ : Նկէք
ինձ մօտ ամեն աշխատեալներդ և վատասկեալներդ և
ես կ'հանդատացնեմ ձեզ : Առէք ձեր վրայ իմ լուծս

և սովորեցէք ինձանից » որովհետեւ ես հեղեմ և խոնարհ
սրտով և կ'զտնէք ձեր անձանց հանգիստ . իմ լուծս
քաղցր է և իմ բեռնս փոքրովի : Եւ այսպէս յայտնեց
միս զոմացս ինչպիսիապէս զեւառաքաւ ծախած իոր :
ՔԱՌԻԻ ԼԵ .

ՍԵՐՄԱՆԱՅԱՆԻ ԵՒ ՀԵՁԻ ԱՌԱԿԸ
Մատ. ժդ. 4. Մարկ. դ. 3. Դուկ. Ը. 5.

Յիսուս Քրիստոս միանգամ կանգնած էր Պէննե-
ռարէթայ ծովակի ափումը և քարոզում էր . Ժողովուրդը
մեծ բազմութեամբ հաւաքվում էր Նորա մօտ : Այն
ժամանակ Յիսուս Քրիստոս նստաւ նաւակի մէջ և
սկսաւ ուսուցանել առակներով :

« Մէկ սերմանահան գնաց սերմանելու » , ասում
էր Փրկիչը , « և սերմանելիս մի քանիսը սերմերից ըն-
կան ճանապարհի վրան ու ոտնակոխ եղան անցկենող-
ներից կամ կերակուր թռչուններին , միւսները ընկան
ապառաժի վերայ , ուր չկար շատ հող , որ արմատ
բռնէին , նոքա բուսան , բայց արեգակի տապը չորա-
ցրեց նրանց . որովհետեւ արմատ չունէին : Միւսները
ընկան փշերի մէջ և պտուղ չտուին . որովհետեւ
փշերից խեղդվեցան . բայց հմանք ընկան լաւ երկրի
վերայ ու տուին պտուղ , մի քանիսը հարկաւոր ,
միւսները վախճանաւոր և ոմանք երեսնաւոր : Ով որ ունի
ականջ լսելու , թող լսէ » , աւելցրեց Յիսուս Քրիստոս :

Աշակերտները խնդրեցին Նրան , որ մեկնի այս ա-
ռակի միտքը և նա մեկնեց այն յետադայ կերպով .
« սերմն է Աստուծոյ խօսքը : Ճանապարհի վրայ ընկած
սերմերը նշանակում են Աստուծոյ խօսքը , որ քարոզած

է այնպիսի մարդոց, որոնք լսում են այն, բայց իրենց կոպտութեամբ չեն հասկանում նրան, ուստի և սա- տանայն հեշտութեամբ խղում է նրան նոցա սրտերից: Հողով ծածկած ապառաժը նշանակում է սրտերը այն մարդոց, որոնք լսում են Աստուծոյ խօսքերը, խնդու- թեամբ ընդունում են նրանց. բայց չեն թողնում արմատ բռնելու և այն պատճառաւ նրանց պատահած նեղու- թիւներն և հալածանքն ուրանալ են տալիս նրանց ճշմարիտ հաւատը. փորձանայ ժամանակը շուտ թող- նում են նոքա նրան: Փշերի մէջ ընկած սերմերը նշա- նակում են Աստուծոյ խօսքը, քարոզած այնպիսի մար- դոց, որոնք լսում են այն, ընդունում են նրան. բայց աշխարհային հոգսերն ու մեծութեան պատրանքը խեղ- դում են նրան և նա պտուղ չէ բերում: Իսկ լաւ եր- կում ցանածը նշանակում է այն մարդոց, որոնք լսում են Աստուծոյ խօսքը, հասկանում են նրան և ուրա- խութեամբ ընդունում են իրանց սրտում և նա բե- րում է պտուղ, երբեմն հարիւր, երբեմն վաթսուն և երբեմն երեսուն:

Յիսուս Քրիստոս ասաց ժողովրդեան ուրիշ ա- ոակ էլ:

«Երկնից արքայութիւնը նման է այն մարդուն, որնոր ցանեց լաւ սերմն իր ագարակում: Բայց մինչև որ նորա մարդիկը քնում էին, եկաւ նորա թշնամին և ցանեց որոմն (վատ բոյս) ցորենի մէջ: Բուսաւ ցորենը, բուսաւ նմանապէս որոմն էլ: Ծառաները դնացին ի- րենց տիրոջ մօտ և ասացին. «Տէր, Դու ցանեցիր լաւ սերմն. որտեղից է որոմն դոյացել»: Տէրը պատասխա- նեց. «Իմ թշնամիս է ցանել այն»: Ծառաները ա-

սացին նրան. «Թող տուր մեզ, որ դնանք ու քաղենք նրանց»: «Չէ», պատասխանեց Տէրը. «Կարող է պա- տահել, որ որոմն քաղելիս ցորենն էլ հեռը հանէք: Այժմ թող բուսեն ամենքը միասին. բայց հնձի ժա- մանակ ես կ'պատուիրեմ հնձողներին հաւաքել որոմն, կապել միասին և զցել կրակը. իսկ ցորենը կ'ժողովեմ իմ շտեմարանիս մէջ»:

«Մեկնիր մեզ որոմնի առակը». ասացին աշա- կերաները Փրկչին առանձին:

Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց. «Նա» որնոր ցա- նեց լաւ սերմն, Մարդու Որդին (այսինքն՝ ինքն Յիսուս Քրիստոս) է, իսկ ագարակը աշխարհս, ցորենը նշանակում է արքայութեան որդւոցը, իսկ որոմն չարի որդւոցը: Թշնամին, որ ցանեց որոմն, է սատանան: Հնձողները հրեշտակներն են և հունձը աշխարհիս կա- տարածը: Ինչպէս որ ժողովում են որոմն և այրում են նրան կրակումը, այնպէս կ'լինի աշխարհիս կատարածին. Մարդու Որդին կ'զրկի իր հրեշտակներուն, նոքա կը- ժողովեն ամեն անօրէնութիւն գործողներուն և կ'զցեն կրակը. այնտեղ կ'լինի լացն և ատամանց կրճատը: Բայց արդարները կ'ծագին իրենց Հօր արքայութիւնումն ինչպէս արեգակ: Ով ականջ ունի լսելու, թող լսէ»:

ՊԱՌԻՒ 12.

ՓՐԿՉԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ԱՌԱԿՆԵՐՆ Է՛Լ.

Մատ. ժգ. 31. Մարկ. դ. 30. Ղոււ. ժգ. 18. Ղուկ. ժե. 4.

Ինչի՞ նմանացնեմ ես երկնից Արքայութիւնը, ա- տում էր Յիսուս Քրիստոս: «Ի՞նչպէս նկարագրեմ ես

նրան ձեռք: Նա նման է մանանեխի հատին, որնոր մարդ
ցանաւ է իր ազարակումը: Այս հատը ամենափոքրիկ
սերմերից մէկն է. բայց երբ աճում է, լինում է ամեն
բանջարներից բարձր այնպէս, որ նորա շուաքի տակը
թռչունները նստում են:

Այսպէս ամեն բարի բան մարդու մէջ սկսում է
հազիւ նկատելի կերպով, բայց երբ արմատ է թողնում,
գործում է մեծ և երևելի առաքինութիւններ. նոյն-
պէս էլ ընդհակառակն չարութիւնը մտնում է մարդու
սիրտը հազիւ նկատելի կերպով, բայց արմատանալով
խեղդում է ամեն բարի զգացմունքներն և դարձնում է
նրան չարագործ: Ուտի և մարդ պէտք է զգոյշ լի-
նի ամեն փոքրիկ բանումն էլ. նա պէտք է մոռցանէ
իր սրտումը հակամիտութիւն դէպի բարին, մինչև
չնչին պատահմունքներումն էլ հարկաւոր է հաստատ
մնալ առաքինութեան և բարեպաշտութեան կանոն-
ների մէջ. նա պէտք է ջնջէ ամենափոքրիկ հակամի-
տութիւնը դէպի չարը և փախչի փորձութիւնից: Ահա
Երկնից արքայութեան արժանանալու միջոցը:

«Երկնից արքայութիւնը», շարունակեց Փրկիչ,
նման է խմորին, որնոր կինը խառնելով երեք զրիւ
ալիւրի հետ թողնում է, մինչև որ ամենը խմորվում է:

Փոքր խմորը խառնվում է այնքան շատ ալիւրի
հետ և խմորվում է նրանով բոլորը ալիւրը: Այս խմո-
րած ալիւրից շինվում է համով և աճեցական հաց:
Այսպէս թող Փրկիչ խօսքերը մտնեն մեր սիրտն և ար-
ժանի անեն մեզ երկնային արքայութեան: Բայց եթէ
մենք կտանք չարութեան իշխանութիւն մեր վրայ,
նա խմորի պէս կ'տիրէ մեր սրտին և չի թողնիլ տեղ
ոչ մի բարի զգացմունքի համար:

«Երկնից արքայութիւնը» ասում էր Յիսուս Քրիս-
տոս. նման է գանձին, որ ծածկած է ազարակումը.
ոչ որ գտնում է այն, ուրախութեամբ շտապում է
ծախելու ամեն բան, ինչ որ ունի, որ դնէ երկրի մասը,
ուր ծածկած է գանձը:

Մենք պարտական ենք ամեն բան զոհելու, որ
հաւատարիմ մնանք Քրիստոսի վարդապետութեան և
պահպանենք նրան ինչպէս մեր ամենալու գանձն, որնոր
կարող է մեզ տալ երանութիւն և յաւիտենական
կեանք: Մի և նոյն խրատը պարունակում է իւր մէջ
յետագայ առանկա էլ:

Երկնից արքայութիւնը նման է վաճառականին,
որնոր ծախում է մարդարիտ: Երբ գտնում է մի թան-
գազին գեղեցիկ մարդարիտ, բոլոր ունեցածը ծախում
է նրան դնելու համար:

«Երկնից արքայութիւնը» նման է ուռկանին, որնոր
գցած է ծովը, նորա մէջ հաւաքվում են ամեն տե-
սակի ձկներ: Բայց երբ այն լցվում է և հանում են նը-
րան ափը, լաւ ձկներուն ընտրում են, դնում են ամանի
մէջ, իսկ վատերուն դէն են գցում: Այսպէս կ'լինի
աշխարհիս կատարածին էլ. կ'զան հրեշտակները, կը-
բաժանեն չարերուն արդարներից և կ'զցեն նրանց կրակը:
Այստեղ կ'լինի լացն և ատամների կրճատը:

Աւելցնենք էլ մի քանի առանկներ:

«Այն մարդը, որնոր ունի հարիւր աշխար և եթէ
նրանից մէկին կորցնէ, չի թողնիլ արդեօք բոլոր խաշը
անապատում, որ գտնէ կորածին: Երբ գտնում է նրան,
ուրախանում է ու շաքակած իր ուսին բերում է սուն,
կանչում է իր բարեկամներուն ու զրացններուն և ա-

սումէ . ռուբախացէք ինձ հետ միասին , ես գտայ իմ
կորած ոչխարս ։

Ինչպէս բարի հովիւը փնտռում է կորած ոչխար-
րին , այնպէս էլ փրկիչը կանչում է ազաշխարհը ա-
մեն մեղաւորին ։ Ինչպէս հովիւն օրախնամ է կորած
ոչխարը , զանաւորն վրայ , այնպէս էլ ուրախանում է
երկնաւոր Հայրը մեղաւորի ազաշխարհուն վրայ ։

Ո՞ր կէնք , եթէ ունի տասն դրամ և կորցրեց մէկը
երանցից , չե վառիլ լացտեր , չի փնտռիլ անկիւննե-
րումը , չի աւելիլ անեակը , որ զանէ կորած դրամը ։
Երբ գտնում է , հրաւիրում է իր բարեկամներուն և դրա-
ցիներուն և ասում է նրանց . « ռուբախացէք ինձ հետ
միասին , ես գտայ իմ կորցրած դրամս ։ »

Այս համեմատութիւնը մեկնելու համար Յիսուս
Քրիստոս ասաց . « այսպէս իսկ ուրախանում են հրեշտակ-
ներն երկնքումը մի մեղաւորի դարձի վրայ » ։

« Եթէ մէկը ձեզանից ունի մշակ , որնոր գործում
է նորա ագարակը կամ արածում է նորա հօտը , շնոր-
հակալութիւն անում է արդեօք նա մշակին , երբ առ-
յիւս դառնում է օրվան աշխատանքից կամ վարձա-
արձում է արդեօք նորա համար , որ նա լաւ կատարել
է իր տիրոջ հրամանը . իսկ կարծում եմ , որ չէ : Նոյն-
պէս էլ դուք , երբ ձշղութեամբ կատարում էք ձեր
պարտաւորութիւնը , չպէտք է պարծենանք . այլ ա-
սէք , անք ինչպէս լաւ ծառաներ կատարեցինք մեր
պարտքը , արինք այն , ինչ որ մեզ հրամայած էր » ։

« Ծառայն , որնոր զիտէ իր տիրոջ կամքը և չէ
կատարում այն , կ'պատժվի խառութեամբ . իսկ նա ,
որնոր չէ կատարում իր տիրոջ կամքը , որովհետեւ չէ

իմանում այն , կ'պատժվի աւելի քիչ : Ում շատ է
տուած , նրանից շատ էլ կ'պահանջվի . բայց ում սա-
կաւ է տուած , նրանից քիչ էլ կ'պահանջվի ։

« Ով ձեզնից , եթէ կամենում է սկսել մի մեծ
շինութիւն անել , առաջուց չէ հաշուել , որքան այն
կ'նստի իրեն և արդեօք այնքան կարողութիւն ունի ,
որ հիմն դրելից յետ չստիպվի շինութիւնը դարբեցնե-
լու և ծաղր լինելու մարդոց , որոնք կտսեն , « ահա
մարդ , որնոր սկսաւ շինութիւն և չունի կարողու-
թիւն , որ վերջացնէ այն » ։

Կամ ո՞ր թագաւորը , որնոր արտերօզմում է
ուրիշ թագաւորի հետ , առաջուց չէ հաշուում ար-
դեօք կարո՞ղ է իր տասնհազար զօրքը բնդդէմ կենալ
թշնամեաց քսան հազարին : Եթէ չէ , նա զրկում է
զեակամներ և խնդրում է խաղաղութիւն ։

« Ով ձեզնից չունի այնքան հաստատութիւն , որ
թողնելով ամեն բան դայ իմ ետեւիցս , չէ կարող իմ
աշակերտա լինել » ։

Քլոի 1.5.

ՄԻՔԱՆԻ ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԱՌԱԿՆԵՐ , ՈՐՈՆԵ ՍՈՎՈՐ-

ՅՆՈՒՄ ԵՆ , ԹԷ ԱՂՕԹԲԸ ԱՆՄԵՐԺԵԼԻ Է

Ղուկ. Ժը. 2.

« Խնդրեցէք » ասաց Տէրը , և կ'արվի ձեզ , փնտր-
ուեցէք և կ'գտնէք . բաղնեցէք և կ'բանան ձեզ ։

Մէկը ունէր մի բարեկամ , որի մօտ մի անդամ
եկաւ նա զիշերով և ասաց . « բարեկամ , տուր ինձ
փոխ երեք հաց . ինձ մօտ հեռուից եկաւ մի ծանօթս

և ես չունիմ ոչինչ, որ կարողանամ նրան կերակրել: — Բարեկամը պատասխանեց նրան. « մի տաղտկացներ ինձ. ես դուռս փակել եմ, իմ որդիքս ամենքը քնում են. ես չեմ կարող այժմ վեր կենալ և քեզ համար հաց բերել: Բայց նա կանգնած դրան ետևը անդադար էլի բաղնալու էր և խնդրում: Այն ժամանակ բարեկամը ասաց. « եթէ բարեկամութիւնից չէ, գոնեա որ ազատվեմ նորա ձանձրացնելից, կ'աւամ նրան, ինչոր ուզում է »:

Յիսուս Գրիստոս ուրիշ առաւելել էլ յորդորում էր իր ունկնդիրներուն, թէ երբեք չսկսեք և աղօթքից ձանձրանալ:

« Մէկ քաղաքումը » ասում էր նա, « կար մի դատաւոր, որնոր ոչ Աստուծոյ էր վախենում և ոչ մարդիկներից ամաչում. և նոյն քաղաքումը բնակում էր մի այրի կին էլ, որնոր այս դատաւորից խնդրում էր պաշտպանութիւն իրեն նեղացնող թշնամիների դէմ: Դատաւորը երկար ժամանակ չէր ականջ դնում նորա խնդրին, վերջապէս ասաց ինքը իրեն. « եթէ ես Աստուծոյ երկիւղից և մարդասիրութիւնից պարտական չլինիմ էլ արդարութիւն տալու այս այրիին. գոնեայ միայն նորա համար կ'աւատարեմ նորա խնդիրը, որ ինձ ձանձրացնելից դադարէ »: Եթէ անսիրտ դատաւորը լսեց վերջապէս խեղճ այրի կնոջ խնդիրը, մի՞թէ դուք կարծում էք, որ ողորմած Աստուածը չե լսիլ իր ընտրեալների աղօթքը, որոնք աղօթում են նրան զի չէր ու ցերեկ: Մի՞թէ կարծում էք, որ Նա կ'թողնէ նրանց առանց պաշտպանութեան: Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, որ Նա շուտ կ'ղթէ նրանց օգնութիւն: »

ԳԼՈՒԽ ԼԸ.

ԱՊԱՇԵՍԱՐՈՂ ՄԵՂԱՒՈՐ ՍԻՆԸ

Ղուկ. է. 31.

Խարայէլացւոց սովորութիւնները ճաշի ժամանակ շատ բանումը զանազան էին մերերից. զորօրինակ այսպիսի էին սովորութիւնները լուանալու հիւրի ոտները, ծխելու նորա համար հոտոտ ծխանելիք, սրսկելու նրան անուշահոտ նիւթերով: Այն երկիրների բնակիչները կօշիկ կամ մաշկի տեղ հագնում էին հողաթափ և որովհետեւ նոքա ոտները չէին ծածկում, ուստի և սոքա շուտ փոշոտվում էին ու կեղտոտվում շատ: Խարայէլացիները, որոնք շատ սիրում էին մաքրութիւն, ճաշից առաջ լուանում էին հիւրերի ոտներն և ձեռները, ու զլուխը օծում էին իւղով. իսկ ով բաւական հաբուսա էր, ձիթապտղի ձէթի տեղ, որնոր այն երկրում հատարակ բան է, պատրաստում էր իր հիւրի համար անուշահոտ օծանելիք:

Փարիսեցիներից մէկը, Սիմոն անունով, աղաչեց Յիսուս Գրիստոսին, որ իր հետ հաց ուտէ և փրկիչը մանելով փարիսեցւոյ տունը սեղան բազմեցաւ: Նոյն քաղաքում կար մի կին էլ, որին ամենքը ատում էին. որովհետեւ մեղաւոր էր նա: Բայց այս կինը, ճաշելով Յիսուս Գրիստոսին, մեծ յարգութիւն ցոյց տուեց նրան ապաշխարելով իր մեղքերը: Լսելով, որ Յիսուս Գրիստոս Սիմոն փարիսեցւոյ տանն է, նա շուտով գնաց այնտեղ նրանից հոգեւոր ողորմութիւն և մխիթարութիւն գտնելու համար:

Տուն ներս մտաւ թէ չէ, ընկաւ փրկչի ոտները ու առանց մի խօսք ասելու թափում էր արտասուք, որով թաց էր անում Յիսուսի ոտները, և իր երկար մազերով սրբում ու համբուրում էր նրանց : Նմանապէս բերեց նա իր հետ շէշով ազնիւ իւղ, որով օծեց փրկչի ոտները :

Փարիսեցին, որնոր մեծարեց Յիսուս Գրիստոսին, լուրթեամբ նայում էր ամեն բանին, ինչոր պատահում էր այնտեղ : Նա իրեն պարտաւորութիւն էր համարում ատել ամեն յայտնի մեղաւորներուն և ասում էր ինքը իրեն. « Եթէ Սա ճշմարտիւ մարգարէ լինէր, պէտք է իմանար, թէ ով է այս կինը, որնոր համարձակում է մերձենալ նրան. նա մեղաւոր կին է » :

Յիսուս Գրիստոս իմանալով նորա խորհուրդն ասաց. « Սիմոն, ես քեզ մի բան ունիմ ասելու » : — Ասա՛ ձարդապետ, պատասխանեց Սիմոն : « Մէկ փոխատու ունէր երկու պարտապան, ասաց փրկիչը, « առաջինը պարտ էր նրան յիսուն դահեկան, իսկ երկրորդը հինգհարիւր, բայց ոչ մէկը չէր կարողանում տալ իր պարտքը. փոխատուն երկուսին էլ ներեց նոցա բոլոր պարտքը : Ի՞նչ ես կարծում, որը երկուսից աւելի սիրեց իր բարերարին » : — « Ես կարծում եմ նա, որին աւելի ներեց » . պատասխանեց Սիմոն : — « Ուղիղ դատեցիր » . ասաց Տէրը :

Փարիսեցին չէր հասկանում, որ բանին է վերաբերում այս առակը : Այն ժամանակ փրկիչը դառնալով կնիսնը, ասաց Սիմոնին. « Ես ասում եմ, որ դու այս կնոջն : Երբ ես քո տունը եկայ, դու ինձ ջուր էլ անգամ չտուիր. որ իմ ոտներս լուանայի. իսկ սա ան-

դադար նրանց իր արտասուքով լուանում էր և մազերով սրբում : Գու ինձ ընդունելիս չտուիր սոփորական համբոյրն էլ. իսկ սա համբուրում է իմ ոտներս էլ : Գու չօծեցիր իւղով իմ գլուխս. իսկ սա օծեց իւղ թանգադին իմ ոտներիս վրայ. ուստի և ասում եմ քեզ, որ ներվում են սորա մեծ մեղքերն. որովհետեւ Սա շատ սիրում է ինձ. իսկ դու սակաւ է ներվում, նա քիչ է սիրում » :

Յետոյ դառնալով դէպի կինը ասաց Տէրը. « Ներվում են քո մեղքերդ » : Այն ժամանակ սեղանի մօտ նստողները սկսան տրտնջալ, խօսելով միմեանց հետ. « Թէ ով է նա, որ սեպհականում է իրեն մեղքեր թողնելու իշխանութիւնը » : Բայց Յիսուս Գրիստոս չնայելով նոցա այս տրտնջանքին ասաց կնոջը. « քո հաւատդ փրկեց քեզ. գնա՛ խաղաղութեամբ » :

ԳԼՈՒԽ ԼԲ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՍԱՍՏՈՒՄ Է ՄԻՐԿՈՒՆ

Մարկ. դ. 35. Ղուկ. Ը. 22.

Միանգամ Յիսուս Գրիստոս, երբ գնննեսարէթայ ծովակի մօտ էր, մտաւ նաւակը իր աշակերտներով և ասաց նրանց. « Եկէ՛ք անցնենք ծովակի միւս ափը » : — Եւ նաւեցին : Գնալու ժամանակ Յիսուս Գրիստոս քնեցաւ :

Արդէն լճի մէջտեղումն էին և ահա՛ վեր կացաւ աստիկ հողմ. լիճը խիստ ալեկոծվեցաւ. ալեքները ծածկում էին նաւակն էլ ու փոքրիկ նաւը մեծ վտանգի մէջ էր. իսկ Յիսուս քնած էր :

Վախեցած աշակերտները պատեցին Նրան և վարժեցրին ասելով. «Տէր, փրկիր մեզ, մենք կորնչում ենք»:

Յիսուս Քրիստոս վեր կացաւ, սաստեց հողմին փչել, իսկ ծովն ալեկոծիլ և տիրեց սրան մեծ խաղաղութիւն:

Այն ժամանակ փրկիչը դառնալով իր աշակերտներին ասաց. «Ուր է ձեր հաւատը: Նորա հետ եղողները, որոնք Նորա մէկ խօսքովը ապատեցան, ասում էին մէկ մէկու շատ վարմացած. «Ով է Սա, որնոր իշխում է հողմերի և ալեքների վրայ էլ և նորա հպատակում են նրան»:

ՊԼՈՒԹ Խ.

ՓԻԿՁԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔԵՐԸ

Օրինականներից (փարիսեցիներից) մէկը հարցրեց Յիսուս Քրիստոսին. «Վարդապետ, որ պատուիրանը օրինաց մէջ ամենից մեծն է»: Տէրը պատասխանեց. Սիրիւր քո Տիրոջ՝ Աստուծոյ բոլոր սրտովդ, անձնովդ և մարմովդ. այս է մեծ և առաջին պատուիրանն և երկրորդն էլ սրան նման. «սիրիւր քո ընկերոջդ իբրև քո անձը»: Սրանցից աւելի պատուիրան չկայ. այս երկու պատուիրանների մէջ պարունակվում են մարդարէնների ամեն օրէնքներն և վարդապետութիւնները»:

Մէկ դպիր պատահելով Յիսուս Քրիստոսին ճանապարհին ասաց. «Տէր, ուր էլ գնաս կ'հետեւիմ քեզ»: Նա կարծում էր թէ Յիսուս Քրիստոս շուտով կ'ստանայ երկրաւոր թագաւորութիւն և կ'հարստացնէ նրան

այսպիսի հաւատարմութեան համար: Տէրը կարդում էր նորա սրտում եղածը, ուստի և պատասխանեց. «աղուէսներն իրենց որջն ունին և թռչուններն իրենց բոյնը. իսկ մարդու որդին չունի մի տեղ էլ, ուր դնէ իր գլուխը»:

Ժողովրդից մէկը ասաց Յիսուս Քրիստոսին, «Տէր, հրամայիր իմ եղբօր, որ բաժանէ ինձ հետ իր կայանքը»: Յիսուս Քրիստոս չէր ուզում խառնվիլ աշխարհային բաների մէջ. ուստի և պատասխանեց. «Ով է դրել ինձ դատաւոր, որ ձեզ դատեմ և բաժանեմ»: Յետոյ ասաց երկու եղբայրներին էլ. «հետացէք արծաթասիրութիւնից. հարստութիւնը մարդու կեանք չէ տալիս»:

Մի անգամ Պետրոս Առաքեալը մօտենալով փրկչին ասաց. «Տէր, եթէ եղբայրս ինձ զրկէ. քանի՞ անգամ ես պէտք է ներեմ նրան: Ներեմ արդեօք եօթն անգամ: Նա կարծում էր թէ զրկանքը եօթն անգամ ներելը մեծահոգութիւնից վեր բան է. բայց Տէրը պատասխանեց, ոչ թէ եօթն, այլ եօթն եօթանասուն անգամ պէտք է ներես քեզ զրկողին»:

Յովհաննէս Առաքեալը միանգամ ասաց Տիրոջը. «Վարդապետ, մենք տեսանք մէկ մարդ, որնոր մեզ հետ չէր մանդալիս. նա Քո անուանովդ դեւեր էր հալածում: Մենք արգելեցինք նրան այն դործելու»:— Ի դուր արգելեցիք նրան» պատասխանեց Տէրը: Ով իմ անուանովս հրաշքներ է գործում, չի չարախօսիլ իմ վրայ. ով մեզ բնդդէմ չէ, նա մեզ հետ է»:

Մի անգամ մի կին, որնոր ժողովրդի բազմութեան մէջ էր և լսում էր փրկչի քարոզութիւնները,

Հոգով չափ շարժվեցաւ Նորա խօսքերից : Նա սրտանց ուրախացած աղաղակեց . « երանելի է նա , ով որ Քեզ իր որովայնում ունէր և ով որ քեզ իր ստիկքով կերակրել է » : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « այս պատճառաւ երանելի են նոքա էլ , որոնք լսում են Աստուծոյ խօսքը և պահում են նրան » :

Մի անգամ Յիսուս Քրիստոս քարոզում էր իր չորս կողմը հաւաքված ժողովուրդեան . ամենքը մեծ ուշադրութեամբ լսում էին նրան : Մէկը ասաց նրան . « ահա եկիլ են քո մայրը և եղբայրներդ . նոքա կամենում են Քեզ տեսնել » : Բայց Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « ո՞վ է իմ մայրս և իմ եղբայրներս » : — Եւ ցոյց տալով իրեն պատու ունինդիրներին վրայ աւելցրեց . « ահա իմ մայրս և իմ եղբայրներս . նոքա , որոնք կատարում են իմ շօրս կամքը , են իմ մայրս էլ , եղբայրներս էլ , քոյրերս էլ » :

Փրկիչը մի անգամ նստած էր տաճարումը այն զանձանակի դէմ , որի մէջ ամենքը զցում էին , որքան կամենում էին , նուէր տաճարի ծախսի համար : Շատ հարուստներ բերում էին մեծ ընծաներ , բայց մի խեղճ կին զցեց երկու լումայ (ամենից փոքր փողն էր) : Այն ժամանակ Տէրը ասաց իր աշակերտներին . « ճշմարիտ եմ ասում ձեզ , որ այս խեղճ պրի կինը ուրիշներից աւելի տուեց : Ուրիշները իրենց աւելորդիցը տալիս են Աստծուն ընծայ . իսկ սա իր չքաւորութիւնից բոլոր ունեցածը զցեց » :

Մի քանի փարիսեցիք հարցնում էին Յիսուս Քրիստոսին . « երբ կ'զայ Աստուծոյ արքայութիւնը » : Նա պատասխանեց . « Աստուծոյ արքայութիւնը չէ դալիս

տեսանելի կերպով : Չէ կարելի ասել նա այստեղ է կամ այն տեղ : Աստուծոյ արքայութիւնը ձեր միջումն է » :

ԳԼՈՒԽ ԽԱ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՉԻ ՎՐԱՅ

Մատ. Ժ. 3. Մար. Գ. 17. Դուկ. Գ. 19.

Հերովդէս , որնոր կոտորեց Բեթղէհէմի և նորա շրջակաների երեխաները , վաղուց արդէն մեռած էր : Նորա երկիրը բաժանվեցաւ չորս մասն նորա որդւոց մէջ . որոնք արդէն թաղաւոր անուանին արժանի Հհաւմարվեցան . այլ անուանվում էին չորրորդաւոր : Նորա որդւոց մէկը՝ Հերովդէս Անշխապասը Գալիլայի չորրորդաւորն էր :

Հերովդէսը շատ բաներ լսելով Յովհաննէս Մկրտչի վրայ , իրրե գերբնական և բոլոր թաղաւորութեան մէջ պատուելի մարդու վրայ , կամեցաւ նրան տեսնել և կանչեց իր մօտ : Հերովդէսը սիրում էր լսել Նորա խրատները , պատվում էր այս սուրբ մարդուն և շատ բանում լսում էր նրան :

Բայց Հերովդէսը խեց իր եղբօր՝ Փիլիպպոսի կնոջը և ամուսնացաւ նորա հետ : Յովհաննէսը յանդիմանում էր նրան այս դործքի համար և ասում էր , որ այս օրինաց ընդդէմ է : Միայն այս բանումը Հերովդէսը չըլսեց ոչ Յովհաննէսի խօսքին և ոչ իր խղճմանքի ձայնին . իսկ Հերովդէս (Հերովդիսադ) Հերովդէսի կինը այն ժամանակից յետ այնպէս ատեց Յովհաննէսին , որ ամեն կերպով աշխատում էր նրան սպանել տալու :

շտապեց ինքն էլ ոտով այն տեղ. մերձակայ քաղաքներից և զեղերից նոցա հետ միացան նոր բազմութիւններ էլ, այնպէս որ Տէրը կրկին գտաւ իրեն պատած մեծ բազմութեամբ: Նա քաղցրութեամբ ընդունում էր եկողներուն և մի սարի վրայ բարձրանալով կարողանում էր տեսնել ամեն իր մօտ հաւաքվողներուն: Նա երկար ժամանակ քարոզում էր Աստուծոյ արքայութեան վրայ, բժշկում էր հիւանդներուն և օգնում էր ամէնին, որոնք կարօտում էին Նորա օգնութեանը:

Արեգակը սկսաւ մայր մտնել: Աշակերտները մօտեցան Փրկչին և ասացին. «այժմ ուշ է արդէն, մենք անապատ տեղումն ենք: Արձակիր այս մարդոց, որ երթան, զնեն իրենց համար կերակուր մերձակայ քաղաքներում և զեղերում»:

«Այդ հարկաւոր չէ», ասաց Տէրը. «դուք կերակրեցէք նրանց». — «Անկարելի է», պատասխանեցին աշակերտները. «նր մենք կարող ենք զտնել և զնել հաց այսքան բազմութեան համար»:

«Գնացէք» ասաց Յիսուս Քրիստոս, «տեսէք, չկայ արդեօք փոքր ինչ հաց»: Անդրէաս Առաքեալը մօտեցաւ և ասաց Նրան. «կայ այս տեղ մի պատասխանակ, որնոր ունի հինգ հաց և երկու ձուկը, բայց այն ի՞նչ է այսքան բազմութեան համար»:

«Բերէք նրանց ինձ մօտ», ասաց Յիսուս Քրիստոս: Մինչև հրամայեց Նա նստացնել բոլոր ժողովուրդին խոտի վրայ դաս դաս: Երբ այսպէս ամենքը նստեցան, հարիւր հարիւր կամ յիսուն յիսուն հոգի ամեն մէկ դասումը, կարելի էր նրանց համարել: Ամենքը

էին այն տեղ հինգ հազար հոգիք, կանանց և երեխանց չհամարելով:

Այն ժամանակ Յիսուս Քրիստոս վեր առաւ հինգ հացն և երկու ձուկը, աչքերը դէպի երկինք զցեց, զոհացաւ Աստուծմէ և օրհնեց հացերն ու ձկները: Յետոյ կոտորեց նրանց և առաւ աշակերտներին, որ բաժանեն ժողովրդեան: Ամենքը կերան, որքան կամենում էին և կշտացան:

Սրանից յետ Փրկիչը հրամայեց իր աշակերտներին հաւաքել մնացած կտորներն այն հինգ հացերից և երկու ձկներից: Աշակերտները հաւաքեցին այն և լքցրին տասներկու սակառի:

Ժողովուրդը, որ տեսաւ այս հրաշքը, ասում էր. «այս մարդարէն յիշաւ Այն է, որին մենք սպասում էինք» — Սա Մեսիան է: Նոքա համաձայնեցան միմեանց մէջ տանել Նրան Երուսաղէմ և անուանել Նրան Խառայէլացւոց Թագաւոր: Յիսուս Քրիստոս հասկանալով ժողովրդեան միտքը, մէնակ հեռացաւ անհետելի կերպով լեռան գլուխը արթնելու համար:

ԳԼՈՒԽ ԽԳ.

ՓՐԿԻՉԸ ԳՆՈՒՄ Է ԶՐԻ ԵՐԵՍԻՆ

Մատ. Ժդ. 23. Մարկ. դ. 46. դ. 15.

Սարի գլուխը հեռանալիս իր աղօթքը կատարելու համար Յիսուս Քրիստոս հրամայեց աշակերտներին նստել նաւակի մէջ և առանց իրեն սպասելու նաւել ծովի միւս ափը: Այս նաւազնացութեան ժամանակը

վեր կացաւ հակառակ հողմ, ծովակը ալեկոծվեցաւ և նաւակը վտանգի մէջ էր:

Մինչև զիշերն էլ վրայ հասաւ և բոլորովին յաւանդաւ: Ծովակի մէջ տեղում յանկարծ աշակերտները տեսան մէկ մարդ, որնոր գալիս էր ալեքների վրայով. սարսափանք պաշարեց նրանց. այս՝ ինքն Աստուածային Վարդապետն էր: Տէրը ասաց նրանց. «Ես եմ, մի՛ վախենա՛ք»: Պետրոս Առաքեալը ասաց. «Տէ՛ր, եթէ այդ Դու ես, հրամայի՛ր ինձ էլ դալ ֆեղ մօտ ջրի վրայով:—«Եկ» պատասխանեց Տէրը: Պետրոսը դուրս գալով նաւակից սկսաւ գնալ ջրի երեսին, միայն երբ տեսաւ իր շուրջը բարձր ալեքներ, վախեցաւ և խեղդովում էր: «Տէ՛ր» աղաղակեց նա, օգնի՛ր ինձ. ես խեղդովում եմ»: Այն ժամանակ Յիսուս Քրիստոս ձգեց իր ձեռը, բռնեց նրան և ասաց. «Թերահաւատ» ինչո՞ւ երկմտեցիր»:

Նորա մտան նաւակի մէջ, մրրիկը հանդարտեցաւ. շուտ հասան իրենց ցանկացած ափը: Ամեն նոցա հետ նաւորներն, ընկնում էին Յիսուսի Քրիստոսի առաջին և ասում էին, «Ճշմարտիւ Դու Աստուծոյ որդի ես»:

ԳԼՈՒԽ ԽԴ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՕՐՀՆՈՒՄ Է. ԵՐԵՒԱՆՅ

Մատ. Ժը. 1. Մարկ. 35. Ժ. 13. Ղուկ. Թ. 46. Ժ. 75.

Մի քանի բարեպաշտ մայրեր, լիքը երկնային վարդապետի սիրով և հաւատով բերին Նորա մօտ իրենց երեխանց կամենալով, որ Նա նրանց օրհնէ,

բայց աշակերտները նեղուածքի պատճառաւ երեխանց Յիսուսի Քրիստոսի մօտ չէին թողնում:

Սիրալի Յիսուսը աշակերտների այս վարմունքից անբաւական եղաւ: Նա ասաց նրանց. «մի՛ արդեւէք երեխանցը ինձ մօտ գալու, որովհետեւ այսպիսիներինն է երկնից արքայութիւնը ով որ երեխայի նման չէ կարող մաքուր սրտով և հեզութեամբ ընդունել վարդապետութիւնը երկնից արքայութեան վրայ, նա չի մտնել նորա մէջ»:

Ամեն Նորա մօտ բերած երեխանցը օրհնում էր Յիսուս ձեռքը նոցա վրայ դնելով:

Միւս անգամ էլի երբ Յիսուսի աշակերտները վիճում էին, թէ ով է մեծը իրանցից, Նա կանչեց իր մօտ մի երեխայի և ասաց նրանց իբրեւ խրատ. «ով որ կ'ընդունէ այսպիսի երեխաներից մէկին իմ անունովս, նա ինձ է ընդունում. իսկ ով ինձ կ'ընդունէ, ընդունում է ինձ Ղրկողին: Ընդհակառակն, ով կ'զայթազեցնէ այս փոքրներից մէկին, որ ինձ հաւատացել են, լաւ էր այն մարդուն, որ վզին քար կապէր ու ծովը ընկնէր»:

«Վայ ան մարդուն, որի ձեռքով զայթազողութիւն մտնում է աշխարհս: Անկարելի է, որ աշխարհումս զայթազողութիւն չլինի. միայն վայ այն մարդուն, որի ձեռքով լինում է այն»:

«Այս փոքրիկներից ոչ մէկին մի՛ արհամարհէք. որովհետեւ երկնքումը նոցա հրեշտակները միշտ տեսնում են իմ երկնաւոր Հօրս երեսը: Եւ մարդու Որդին էլ նորա համար եկաւ աշխարհ, որ գտնէ և կեցուցանէ կորածներուն»:

ՔԼՈՒԻ ԽԵ.

ԽՐԱՏ ՀԵՋՈՒԹԵԱՆ ՆԻ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ
ԴԺՈՒՄԱՐ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Մատ. Խ. 20.

Յիսուսի երկու աշակերտներն Յակոբի և Յովհաննէսի մայրը, եկաւ մի անգամ իր երկու որդւոցը հետ փրկչի մօտ և ասաց. « խնդրում եմ Գեղ, կատարիր իմ խնդիրս » : « Ի՞նչ ես ցանկանում » . հարցրեց Տէրը : Մայրը ընկաւ Նորա ոտներն և խնդրում էր իր որդոց համար : « Արա՛յ այնպէս » , ասում էր նա : « որ Քո արքայութիւնումը որդիքս նստեն Քո մօտը՝ մէկը աջ կողմումը և միւսը ձախումը » : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « Դուք չգիտէք, ի՞նչ էք խնդրում : Կարող էք արդեօք դուք խմել այն բաժակը, որնոր Նա կ'իմեմ » : Նորա պատասխանեցին . « կարող ենք » :

Արանից երևում է, որ այս երկու աշակերտների մայրը չունէր ուրիշ բարձր հասկացողութիւն երկնային Արքայութեան վերայ . այլ դատում էր Նորա վերայ այն ժամանակուան Հրէաների մեծ մասի թոյլ հակացողութեամբը . այսինքն նմանեցնում էր այն երկրացիին թաղաւորութեան, ուր շատ բան կարելի է ձեռք բերել հովանաւորութեամբ և խնդիրով : Նա կարծում էր նմանապէս, որ իր որդիքը բաղդաւոր կ'լինէին, եթէ կարողանային անուանի լինել ու հարուստ . այլ Տէրը այլապէս էր ունեցանում : Ոչ թէ մեծութիւնն ու հարուստութիւնն են մտցնում մարդու Աստուծոյ արքայութիւնը, այլ հեղութիւնն և արդարութիւնը : Ով

որ ջերմեռանդութեամբ կ'իմէ վշտերի բաժակը, կ'ստանայ պսակ երկնային արքայութիւնումը : Բացի սրանից Տէրը ասաց այն աշակերտներին . « իմ բաժակս դուք կարող էք խմել, այլ իմ առաջիս աջ կամ ձախ կողմումը նստել կարող են միայն Նորա, որոնց համար այդ պատրաստել է իմ Հայրս » :

Միւս տան Առաքեալները, լսելով Յակովբի և Յովհաննէսի խնդիրը, բարկացան Նոցա վրայ : Յիսուս Քրիստոս կանչեց իր մօտ բոլոր իր աշակերտներուն և ասաց Նոցա . « Ով ձեզնից կամենում է լինել առաջինը, թող լինի ձեր ամենից ծառան . որովհետեւ մարդոց որդին էլ եկաւ աշխարհ ոչ թէ, որ Նրան ծառայեն, այլ որ ինքը ծառայէ ամենին և իր անձը դնէ շատերի փրկութեան համար » :

ՔԼՈՒԻ ԽԶ.

ՄԵԾԱՏՈՒՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ

Մատ. Ժը. 16. Մարկ. Ժ. 17. Ղուկ. Ժը. 18.

Ճանապարհին հանդիպեցաւ Յիսուս Քրիստոս մի հարուստ երիտասարդի, որնոր մօտենալով Նրան ընկաւ Նորա ոտներն և ասաց . « Վարդապետ բարի, ի՞նչ պէտք է անեմ, որ յաւիտենական կեանք ստանամ » :

« Ի՞նչո՞ւ ես ինձ բարի կոչում » . ասաց Յիսուս Քրիստոս, բարի է միայն Աստուած . իսկ եթէ կամենում ես ստանալ յաւիտենական կեանք, կատարիր պատուիրանները » :

« Ո՞ր պատուիրանները » . հարցրեց երիտասարդը :

Տէրը պատասխանեց. «պատուիրանները յայտնի են՝ մի՛ սպանիր, մի՛ շնար, մի՛ զոդանար, սուտ մի՛ վկայիր, պատուիր քո հօրդ և մօրդ և սիրի՛ր ընկերօջդ իրրեքեզ » :

Այս ամենը ես մանկութիւնիցս կատարել եմ, պատասխանեց երիտասարդը : «Ելե ի՞նչ պէտք է անեմ » :

Յիսուս Քրիստոս քաղցրութեամբ նայեցաւ նորա վրայ և ասաց . « այժմ մնում է քեզ մէկ բան : Եթէ կամենում ես կատարեալ լինել, ծախիր ունեցածդ և բաժանիր աղքատներին . այն ժամանակ դու կ'ստանաս զանձ երկնքումը : Յետոյ եկ իմ ետեւիցս » :

Երիտասարդը, երբ այս լսեց, տրամեցաւ . որովհետեւ շատ հարուստ էր և չէր կամենում իր ստացուածքը կորցնել :

Երբ երիտասարդը հեռացաւ, Յիսուս Քրիստոս ասաց . « դժուար է հարստին երկնային արքայութիւն մտնել » : Այս խօսքերը զարմացրին աշակերտներուն . բայց Տէրը շարունակեց ասելով . « անկարելի է երկնային արքայութիւն մտնելը նրան, ով որ իր բոլոր յոյսը դնում է հարստութեան վրայ : Աւելի դիւրին է մալուխին ասեղն ծակը մտնելը քան թէ հարստին Աստուծոյ արքայութիւնը » :

Աշակերտները աւելի ևս զարմացան և ասում էին միմեանց . « ուրեմն ո՞վ կարող է փրկվել » : Բայց Փրկիչը ասաց . « ինչ որ անհնարին է մարդոց համար, Աստուծուն հնարաւոր է » :

ՔԱՆԱՆԱՅԻ ԿԻՆԸ

Մատ. ժե. 21.

Մի անգամ Յիսուս Քրիստոս փրկիչի ծովերեայ մեծ քաղաքների՝ Սիդոնի և Տիրոսի սահմաններումն էր : Սոցանից մէկից եկաւ մի կռապաշտ ֆահանացի կին և մօտենալով Յիսուսին աղաչում էր նրան այս խօսքերով . « Տէր, Դաւթի որդի, ողորմիր ինձ : Աղջկս այսահար է և տանջվում է յոյժ » :

Փրկիչը, որ կարգաց, ինչո՞ւ նորա սրտումն կար, կամեցաւ ամենի առաջին յայտնի անել նորա հաւատն ու ամաչացնել Կրեն պատող Խարայէլացիներուն . խի միւսնոյն ժամանակ կամենալով փորձել խնդրող կնոջն էլ, Նա ոչինչ չպատասխանեց նրան :

Բայց Քանանացի կինը, Նրան հետեւելով, անդադար նրան աղաչում էր : Աշակերտները մօտենալով Յիսուսին ասում էին « արձակի՛ր դրան . որովհետեւ կանչում է մեր ետեւից » : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց նրանց . « Ես զրկած եմ Խարայէլի տան խորած ոչխարների մօտ » :

Քանանացի կինը մօտենալով ընկաւ Յիսուսի ոտները ասելով . « Տէր, օգնիր » :

Խարայէլացիները այնքան ասում էին կռապաշտներուն, որ նրանց շուն էին կոչում : Յիսուս Քրիստոս, նոցա մտածութեան եղանակին հետեւելով, ասաց Քանանացի կնոջը : « Անարդար կ'լինի հացը երեխաներից խլել ու շներին տալ » : « Զջմարտիւ այլպէս է, Տէր » .

Որբաղան Պատմութիւն Պ. Ս. Հատոր Բ.

սլատախանեց Գանանացի կիւր. «միայն շներն էլ կե-
րակրվում են փշրանքներով. որոնք նոցա տէրերի սե-
ղանից թափվում են :

Այն ժամանակ Յիսուս Քրիստոս աղաղակեց. «ով
կին, քո հաւատդ մեծ է, թող կատարվի, ինչ որ
ցանկանում ես, գնա խաղաղութեամբ » :

Այն բողեկից նորա աղջկը բժշկվեցաւ և մայրը
զնայով տուն գտաւ նրան բոլորովին առողջ :

ԳԼՈՒԽ ԽԲ.

ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՏԵԱՌՆ

Մատ. Ժէ. 1. Մարկ. Թ. 1. Ղուկ. Թ. 28.

Յիսուս Քրիստոս իր հետ առնելով երեք աշա-
կերաններուն՝ Պետրոսին, Յակոբին և Յովհաննէսին, գնաց
Թափոր լեռան վրայ : Երբ հասաւ նորա զազաթը, Յի-
սուս Քրիստոս աղօթք արաւ, և աղօթելիս նորա կեր-
պարանքը այլակերպվեցաւ, փոխվեցաւ. նորա երեսը
լուսաւովեցաւ ինչպէս արեգակը, շորերը սպիտակացան
ինչպէս ձիւն : Նորա մօտ երեւեցան երկու մարդիկ,
պատած երկնային լուսով. սոքա էին Մովսէս և Եղիա
մարգարէները. Սոքա խօսում էին Տիրոջ հետ նորա
վրայ, ինչ որ նրան պատահելու էր երեսադէմում :

Պետրոս Առաքեալը զուարճացած այն հրաշալի
տեսիլքի վրայ ասաց. «Տէր, մեզ լաւ է այս տեղ
մնալ : Եթէ կ'հրամայես, մենք կ'շինենք երեք տաղա-
ւար (վրան) մէկը Քեզ համար, միւսը Մովսէսի և եր-
րորդը Եղիայի համար » : Ուրախութիւնից ինքն էլ չէր
խմանում, ինչ էր ասում :

Մինչև որ Պետրոսը խօսում էր, եկաւ մի լուսա-
ւոր ամպ, և ամպից լսելի եղաւ ձայն, որնոր ասում էր.
«Սա է իմ սիրելի որդիս, Արան լսեցէք » : Աշակերտ-
ները, երբ լսեցին այս երկնային ձայնը, զարհուրեցան,
ընկան գետնի վրայ և սկսան աղօթք անել :

Տէրը մօտեցաւ նրանց և ասաց. « վեր կացէք,
մի վախենաք » : Գետնից վեր կենալից յետ աշակերտ-
ները ոչոքին չտեսան բայց միայն Յիսուսին իր սովորա-
կան կերպարանքով :

Այն ժամանակ Տէրը արդելեց իր աշակերտներին
պատմել այս տեսիլքը ուրիշներին մինչև որ յարու-
թիւն առնելը :

ԳԼՈՒԽ ԽԲ.

ԱՆՍՈՒԱԿ ՈՐՂՈՒ ԱՌԱՅԸ

Ղուկ. Ժն. 11.

Միանգամ Յիսուս Քրիստոս պատմեց ժողովրդին
յետազայ առակը :

«Մէկ մարդ ունէր երկու որդի » : Արտները ասաց
իր հօրը, «տո՛ւր ինձ ստացուածիդ մէկ մասը » : Հայրը
բաժանեց ստացուածը երկու որդեց մէջ և տուեց
կրտսերին բոլորը, ինչ որ նրան ընկաւ : Այս հարստու-
թիւնով երիտասարդը գնաց հեռաւոր երկիր, ծախեց,
փչացրեց ամեն իր հօրից ստացածը շուայլ և զեղի
կեանք վարելով :

Երբ որ այն երկրում, ուր նա գտնվում էր, սով
ընկաւ, արդէն նա ոչինչ չունէր ու ամեն բանում պա-
հասութիւն էր քաշում. ուստի և ստիպվեցաւ ծա-

ուայել մի գեղացիի, որնոր զըկեց նրան իր խոզերը ա-
րածելու ու ոչինչ կերակուր նրան չէր տալիս: Նա
ուրախութեամբ կանցկացնէր իր քաղցրը այն եղջիւր-
ներով (մի տեսակ պտուղ է), որով խոզերուն են կե-
րակրում, միայն այն էլ չկար: Աերջապէս զղջալով
ասաց նա. « Քանի վարձկաններ ունի հայրս, որոնց նա
իշտացնում է հացով. իսկ ես այս անգամ սովեց մեռնում
եմ: Աերթամ հօրս մօտ և կ'ստեմ նրան. « Հայր իմ,
ես մեղաց քո առաջիկ, ես այժմ արժանի չեմ քո
որդիդ կոչվելու. բայց ընդունիր ինձ ինչպէս քո ծա-
ռաներիցդ մէկին »: Նա պատրաստվեցաւ ճանապարհի և
եկաւ իր հօր մօտ: Գեռ հեռուից հայրը տեսնելով
եկողին զգաց մեծ կարեկցութիւն իր դժբաղդ որդւոյ
վրայ և շտապով դնաց նորա առաջը: Նա վըայ ըն-
կաւ, դրկեց նրան և սկսաւ համբուրել: Այն ժամանակ
ասաց որդին. « Ես մեղայ երկնքումն և քո առաջիկ և
էլ արժանի չեմ կոչվելու քո որդի »: Բայց հայրը
ընդմիջեց նորա խօսքը, հրամայեց ծառաներին բերել
ամենալաւ շորերն և հազրեց նրան, հրամայեց հազոյ-
նել մատին մատանի և նոր կօշիկներ ոտներին. յետոյ
հրամայեց մորթել մի պարարակ եղ և կաղմել ու-
րախութեան խնձոյք. « որովհետեւ տտում էր նա. որդիս
որին ես կորած էի համարում, կենդանի է դեռ և
այժմ ինձ հետ է »: Այս ուրախ խնձոյքի ժամանակ
դաշտի աշխատանքից յետ դարձաւ երէց որդին. նա
լսեց երգի և երաժշտութեան ձայն և հարցրեց ծա-
ռաներից մէկին. « այս ի՞նչ է »: Ծառան ասաց, որ
դարձել է նորա եղբայրն և հայրը հրամայել է մոր-
թել պարարակ եղ ու պատրաստել խնձոյք, կամե-

նալով արանով յայտնել իր ուրախութիւնը, որ տես-
նում է իր որդուն էլի կենդանի և առողջ: Այս այն-
պէս տխրացրեց երէց որդուն, որ նա չէր ուզում ներս
մտնել: Բայց հայրը զուրս եկաւ նորա առաջ և հա-
մոզեց, որ ներս մտնէ նոցա մօտ:

Բայց երէց որդին պատասխանեց նրան. « Ես ծա-
ռայում եմ քեզ այսքան տարի, հաւատարմութեամբ
կատարում եմ ամեն քո հրամաններիդ և սրան չնայե-
լով դու ոչ մէկ անգամ չառիր ինձ մէկ այծ էլ, ո-
րով ես յարգէի իմ բարեկամներուս. իսկ իմ եղբօրս
համար, որնոր ծախեց քո ստացուածքիդ կէսը, հրա-
մայեցիր մորթել պարարակ եղ »: — « Որդեակ իմ », -
պատասխանեց հայրը, դու միշտ իմ մօտս ես և ամեն
ունեցածս քեզ է պատկանում: Բայց այժմ դու ինքդ
էլ ուրախ պէտք է լինիս, որովհետեւ այս քո եղբայրդ
կորած էր, զանվեցաւ, մեռած էր և կենդանացաւ »:

Այս առակը ցոյց է տալիս մեզ, թէ Աստուած
որպիսի սիրով ընդունում է զղջացած մեղաւորին: —

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՈՂՈՐՄԱԾ ՍԱՄԱՐԱՅԻ

Ղուկ. Ժ. 25.

Սէկ Իսրայէլացի, որնոր պարապում էր սուրբ
գիրքը և օրէնքները սովորելով, եկաւ Յիսուս Քրիս-
տոսի մօտ և ասաց նրան. « Վարդապետ, ի՞նչ պէտք
է անել յաւիտենական կեանք ստանալու համար »: Նա
այս հարցմունքը փրկից ճշմարտութիւնը սովորելու
համար չարաւ, այլ նրան փորձելու:

Տէրը պատասխանեց. « Ի՞նչ է գրած օրէնքումը »
 ինչպէս եւ կարդում այն » :

Օրինականը ասաց. « Երբ քո Տիրոջը Աստուծոյ
 բոլոր սրտովը, բոլոր զօրութիւնովը, մտքովը և ըն-
 կերոջդ ինչպէս քեզ » :

Յիսուս Քրիստոս ասաց. « Դու ճշմարիտը պատաս-
 խանեցիր : Կոտորի՛ր այն և կ'ստանաս յաւիտեանական
 կեանք » :

Օրինականը ամաչեցաւ այս հասարակ և պարզ
 պատասխանից. նա կամենում էր մէկ նոր խորամանկ
 հարցմունքով դժուարութեան մէջ դնել (կասել) Յիսուս
 Քրիստոսին և այնպէս ծածկել իր ամօթը :

Բայց ով է իմ ընկերս. հարցրեց օրինականը,
 որնոր գուցէ էր օրինաց այն մեկնիչներից, որոնք այս
 պատուիրանում ընկեր անունով հասկանում էին միայն
 Հրէաներուն և ոչ թէ ամեն մարդոց :

Այս բանին պատասխան տալու տեղ Յիսուս
 Քրիստոս պատմեց յետագայ առակը : « Մէկ մարդ Ն-
 բուսադէմից գնում էր Նրիքով, ճանապարհին ընկան
 նորա վերայ աւազակներ, նրան վիրաւորեցին և թողին
 ճանապարհին կիտակեղան : Երբ ճանապարհով անց
 կացաւ մի քահանայ, նա տեսաւ վիրաւորածին և ան-
 ցաւ գնաց :

Յետոյ մի ղեաացի, որնոր նոյնպէս տեսաւ վի-
 րաւորածին ու անցաւ նորա մօտով : Վերջապէս նոյն
 ճանապարհով գնում էր մի Սամարացի. սա տեսաւ
 վիրաւորածին ցաւեցաւ նորա վրայ, մօտեցաւ նրան,
 լուաց վերքը եղով և զինով, փաթաթեց այն և շալ-
 կելով իր վերայ բերաւ պանդոխ ու ինքը հոգս էր

քաշում նորա վրայ, իսկ միւս օրը, երբ պէտք է իր
 ճանապարհը շարունակէր, կանչեց սանդուկավաճին,
 յանձնեց հիւանդին, նրան ու փող տալով ասաց. « Հոգս
 դորա վերայ, եթէ աւելի ծախս կ'անես նորա համար
 քան թէ ինչքան քեզ տալիս եմ, յետոյ կ'հատու-
 ցանեմ քեզ մնացածն էլ » :

Այս երեքից ո՞րն էր այն աւազակների ձեռք ըն-
 կած մարդուն մերձաւորը, շարունակեց Յիսուս Քրիստոս :
 « Այս, որնոր նրան ողորմութիւն արաւ » : պա-
 տասխանեց օրինականը : Այն ժամանակ Տէրը ասաց.
 « Դնա՛ գո՛ւ էլ միւսնոյն արա՛ » :

ԳԼՈՒԽ ԵԱ.

ԵՐԿՈՒ ՊԱՐՏԱՊԱՆՆԵՐԻ ԱՌԱՎՐ

Մատ. ժը. 23.

Տէրը ասաց. « Մէկ թաղաւոր, իրոր հաշիւ էր
 պահանջում իր ծառաներից և կալուածքի վերակա-
 ցուններից, կանչեց իր մօտ ծառաներից մէկին, որնոր
 պէտք է նրան մի բիւր (10,000) քանքար շահ ցոյց
 տար : Նւ որովհետեւ նա չկարողացաւ հատուցանել այն
 դումարը, Տէրը հրամայեց ծախել նրան, նորա կնոջը
 և որդւոցը և նոցա կալուածքը ու տալ իր պարտքը :
 Ծառան ընկաւ տիրոջ ոտները և ասաց. « փոքր ինչ
 համբերի՛ր, ես բոլորը կ'հաւատացնեմ » : Թաղաւորը
 ցաւեցաւ նորա վրայ, ազատութիւն տուաւ նրան և
 ներեց պարտքը :

Թաղաւորից դուրս դալիս հանդիպեցաւ նա իր
 ընկերակիցներից մէկին, որնոր նրան պարտ էր հարիւր

դահեկան: Նա նոյն բողոքին բռնեց իր պարտապանի վզեցն և ասաց. « այս բողոքին տուր պարտքդ »: Ընկերք ունեւրն ընկաւ և աղաչում էր ասելով, « փոքր ինչ համբերիր, ես քեզ բոլորը կ'հատուցանեմ »: Բայց պարտատէրը չնայելով նորա աղաչանքին հրամայեց իր պարտապանին բանտը դնել և չթողնել, մինչև որ իր պարտքը տայ:

Թագաւորի ծառաներից մի քանիսը, որոնք այս պատահածը տեսել էին, պատմեցին այս անցքը թագաւորին: Թագաւորը հրամայեց կանչել այն չար ծառային և ասաց. « դու խտտասիրտ և չար հոգի, ես բաշխեցի քեզ բոլոր պարտքդ նորա համար, որ դու աղաչեցիր ինձ. իսկ դու չներեցիր քո ընկերոջդ ինչպէս ես քեզ ներեցի »: Թագաւորը բարկացաւ և մատնեց նրանց դահլճների ձեռքը, մինչև որ հատուցանէ իր պարտքը:

Եթէ մենք ցանկանում ենք մեր մեղքերի թողութիւնը ստանալ երկնաւոր Թագաւորից, մենք էլ պարտական ենք ներել մեր ընկերների մեղքերն և յանցանքն, որոնք նոքա մեր դէմ գործում են »:

ԳԼՈՒԽ ԵՐ.

ՄԱՐԱՄԱՌՈՐՆ ԵՒ ՓԱՐԻՍԵՑԻՆ

Ղուկ. ԺԸ. 10.

Յիսուս ֆրիստոս այն մարդոց համար, որոնք չեն ինքնահաւանութեամբ, պարծենում են իրենց առաքինութեամբ, սրբութեամբ և տառապանքներով մեղաւորներուն, ասաց յետագայ առակը: « Մէկ անգամ

տաճար մասն աղօթք անելու երկու մարդիկ, նրանցից մէկն էր փարիսեցի և միւսը մաքսաւոր: Փարիսեցին առջևումը կանգնեցաւ և աղօթք էր անում իր համար այսպէս. « Աստուած. շնորհակալ եմ քեզից, որ ես ուրիշ մարդոց պէս յափշտակող, անիրաւ, շնացող չեմ և կամ ոչ այս մաքսաւորին նման: Ես պահում եմ շաբաթուան մէջ երկու անգամ և տալիս եմ աստուծու շնորհակալութիւն »: — Իսկ մաքսաւորը մէկ կողմը կանգնած աչքերը երկինքը զոյել էլ, չէր համարձակվում նայել ու կրծքին խփելով աղաղակում էր. « Աստուած, քաւիր ինձ՝ մեղաւորիս »:

« Ասում եմ ձեզ, աւելցրեց Տէրը, որ մաքսաւորը իր աղօթքով աւելի արդարացած դարձաւ տուն քան թէ փարիսեցին: Ով որ կ'բարձրացնէ իր անձը կ'ստանարհի և ով կ'ստնարհացնէ իրեն, կ'բարձրանայ »:

ԳԼՈՒԽ ԵԳ.

ԵԼԻ ՔԱՆԻ ՄԻ ԱՌԱԿՆԵՐ

Մէկ հարուստ մարդ հաւաքեց շատ ցորեն իր արտերից և ինքը իրեն մտածում էր. « այժմ ինչ անեմ, ես չընեմ տեղ, ուր դնեմ հաւաքած ցորենս: Ահա ես ինչ կ'անեմ. կ'քանգեմ շաւմարաններս և կ'շինեմ ուրիշ աւելի մեծերը, կ'թողոյնեմ նոցա մէջ բոլոր հաստութիւնս և կ'առնեմ իմ անձիս. « դու ունիս հարստութիւն, որնոր բաւական է քեզ շատ տարիների հանգստացիր, կեր, խմիր և ուրախացիր »: Բայց Աստուած ասաց նրան, « անմիտ, այս գիշեր հոգիդ կը առնեմ քեզից. ո՞ւր կ'թողնես քո հարստութիւնդ »:

Այս առակին ժաշ պաշտոնեց Գիսուս Քրիստոս յետա-
գայ խօսքերն էլ: «Միւսնոյնը կ'պատահի նրան, ով որ
հոգս է քաշում հարստութիւն ժողովելու և ոչ թէ
Աստուծոյ հաճոյքը կատարելու:

«Մէկ մարդ ունէր երկու որդի» ասաց Փրկիչը,
«Նա ասաց առաջինին նրանցից. «որդեակ, գնա աշխա-
տիր այգիումն»: Բայց որդին պատասխանեց «չեմ ու-
զում». իսկ յետոյ զըջացաւ և գնաց այգին աշխա-
տելու: Հայրը եկաւ միւս որդուն մօտ ու նոյնպէս ա-
սաց. «գնա աշխատիր իմ այգիումն»: Նա պատասխա-
նեց. «ահա գնում եմ». բայց չգնաց:—Երկուսից որը
կատարեց իր հօր կամքը: Առաջինը, պատասխանեցին
ուսնիւղիւրները: Այն ժամանակ Տէրը ասաց Փարիսեցի-
ներին. «Ճշմարիտն եմ ասում ձեզ, որ մաքսաւորները
և մեղաւորները ձեզնից առաջ կ'մտնեն երկնային Ար-
քայութիւն: Եկաւ Յովհաննէս Մկիտիչը ձեզ ճշմար-
տութիւն սովորցնելու. դուք չհաւատացիք նրան. իսկ
մաքսաւորներն և մեղաւորները հաւատացին նրան: Եւ
դուք տեսնում էք և չէք ապաշխարում»:

«Մէկ մարդ ունէր իր այգիումը թղենի», ասաց
Գիսուս Քրիստոս. «երեք տարի սպասում էր պտուղ այս
թղենից. բայց ոչինչ չստացաւ: Այն ժամանակ ա-
սաց նա պարտիզպանին. «ահա երեք տարի է կամե-
նում եմ այս ծառից պտուղ ստանալ և չեմ ստա-
նում. կտրիր այդ թղենին, որ ի՞նչ վուր տեղ չընէ
այստեղ»: Պարտիզպանը պատասխանեց. «Տէր, թող
էլ մի տարի: Նա նորա շուրջը կ'փորեմ և կ'պատեմ
աղբով. կարելի է, որ այն ժամանակ բերէ պտուղ.
Բայց եթէ այն ժամանակն էլ չի բերիլ, հրամայիր
նրան կտրել»:

Այդի Տէրն է երկնային Հայրը, պարտիզպանն՝
Աստուծոյ Որդին, թղենին՝ մարդս: Աստուած զրկեց
մեզ աշխարհ նորա համար, որ բերենք պտուղ,
բարի գործեր գործենք և օգտով գործածենք մեզ
տուած ժամանակը: Նա երկար է սպասում մեր ա-
պաշխարելուն, և եթէ մենք զէպի չարք կ'գործածենք
նորա համբերութիւնը, Նա մեզ յաւիտենական տան-
ջանքը կ'մատնէ:

ԳԼՈՒԽ ԾԴ.

ՔԱՆԲԱՐՆԵՐԻ ԱՌԱԿԸ

Մատ. ին. 14.

Գիսուս Քրիստոս ասաց յետագայ առակն էլ: «Մէկ
հարուստ մարդ իր հայրենիքից դնալիս կանչեց իր ծա-
ռաներուն և բաժանեց նրանց իրեն ունեցածը»: Նրան-
ցից մէկին հինգ քանքար տուեց, միւսին երկու և եր-
րորդին մի, զանազանելով նրանց իրենց ընդունակու-
թեանց համեմատ, հրամայելով, որ ինչքան կարող են
չահեցնեն այն իրենց տիրոջ օգտին համար:

Նա, ով որ հինգ քանքար ստացաւ, աշխատեց
նրանցմով էլի մի հինգ քանքար: Ով որ երկու քան-
քար ստացաւ աշխատեց էլի երկուսը: Իսկ նա, որ մի
քանքար ստացաւ, փորեց գետինը ու թաղեց այն,
ինչպէս ինքը կարծում էր, իր տիրոջ փողը աւելի լաւ
պահպանելու համար:

«Մի քանի ժամանակից յետոյ տէրը դարձաւ իր
հայրենիք և իր ծառաներուն կանչելով պահանջեց

Հաշիւ իր կայանքի մասին, որնոր նրանց հաւատացել էր: Հինգ քանքար ստացողը. «Տէր, դու ինձ տուիր հինգ քանքար, ահա էլի հինգ քանքար, որոնք ես աշխատեցի նրանցմով»:—«Լաւ է». ասաց Տէրը «դու հաւատարիմ եւ բարի ծառայ ես. որովհետեւ փոքրի մէջ հաւատարիմ գտնվեցար ինձ, շատի վրայ կ'նշանակեմ քեզ կառավարիչ: Եղբւր քո տիրոջդ ուրախութեան մասնակից»:

Երկու քանքար ստացողը ասաց. «Տէր, դու ինձ երկու քանքար տուիր, ահա էլի երկու, որոնք ես վաստակեցի նրանցմով»:—«Լաւ է». ասաց Տէրը, «դու հաւատարիմ եւ բարի ծառայ. որովհետեւ դու ինձ հաւատարիմ եղար փոքրումը, ես քեզ շատ էլ կ'հաւատամ. ուրախացիր քո տիրոջդ հետ միասին»:—

Վերջապէս եկաւ նա էլ, որնոր ստացաւ մի քանքար եւ ասաց. «Տէր, ես ճանաչումեմ քեզ, դիտեմ, որ խիստ մարդ ես՝ հնձումեմ այն տեղից, ուր չես ցանկել եւ ժողովումեմ այն տեղից, ուր չես փռել: Ես վախենում եմ քեզից. ուստի եւ թարեցի քանքարդ գետնի մէջ: Ահա՛ դարձնումեմ քեզ այն»:

Այն ժամանակ ասաց նրան Տէրը. «վատ եւ ծոյլ ծառայ. թէ դիտէիր, որ ես հնձումեմ այն տեղից, ուր չեմ ցանկել, հաւաքումեմ այն տեղից, ուր չեմ փռել, պէտք է տայիր իմ քանքարս սեղանաւորներին, որ ես նրանցից սոկոսեօք ստանայի: Վեր առէք դրանից քանքարը եւ տուէք նրան, ով որ ունի տասն քանքար: Ով որ ունի, նրան էլի կ'տրվի եւ կ'աւելանայ. իսկ ով որ չունի եւ չի ուզել ունենալ, նրանից կ'առնվի այն էլ, ինչ որ ունի: Այս անպիտան ծա-

ռային հանեցէք արտաքին խաւարը. այն տեղ կ'լինի լացն եւ ատամանց կրճտելը»:

Այս առակով Տէրը ուսուցանում է մեզ, որ մենք Աստուծոյ տուած մեր ընդունակութիւնները աշխատանքով եւ ժրջանութեամբ ծաղկեցնենք եւ ամեն նորա շնորհաց պարգևներն օգտակարութեամբ դործածենք:

ԳԼՈՒԽ ԵԵ.

ԱՅԳԻԻ ՀԱՄԱՐ ՎԱՐՁԱԾ ՄՇԱԿՆԵՐԻ ԱՌԱԿԸ

Մատ. Ի. 1.

Խորայեւացիք պարծենում էին, որ վաղուց իրենք Աստուծոյ ընտրեալ ազգն են եւ կարծում էին, թէ միայն նոցա համար պէտք է ծնի խոստացեալ Քրիստը: Նոքա ոչ մի կերպով չէին ուզում հաւատալ, որ կուսպաշտներն էլ, որոնք չէին ճանաչում ճշմարիտ Աստուծուն, կարող են մանկել Քրիստոսի արքայութիւնը: Տէրը յետագայ առակով կ'ամենում էր ցոյց տալ, թէ որչափ նոքա անարդար են եւ խիստ եւ որչափ ողորմած է Աստուած ամեն մարդոց, որոնք վաղ թէ ուշ զղջմամբ դառնում են դէպի Նա:

«Երկնային արքայութիւնը, ասում էր Յիսուս Քրիստոս, նման է լաւ տանտիրոջ, որնոր առաւօտը վաղ գնաց վարձեց մշակներ իր այգիի համար: Մի դահեկանով ամեն մէկին վարձելից յետոյ, զըկեց նրանց այգին: Երեք ժամից ու մէկ էլ կէսօրին կրկին դուրս դալով ու ամեն անգամ նոր մշակներ գտնելով զըկեց իր այգին աշխատելու: Վերջապէս արեւի մայրը մանելից մի

Սրբազան Պատմութիւն Պ. Ս. Հատոր Բ.

ժամ առաջ էլի գնաց հրապարակ և տեսնելով մարդոց, որոնք առանց գործի կանգնած էին, հարցրեց նրանց. « Ինչու այս տեղ բոլոր օրը անգործ կանգնած էք » : — « Որովհետև ոչոք չվարձեց մեզ » , պատասխանեցին մշակները : « Գնացէ՛ք դուք էլ իմ այգիս » , ասաց տանուտէրը . « վարձը բաժանելիս , դուք էլ կ'ստանաք ինչ որ հարկն է » :

Երեկոյեան տանուտէրը հրամայեց իր կառավարչին կանչել բոլոր մշակներուն և սխաւ նրանց վարձ բաժանել , սկսելով վերջիններէից , որոնք ամենից յետոյ եկան : Ամեն մէկը ստացաւ մի մի դաւեկան , մինչև նոքա էլ , որոնք օրուան վերջին ժամին եկան : Նոքա , որոնք առաջ էին եկել , սպասում էին , թէ աւելի կ'ստանան . իսկ երբ տեսան , որ իրենց էլ այնքան տալիս են , սկսան արանջալ տանտիրոջ վրայ ասելով . « Նոքա արեւի մայրը մտնելից մի ժամ առաջ եկան և դու հաւասարում ես նրանց մեզ հետ , որոնք բոլոր օրուան աշխատանքը քաշեցինք և արեղակի տօթը » : Տանուտէրը պատասխանեց մէկին . « Ընկեր , ես քեզ չեմ զրկում : Մէկ դահեկանով չ'կապվեցա՞ր ինձ հետ : Ա՛ռ , ինչոր քեզ պատկանում է և դնա՛ : Ես կ'ամենում եմ տալ այս վերջինին էլ այնքան , ինչքան քեզ տուի , մի՞թէ իշխանութիւն չունիմ իմ սեփականութեանս վրայ : Մի՞թէ դու նախանձում ես , որ ես առատ եմ » :

Այսպէս էլ կ'լինի երկնային Արքայութիւնումը , առաջինները կ'լինին վերջիններ և վերջինները առաջիններ : Շատերը կանչված են . բայց քիչերն են ընտրած » :

Յիսուս Գրիստոս այս առակով ուսուցանում է

նմանապէս , թէ մեր կեանքի ո՞ր ժամանակն էլ որ պղծանք , Աստուած միշտ կ'ընդունէ մեր զղջումն և կ'վարձատրէ ապաշխարած մեղաւորներուն այն երանութեամբը , որնոր պատրաստել է արդարների համար : Բայց որովհետև մենք մեր կեանքի ոչ մէկ բոլորի մասին հաւաստի չենք կարող լինել , թէ մեր ձեռին է , չպէտք է մեր զղջումն և ուղղվելը յետ դցենք , այլ միշտ պարտենք պատրաստ լինել Աստուծոյ դատաստանին ներկայանալու :

ԳԼՈՒԽ ԵԶ.

ԱՅԳԻԻ ԱՌԱԿԸ

Մատ. իա. 33. Մարկ. ժբ. 1. Ղուկ. ի. 9.

Փրկիչը մէկ անգամ Հրէաներին քարոզելիս երուսաղէմի տաճարումը ասաց յետագայ առակը .

Մի մարդ սնկից այգի , պատեց այն ցանկով , փորեց հնձան , կանգնեց աշտարակ նորա մէջ ու յանձնելով այն մշակներին ինքն գնաց շատ տարիներով օտար երկիր : Նրբ միւրգ հաւաքելու ժամանակը հասաւ , ուղարկեց իր ծառաներուն , որ մշակներից խաղողի զինք պահանջեն . բայց մշակներն այն ղրկած ծառաներից մի քանիսին սպանեցին , միւսերին տանջեցին և բաց թողին դատարկ :

Տէրը ղրկեց ուրիշ ծառաներու աւելի շատ քան թէ առաջ . միայն սոցա էլ մշակները միեւնոյնը արին : Վերջապէս այգիի Տէրը ասաց . « Ի՞նչ անեմ նրանց , կ'ղրկեմ իմ որդուս , կարելի է որ նրանից ամաչեն . բայց մշակները իրենց տիրոջ որդուն տեսնելով ասա-

ցին . « ահա » դալիս է ժառանգն , եկէք սպանենք նրան
և ժառանգութիւնը մեզ կ'մնայ » : Նոքա բռնեցին
նրան , այդ ինչ գուրս տարան և սպանեցին » :

Այս ասելից յետոյ Յիսուս Քրիստոս հարցրեց
քահանաներից և դպիրներից , « երբ կ'գայ Տէրը , ի՞նչ
կ'անէ այս մշակներուն » : Նա կ'դատաւարտէ նրանց ,
պատասխանեցին նոքա և կ'տայ իր այդին ուրիշներին ,
որոնք կարգով կ'հասուցանեն նրան հաւաքած մրդի
փողը » : Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց . « այսպէս էլ
ձեզնից կ'խլվի Արքայութիւնն և կ'յանձնվի ուրիշ ազգի
որնոր ստուղ կ'բերէ » :

Քահանայապետներն և դպիրները զգալով , որ
այս առակը վերաբերում է իրենց , կամենում էին բռնել
Յիսուս Քրիստոսին նոյն ժամին . բայց վախենում էին
ժողովրդից և այս պատճառաւ զրկեցին խորամանկ մար-
դոց , որոնք լսելով նրանից մի անզոյշ խօսք պատ-
ճառ զանէին նրան կառավարութեան ձեռքը մասնակու :

Փարիսեցիների աշակերտները և Հրովդիսանոսները
մօտեցան փրկին և ասացին . « Վարդապետ , մենք զի-
տենք , ինչպէս դու ճշմարիտ ես և որ Գու ոչոքին և-
րեսին չես նայում . այլ սովորցնում ես ճշմարտութեամբ
Աստուծոյ ճանապարհը : Ասա՛ մեզ , Հրեաներս պարտա-
կան ենք Հռովմայեցւոց կայսրին հարկ տալ » : Յիսուս
Քրիստոս , հասկանալով նոցա խորամանկութիւնն , ա-
սաց . « ինչո՞ւ էք փորձում ինձ : Յոյց տուէ՛ք ինձ մի
դահեկան . ում պատկերն և ում անունն է գրած
սորա վրայ » , հարցրեց Նա :

« Կայսրին » , պատասխանեցին նոքա : — « Ուրեմն
տուէ՛ք կայսրին կայսրին . իսկ Աստուծունը Աստուծուն :

Երբ այս լսեցին , զարմացան նորա իմաստուն պատաս-
խանի վրայ և գնացին :

Իսկ քահանայապետներն և դպիրները չէին հա-
մարձակվում նրան բռնելու առանց պատճառի . նոքա
վախենում էին ժողովրդից , որնոր համարում էր նրան
մարդարէ :

ԴԱՌՈՒ ՅԷ .

ՅԱԳԱՒՈՐԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ ՀՐԱԽԻՐԵԱՆՆԵՐԻ ՎՐԱՅ

Մատ . իր . 1 . Ղուկ . ժդ . 16 .

Յիսուս Քրիստոս ասաց . « նման է երկնից Արքայու-
թիւնը հարսանիքին , որնոր մի թագաւոր կազմեց իր
որդու համար : Նա շատերուն կանչեց հարսանիք , մի-
այն քիչերը եկան : Երբ թագաւորը զրկեց իր ծառա-
ներուն յայտնելու , որ ճաշ արդէն պատրաստ է և
սպասում են հրաւիրեալներուն , մէկը հրաժարվում էր
ասելով , թէ պէտք է զնայ իր ազարակը տեսնելու ,
միւսը թէ գործ ունի , իսկ ոմանք մինչև անգամ ա-
նարգեցին և սպանեցին թագաւորի ծառաներուն : Երբ
թագաւորը լսեց այս , բարկացաւ սաստիկ և զրկեց զե-
նուորենր , որ սպանեն սպանողներուն և այրեն նոցա
քաղաքները : Յետոյ թագաւորը ասաց իր ծառաներին .
« ճաշ պատրաստ է , բայց հրաւիրեալները անարժան դոն-
վեցան . զնացէ՛ք , ճանապարհին ումն որ հանդիպէք ,
ամենուն հրաւիրեցէ՛ք հարսանիք » : Ծառաները կատա-
րեցին թագաւորի հրամանն և հաւաքեցին ճաշի վրայ
մեծ բազմութիւն բարի և չար մարդոց . բոլոր պա-
լատը լեցն էր հիւրերով :

Թագաւորը զուրս եկաւ, որ տեսնէ իր հիւրե-
րուն և նոցա մէջ մէկին նկատելով, որ հարսանիքի
շորով չէր, ասաց. զու ի՞նչպէս մտար այս տեղ ա-
ռանց հարսանիքի շորի, բայց նա լուռ կեցաւ: Այն
ժամանակ Թագաւորը ասաց իր ծառաներին. «կապե-
ցէք սորա ձեռներն և ոտները և գցեցէք արտաքին
խաւարը. այն տեղ կ'լինի լացն և ատամանց կրճտումն»:
— Շատերն են կոչված, միայն քիչերն են ընտրած »:
Թագաւորի հարսանիքը հրաւիրուածները՝ չրէաներն են,
որոնց ուրիշ ազգերից առաջ քարոզվեցաւ Քրիստոսի
վարդապետութիւնը: Հիւրը, որնոր Թագաւորի հար-
սանիքը անվայելուչ շորերով եկել էր, օրինակ է այն
մարդոց, որոնք պատկանելով Քրիստոնէական եկեղե-
ցիին, վարում են քրիստոնէի անվայել կեանք:

ԳԼՈՒԽ ԵՐ.

ՏԱՍՆ ԿՈՅՍԵՐԻ ՎՐԱՅ

Մատ. ին. 1.

Յիսուս Քրիստոս իր ունկնդիրներին համար խրա-
տական օրինակներն առնում էր կեանքի ամեն սովորա-
կան պատահմունքներից: Խորայնացիք սովորութիւն
ունէին հարսանիքի ժամանակ, որ հարսի ընկերները
սպասում էին նորապսակին, որնոր սովորաբար դալիս էր
գիշերով և կոյսերը այն ժամանակ վառած լապտեր-
ներով առաջ էին գնում նրան և ուղեկից լինում մինչև
այն տունը, ուր պէտք է լինէր հարսանիքը: Այս սո-
վորութիւնը միջոց տուեց Քրիստոսին յետագայ առակը
ասելու:

«Երկնից Արքայութիւնը, ասաց նա, նման է տաճ-
կոյսերին, որոնք առան լապտերներ, որ զնան փեսայի
առաջ: Նրանցից հինգը խմաստուն էին, իսկ հինգը
յիմար. այս յիմարները առան լապտերներ. իսկ ձէթ
չպատրաստեցին: Խմաստուններն իրենց հետ առան տ-
մանով ձէթ էլ: Բայց որովհետև փեսայն ուշացաւ,
ամենքը քնեցան: Կէս գիշերի մօտ ձայն բարձրացաւ,
թէ «ահա փեսայն դալիս է, շտապեցէք շուտով նորա
առաջ զուրս գալու»: Կոյսերը վեր կացան և վառեցին
իրենց լապտերները: Այն ժամանակ յիմաները ասացին
խմաստուններին. «տուէք մեզ ձէթ. որովհետև ահա
լապտերներս հանդուժ են »:

Խմաստունները պատասխանեցին. «եթէ մենք
մեր ձէթից ձեզ էլ մասն տանք, բաւական չի լինիլ
ոչ մեզ և ոչ էլ ձեզ, աւելի լաւ է, գնացէք և գնե-
ցէք որքան հարկաւորն է»: Մինչև նոքա գնացին ձէթ
գնելու, փեսայն եկաւ: Նոքա որոնք պատրաստ էին,
նորա հետ միասին մտան ներս հարսանիքի ուրախու-
թիւնը կատարելու և փակեցին դռները՝ յետոյ եկան
միւս կոյսերն էլ. նոքա ասում էին. Տէր, բաց արա
մեզ դուռը»: Բայց փեսայն պատասխանեց. «ես ձեզ
չեմ ճանաչում »:

Այսպէս եղէք պատրաստ, աւելցրեց Յիսուս Քրիս-
տոս, որովհետև դուք չգիտէք ոչ օրը և ոչ ժամը,
երբ մարդու Որդին կ'գայ (այսինքն՝ դատելու կենդա-
նիններուն և մեռածներուն):

ԳԼՈՒԽ ԵԹ.

ՀԱՐՍՏԻ ԵՒ ՂԱԶԱՐԻ ԱՌԱԿԸ

Ղուկ. Ժ. 19.

Յիսուս Քրիստոս շարունակելով ուսուցանել ժողովրդին ասաց յետագայ առաւին էլ:

«Մի քաղաքումը բնակում էր մի հարուստ մարդ, որն որ միշտ հագնում էր ծիրանի ու բեհեզ, նա ամեն օր ուրախանում էր և զուարճանում: Կար նաև նապէս մի աղքատ էլ, անունով Ղազարոս. սա բոլորովին ծածկած էր վերքերով և պառկած էր հարստի դրան մօտ: Խեղճը կերակրւում էր այն փշտանքներով, որոնք թափում էին նորասեղանից, միայն շները դալիս էին ու լիզում նորա վերքերը: Աղքատը մեռաւ և հրեշտակները տարան նորա հոգին Աբրահամի զոզը: Մեռաւ նոյնպէս հարուստն էլ. նրան թաղեցին փառքով: Դժոխքի տանջանքի մէջ դանդաղելով հարուստը բարձրացրեց աչքերն ու հեռուից տեսաւ Աբրահամին և Ղազարին նորա զոզումը: Հայր Աբրահամ, աղաղակեց նա, խղճացիր իմ վրաս. զըկիր Ղազարին, որ իր մատի ծայրը թաց անէ ու զովացնէ լեզուս. ես պապակում եմ տապից:— «Որդեակ, պատասխանեց Աբրահամը, «միտդ բեր, որ զուքո կենդանութեանդ ժամանակ վայելեցիր բոլոր երկրային բարութիւններն. իսկ Ղազարոս չարչարւում էր: Այժմ նա այս տեղ մխիթարւում է և զու տանջւում: Սէ բացի սրանից մեր մէջը մեծ փոս կայ, այնպէս որ անկարելի է ոչ ձեր մօտից մեր մօտ և ոչ էլ մեր մօտից դէպի ձեզ անց-

նել: Այն ժամանակ զժբաղդը ասաց. «աղաչում եմ քեզ, հայր, զըկիր Ղազարոսին մեր տուն. ես էլն հինգ եղբայր ունիմ: Թող նա նրանց զգուշացնէ, որ նոքա էլ չգան այս չարչարանաց տեղը»: Աբրահամը պատասխանեց. «նոքա ունին Մովսէսին և մարգարէներուն. թող նրանց լսեն»:— «Զէ հայր իմ, ասաց տանջւողը, «եթէ մեռելներից մէկը երթայ նոցա մօտ, նոքա անպատճառ կ'ապաշխարեն:— «Եթէ չեն լսել Մովսէսին և մարգարէներուն, ասաց Աբրահամը, նոքա չեն հաւատալ նրան էլ, ով որ մեռելներից յարուցիւն կ'առնէ»:

ԳԼՈՒԽ Կ.

ՅԻՍՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ ԵՒ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մատ. ի. 26. Մարկ. Ժ. 46. Ղուկ. Ժ. 35. Մարկ. է. 31. Ղուկ. Ժ. 12.

Յիսուս Քրիստոս մի անգամ եկաւ Երւքով քաղաքը: Ճանապարհին նստած էր մի կոյր աղքատ և խնդրում էր ողորմութիւն: Լսելով որ իր մօտովը անց է կենում շատ ժողովուրդ, կոյրը հարցրեց. «այս ի՞նչ է»:— «Նրան պատասխանեցին. «այստեղ անցնում է»:— «Նա զովքեցի Յիսուսը»: Կոյրը սկսաւ աղաղակել. «Դաւթի թի՛ որդի, ողորմի՛ր ինձ»:— «Առջևից գնացողները սաստում էին նրան և հրամայում էին լուռ կենալ. իսկ նա աւելի ևս աղաղակում էր. «Յիսուս, Դաւթի որդի, ողորմի՛ր ինձ»: Յիսուս կանգնեցաւ և հրամայեց կոյրին իր մօտ բերել: «Ի՞նչ ես կամենում». հարցրեց փրկիչը: «Արա՛յ այնպէս, որ աչքերս տեսնեն», պատասխանեց

կոյրը:—«Տես, ասաց Փրկիչը. քո հաւատդ քեզ փրկեց»: Նոյն բողոքին կոյրը սկսաւ տեսնել և գնաց Տիրոջ ետեւից Աստուծոյն փառաւորելով: Նոյնպէս էլ ամեն այն հրաշքը տեսնողներն Աստուծոյն սկսան փառաւորել:

Միւս անգամ էլ բերին նորա մօտ մի խուլ և համբարաւոր և խնդրում էին, որ իր ձեռքը դնէ նորա վերայ: Յիսուս Քրիստոս կայցրեց իր մատերը նորա ականջներին և բռնեց ձեռքը: Յետոյ աչքերը դէպ ի երկինքը բարձրացնելով ասաց. «բացվիր»: Նոյն բողոքին խուլ և մունջը սկսաւ խօսել ու լսել: Տէրը արգելեց այս ուրիշներին յայտնել. բայց որչափ Յիսուս արդէ լսում էր, նա աւելի ևս փառաբանում էր Նրան: Նրան տուած է բոլոր իշխանութիւնն երկրիս վրայ, աղաղակում էր շատ զարմացած ժողովուրդը. խուլերը լսում են և մունջերը խօսում:—

Մի անգամ Յիսուս Քրիստոս տեսաւ տասն բորոտ մարդիկ, և որովհետեւ այս ցաւը տարափոխիկ է, նորա չէին համարձակվում ոչոքին մօտենալ շատ ու հեռուից աղաղակում էին. «Տէր, օգնիր մեզ»:—Յիսուս Քրիստոս տեսնելով նրանց ասաց. «գնացէք, ցոյց տուէք ձեր անձը քահանային»: Բորոտները հաւատացին Յիսուսի Քրիստոսի խօսքին և հնազանդեցան Նրան: Մովսէսի օրէնքը հրամայում էր, որ բորոտութիւնից արդեփածները յայտնվին քահանային, որ պէտք է նրանց քննէր և յայտնէր, թէ նաքա կարող են կրկին դառնալ մանկ մարդոց հասարակութիւնների մէջ: Քահանաների մօտ գնալիս բորոտները զգացին, որ իրենք արբւած են բորից: Բժշկվածներից մէկը յետ դարձաւ

և Փրկչի ոտներն ընկնելով բարձր ձայնով շնորհակալ էր լինում Նրանից և օրհնում էր Աստուծոյն, և այս անձն էր Սամարացի, Հրէաներին ատելի մարդ: Յիսուս Քրիստոս ասաց նրան. «Ես տասնիդ չբժշկեցի՞ արդեօք: Ա՛ր են մնացած իննը: Ի՞նչու չեկան նոքա Աստուծոյն փառք տալու, այլ եկաւ միայն այս այլազգին»:

Յետոյ ասաց բժշկվածին. «վեր կաց, գնա խաղաղութեամբ, քո հաւատդ փրկեց քեզ»:

ԳԼՈՒԽ ԿԱ.

ԶԱՔԷՆՍ

Ղուկ. ԺԹ. 1.

Յիսուս Քրիստոս մօտենում էր երկրովին: Այս քաղաքումը բնակում էր մի մարդ, որի անունը Զաքէոս էր և ինքը մաքսապետ ու շատ հարուստ մարդ էր. նա շատ ցանկանում էր Յիսուս Քրիստոսին տեսնել. բայց կարճահասակ լինելով ժողովուրդի բազմութեան ետեւից, որնոր Յիսուսին շրջապատում էր, չէր կարողանում Նրան տեսնել:

Ճանապարհին կար մի թզենի. Զաքէոսը շտապով վեր դնաց ծառի վրայ, որ դռնեայ այն տեղից տեսնէ Աստուածային վարդապետին:

Երբ ծառին մօտեցաւ Յիսուս Քրիստոս, կանչեց Զաքէոսին, որ նստած էր թզենի վրան և ասաց. «Զաքէոս, ներքե եկ շուտով այդ տեղից: Ես քո տուն եմ գալիս»:

Այսպէս առատաձեռնութեամբ վարձատրեց Տէրը

Զաքէոսին նորա այն ցանկութեան համար, որով նա կամենում էր Յիսուսին տեսնել:

Զաքէոս շուտով ներքե եկաւ ծառից և մեծ ուրախութեամբ ընդունեց Տիրոջ իր տանը: Ամեն այս տեսողները ասում էին. « Ի՞նչպէս կարող է նա իջնել այն մարդու տանը, որին ամենքը համարում են մեղաւոր »:

Իսկ Զաքէոս ուրախացած մօտեցաւ Յիսուս Քրիստոսին և ասաց. « Տէր, ես կ'տամ բոլոր ստացուածիս կէսը աղքատներին և թէ զրկել եմ մէկին, չորս անգամ կ'հատուցանեմ »:

Տէրը պատասխանեց. « այսօր եղաւ այս տանս փրկութիւնն, որովհետեւ սա էլ Արաքսամի որդին է: Մարդու որդին եկաւ կորածներուն փրկելու »:

ԳԼՈՒԽ ԿԲ.

ԿՈՅՐ ԾՆԱԾԻ ԲԺՇԿՈՒԻԼԸ

Յովհ. Թ. 1.

Մի անգամ Փրկիչը պատահեցաւ մի մարդու, որնոր կոյր ծնած էր. նա նստած էր ճանապարհի մօտ և անցնողները խնդրում էր ողորմութիւն: Յիսուսի աշակերտները կարծում էին, որ ամեն մեծ տարաբաղդութիւն պատիժ է, որնոր Աստուած զրկում է մարդու մեղաց համար: Բայց որովհետեւ այս ողորմելին չէր կարող արժանի լինել այդպիսի պատժին, ըստ որում ի ծնէ կոյր էր, նոքա չէին իմանում ինչին վերաբերել այս դժբաղդութիւնը, ուստի և հարցրին

Փրկչին. « Արդեապեւ, ո՞վ է մեղանչել, սա թէ սորա ծնողները, որ այս խեղճը կոյր է ծնել »: Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. « ոչոք չէ մեղանչել, ոչ սա ինքն և ոչ էլ սորա ծնողները. այլ այս պատահել է, որ Աստուծոյ գործքերը յայտնվին »:

Ամեն նեղութիւններն, որոնք Աստուած զրկում է պէտք է լինեն կամ չարերին ուղղվելու կամ բարիներին կատարելագործվելու համար օրինակներ:

Չարագործների չարչարանքը կռվում է պատիժ. իսկ բարեգործներին՝ փորձում: Բայց թէ որն է զրկվում մարդուս, պատիժ արդեօք թէ փորձում, այն Աստուած զիտէ և չարչարվողի խղճմանքը: Ի՞նչպիսի բարերարութիւն է մեղաւորի համար, երբ նա իր նեղութեանցը տանելիս, կարողանում է ասել, որ այն զրկված է իրեն Աստուծմէ իր մեղքերը քաւելու համար և որպիսի մխիթարութիւն է բարեգործի համար կարծելը, որ Աստուծոյ փառքի համար ինքը պէտք է համբերութեամբ տանէ իր չարչարանաց և որ ճշմարիտ և ողորմած Աստուածն իրեն կ'վարձատրէ այս ամենի համար:

Տէրը յաճախակի միտերն էր բերում աշակերտներին իր մերձակայ մահը և համեմատելով խաւարը, որի մէջ ընկղմած էր այն ի ծնէ կոյրը, այն խաւարի հետ, որնոր իր մահից յետոյ պէտք է լինէր, նա ասաց. « ես պէտք է կատարեմ ինձ Ղրկողի գործքերը քանի որ ցերէկ է դեռ. շուտ վրայ կ'հասնի զիշերը, երբ ոչոք չի կարող աշխատել: Մինչև ես աշխարհիս վրայ եմ, ես աշխարհիս լոյսն եմ: Յետոյ չոքեց գետ»

ներն, շինեց կաւ և ծեփեց նրանով կոյրի աչքերն ու ասաց նրան: «դնա՛», լուա՛ Սելովամի աւագանում»:

Կոյրը գնաց, լուացվեցաւ և աչքերը բացվեցան: Այն ժամանակ զրացիներն և ամենքն, որոնք առաջ ճանաչում էին նրան ասում էին միմեանց. «սա այն կոյրն է՞, որնոր ողորմութիւն էր խնդրում»: Ոմանք ասում էին թէ նա է. իսկ միւսները հաստատում էին, թէ նրան նման է միայն: Բայց նա ինքը ասաց, ես ճշմարտիւ այն կոյրն եմ: Հետաքրքրութիւնը ամենուն տիրեց իմանալու. թէ ի՞նչպէս են նորա աչքերը բացվել: Երիտասարդը պատասխանեց. «մի մարդ, որին անուանում են Յիսուս, ծեփեց աչքերս կաւով և հրամայեց լուացվել Սելովամի աւագանումն և ես սկսայ տեսնել»: Բայց ո՞վ է այն մարդը. հարցնում էին նրան: «Զգիտեմ», պատասխանեց նա: Այն ժամանակ տարան նրան փարիսեցիների մօտ, որոնք նմանապէս հարցրին նրան. թէ նորա աչքերը ի՞նչպէս բացվեցան: Բժշկված կոյրը նրանց էլ նոյն պատասխանը տուեց. թէ մէկը ծեփեց աչքերս կաւով, ու հրամայեց լուացվել. լուացվեցայ և ահա տեսնում եմ այժմ:

Յիսուս Քրիստոս կոյրին բժշկեց շաբաթ օրը. ուստի և ծագեցաւ վէճ՝ փարիսեցիների մէջ: Ոմանք ասում էին. «այս մարդը Աստուծո՞ւմէ ղրկած է՞, որովհետեւ շաբաթը չէ պահում», միւսներն ասում էին. «միթէ կարող է մեղաւոր մարդը այսպիսի հրաշքներ գործել»: Վերջապէս հարցրին նոքա բժշկվածին. «գու՞ ի՞նչ կ'ասես այն մարդու վրայ, որնոր քո աչքերիդ լոյս տուեց»: — «Նա կարծում եմ, որ Նա մարգարէ է, պատասխանեց բժշկվածը: Բայց փարիսեցիները չէին ու-

ղում հաւատալ, որ նա կոյր ծնած լինէր և կանչեցին նորա ծնողներուն: Սա ձեր որդի՞ն է. հարցրին նոքա. դուք ասում էք, որ նա ծնաւ կոյր, այժմ ի՞նչպէս է տեսնում»: Կոյր ծնածի ծնողները պատասխանեցին. «նա ճշմարտիւ մեր որդին է և ծնաւ կոյր. բայց ինչպէս աչքերը լոյս ստացան, այդ չ'գիտենք: Նա այն հասակումն է, որ ինքը կարող է իր մասին խօսիլ»: Ծնողները այսպէս պատասխանեցին երկիւղից. նոքա վախենում էին, որ եթէ Յիսուսին բոլոր ժողովուրդի առաջին խոստովանեն Մեսիա, փարիսեցիներն և քահանաներն իրենց կ'հեռացնեն ժողովուրդից. ուստի և ասացին, մեր որդին հասակը առած է, հարցրէք իրեն:

Այն ժամանակ փարիսեցիները կրկին կանչելով առողջացած կոյրին ասացին նրան. «փառք տո՛ւր Աստուծուն: Մենք զիտենք, որ նա, ով որ քեզ բժշկեց՝ մեղաւոր է. որովհետեւ շաբաթ օրը բժշկեց քեզ. համաձայնի՞ր մեզ հետ դու էլ»: Նա պատասխանեց. «ես չզիտեմ, Նա մեղաւոր է արդեօք, միայն զիտեմ, որ ես կոյր էի և այժմ տեսնում եմ»: — «Ասա՛ մեզ», ասացին վերստին փարիսեցիներն. «ի՞նչպէս բժշկեց Նա քեզ»: — «Նա արդէն պատմեցի այն ձեզ», պատասխանեց նա. «բայց դուք չէիք կամենում լսել: Ինչո՞ւ մէկ էլ կրկնեմ: Կամ թէ կամենում էք գուցէ Նորա աշակերտը լինել: Փարիսեցիքը բարկացան այսպիսի պատասխանի համար, պարսաւում էին նրան և ասում. «գու՞ ինքդ ես Նորա աշակերտն, իսկ մենք Մովսէսի աշակերտներն ենք: Մենք զիտենք, որ Աստուած խօսեցաւ Մովսէսի հետ. իսկ այդ մարդուն մենք չենք ճանաչում, թէ ուստի՞ է Նա»:

Այդ է իսկ զարմանալին, պատասխանեց բժշկական, որ դուք չգիտէք, որտեղեց է Նա. բայց էլ շնորհեց Նա իմ աչքերիս լոյս: Ես գիտեմ, որ Աստուած մեղաւորի աղօթքին չէ լսում. այլ լսում է նորա աղօթքը, ով որ Նրան պատվում է և Նորա կամքը կատարում: Երբէք չէ լսած, որ մէկը կոյր ծընածի աչքը բանայ: Եթէ Նա Աստուծոյ ղրկած չլինէր, չէր կարող հրաշքներ գործել:

Մեղքերի մէջ ծնար և դեռ էլի համարձակվում ես մեզ տվորցնել. աղաղակեցին փարիսեցիներն և դուրս գցեցին նրան ժողովրդից: Յիսուս Քրիստոս, երբ այս բանը իմացաւ, բժշկվածին տաճարումը պատահելիս ասաց. «Հաւատում ես դու Աստուծոյ որդուն»: Երիտասարդը պատասխանեց. «Ով է Նա, Տէր: Ես կամենում եմ հաւատալ Նրան»:— Դու տեսնում ես Նրան և խօսում ես Նորա հետ. պատասխանեց Փրկիչը: Հաւատում եմ, Տէր, աղաղակեց երիտասարդն ուրախութեամբ և երկրպագութիւն տուեց Նրան:

Դատաստանի եմ եկել ես այս աշխարհ, ասաց Տէրը, որ կոյրերը տեսնեն. իսկ տեսնողները կուրանան: Այս որ լսեցին այն տեղ գտնվող փարիսեցիներն, ասացին. «մի՞թէ մենք կոյր ենք»:— «Եթէ դուք կոյր լինէիք» պատասխանեց Յիսուս Քրիստոս, մեղք չէիք ունենալ. բայց դուք հաւատում էք, որ ամեն բան տեսնում էք ու այդ պատճառաւ դուք ուրիշներէից աւելի մեղաւոր էք:

ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆ ԳՏՆՈՂ ՄԵՂԱՒՈՐ ԿԻՆՆ

Յովնանու աւետարանի վերջում:

Փարիսեցիներն և օրէնսուսոյցները նախանձելով Յիսուսի Քրիստոսի փառքին ամեն կերպիւ աշխատում էին Նրան դատապարտելու մէկ պատճառ գտնել: Գիտենալով նորա բարեսրտութիւնը, նոքա կարծում էին, որ Նա կ'պաշտպանէ մեղաւոր կնոջ, որնոր Մովսէսի օրէնքով պէտք է դատապարտվէր 'ի մահ և այնպէս օրինաց հակառակելով պատճառ կ'տայ ինքն իրեն զըպարտելու:

Տէրը մի անգամ տաճարումը գտնուելիս քարոզում էր ժողովրդին: Այս ժամանակ դպիրներն և փարիսեցիները բերին մի կնոջ և կանգնեցրին մի բաց տեղում: «Վարժապետ», ասացին նոքա. «ահա կին մի, որնոր այնպիսի մեղք է գործել, որի համար Մովսէսի օրէնքով պէտք է քարկործվի. դու ի՞նչ կ'ասես այս մասին»: Յիսուս Քրիստոս զլուխը կորացրեց դէպ 'ի դետին ու սկսաւ մատով զրել աւաղի վրան առանց նրանց մի պատասխան տալու: Բայց որովհետեւ նոքա չէին դադարում հարցնելից, զլուխը բարձրացրեց և ամեն իր առջև կանգնողներին վրայ գցելով հայեցուածքը պատասխանեց. «Թո՛ղ առաջինը նա գցէ դորա վրայ քար, ով որ ձեզնից զգում է իրեն անմեղ իր խղճմտանքի առաջը»: Յետոյ էլի զլուխը կորացնելով շարունակեց զրել մատով աւաղի վերայ:

Այս պատասխանը լսելով և յանդիմանվելով իւր

րկնց խղճմտանքից ամենքը մէկ մէկ սկսան հեռանալ տաճարից , սկսած ծերերից մինչև վերջին մարդը: Վերջապէս Տէրը մնաց մէնակ կնոջ հետ , որնոր կանգնած էր տաճարի բակի մէջտեղումը: Տէրը բաց 'ի դատապարտված մեղաւոր կնոջից ոչոքին չ'տեսնելով ասաց նրան , «Ո՛ր են նոքա , որոնք քեզ դատապարտում էին կամ թէ ոչոք նրանցից չդատապարտեց քեզ » : « Ոչ ոք » . պատասխանեց կինը:—«Նա էլ չեմ դատապարտում քեզ » , ասաց փրկիչը . « դնա՛ւ և այսուհետեւ էլ մի՛ մեղանչեր » :

ԳԼՈՒԽ ԿԴ.

ՄԱՐԹԱ ԵՒ ՄԱՐԻԱՄ

$\mathcal{U}_{nLl_l}$. ϕ . 38.

Յիսուս Քրիստոս, երբ Զատիկի տօնին գնում էր Երուսաղէմ, իջաւ մի գեղովմբ: Այս տեղ մի բարեպաշտ կին, Մարթա անունով, ընդունեց Նրան իր տուն, սա ունէր մի քոյր անունով Մարիամ և մի եղբայր Ղազարոս: Մարիամը, երբ Փրկիչը նոցա տուն եկաւ, նստաւ նորա ոտի մօտ և լսում էր նորա քարոզներն: Իսկ Մարթան ընդ հակառակն հոգս էր քաշում և աշխատում էր ամեն կերպիւ պատիւ տալու Յիսուս Քրիստոսին: Վերջապէս մօտենալով Նրան Մարթան ասաց անբաւականութեամբ, «Տէր, մի՞թէ չես տեսնում Գու, որ քոյրս ինձ մէնակ է թողել, որ քեզ ծառայեմ: Հրամայի՛ր նրան, որ ինձ օգնէ»: — «Մարթա՛ Մարթա՛», պատասխանեց Տէրը. «դու հոգս ես քա-

շում շատ բանի վրայ, միայն մէկն է հարկաւոր: Մա-
րիամը իրեն համար լաւ մասն է ընտրել, այն, որնոր
նրանից երբէք չեն խլել»:

ጥረብኩኑ ነፍ.

ՂԱԶԱՐՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻԻՆԸ

3mly. 1.

Գեղը, ուր բնակում էին Ղազարոս և նորա քոյարերը, Մարթան և Մարիամ, անուանվում էր Բեթանյիա: Ղազարոս, որին Յիսուս Քրիստոս շատ սիրում էր, սաստիկ հիւանդացաւ: Երկու քոյրերն էլ զննցին Փրկչի մօտ իրենց եղբօր հիւանդութեան համբաւը տանելու: Նոքա հրամայեցին ասել Տիրոջը. «Նայ, որին Գու սիրում ես, հիւանդ է»:

Յիսուս Բրիստոս, երբ այս լսեց, ասաց. «այն հիւանդութիւնն մահաբեր չէ. այլ Աստուծոյ փառաց և Նորո Որդու փառաւորութեան համար է»։ Եւ ինքը մնաց նոյն տեղումը էլ ի երկու օր, Ղազարոսի հիւանդութիւնը իմանալեց յետոյ։ Այս տեղը Գալիլէաումն էր հեռու Բեթանիայից։ Յետոյ Տէրը ասաց իբր աշակերտներին, «գնանք կրկին Հրէաստան»։ «Վարդապետ», ասացին աշակերտները, Հրէաները կամենում էին Բեղ Քարկործել և Գու էլ զնումնս այն տեղ»։

Յիսուս Գրիստոս սրտատախանեց նրանց. «օրը տասն- երկու ժամ չունի: Ով ման է գալիս ցերեկով, նա չի գայթակղվել, որովհետև տեսնում է աշխարհիս լոյսը, այլ նա կ'գայթակղվի, ավ զիշերով է ման գալիս: ո- րովհետև լոյս չէ տեսնում»: Յետոյ մի քանի ժաման-

նակ լուռ կենալից յետ աւելցրեց . «Մեր բարեկամ Ղազարոսը ննջեց, կերթամ, կ'զարթեցնեմ նրան» : «Տէր» , ասացին աշակերտները , «եթէ նա քնեցաւ, կը թեթեւանայ նորա հիւանդութիւնը» :

Բայց Յիսուս Քրիստոս քնելու վրայ չէր ասում . այլ նորա մահուան վրայ , միայն աշակերտները չհասկացան նրան : Այն ժամանակ Տէրը յայտնի ասաց նրանց : Ղազարոսը մեռաւ . ես ուրախ եմ ձեր մասին . դուք կ'հաստատուիք ձեր հաւատի մէջ . որովհետեւ դուք գիտէիք որ ես այն տեղ չէի : Բայց գնանք նորա մօտ» : Թովմաս Առաքեալը վախենալով իր վարժապետի կենաց համար . որովհետեւ Հրէաները շատ չարացած էին Նորա վերայ , ասաց , «գնանք մենք էլ մեռնէ՞ք Նորա հետ միասին» :

Ղազարոսը արդէն չորս օրվան թաղած էր , երբ Յիսուս Քրիստոս Բեթանիա եկաւ : Այս գեղը ետուսաղեմից հեռու չէր և Հրէաներից շատերն եկել էին Մարթային և Մարիամին մխիթարելու : Յիսուս Քրիստոսի մօտենալը լսելով Մարթան շտապեց Նորա առաջ դուրս գալու . իսկ Մարիամ մնաց տանը : «Տէր» , աղաղակեց Մարթան . «եթէ Դու մեզ մօտ լինէիր, մեր եղբայրը չէր մեռնիլ : Բայց ես այժմ էլ հաւատարի եմ , որ Աստուած կ'տայ Քեզ ամեն բան , ինչ որ խնդրես նրանից» : — «Յարութիւն կ'առնէ եղբայրդ» , ասաց Փրկիչը : «Գիտեմ, որ յարութիւն կ'առնէ» , պատասխանեց Մարթան , վերջին յարութեան օրը : Յիսուս Քրիստոս ասաց . «Ես եմ կեանքն և յարութիւնը : Ով ինձ հաւատում է, եթէ մեռնի էլ , կ'կենդանանայ և ամեն, ով կենդանի է և հաւատում է ինձ , յաւիտեան չի

մեռնիլ : Հաւատում ես սրան» : — Հաւատում եմ , Տէր» . պատասխանեց Մարթան , որ Դու ես Քրիստոս՝ Աստուծոյ Որդին , որնոր գալու էր աշխարհ :

Որպիսի հաւատ է : Միայն հաստատ հաւատող , բարեպաշտ հոգին կարող էր տալ այսպիսի պատասխան այնպիսի վշտալի փորձութեան ժամանակ :

Այս ասելով Մարթան դարձաւ տուն և կամաց ասաց իր քրոջ . «Վարդապետն եկաւ և քեզ կանչում է» : Մարիամը վեր կացաւ և շուտով գնաց Նորա մօտ : Նրան մխիթարող Հրէաներն , երբ տեսան որ նա շատ շտապով դուրս գնաց , գնացին իրենք էլ Նորա ետեւից ասելով . «նա գնում է իր եղբօր դերեղմանի վրան լալու» :

Մարիամը երբ մօտեցաւ Յիսուս Քրիստոսին , ընկաւ Նորա ոտներն և ասաց . «Տէր , եթէ Դու այս տեղ լինէիր , եղբայրս չէր մեռնիլ» : Յիսուս Քրիստոս տեսնելով նրան արտասուելիս և ամեն Նորա մօտ եկած Հրէաներուն , որ լաց էին լինում , ինքն էլ ոգւով խռովեցաւ : «Ո՛ւր դիրք նրան» . հարցրեց նա : «Տէր» եկ և տես , պատասխանեցին նրան :

Յիսուս Քրիստոս գերեզմանին մօտենալիս լաց եղաւ : «Ինչպէս սիրել է նրան» . ասում էին Հրէաները : Միթէ նա , որնոր կոյրի աչքերը բացեց , չէր կարող այնպէս անել , որ Ղազարոսը չմեռնէր» ասում էին ոմանք : Ղազարոսը դրած էր պրում , որ փորած էր ժայռի մէջ ու դուռը ծածկած էր մեծ վէմով : Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ գերեզմանին և ասաց . «Վեր առէք վէմը» : Այն ժամանակ Մարթան մեռածի քոյրը կրկնեց ասելով : Տէր , մարմինը հոտած կ'լինի . արդէն չորս օր է , որ թաղած է : — «Ես քեզ չստացի» .

պատասխանեց Տէրը. « որ եթէ դու հաւատում ես, կ'տեսնես Աստուծոյ փառքը »:

Քարը, որով ծածկած էր գերեզմանը, դէն ղցեցին: Փրկիչը բարձրացրեց իր աչքերը դէպի երկինք և ասաց. « Հայր, շնորհակալ եմ Քեզանից, որ ինձ լսեցիր. ես զխուժ, որ դու միշտ լսում ես իմ աղօթքս. բայց ես այս անում եմ ինձ շրջապատող մարդոց համար, որ նոքա ամենքն էլ հաւատան, որ դու ես ինձ ղրկել »:

Այս ասելից յետ Յիսուս Քրիստոս բարձր ձայնով աղաղակեց. « Ղազարոն, վեր կաց, դուրս եկ ». և մեռածը դուրս եկաւ գերեզմանից: Ոսկերն և ձեռները փաթաթած էին երիզով և երեսը ծածկած էր վարշամակով:

« Բայ արեք դրան ». ասաց Տէրը. « և թողէք, որ գնայ »:

Շատերը Հրէաներից, որոնք եկել էին Մարթայի և Մարիամի մօտ և վկայ էին այս հրաշքին, հաւատացին Յիսուս Քրիստոսին. իսկ մի քանիսը գնացին փարիսեցիների մօտ և սքսամեցին նրանց այս անցքը: Այն ժամանակ քահանայապետներն և փարիսեցիները խորհուրդ հաւաքեցին մտածելու, թէ ի՞նչ պէտք է անեն: « Այս մարդը մեծ հրաշքներ է գործում, ասում էին նոքա, « եթէ մենք թողնենք նրան, ամենքը կը հաւատան, որ նա Քրիստոսն է և այն ժամանակ Հռովմայեցիք կ'բառնան թէ մեր քաղաքն և թէ մեր ազգը »:

Վայիափա, որնոր այն տարուան քահանայապետն էր, ասաց. « մի՞թէ դուք աւելի գերազանց էք համարիլ, որ մէկը մեռնի շաաերի տեղ, քան թէ ամբողջ ազգը կորչի մէկի համար »:

Քահանայապետը այս իրանից չասաց. այլ իբրեւ քահանայապետ յայտնեց Աստուծոյ կամքը, որով Յիսուս Քրիստոս պէտք է մեռնէր բոլոր մարդոց համար և հաւաքէր միասին Աստուծոյ ցրուած որդւոցը:

Քահանայապետների և ծերերի խորհրդումը վեճուեցին, որ Յիսուսին սպանեն. բայց Փրկիչը թաղնվեցաւ Հրէաներից և հեռացաւ այն քաղաք, որնոր Եփրայիմ անուանվում էր և որնոր անապատի մօտ էր:

Բայց որովհետեւ Զատիկի տօնը մօտենում էր և շատ մարդիկ զանազան կողմերից գալիս էին Երուսաղէմ. սպասում էին, որ տօնին կ'գայ նմանապէս Յիսուս էլ. ուստի և քահանայապետներն ու փարիսեցիները հրաման տուին ամենին, որ ով տեսնէ նրան իրենց իմաց տայ, որ բռնեն նրան:

ԳԼՈՒԽ ԿԶ.

ՄԱՐԻԱՄԸ ՕԾՈՒՄ Է ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ ԻԻՂՈՎ.

Մատ. իղ. 6. Մարկ. ժդ. 3. Ղուկ. է. 36. Յովհ. ժբ. 1.

Զատիկի օրից վեց օր առաջ Փրկիչն եկաւ Բեթանիա, ուր էր նրանից յարութիւն ստացած Ղազարոսը. այս անգամ նորա համար պատրաստեցին ընթրիք: Մարթան սեղանի մօտ ծառայում էր և Ղազարոսն էլ մէկն էր նրանցից, որոնք Յիսուսի հետ միասին նստած էին սեղանի շուրջը: Իսկ Մարիամ առաւ մի մեծ շէշ թանգազին իւղով, օծում էր նրանով Յիսուսի ոտներն և սրբում էր իր մազերով: Բոլոր սենեակը լցուեցաւ անոյշ հոտով:

Յիսուսի Քրիստոսի աշակերտներից մէկը՝ Յուդա

Իսկարիովտացին՝ նա, որնոր յետոյ մասնեց էլ Նրան, ասաց. «Ինչպիսի շուայութիւն է : Աւելի լաւ չէր, որ այդ իւղը ծախվէր և փողը բաժանվէր աղքատներին»:

Յուդան այս ասաց ոչ թէ այն պատճառաւ, որ հոգս էր քաշում աղքատների համար. այլ նորա համար որ ինքը արծաթասէր և ազահ մարդ էր : Նա էր պահում իր մօտ արկղը, ուր հաւաքում էր տուած ողորմութիւնները :

«Թոյլ տուէք զրան» . ասաց Յիսուս Քրիստոս, դա այդ պահել է իմ թաղմանն օրուան համար : Աղքատներուն դուք միշտ ունէք ձեզ մօտ. իսկ ինձ միշտ չէք ունենալ :

Երբ որ Հրէաստանում տարածվեցաւ համբաւը, թէ Յիսուս Բեթանիաումն է, շատ բաղմութիւն հաւաքվեցաւ, թէ իրեն Յիսուսին և թէ Նրանից յարուսթիւն ստացած Ղազարոսին տեսնելու համար :

Քահանայապետները տեսնելով, որ շատ ժողովուրդ է հաւաքվում Յիսուսի մօտ և շատերը հաւատում են Նրան, վճռեցին Ղազարոսին էլ սպանել Նորա հետ միասին :

ԳԼՈՒԽ ԿԷ.

ՆՐՈՒՍԱՂԵՄ ՄՏՆԵԼԸ

Մատ. իա. 1. Մարկ. ժա. 1. Ղուկ. ժԹ. 23. Յովհ. ժբ. 12.

Միւս օր առաւօտը Յիսուս Քրիստոս իր բոլոր աշակերտներով Բեթանիայից դնաց Նրուսաղէմ :

Ճանապարհին մօտիկ, Զիթենեաց սարի տակը,

կար մի զիւղ, որ անուանվում էր Բեթանիա. այս տեղ զրկեց Տէրը իր աշակերտներից երկուսին հրամայելով նրանց. «Գնացէ՛ք ուղիղ այն գիւղը, որ ձեր առջևը տեսնում էք. նորա մէջ որ կ'մանէք, կ'գանէք այն տեղ կապած էլ և յաւանակ նորա հետ, որի վրայ դեռ ոչ ոք չէ նստել, քակեցէք և բերէք ինձ մօտ : Եթէ մէկը հարցնէ ձեզ, թէ «Ինչ էք անում», պատասխանեցէք միայն. «Տէրն է պահանջում», և ոչ ոք ձեզ չի արդելի :

Աշակերտները գնացին և ուրախալի զարմանքով գտան ամեն բան այնպէս, ինչպէս ասաց Տէրը : Գիւղ մանելիս գտան էլին և յաւանակին կապած զրան մօտ և երբ կամենում էին քակել էլին, Տէրը հարցրեց. «Ինչո՞ւ էք քակում զրան» :— «Նա Տիրոջը հարկաւոր է», պատասխանեցին աշակերտներն և Տէրն էլ չարդելեց նրանց :

Արեւելեան երկրներում էլի վրայ նստում էին թաղաւորներն էլ, մանաւանդ հանդիսաւոր ժամանակները. ձիերը գործածվում էին աւելի պատերազմներում : Աշակերտները փռեցին իրենց շորերը յաւանակի վերայ և Տէրը հեծաւ նրան : Ճանապարհը Զիթենեաց սարի վրայով էր : Երբ հասան սարի զլուխը և նոցա հայեցաւ աւաճքին երևեցաւ Նրուսաղէմ, աշակերտներն և ժողովուրդը, որնոր Յիսուս Քրիստոսին ուղեկից էր և առաջ էր զուրս գալիս, մտքերը բերելով ամեն գործքերն, որ նա գործել էր և մտածելով այն օրհնութեան վրայ, որ Աստուած զրկել էր նրանով մարդոցը, շարժած ուրախութիւնից և շնորհակալութիւնից բարձր ձայնով աղաղակում էին. «օրհնեալ է Աս-

Սրբազան Պատմութիւն Գ. Ս. Հատոր Բ.

սուծոյ անունով եկողն՝ խարայէլն թաղաւորը : Խաղաղութիւն երկնքումը և փառք ՚ի բարձունս : Ովսաննա Դաւթի որդուն :

Փարիսեցիներից մի քանիսը ասումէին Յիսուս Քրիստոսին . «Հրամայիր աշակերտներիդ, որ լռեն» : — «Եթէ նոքա լռեն», պատասխանեց Նա, «քարերը կ'աղաղակեն» : — Ոչ ուրախութիւնն և ոչ գովասանքներն ուրախացնում էին Նրան . այլ թշուառութիւնները, որոնք սպառնում էին Հրէից ազգին, լցնում էին տրամուշեամբ Տիրոջ մարդասէր սիրտը : Երուսաղէմին նայելով Նա սկսաւ լալ : Ո՛հ, երանի՛, թէ այժմ դոնէ կարողանայիր հասկանալ ի՞նչ է քեզ օգտակար, ասաց Նա, «բայց ամեն բան ծածկած է քո աչքերիցդ : Կ'գան օրեր, երբ թշնամեաց զօրքը կ'պատէ քեզ ամեն կողմից և իսկ քո մէջ կ'կոտորէ որդոցդ . չի մնալ քո մէջ քար քարի վրայ . որովհետեւ չհասկացար քո այցելութեանդ ժամանակը» :

Յիշենք այս տեղ նոյնպէս Յիսուսի Քրիստոսի խօսքերը, որոնք Նա ասաց ուրիշ անգամ և որոնք՝ յայտնում են Նորա տրամուշեմն երուսաղէմի ապագայ վեճակի վրայ : Մի անգամ ասաց Նա . երուսաղէմ, երուսաղէմ, որ կոտորեցիր Մարգարէներուն և քարկոծեցիր նրանց, որոնց Աստուած զրկեց . քանի՞ցս անգամ ես կամեցայ ժողովել քո որդւոցդ, ինչպէս թաւառը ժողովում է իր ձաղերուն իր թւերի տակ . բայց դու չկամեցար այն . իսկ այժմ քաղաքդ կ'ամայանայ :

Զատիկի տօնի համար երուսաղէմումը հաւաքվեցաւ մեծ բաղնիքիւն : Նոքա, որոնք վկայ էին Ղազարոսի յարութեան, պատմում էին անցքը շատերին

և այս պատճառաւ ժողովուրդը, լսելով Յիսուսի Քրիստոսի մօտենալը, շտապեց նորա առաջ գնալու արմաւենիի ոստերով և բարձր ձայնով աղաղակում էր . «Ովսաննա . օրհնեալ է, որ դալիս է Աստուծոյ անունով՝ խարայէլն թաղաւորը» . Ոմանք ճանապարհի վրան նորա ոտի տակ փռում էին իրենց շորերը : Իսկ փարիսեցիներն ասում էին . «Ի՞նչ անենք . ամենքը հետեւում են Նրան» :

Ժողովուրդը, որ հաւաքվեցաւ այնպէս յանկարծ Նրան ընդունելու և ուրախութեամբ կոչում էր Նրան թաղաւոր . երկնայքը, որոնք իրենց գովասանքներն աւելցնում էին ժողովրդի գովասանքի վրայ, աշակերտներն, որոնք բերին Նրան երուսաղէմ մանեկու համար յաւանակին, որին զրէթէ պատահմամբ դտան . — այս ամենն էր, որ կատարվի Մարգարէներից մէկի խօսքը, որն որ երկար ժամանակ Քրիստոսի ծննդից առաջ զրեց յետագայ խօսքերը . «մի վախենար դուստր Սիոնի, աս հաս դալիս է քեզ մօտ քո թաղաւորդ հեզ փրկիչ, նստած աւանակի վրայ» : ¹⁾ Իսկ Սաղմոսի մէջ ասած է . «Ստնդիւնաց երեխաների բերանից կ'կատարվի օրհնութիւնդ» : ²⁾

ԳԼՈՒԽ ԿԸ.

ԶՈՐԱՅԱԾ ԹԶԵՆԻՆ

Մատ. խ. 9. Մարկ. ժա. 12.

Քահանայապետներն և փարիսեցիները աշխա-

¹⁾ Զաքար. Թ. 9.

²⁾ Սաղ. Ը. 3.

տումէին միջոց դանել Յիսուս Բրիստոսին զիշերով
բանելու և որովհետեւ վախենալով ժողովուրդից ցերեկով
չէին համարձակվում այն անել և բայց Նա ցերեկը Ն-
բուսադէմի տաճարում անցկացնելից յետո՛ւ, երեկոյեան
Գր բոլոր աշակերտներով դարձաւ Բեթանիա, որ Զի-
թենեաց սարի միւս կողմումն էր և զիշերն անցկաց-
նում էր քահանայապետներին անձանօթ տեղումը:

Իր հանգէտով Նրուսադէմ մանկու երկրորդ օրը,
երբ դառնում էր Բեթանիայից քաղաք, Յիսուս Բրիստոս
քաղցեցաւ և մօտենալով թղենիին, որ ճանապարհին
մօտ էր, նայեցաւ չկայ արդեօք պտուղ նորա վրայ-
բայց բացի աերեներից ոչինչ չգտնելով ասաց. «այսու-
հետեւ միշտ անպտուղ կ'մնաս դու»: Միւս օրը, նոյն
ճանապարհի վրայով անց կենալիս աշակերտները զար-
մացան, երբ տեսան, որ թղենին չորացել էր:

Այս ծառը պէտք է լինի ամենի համար զգու-
շութեան օրինակ: Այն մարդը, որնոր չէ զործում
բարի զործքեր, չէ աշխատում իրեն ուղղելու, կենում
է առանց իր ընկերոջ օգուտ տալու, կ'հասնի թղենիի
վիճակին:

Պետրոս Առաքեալը ասաց փրկչին. «Վարդապետ,
տէս, թղենին, որնոր Դու անիծեցիր, բոլորովին չո-
րացել է արդէն»: Յիսուս Բրիստոս պատասխանեց. «Ծըշ-
մարիտ եմ ասում ձեզ. եթէ կ'ունենաք հաստատ
հաւատ, ոչ միայն մի խօսքով կ'ջորացնէք թղենի.
այլ եթէ կ'ասէք այս սարին, «շարժվիր տեղիցդ և
ընկիր ծովը»—ամենը կ'ատարվի ձեր խօսքով: Եւ ինչ
որ խնդրէք ձեր աղօթքումը հաւատով, բոլորը կը-
ստանաք»:

ՓՐԿՁԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ՓԱՌԱՅ

ՆԵՄԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Մի անգամ Յիսուս Բրիստոս քարոզում էր ժո-
ղովուրդին տաճարում: Նա այն ժամանակ ասաց. «Ես
եմ աշխարհիս լոյսը, ով ինձ կ'հաւատայ և կ'հետեւի,
նա չի շրջիլ խաւարի մէջ. այլ կ'ստանայ կենաց լոյսը»: ¹⁾
Հաւատացէ՛ք լոյսին—և դուք կ'լինիք լոյսի որդիք: ²⁾ Ես
եմ ճանապարհ, ճշմարտութիւն և կեանք, ոչ ոք չի
դալ Հօրս մօտ, բայց եթէ ինձմով»: ³⁾

Շատերը նրանցից, որոնց Յիսուս Բրիստոս անա-
պատումը հրաշալի կերպով կերակրեց, միւս օր եկան
կրկին նորա մօտ ու երկար ժամանակ փնտռում էին
նրան: Յիսուս Բրիստոս ասաց նրանց. «Ճշմարիտ եմ աս-
ում ձեզ, որ դուք այն պատճառով չեկաք ինձ մօտ,
որ հրաշք տեսաք, այլ որ հաց կերաք և կշտացաք:
Այդքան հոգս մի՛ քաշէք մարմնաւոր կերակուրի վրայ,
այլ հոգացէ՛ք հոգւոյ կերակուրի վրայ, որնոր ձեզ
կ'տայ մարդու Որդին»:

«Ես եմ կենաց հացն, ով ինձ կ'հետեւի նա եր-
բէք չի քաղցիլ. ով ինձ կ'հաւատայ, նա չի ծարա-
ւիլ երբէք: Ինձ Առաքողի կամքն այն է, որ ամենքը,
որոնք Որդուն կ'տեսնեն և կ'հաւատան նրան, ստա-
նան յաւիտենական կեանք: Կենաց հացը, որնոր Ես

¹⁾ Յովհ. Ը. 12.

²⁾ Յովհ. ԺԲ. 36. և 46.

³⁾ ԺԴ. 6.

կ'տամ, է իմ մարմինս, որնոր ևս կ'տամ աշխարհիս կենդանութեան համար: Ով իմ մարմինս կ'ուտէ և իմ արիւնս կ'լամէ, կ'ունենայ յաւիտենական կեանք և ևս նրան կ'յարուցանեմ վերջին օրում»:

Փրիչն այս խօսքերից երևում է, թէ որչափ հարկաւոր է մեզ Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ խորհուրդներէ հաղորդութիւնը:

Միանգամ Յիսուս Քրիստոս եկաւ Երուսաղէմ տաղաւարահարաց տօնին, որն որ կարգվեցաւ խրայէլ լացւոց անապատումը արած ճանապարհորդութեան յիշատակի համար և այսպէս անուանվեցաւ. որովհետեւ այն ժամանակ նոքա բնակում էին տաղաւարների կամ վրանների մէջ: Այս տօնը մեծ հանդէսով էր կատարվում: Տաճարի ամեն դռները և սիւները զարդարվում էին դաշարի կանաչով և ժողովուրդը հանում էր ջուր Սելովամի աւազանից. ջրի մի մասը թափում էին զոհարանի առաջին, իրրեւ շնորհակալութեան պատարագ, իսկ մնացածը խմում էին, ասելով Մարգարէի այս խօսքերը. « առէք ուրախութեան ջուր փրկութեան աղբիւրներից »: ¹⁾

Այս տօնի վերջին օրը Յիսուս Քրիստոս կանգնած էր առձարումն և ասում էր. « ով ծարաւ է, թող գայ ինձ մօտ և խմէ: Ով ինձ կ'հաւատայ, նորա վերայ կ'կատարվի Գրոց խօսքերը. « կենդանի ջրի գետեր դուրս կ'դան նրանից »: Այս խօսքերը Նա ասում էր Սուրբ Հոգւոյ վերայ, որնոր պէտք է ստանային Նրան հաւատացողները:

Քահանայապետներն և Հրէաների ծերերը իրենց խորհրդումը վճռեցին արտօնել ժողովուրդաբանից ամենուն, ով որ Յիսուս Քրիստոսին Մեսիա կ'ընդունէ: Բայց Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց յետագայ խօսքերն. « Ես եմ քաջ հովիւր. քաջ հովիւր իր անձը ղնում է իր ոչխարների համար: Վարձկանն, որնոր իսկ հովիւ չէ և որին ոչխարները չեն պատկանում, երբ տեսնում է գայլի գալը, թողնում է ոչխարներուն և փախչում է. այն ինչ գայլը յափշտակում է և ցրվում ոչխարներուն: Վարձկանը հոգս չէ քաշում ոչխարների վրայ: Ես եմ բարի հովիւ. ճանաչում եմ իմ ոչխարներու և նոքա էլ ինձ են ճանաչում. ինչպէս Հայրս ինձ գիտէ, ոյնպէս էլ Ես գիտեմ Հօրս: Ես ղնում եմ իմ անձս իմ ոչխարներին համար: Ունիմ ուրիշ ոչխարներ էլ, որոնք այս գաւթից չեն, նրանց էլ պէտք է բերեմ Ես այս տեղ, նոքա կ'լսեն իմ ձայնիս, և կ'ինն մի հօտ և մի հովիւ »:

Յիսուսի Քրիստոսի հօտը ընդհանրական Սուրբ Եկեղեցին է, որնոր Նա հիմնեց և սրբեց իր սուրբ արիւնով: Ոչխարներն են Յիսուսին Քրիստոսին հաւատացողները, Սուրբ Եկեղեցւոյ անդամները, որ առաջ Հրէաներից ընտրվեցան, իսկ յետոյ հեթանոսներից էլ, ոչխարներից, որոնք չէին պատկանում հին կտակարանի Եկեղեցւոյ գաւթին: Միակ հովիւը, գլուխն և կառավարիչն ընդհանրական Եկեղեցւոյ է մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս:

Հրէաներից մի քանիսը ասացին Նրան. « մինչեւ երբ պահելու ես Դու մեզ երկբայութեան մէջ: Նթէ Դու ես յիրաւի Քրիստոսը, ասա մեզ յայտնապէս:—

Ես ձեզ ասացի, պատասխանեց Քրիստոս. բայց դուք չէք հաւատում: Գործքերն, որ ես գործում եմ՝ Հօրս անունով, վկայում են ինձ. բայց դուք ոչինչ բանի չէք հաւատում. որովհետեւ իմ ոչխարներին չէք: Իմ ոչխարներս լսում են իմ ձայնին. ես գիտեմ նրանց և նոքա գալիս են իմ ետեւից: Ես կ'տամ նրանց յաւիտենական կեանք, նոքա յաւիտեան չեն կորչել և ոչ ոք նրանց չի յափշտակիլ իմ ձեռքից: Հայրս որնոր ինձ տուեց նրանց, ամենից մեծ է և ոչ ոք չէ կարող յափշտակել նրանց իմ Հօրս ձեռքից: Ես և Հայրս— մի ենք, այսինքն ըստ էութեան:

ԳՆՈՒՅ Հ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԳՈՒՇԱԿՈՒՄ Է ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ԵՒ
ՏԱՃԱՐԻ ՔԱՆԴՈՒՄՆ

Մատ. իդ. 1. Մարկ. ժդ. 1. Ղուկ. իտ. 5.

Երուսաղէմի տաճարը հիանալի գեղեցիկ շինուածք էր հոյակապ դռներով և պերճ սիւներով, ամեն տեղ փայլում էր ակնախաղ սպիտակ մարմարեման և ոսկին: Իրանգամ երեկոյեան Քրիստոս իր աշակերտներով գնում էր տաճարից. աշակերտները կանգնադրին Նրան, որ ոքանչանան շինուածի գեղեցկութեան վրայ: «Վարդապետ, ասում էին նոքա, նայիր ինչպիսի՞ քարեր են. ինչպիսի՞ շինուածք է»: — Ճշմարիտն եմ ասում ձեզ, պատասխանեց Տէրը, որ այդ ամենը այնպէս կ'քանդվի, որ չի մնալ քար քարի վերայ:

Երբ ելան Զիթենեայ սարի զուէրը կրկին կանգնացրին Յիսուս Քրիստոսին և հարցրին Նրան. «Երբ

այս ամենը կ'լինի. այս զարհուրելի անցքերի նշաններն որո՞նք են:

Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. «Երբ իշխէք պատերազմեր և ազգերի խռովութիւններ, մի՛ վախենաք, այս ամենը պէտք է լինի, բայց այն դեռ վերջը չէ»:

Վեր կ'կենայ ազգ ազգի վերայ և Թագաւորութիւն Թագաւորութեան վերայ. զանազան տեղեր երկրաշարժ կ'լինի, սով և սրածուծիւն. բայց այս ամենը դեռ նեղութեանց սկիզբն է»:

Ամենից առաջ ձեզ ձեռք կ'տան, կ'հալածեն ձեզ, կ'տանեն ատեան և բանտ, կ'հանեն Թագաւորների և իշխոսների առաջ ինձ համար. միայն այս ամենը կ'լինի, որ դուք կարողանաք վկայութիւն տալ իմ մասին: Առաջվանից մի՛ մտածէք, թէ ի՞նչ պատասխանէք: Ես կ'տամ ձեզ խմատութիւն և շրջութուններով դօրութիւն, որին ոչ ոք չէ կարող ընդդէմ կենալ:

Ձեզ կ'մատնեն ձեր ծնողներդ, եղբայրներդ, ազգականներդ և բարեկամներդ. շատերուն ձեզնից կը սպանեն, և ատելի կ'լինիք ամենին իմ անունիս համար. բայց առանց ձեր Նրկնային Հօր չի կորչել ձեր գլխի մազն էլ: Համբերութեամբ կ'վերկէք ձեր հոգին: Իսկ երբ կ'տեսնէք Երուսաղէմը պատած զօրքով, լի մացէք, որ հասել է նորա օրը: Երբ կ'տեսնէք սուրբ տեղում պղծութիւն, որնոր Գանիէլ մարգարէն դուշակեց, այն ժամանակ Հրէաստանում զանուղները թող փախչեն սարերը. նոքա, որոնք քաղաքումն են, աշխատեն հեռանալ այն տեղից. նոքա, որոնք քաղաքից դուրս են, չպէտք է մանեն ներս իրենց ստա-

յուածքի համար: Այն ժամանակ կ'գան վրէժխնդրութեան օրերը, որոնց վերայ գրած է. Վայ յղի և սոնտու կանանց այն ժամանակ, մեծ թշուառութիւն կ'լինի երկրիս վերայ և Աստուծոյ բարկութիւնն այս մարդոց վերայ. նոքա կերակուր կ'լինեն սրի և կ'ընկնեն զերի ուրիշ ազգերի ձեռք: Երուսաղէմը ոտնակոխ կ'անեն կռապաշտները, մինչև որ կատարվին հեթանոսների ժամանակները:

Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, չի անցանիլ այս ազգը, մինչև այս ամենը կ'կատարվի:

Յիսուսի Քրիստոսի գուշակածը բոլորը կատարվեցաւ ճշգրութեամբ: Այս ճշգրութեամբ կատարված գուշակութիւնը Երուսաղէմի աւերման մասին պէտք է համոզէ մեզ հաւատարմ անսուտ ճշմարտութեան և մարգարէութեան էլ աշխարհիս վերջին վրայ, որնոր միակ Աստուածային Վարդապետը՝ մեր Փրկիչը Յիսուս Քրիստոս իր բերանով յայտնեց:

ԳԼՈՒԽ ԷԱ.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՎԵՐՋԻՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԳ

ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՎԵՐԱՅ

Մատ. իդ. 29. Մարկ. ժդ. 24. Ղուկ. իա. 25.

Այս ներութեանց օրերից յետոյ Աստուծոյ Արքայութեան Աւերարանը կ'քարոզվի բոլոր երկրիս վրայ. կ'գայ ժամանակի վերջը, շարունակեց Փրկիչ: Այն ժամանակ կ'լինին զարհուրելի նշաններ արեգակի, լուսնի և աստղերի վրայ. արեգակը կ'խաւարի, լուսինը չի

տալ իր լոյսը, աստղները կ'թօթափին երկնքից և երկնային զօրութիւնները կ'շարժին:

Իսկ երկրիս վերայ կ'լինի վիշտ և սարսափ ամեն մարդոց մէջ, ծովը սաստիկ կ'ալեկոծվի և մարդիկը գրեթէ հոգեվարք կ'լինին ահից և սպասելից նրան, ինչ պէտք է պատահի տիեզերքին: Այն ժամանակ կը երևի մարդու Որդւոյ նշանն և կ'կոծեն երկրիս ամեն ազգերն, երբ կ'տեսնեն մարդու Որդուն նստած ամպերի վերայ մեծ փառքով և զօրութեամբ: Նա կ'ղրկէ Խրհրեշտակներուն փողով և նոքա կ'հաւաքեն ընտրեալներուն երկրիս ամեն ծայրերից:

Երբ այս ամենը կ'սկսվի, բարձրացրէք զլուսններդ և զիտացէք, որ մօտ է ձեր փրկութեան ժամը: Թղե՛նից սովորեցէք ժամանակը զիտենալ. երբ նորա ոստերը փափկումեն և տերեւները ցցվում, խմանում էք, որ ամառն մօտ է: Նոյնպէս էլ դուք. երբ այս ամենը կ'տեսնէք, զիտացէք, որ Ես մօտիկ եմ:

Իսկ մարդու Որդւոյ զալստեան օրն և ժամն ոչ ոք չ'գիտէ, ոչ Հրեշտակներն էլ երկնքումը. բայց միայն Աստուած: Արթուն կացէք և աղօթք արէք, որովհետեւ չէք խմանում ժամանակն, երբ այս կ'պատահի:

Զգոյշ կացէք, մի՛ ծանրացնէք ձեր սրտերը շուսյալութեամբ, արբեցութեամբ և աշխարհական հոգսերով, որ չ'լինի թէ այն օրը յանկարծ դայ ձեր դիմին. որովհետեւ նա իբրեւ ցանց կ'ընկնի երկրիս բնակիչների վերայ:

Ինչպէս Նոյի ժամանակն էր, այնպէս կ'լինի մարդու Որդւոյ զալստից առաջ. այն ժամանակ ուտում էին, խմում էին, ամոսնանում էին մինչև այն օրը.

երբ Նոյն մտաւ տապան և ջրհեղեղը ջնջեց բոլոր մարդկային ազգը: Նոյնպէս էլ կ'լինի մարդու Որդւոյ օրը:

Եթէ տան տէրը զիտենար, երբ կ'գայ զող, նա կ'հսկէր և չէր թողնել իր տանը ական հատանել: Այսպէս դուք էլ եղէք միշտ պատրաստ, որովհետեւ չգիտէք մարդու Որդւոյ գալստեան օրը:

Սովորեցէք այս առակիցը. «Տան տէրը ուրիշ տեղ դնալիս նշանակեց իր ծառաներից մէկին մեծ միւս ծառաների վերայ, որ նա նրանց տայ կերակուր իր ժամանակին: Բաղդաւոր է այն ծառայն, որին տէրը յետ դառնալիս կ'գտնէ, որ նա լաւ կատարել է իր պարտաւորութիւնը: Տէրը նրան կ'նշանակէ կառավարիչ բոլոր իր ստացուածքի վերայ: Բայց եթէ ծառայն կըրտէ իր սրտումը. «պարոնս ուշացնում է իր զալուստը», և կ'սկսէ ծեծել միւս ծառաներուն և աղախիններուն ու շուայտութեամբ, արբեցութեամբ և անկարգութեամբ կ'սլարապի, պարոնը կ'գայ յանկարծ և սաստիկ կ'պատժէ նրան. անպիտան ծառային կ'զցեն այնտեղ, ուր է լաց և ատամանց կըձնուին»:

Ուրեմն պատրաստ եղէք, որովհետեւ չգիտէք ոչ օրն և ոչ ժամը, երբ կ'գայ տան տէրը, երեկոյեան արդեօք, առաւօտը, կէս գիշերին, թէ լուսադէմին, եղէք պատրաստ, որ երբ էլ գայ, նա ձեզ քնած չգտնէ: Ինչ որ ձեզ կամ ասում ամենին կամ ասում, պատրաստ եղէք:

Ինչ որ է հասարակաց համար աշխարհի վերջը, Նոյն է մահն ամեն մէկի համար առանձնապէս. ոչ ոք հաւատի չէ իր կենաց մի ժամին էլ: Մահը զալիս է

յանկարծ ինչպէս տան տէրը կամ գողը: Փրկչի պատուիրանին հնազանդելով լինենք ամենքս էլ պատրաստ նրան ընդունելու:

ԳԼՈՒԽ ԶԲ.

ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ ՎՐԱՅ

Մատ. ին. 31.

Երբ մարդու Որդին կ'գայ, պատած Սուրբ Հրեշտակներով և կ'նստի իւր փառաց աթոռի վերայ, կը հաւաքվեն Նորա առաջին երկրիս բոլոր ազգերն և նա կ'բաժանէ բարիներուն չարերից ինչպէս հովիւը զատում է ոչխարներուն այծերից: Ոչխարները կ'կանգնեն աջ կողմումը. իսկ այծերը ձախում:

Այն ժամանակ թագաւորը կ'ասէ աջ կողմում կանգնածներին. «եկէք իմ Հօրս օրհնածներդ, ժառանգեցէք արքայութիւնն, որնոր պատրաստած է ձեզ համար աշխարհիս ստեղծադործութիւնից: Ես քաղցած էի, կերակրեցիք ինձ, օտարական էի և ընդունեցիք ինձ ձեր տուն. ես մերկ էի և դուք հագցրիք ինձ, ես հիւանդ էի, այցելութիւն արիք ինձ, ես բանտումն էի և եկաք ինձ տեսութիւն»:

Այն ժամանակ կ'ասեն արդարները: «Տէր, երբ տեսանք մենք Քեզ քաղցած և կերակրեցինք, ծարաւի և խմցրինք, օտարական և ընդունեցինք մեր տուն, մերկ և հագուցինք, հիւանդ և այցելութիւն արինք Քեզ, կամ բանդումը և տեսութիւն եկանք Քեզ»:— Երկնաւոր թագաւորը կ'ասէ. «Ինչ որ դուք արիք իմ փոքրիկ եղբայրներիցս մէկին, ինձ արիք»:

Սրբազան Պատմութիւն Պ. Ս. Հատոր Բ.

Յետոյ թագաւորը կ'ասէ իր ձախ կողմումը կանգնածներին . «զնացէք, անիծեալներ, կրակը, որ պատարաստած է սատանայի և նորա ծառաների համար : Ես քաղցած էի, դուք չկերակրեցիք ինձ . ես ծարաւ էի, ջուր չտուիք ինձ . ես օտարական էի, չտուիք ինձ իջևան . ես մերկ էի, ինձ չհագցրիք . հիւանդ էի, այցելութիւն չարիք ինձ . բանդումն էի, տեսութիւն չեկաք ինձ » :— Մեղաւորները կ'ասեն . «Տէր, երբ մենք քեզ տեսանք քաղցած և չկերակրեցինք, ծարաւի և ջուր չտուինք, պանդուխտ, մերկ, հիւանդ, բանդումը և չծառայեցինք քեզ » :— Ով չէ օգնել իմ փոքր եղբայրներին » . կ'պատասխանէ թագաւորը . «նա չէ օգնել ինձ էլ » :

Այն ժամանակ մեղաւորները կ'ստանան յաւիտեանական տանջանք . իսկ արդարներ յաւիտենական և երջանիկ կեանք » :

Եթէ նոքա, որոնք բարի չեն զործում իրենց մերձաւորներին, այսպէս սաստիկ կ'պատժվին . ի՞նչ պէտք է սպասեն նոքա, որոնք աշխատում են փնտսել իրենց մերձաւորին և նրանց վատութիւն անել . նոքա, որոնք թունաւորում են նոցա կեանքը զանազան հալածանքներով . նոքա, որոնք խաբում են նրանց, զրկում են ստացուածքից, զրպարտում են նրանց, ծեծում են բարկութեան ժամանակ կամ սպանում . աշխատում են զեղխացնել նրանց չար խորհուրդներով և օրինակներով, ցանկանում են անպատուել իր մերձաւորին ատելութեամբ և զրկող խօսքերով :

ԳԼՈՒԻ ԷԳ.

ԶԱՏԿԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԸ

Մատ. իզ. 3. 17. Մարկ. ժդ. 12. Ղուկ. իբ. 1.

Զատկիցը երկու օր առաջ երբ ամեն Խորայեւացի արժանապէս պատրաստվում էր այս մեծ տօնը տօնելու, քահանայապետները, դպիրները և ժողովողեան ծերերը ժողովեցան Կայիափա քահանայապետի տանն, որ խորհուրդ անեն, թէ ի՞նչպէս Յիսուս Քրիստոսին ծածուկ բռնեն և սպանեն Նրան : « Այս չ'պէտք է անել տօնի ժամանակ, որ ժողովողի մէջ խռովութիւն չ'ընկնի », ասում էին նոքա : Նոքա վախենում էին ժողովողից և ո՛չ թէ Աստուծոյ բարկութիւնից էին սարսաղում :

Ամենագետը Յիսուս Քրիստոս առաջուց դուշակեց, ինչ որ կատարվելու էր : Դեռ ճանապարհին երբ Նրուսաղէմ էր գալիս, ասաց իր աշակերտներին . «Մենք մտնում ենք Նրուսաղէմ, ուր պէտք է կատարվի ամենը, ինչ որ Մարգարէները ասել են մարդու Որդւոյ վերայ : Նա կ'մատնվի քահանայապետների, դպիրների և ժողովողեան ծերերի ձեռքը : Նոքա կ'դատապարտեն Նրան ի մահ և կ'մատնեն հեթանոսների ձեռք, որոնք կ'հայհոյեն Նրան, կ'թքեն վրան, կ'ծեծեն Նրան և վերջապէս կ'սպանեն : Բայց Նա երրորդ օրը յարութիւն կ'բառնէ » :

Եւ այժմ Յիսուս Քրիստոս կրկնեց մի և նոյնը . «երկու օրից կ'լինի Զատիկ » . ասաց Նա իւր աշակերտներին . «եւ մարդու Որդին կ'մատնվի խաչվելու » :

Տասներկու Առաքեալներից մէկը Յուդա խա-
րիովտացին զնաց քահանայապետների մօտ և ասաց
նրանց. «ինչ կ'տաք ինձ, եթէ ես նրան մասնեմ ձեր
ձեռքը»: Նոքա ուրախացած այս խոստումնով խոստա-
ցան նրան երեսուն արծաթ: Այս ժամանակից Յուդան
միշտ փնտռում էր յարմար միջոց իր վարդապետին
անօրէն չրէաների ձեռքը մատնելու:

Բաղարջակերաց առաջին օրը, երբ արդէն ամենքը
պէտք է պատրաստուէին Պասէքը տօնելու, աշակերտ-
ներն եկան Փրիչի մօտ և հարցրին նրան, «ո՞ր էս
Դու կամենում, որ Գեղ համար Պասէք պատրաստ-
ենք»: Այս հինգշաբթի օրն էր: Յիսուս Գրիստոս բնա-
կութիւն չունէր երուսաղէմում և այս պատճառաւ
ասաց Պետրոսին և Յովհաննէսին. «զնացէ՛ք քաղաք,
այն տեղ կ'հանդիպէք մի մարդու, որնոր տանում է
ջուր սափորով. հետեւեցէ՛ք նրան և մտէ՛ք այն տունը,
ուր նա ներս կ'մտնէ, և ասէ՛ք տան տիրոջը. «վար-
դապետը պատուիրեց ասել քեզ. «Իմ ժամանակս մօ-
տիկ է, Ես քեզ մօտ կամենում եմ իմ աշակերտնե-
րովս ուտել Չատիկը: Նա ցոյց կ'տայ ձեզ մի մեծ
վերնատուն զարդարած. այն տեղ պատրաստեցէ՛ք պա-
սէքի զառը»:

Աշակերտներն ամեն բան գտան իսկ այնպէս, ինչ-
պէս Տէրը նրանց ասել էր և պատրաստեցին պասէքը:

ԳԼՈՒԽ ԷԴ:

ՈՏՆԱԼՈՒԱՅ

Յովհ. Ժգ. 4.

Երեկոյեան Տէրը մօտաւ լուսաւորած սենեակը, ուր
պատրաստած էր պասէքի զառն և իր աշակերտնե-
րովը նստաւ սեղան: Նա ղիտէր, որ մօտացել է ժամը,
երբ ինքը պէտք է բաժանուի իւր աշակերտներից առ
ժամանակ, նա կամենում էր այս վերջին ժամում ցոյց
տալ նրանց իւր սէրն և թողնել փրկարար յիշատակ
իր վերայ:

«Ես շատ էի ցանկանում, ասաց Նա, ուտել
պասէքը ձեզ հետ իմ չարչարանքիցս առաջ. որով-
հետեւ ես ասում եմ ձեզ, որ այսուհետեւ չեմ ուտիլ
նրանից, մինչև որ չտօնեմ այն ձեզ հետ միասին
Աստուծոյ արքայութենում»:

Երբայեցւոց այն ժամանակվան սովորութեամբը
հիւրերին, երբ սոքա տուն էին մտնում, ոտները լուա-
նում էին. այս պարտաւորութիւնը կատարում էր սո-
վորաբար ծառաներից մէկը: Բայց Յիսուս Գրիստոս տիե-
ղերաց իշխողը ինքը կատարեց այն սովորութիւնը ընթ-
րիքի ժամանակ: Նա վեր կացաւ սեղանից, առաւ
ղենջակ, ածեց ջուր կտնքի մէջ, լուաց իւր աշակերտ-
ների ոտներն և սրբեց նրանց ղենջակով, որնոր կապել
էր առջևը:

Երբ կարգը հասաւ Պետրոս Առաքեալին, սա լեքը
յարգութեամբ ղէպի Աստուածային իւր վարդապե-
տը ասաց. Տէր, Դու պէտք է լուանաս ոտներս: Յի-

սուս Բրիստոս պատասխանեց. «այժմ դու չես հասկանալ, ինչոր ևս անում եմ. բայց յետոյ կ'հասկանաս: Պետրոս ասաց. «երբէք չեմ թողնիլ, որ Դու իմ ոտներս լուանաս»: Յիսուս Բրիստոս պատասխանեց. «Եթէ ևս չ'լուանամ ոտներդ, դու մասն չես ունենալ ինձ հետ»: Այն ժամանակ Պետրոսը ասաց. «Տէր, ոչ թէ ոտներս այլ և ձեռներս ու գլուխս էլ լուան»: Մաքուր բանը չպէտք է լուանալ, պատասխանեց Տէրը, «դուք սուրբ էք, միայն ոչ ամենքդ»: Նա այս ասաց այն պատճառաւ, որ Նրան յայտնի էր անձն, որնոր մտածում էր Նրան մասնել:

Յիսուս Բրիստոս, ամեն աշակերտների ոտները լուանալից յետ, հագաւ իր շորը, նստաւ սեղանի մօտ և ասաց. «զիտէք դուք, ևս ի՞նչ արի: Դուք ինձ անուանում էք ձեր Տէրն և Վարդապետը. ճշմարիտ է, որովհետեւ ևս ձեր Տէրն եմ և Վարդապետը: Բայց եթէ ևս լուացի ձեր ոտներդ, մի և նոյնն էլ դուք միմեանց պէտք է անէք, ևս ցոյց տուի ձեզ օրինակ ինչպէս պէտք է վարվել: Մտաւ չէ կարող իր պարոնից մեծ լինել, ոչ էլ առաքեալը իրեն առաքողից: Եթէ դուք այս զիտէք, երջանիկ կ'լինիք, թէ կ'կատարէք»:

Այսպէս Յիսուս Բրիստոս ցոյց տուեց մեզ խաւարհոլութեան օրինակ: Նա՝ երկնքի և երկրի թագաւորը, անապատութիւն չհամարեց իրեն կատարելու ծառաներից վերջինի պարտաւորութիւնն էլ, Նա անյիշատակութեամբ և խոնարհութեամբ լուաց մինչև Զուգայի՝ իր մասնէի ոտն էլ:

ԳԼՈՒԽ ԶԵ.

ՅՈՒԴԱՅ ՄԱՏՆԻՉ

Մատ. իդ. 20. Մարկ. ժդ. 1. Յովհ. ժդ. 18.

Ոտները լուանալից յետ Յիսուս Բրիստոս ասաց. պէտք է կատարվի մարգարէութիւնը, որի մէջ ասած է, ընա, ով ինձ հետ միասին ուտում էր, ինձ ¹⁾ դաւաճանեց. ևս այս կատարուելից առաջ ասում եմ ձեզ, որ հաւատաք, թէ այն ևս եմ, Մարգարէն ինձ համար է ասել այս խօսքերը ²⁾ .

Այսպէս խօսելով Յիսուս Բրիստոս շարժեցաւ սրտանց: Մատնէի վերայ Նա ոչ թէ բարկանում էր, այլ ցաւում: Փրկիչը կամենում էր Նրան զուշացնել: Իւր ամեն աշակերտների վերայ նայելով ասաց. «ձեզնից մէկը կ'մատնէ ինձ»:

Աշակերտներն այս լսելիս սարսափեցան և մէկ մէկու վրայ նայելով չէին հասկանում, թէ այն ժրի համար էր ասած. նոքա կարգով հարցնում էին. «արդեօք ես չեմ, Տէր: Բայց Յիսուս լուռ էր կենում. նա չէր կամենում մատնելն յանդիմանել. այլ կամենում էր Նրան զուշացնել և զղջալ տալ: «Այն», կրկնեց Նա, ձեզնից մէկը կ'մատնէ ինձ: Մարդու Որդւոյ վրայ կը կատարվի, ինչ որ զրոց մէջ ասած է. բայց վայ նորա մատնելն, լաւ էր, թէ չէր ծնել նա»:

Յիսուսի սիրելի աշակերտը՝ հեզ Յովհաննէսը

¹⁾ Սաղմ. խ. 10.

²⁾ Յովհ. ժդ. 19.

նստած էր Նորա մօտ : Սրան նշան արաւ Պետրոսը, որ հարցնէ մատնէի համար : Յովհաննէսը հարցրեց կամաց . «Տէր , ո՞վ է այն» :—Նա է) որին Ես հացի պատառը թրչած կ'տամ» , պատասխանեց Յիսուս Քրիստոս :

Փրկիչը սիրով բաժանեց իր հացը մատնէի հետ . Նա այս սիրոյ յայտնութեամբը կամենում էր նրան դարձնել . բայց Յուդան հացը փրկչի ձեռքից առնելից յետ շարունակում էր էլի կեղծաւորելու և աշխատում էր ուրիշներէ նման անմեղ երեւիլ . նա էլ այնպէս , ինչպէս ուրիշները , միայն կեղծաւոր անհոգութեամբ հարցնում էր արդեօք ես չեմ , Տէր» :—«Դու ինքդ ասացիր այդ , պատասխանեց Յիսուս Քրիստոս :—Յուդան տեսաւ , որ կեղծաւորութիւնը չէ օգնում և իր չար խորհուրդը յայտնի է փրկչին , բայց դեռ էլի չէր զըզջում : Յիսուս Քրիստոս ասաց . «կատարիր շուտով , ինչ որ մտքումդ ունիս» : Ոչ ոք բացի Յովհաննէսից չ'հասկացաւ այս խօսքերի միտքը . ամենքը կարծում էին , թէ որովհետեւ հասարակաց արկղը Յուդայի մօտ էր , Տէրը հրամայում է նրան կամ գնել ինչ որ հարկաւոր է տօնի համար , կամ ողորմութիւն տալ աղքատներին : Յուդան վեր կացաւ սեղանից և դուրս գնաց : Այն ժամանակ արդէն զիշեր էր :

ԳԼՈՒԽ ԶԶ.

ՊԵՏՐՈՍԻ ՈՒՐԱՅՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մատ. իգ. 31. Ղուկ. իբ. 31. Յովհ. ժգ. 31.

Յուդան դուրս եկաւ իր սարսափելի և աններելի խորհուրդը կատարելու համար : Յիսուս Քրիստոս զի-

տենալով , որ իր չարչարանաց ժամանակը մօտենում է , ասաց . «Հասաւ արդէն ժամը , երբ մարդու Որդին կը փառաւորվի և Աստուած էլ կ'փառաւորվի նրանով : Եթէ Նա փառաւորեց Աստծուն , Աստուած էլ նրան կ'փառաւորէ : Որդեակք իմ , Ես էլ երկար չեմ լինիլ ձեզ հետ :

«Ես տալիս եմ ձեզ նոր պատուիրան . սիրեցէք մէկ մէկու այնպէս . ինչպէս Ես ձեզ սիրեցի : Սէրը , որնոր դուք մէկ մէկու վերայ կ'ունենաք , ցոյց կ'տայ ուրիշներին , որ դուք իմ աշակերտներս էք» :

Պետրոս Առաքեալը հարցրեց նրան . «Տէր , իսկ Դու ո՞ւր ես գնում» :

«Ուր ես գնում եմ , դու չես կարող ինձ այժմ հետեւել , բայց յետոյ կ'գաս իմ ետեւիցս , պատասխանեց փրկիչը :

«Ինչո՞ւ այժմ չեմ դալ Քո ետեւիցդ» , հարցրեց Պետրոս , «Ես պատրաստ եմ անձս էլ զնել Քո համար» :

«Դո՞ւ կ'դնես ինձ համար քո անձդ» . ասաց Յիսուս Քրիստոս . «Ճշմարիտ եմ ասում քեզ , որ մինչև հաւի խօսիլը երեք անգամ կ'ուրանաս ինձ» :

Յետոյ դառնալով աշակերտներին շարունակեց Յիսուս Քրիստոս . «դուք էլ ամենքդ կ'զայլթաղվիք իմ մասին այս զիշեր» : Պէտք է մարգարէական խօսքերը կատարվին . «Եթէ կ'հարկանեմ հովիւին , նորա խաչինքն էլ կ'ցրուին» : ¹⁾ Բայց յարութիւնիցս յետոյ ձեզ կը հանդիպիմ Գալիլիայում» :

¹⁾ Զաքար. ժգ. 7.

Պետրոս Առաքեալը, ասաց. «եթէ ամենքն էլ, որ գայթակղվին, ես հաւատարիմ կ'մնամ քեզ, ես պատրաստ եմ քեզ հետ բանդուսն էլ նստել, մեռնել էլ»:

Բայց Յիսուս Քրիստոս կրկնեց նրան. «Ճշմարիտ եմ ասում քեզ, որ այս գիշեր իսկ մինչև աքաղաղել խօսելը երեք անգամ կուրանաս ինձ: Ո՛վ Սիմոն, սատանան աշխատում է խարբալել քեզ յորենի պէս, բայց ես աղօթեցի քեզ համար, որ հաւատդ չպակսի և դու երբեքն կ'դառնաս և կ'հաստատես քո եղբայրներուդ»:

ԳԼՈՒԽ ՀԵ.

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԸՆԹՐԻԲ

Մատ. իդ. 26.

Այս խօսակցութեան ժամանակ Զատիկի դառն կէտան և այսպէս աւարտեցին տօնն, որ հին հոտակարանի կարգադրութեամբ Նզխտացեաց զերութիւնից ազատվելու յիշատակն էր:

Յիսուս Քրիստոս իւր մահովը պատրաստում էր աշխարհիս աւելի լաւ փրկութիւն—փրկութիւն մեղաց դերութիւնից: Այն ժամանակից, երբ Յիսուս Քրիստոս մարդոց մեղաց համար գառնի տեղ յիշն բերաւ զոհ, սկսվում է նոր ուխտը: Այս մեծ անցքի յիշատակի համար և մեղաց թողութեան համար կարգեց Նախորհրդաւոր ընթրիքը, որով մենք հաղորդվում ենք Նորա մարմնին և արիւնին:

Փրկիչը առաւ հասարակ բաղարջ հաց, օրհնեց

այն, կոտորեց և տուեց իւր աշակերտներին ասելով. «տէք այս է իմ մարմինս, որնոր զոհում եմ ձեզ համար»:—Նշնպէս էլ առնելով բաժակը զոհացաւ Աստուծմէ և տուեց այն աշակերտներին ասելով. «խմեցէք ամենքդ էլ Սրանից—այս է իմ արիւնս Նոր ուխտի, որ թափվում է շատերի համար ի թողութիւն մեղաց: Այս կատարեցէք իմ յիշատակիս համար»:

ԳԼՈՒԽ ՀԵ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՐ ԱՇԽԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԵՏ

Յովհ. ժդ. ժե. ժդ. ժէ.

Վշտաց ժամանակն արդէն հասել է. Յիսուս Քրիստոս պատրաստվում էր չարչարվելու և մեռնելու: Նա գիտէր, որ միւս օր այս ժամանակը Նորա մարմինը գերեզմանումը կ'լինի: Աշակերտները նստած էին Նորա շուրջը տխուր լուութեան մէջ. բաժանման մօտ կութիւնը ցաւով լցրեց նոցա սիրտը: Յիսուս Քրիստոս նրանց մխիթարելով ասաց:

«Թող չխռովի ձեր սիրտը: Հաւատացէք Աստուծուն և ինձ: Իմ Հօրս տանը օթեվաններ շատ կան. եթէ այս այսպէս չլինէր, ես ձեզ կ'ստէի: Ես եթէ գնամ ձեզ համար տեղ պատրաստելու, կրկին կ'դառնամ և կ'առնեմ ձեզ էլ ինձ հետ, որ դուք էլ այն տեղ լինիք, ուր ես եմ: Զեզ արդէն յայտնի է ճանապարհն էլ, ուր ես գնում եմ»:

Թոմաս Առաքեալը, որնոր չհասկացաւ Յիսուսի

խօսքերի միտքը, հարցրեց. «Տէր, ո՞ր ես դու գնում և ի՞նչպէս կարող ենք մենք գիտենալ այն ճանապարհը»:

Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. «Ես եմ ճանապարհ, ճշմարտութիւն և կեանք: Ոչ ոք չէ գալիս չօրս մօտ. բայց եթէ ինձմով: Ով ինձ ճանաչեց, ճանաչում է իմ չօրս էլ: Եւ դուք այսուհետեւ գիտէք Նրան և տեսաք Նրան»:

«Տէր, ցոյց տուր մեզ չօրն և բաւական է մեզ», ասաց Փիլիպպոս:

«Փիլիպպոս, այսքան ժամանակէ ձեզ հետ եմ և դու դեռ ինձ չես ճանաչում», պատասխանեց Տէրը: «Ով ինձ տեսել է, տեսել է և իմ չօրս էլ. ի՞նչպէս դու ասում ես ցոյց տուր մեզ չօրը: Միթէ դու չես հաւատում, որ ես չօրս մէջն եմ և Հայրս իմ մէջն: Խօսքերն, որոնք ես ասում եմ, ինձանից չեմ ասում և գործերն, որոնք ես գործում եմ, ինձանից չեն. այլ Հայրս, որնոր իմ մէջն բնակած է, գործում է նրանց: Հաւատում էք ինձ, որ ես չօրս մէջն եմ և Հայրս իմ մէջն: Հաւատացէ՛ք զոնեա այս իմ գործերիս համար: Ճշմարիտ եմ ասում, ով ինձ կ'հաւատայ, կարող է գործել այն գործերն, որոնք ես գործում եմ, մինչև ավելի ևս մեծերն. որովհետեւ ես գնում եմ չօրս մօտ: Ինչ որ խնդրէք չօրեցս իմ անունով, կ'տայ Նա ձեզ, որ փառաւորվի Հայրը Որդւով»:

«Եթէ դուք սիրում էք ինձ, կ'կատարէք իմ պատուիրաններս և ես կ'աղաչեմ չօրս, որ տայ ձեզ ուրիշ Մխիթարիչ, որնոր յաւիտեան ձեզ հետ կ'լինի ճշմարտութեան հողին, որին աշխարհս չէ կարող ընդունել. որովհետեւ նա չէ տեսնում Նրան և չէ ճա-

նաչում. բայց դուք գիտէք Նրան, ըստ որում Նա ձեզ հետ է և ձեր մէջ. կ'լինի»:

Ես ձեզ որք չեմ թողնիլ. ես էլի կ'գամ ձեզ մօտ: Ելի փոքր ժամանակ—և աշխարհս էլ չի տեսնիլ ինձ. բայց դուք կ'տեսնէք ինձ. որովհետեւ ես կենդանի եմ, դուք էլ կենդանի կ'լինէք: Այն ժամանակ դուք կ'գիտենաք, որ ես չօրս մէջն եմ, դուք իմ մէջ, և ես ձեր մէջը:

Ով ունի իմ սրտուիրաններս և կատարում է նրանց, նա սիրում է ինձ. ով ինձ սիրում է, նրան կ'սիրէ իմ Հայրս, ես էլ կ'սիրեմ նրան և կ'յայտնվիմ նրան ինքս և մենք կ'գանք նորա մօտ և նորա մօտ կ'օթեմանենք»:

Աշակերտները չէին կարողանում դեռ բոլորովին հասկանալ Յիսուսի խօսքերը, նորա զարմանալով. նայում էին Նորա վերայ: Յիսուս Քրիստոս ավելորեց էլի. «դեռ էլի շատ բան հարկաւոր էր ձեզ ասել. մինչև ձեզ հետ եմ ես, բայց դուք այժմ չէք կարող հասկանալ նրանց: Իսկ միևիթարիչը՝ սուրբ Հոգին, որին Հայրս կ'ղրկէ իմ անունով, կ'արվեցնէ ձեզ ամենը և միտերդ կ'բերէ, ինչ ես ձեզ ասացի»:

«Յետոյ իբրև օրհնելով Նր աշակերտներուն ասաց Տէրը. «խաղաղութիւն եմ թողնում ձեզ, իմ խաղաղութիւնս տալիս եմ ձեզ, ոչ այնպէս ինչպէս աշխարհս տալիս է»:

Յիսուս Քրիստոս նկատելով իր աշակերտների արամութիւնն և երկիւղը ասաց նրանց. «Թող չխռովին ձեր սրտերն և չվախենաք: Դուք լսեցի՛ք, ինչ որ ես ասացի ձեզ: Ես գնում եմ. բայց կ'գամ էլի ձեզ

մօտ : եթէ դուք ինձ սիրում էք , պէտք է որախա-
նաք , որ ասացի Նս , թէ գնում եմ Հօրս մօտ , որով-
հետեւ Հայրս ինձանից մեծ է (այսինքն ըստ մարդկու-
թեան Յիսուսի Քրիստոսի) : —

Եւ երկար ձեզ հետ չեմ կարող խօսիլ : Այս
աշխարհիս իշխանը մօտենում է , նա ոչինչ չի գտնիլ
իմ մէջ , այլ որ իմանայ աշխարհը , որ Նս Հօրս սի-
րում եմ և կատարում եմ այն , ինչ նա ինձ հրա-
մայել է : Վեր կացէք , զնանք այս տեղից :

Յիսուսի Քրիստոսի խօսակցութիւնը իր աշակերտ-
ներին հետ շարունակվեցաւ մինչև այն ժամանակ , երբ
Նա նոցա հետ միասին եկաւ Գէթսեմանի պարտէզը :
Այս խօսակցութիւնը պարունակում է իր մէջ այնքան
սրտաշարժ և խրատական բաներ , որ քանի անգամ էլ
որ կարդանք նրան , մենք միշտ էլի կ'զաննենք նորա մէջ
նոր կերակուր մեր մօքի և սրտի համար : Այս մեղ-
աւանդեց Սուրբ Հոգւոյ ազդեցութեամբը Յիսուսի Քր-
իստոսի սիրելի աշակերտը՝ Սուրբ Յովհաննէս Աստուա-
ծաբանը : Կարդացէք նորա Աւետարանի ժդ . ժե . ժզ .
և ժէ . գլուխները :

ԳԼՈՒԽ ՀԹ.

ՅԻՍՈՒՍ ԳՐԻՍՏՈՍ ԳԵՐՍԱՄԱՆԻՒ ՊԱՐՏԻՋՈՒՄԸ

Մատ. իզ. 36. Մարկ. ժդ. 32. Ղուկ. իր. 39.

Յիսուս Քրիստոս անցնելով Կեղրոնի ձորը եկաւ մի
գիւղ , որ Զիթենեաց սարի տակն էր և կոչվում էր
Գէթսեմանի : Այս տեղ իր աշակերտներովը մտաւ Նա
պարտէզը և ասաց նրանց . « Բնացէք այս տեղ , ես կը-

երթամ աղօթք անելու » : Նրանցից առաւ իր հետ
Պետրոսին և Զեբեդեաց երկու որդւոցը՝ Յակովբին և
Յովհաննէսին : Երբ առանձնացեալ տեղ եկան , Փրկիչը
ասաց նրանց . « Ողիս մինչև 'ի մահ տրտում է . կացէք
այս տեղ և հսկեցէք ինձ հետ » : — Եւ փոքր ինչ հե-
ռանալով ընկաւ դետինը երեսի վրայ և աղօթք էր
անում ասելով . « Հայր իմ , եթէ կարելի է , թող
անցնէ այս բաժակը ինձանից . միայն ոչ թէ ինչպէս
Նս եմ կամենում . այլ ինչպէս Դու ես ուզում . թող
կատարվի կամքդ » :

Յետոյ դառնալով աշակերտներին մօտ , Նա գտաւ
նրանց քնած և ասաց Պետրոսին . « Սիմոն , դու քը-
նում ես : Այսպէս չկարողացաք մի ժամ էլ արթուն
անցկացնել ինձ հետ : Սի՛ քնէք , աղօթեցէք , որ
փորձութեան մէջ չընկնէք : Հողիս յօժաք է . բայց
մարմինս տկար » : Այս ասելով Նա էլի հեռացաւ նը-
րանցից և ծռւնը իջած սկսաւ կրկին աղօթք անել :
« Հայր իմ » , ասում էր Նա , « եթէ անհարկն է այս
բաժակին անցնել ինձանից , Նս կ'լսեմ նրան . թող
լինի Գո կամքդ » :

Դառնալով աշակերտներին մօտ , Նա կրկին գտաւ
նրանց քնած , որովհետեւ նոցա աչքերը ծանրացել էին :
Յիսուս Քրիստոս մեկնեցաւ նրանցից և վերստին աղօ-
թում էր նոյն խօսքերն ասելով . « Հայր իմ , եթէ այս
բաժակը չէ կարող ինձանից անցնել , թող լինի քո
կամքդ » :

Այս ժամանակ երևեցաւ Նրան հրեշտակն և զօ-
քացնում էր նրան : Նա այնպիսի մոտադիւրսութեամբ ա-
ղօթք էր անում , որ արեան քրտնքի կայլակները կա-

Թու՛մ էին Նորա երեսից զեանի վրայ : Մխիթարված հրեշտակից և զօրացած աղօթքովը առ Հայր , Յիսուս Բրիստոս դարձաւ քնած աշակերտների մօտ և ասաց նրանց հեղութեամբ . « զուք զեռ էլն քնում էք , հանգըստանում : Հասաւ ժամը , մարդու Որդին մատնւիւմ է մեղաւորների ձեռքը : Ախր կացէք , գնանք : Մատնիչը մօտենում է » :

ՊԼՈՒԽ 2.

ՅՈՒԳԱՆ ՄԱՏՆԱՌԻՍ Է ՅԻՍՈՒՍ ԲՐԻՍՏՈՍԻՆ

Մատ. իղ. 47. Մարկ. ժղ. 43. Ղուկ. իր. 47. Յովն. ժը. 3.

Հազիւ ասաց Տէրը այս խօսքերն և ահա՛ Յուդան մտաւ պարախէզ : Մեծ բազմութիւն քահանայապետների ծառաների և զինուորների ուղեկից էին նրան վառած լապտերներով , սրերով և աէգերով : Զինուորներն և քահանայապետների ծառաները չէին ճանաչում Յիսուս Բրիստոսին և այս պատճառաւ Յուդան ասաց նրանց . « ահա՛ նշանը , որով զուք կարող էք ճանաչել Նրան . որին ես կ'համբուրեմ » , նրան բռնեցէք :

Յուդան բոլոր իր ուղեկիցներով մտաւ պարախէզ , ուր Փրկիչ յաճախ անցկացնում էր զիշերները աղօթքով և զնաց ուղիղ Յիսուս Բրիստոսի մօտ և ասաց նրան . « ողջոյն քեզ » , վարդապետ և համբուրեց նրան : — « Յուդա՛ » , ասաց Յիսուս Բրիստոս , « համբուրե՛լով ես մատնում մարդու Որդուն » :

Յետոյ մօտենալով ուղիղ զինուորված մարդոցը հարցրեց նրանց . « ումի՞ն էք որոնում » : Յիսուս Նազովրեցիին , պատասխանեցին նորա : « Ես եմ՝ այն » , ասաց

սաց Յիսուս Բրիստոս : Այս որ լսեցին զինուորներն և միւս Հրէաները յետ քաշուեցան և ընկան զեանի վրայ :

Յիսուս Բրիստոս էլն միւսանգամ հարցրեց զինուորներուն . « ումի՞ն էք լինողում » : Նորա պատասխանեցին էլն . « Նազովրեցի Յիսուսին » : Ես արդէն ասացի , որ ես եմ , կրկնեց Նա : Եթէ եկել էք ինձ բռնելու , թողէք սրանց երթալ , ուր կ'կամենան , աւելցրեց Նա , ցոյց տալով հայրական զթով իր աշակերտների վրայ :

Զինուորները և քահանայապետների ծառաները մօտեցան Յիսուս Բրիստոսին այն նպատակով , որ բռնեն Նրան : Այս տեսնելով աշակերտներն ասացին . « Տէր , չպաշտպանվի՞նք արդեօք սրով » և առանց պատասխանի սպասելու Պետրոս առաքեալը հանեց սուրն և քահանայապետների ծառաներից մէկին , որի անունը Մաղքոս էր , կտրեց աջ ականջը :

Վարդապետի սէրը ստիպեց Պետրոսին այս բանը անելու . բայց Տէրը չէր կամենում , որ իր սիրոյ համար զործածվէր որ և իցէ բռնութիւն : Նորա ամեն խօսքերից մենք կարող ենք տեսնել , թէ սրբան Նա ցանկանում է , որ մենք Նորա սիրոյ համար լինինք հեղ , ներողամիտ մինչև մեր թշնամիներին անդամ : « Թողէք նրանց » , ասաց Յիսուս Բրիստոս իր աշակերտներին և Պետրոսին դառնալով շարունակեց . « Ղի՛ր սուրդ պատկանի մէջ . Ամենքը , որոնք սուր կ'բարձրացնեն , սրով կ'մեռնեն : Մի՛թէ զու կարծում ես , որ ես չեմ կարող խնդրել Հօրս , որ զըկէ ինձ տապներէս զուեղ հրեշտակներ : Բայց ի՞նչպէս կ'կատարվէին այն ժամանակ

նակ մարդարեութիւնները: Մի՞թէ չիմեմ բաժակը, որնոր իմ Հայրս զրկել է: Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ քահանայապետի ծառայի ականջին և բժշկեց նրան. յետոյ ինքնակամ անձնատուր եղաւ նրանց, որոնք Նորա ետեւից եկել էին:

Այն ամբողջի մէջ, որ եկել էր Յիսուս Քրիստոսի ետեւից, կային տաճարի իշխաններն և ժողովրդեան ծերերն էլ: Նա տեսնելով նրանց ասաց բոլոր ժողովրդին և նրանց. «զուր եկել էք իմ վրաս զէնքով և բիրերով, ինչպէս մի աւազակի վրայ: Միշտ ձեզ հետ տաճարումն էի և յայտնապէս ուսուցանում էի ժողովրդեան: Ինչո՞ւ այն ժամանակ չըռնեցիք ինձ: Բայց այժմ է ձեր ժամանակն և խաւարի իշխանութիւնը»:

Զինուորները կապեցին Յիսուս Քրիստոսին և հանեցին պարտեզից. այն ժամանակ աշակերտներն, ինչպէս զուշակեց նրանց Քրիստոս, ահից ցրուեցան:

ՔԼՈՒԹ 2Ա.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԱՏԵԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ

Մատ. իղ. 57. Մարկ. ժղ. 53. Ղուկ. իթ. 54. Յովհ. ժը. 13.

Զինուորներն և քահանայապետների ծառաները տարան Յիսուս Քրիստոսին Անային մօտ, որնոր առաջին վան քահանայապետն էր և այն տարւան քահանայապետի կայափայի աներն էր: Նա հարցրեց Յիսուսի Քրիստոսին Նորա աշակերտների և Նորա Աստուծոյ տութեան վրայ: Տէրը Յիսուս պատասխանեց. «Ես յայտնապէս ուսուցանում էի ժողովրդեան ամենի առ-

ռաջին. քարոյում էի ժողովրդարաններումն և տաճարումն. ինչո՞ւ դու հարցնում ես ինձ: Հարցրիւ իմ ունկնդիրներուս իմ վարդապետութեան մասին»:

Այն տեղ կանգնած ծառաներից մէկը, այս պատասխանն որ լսեց, խփեց Յիսուսի Քրիստոսի երեսին և ասաց. «այդպէս ես պատասխանում քահանայապետին: Փրկիչը հեղութեամբ և հանդարտութեամբ ասաց. «եթէ չար ինչ խօսեցայ, ապացուցիր այն. իսկ եթէ բարի, ինչո՞ւ ես խփում ինձ»:— Շառայն ոչինչ պատասխան չուներ տալու. նա կամեում էր այս կողմութեամբ շահել քահանայապետի սիրտը:

Անան Յիսուս Քրիստոսին կապած զրկեց կայափայի մօտ, որի տանը ժողովել էին օրէնսուսողներն և ժողովրդեան ծերերը: Նորա կանչեցին սուս վկաներուն զըպարտելու Յիսուսին ու սուտ վկայութիւններ տալու, որ կարողանան նրան դատապարտել ի մահ:

Երբ Փրկիչը առեանի առաջը գնաց, յայտնվեցան զըպարտիչները, սրանց մէկ մէկ հարցրեցին, միայն նոցա վկայութիւնները բաւական չէին դատապարտութեան համար: Վերջապէս երկուսը դուրս եկան և յետագայ սուտ վկայութիւնը տուին. նորա ասում էին, «թէ Յիսուս ասել է, «կարող եմ Աստուծոյ տաճարը քանդել և երեք օրումը էլի կանգնել նրան»: Ամեն զըպարտութիւններն անպատասխան թողնելով Յիսուս Քրիստոս լուռ էր կենում:

Այն ժամանակ քահանայապետը վեր կացաւ տեղից, դուրս եկաւ մէջտեղ ու ասաց Փրկչին. «ինչո՞ւ դու ոչինչ չես ասում Քեզ արդարացնելու համար»: Բայց Յիսուս Քրիստոս շարունակեց լուռ, որովհետեւ

զրպարտութեան ամենից լաւ պատասխանն է լուծ-
թիւնը :

Բայց երբ քահանայապետը երդումով հարցրեց
Նրան ասելով. « Երդում եմ տալիս կենդանի Աստու-
ծով, ասա՛ մեզ ճշմարիտը. դժե՛ ես իսկ Քրիստոսը՝
Աստուծոյ Որդին » : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց .
« զու՛ ինքե՛ աստղիկ այդ » : Բայց ես աւելցնում եմ
էլի, որ զուք կտեսնէք մարդու Որդուն նստած Աս-
տուծոյ գորութեան տը կողմումը և զալիս երկնքի
վայելի : »

Քահանայապետը պատահեց շորերն ասելով. « Սա
Աստուծոն հայհոյում է. էլ ի՞նչ հարկաւոր է վկայ :
Դուք իրենքդ լսեցիք Սորա հայհոյելը. ի՞նչ էք կամե-
նում անել Սրան » :— Այն ժամանակ ամենքը ասացին,
« Ես մահապաշտ է » :

Ջինուորները հանեցին Նրան բախը, ուր Նա պա-
տած պահապաններով պէտք է անց կացնէր զիշերուան
մնացած մասը : Այս տեղ ամեն կերպիւ հայհոյում
էին Նրան : ոմանք թքում էին վրան, մի քանիսը ծե-
ծում էին, միւսները խփում էին Նորա երեսին ասե-
լով. « Քրիստոս, մարգարէացի, ո՞վ Բեզ խփեց » :—
Ամենքը աշխատում էին ուրան կտրելի է աւելի հայ-
հոյել Նրան :

ԳԼՈՒԽ ԶԲ.

ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ ՈՒՐԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Մատ. իգ. 69. Մարկ. ժգ. 66. Ղուկ. իր. 54. Յովհ. ժը. 15. 25.

Մինչև Յիսուս Քրիստոս էր կայափայտ տան մէջ,
սորա բախումը յետագայ անցքը պատահեցաւ :

Պետրոս և Յովհաննէս Առաքեալները հեռուից
հետեւում էին Յիսուս Քրիստոսին մինչև քահանայա-
պետի բախը : Յովհաննէսը ծանօթ էր քահանայապե-
տի տանեցիներից մի քանիսի հետ. ուստի և մտա-
ներս, իսկ Պետրոսը կանգնած էր դրան ետք : Յով-
հաննէսն այս տեսնելով խնդրեց դռնապանին, որ ներս
թողնէ Նրան էլ, նա էլ կատարեց այն :

Գիշերը ցուրտ էր. քահանայապետի ծառաներն
և զինուորները տաքանում էին խարոյկի չորս կողմումը,
սրնոր վառած էր զաւթի մէջ տեղում : Պետրոսը նը-
մանապէս մօտեցաւ կրակին և կամենում էր սպասել,
թէ ինչպէս կ'վերջանայ վճիռը Յիսուսի Քրիստոսի մա-
սին : Գոնապահ աղախինը նայելով նորա երեսին ա-
սաց. « սա էլ Գալիլացի Յիսուսի հետն էր » : Պետ-
րոսը վախեցաւ այս ամբաստանութիւնից և ուրացաւ
ասելով. « Է՛հ, ես չեմ իմանում », զու՛ ի՞նչ ես ասում :
Այս ասելով զնայ նա դրան մօտ :

Այն ժամանակ տեսաւ Նրան ուրիշ աղախին և
ասաց Նրան պատող մարդոցը. « սա էլ էր Նազովրեցի
Յիսուսի հետ. սա Նորա աշակերտներիցն է » : Բայց
Պետրոսը երդուելով ուրացաւ և ասաց. « Ես չեմ ճա-
նաչում այն մարդուն » :

Եւս յայտնի եղաւ բախումը եղողներին էլ, որ
ատենը դատապարտեց Յիսուս Քրիստոսին ի մահ :
Ծառաներից մէկը ցոյց տալով Պետրոսի վայ աղաղա-
կեց, « ահա՛ սա էլ Նորա աշակերտներիցն է. լեզուն
իսկ ասացողն է », որ Գալիլացի է : Այս լսելով
մէկը ազգականներից այն Մաղքոսի, որի ականջը Պե-
րոս կորել էր, մօտեցաւ Նրան և ասաց. « այդ, ես ինքս

տեսայ դրան պարտիզն մէջ Յիսուսի հետ միասին : Այս խօսքերը զարհուրեցին Պետրոսին . որնոր սխալ երդումն տալ և հաւատացնել , որ Նրան չէ ճանաչում : Նոյն րոպէին Յիսուս Քրիստոսին քահանայապետի տնիցը դուրս բերին : Նա դառնալով նայեցաւ Պետրոսի վերայ և այն ժամանակ աքաղաղը խօսեցաւ : Այս տեղ յիշեց Պետրոս Յիսուսի խօսքերը . « այս զիշեր մինչև հաւի երկու անգամ խօսելը , երեք անգամ կ'ուրանաս ինձ » : Նա դուրս եկաւ և սաստիկ լաց եղաւ :

Այս էին զղջման արտասուքներ , որ ստիպեցին Պետրոսին հեզանալ և յոյսը աւելի Աստուծոյ օգնութեան վերայ դնել քան թէ իր վերայ :

Վերջապէս զղջաց Յուդան էլ , բայց ի՞նչ հետեւանք ունեցաւ այն :

Լսելով , որ Յիսուս Քրիստոս դատապարտվեցաւ ի մահ , նա խորին տրտմութեան մէջ եկաւ քահանայապետների մօտ ու դարձնելով նրանց այն երեսուն արծաթը , որոնց համար դաւաճանել էր իր Աստուածային Վարդապետին , ասաց . « ես մեղանչեցի , որովհետեւ մատնեցի անմեղ արիւն » : Յուդայի խոստովանութեան քահանայապետները սառնութեամբ պատասխանեցին ասելով . « մեզ փոյթ չէ , այդ դու զիտես » : Յուդան լսելով այս պատասխանը զցեց երեսուն արծաթները տաճարում և յուսահատութեան մէջ հեռանալով տաճարից խեղդուեցաւ :

Քահանայապետներն ընդունելով այն երեսուն արծաթներն ասացին , որ նոքա արժանի չեն եկեղեցական գանձի մէջ լինելու , որովհետեւ արիւնի զին են :

ուստի և վճռեցին նոքա նրանցմով գնել մի ագարակ օտարներուն թաղելու համար : Այս ժամանակից այն տեղը կոչվեցաւ արիւնի ագարակ : ԳԼՈՒԽ 29.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՊԻՂԱՏՈՍԻ ԱՌԱՋԻՆ

Մատ. Իէ. 2. Մարկ. Ժն. 1. Ղուկ. Իգ. 1. Յով. Ժը. 28.

Հրէաներն արդէն իրենց թագաւոր չունէին այն ժամանակ և այս պատճառաւ ամեն մահու վճիռ պէտք է հաստատէր Հռովմայեցի կառավարիչը . ուստի և միւս առաւօտը վաղ բարձրագոյն ատեննի բոլոր անդամները ժողովեցան և հրամայեցին տանել Յիսուս Քրիստոսին Պիղատոսի մօտ , որնոր Հռովմայեցի կառավարիչն էր Հրէաստանի և իրենք էլ զնային Նորա ետեից : Բայց կառավարչն իբրեւ հեթանոսի տուն ներս չմտան , որ չպղծվեն ու անարժան չլինին Զատիկը տօնելու :

Այն տան առաջին , ուր բնակում էին Պիղատոս և իր պահապանները , կար մի փոքրիկ հրապարակ , քանի մի աստիճան բարձր փողոցից և կոչվում էր Վաղաթա , այսինքն քարատակ : Այս տեղ բերին Յիսուս Քրիստոսին և ապաստում էին , որ Պիղատոսը դուրս գայ :

Պիղատոսը , երբ դուրս եկաւ անից , տեսնելով բարձրագոյն ատեննի բոլոր անդամներուն հաւաքուած իր դրան առաջին զարմացաւ : « Ի՞նչ ամբաստանութիւն էք անում այդ մարդու վերայ » , հրամայեց նա : Եթէ նա չարագործ չլինէր , մենք Նրան քեզ մօտ չէինք բերիլ , պատասխանեցին նորա :

«Եթէ այդպէս է, ուրեմն առէք Դրան, և դատեցէք ձեր օրէնքներով» . պատասխանեց Պիղատոս :

«Մենք չունինք իրաւունք մահու վճիռ տալու» . պատասխանեցին նոքա և տեսնելով, որ բանը այնպէս շուտով չէ վճռվել, ինչպէս իրենք ցանկանում էին, սկսան զըպարտել Յիսուս Քրիստոսին ասելով. «այս մարդը ազգին խռովում է. նա արգելում է կայսեր հարկ տալ, անուանում է իրեն Քրիստոս՝ Խրայէլացւոց թագաւոր» :

«Դու Խրայէլացւոց թագաւոր ես» . հարցրեց Պիղատոս դառնալով Յիսուս Քրիստոսին :

«Դու ինքդ ես ասում» . կրկնեց Յիսուս Քրիստոս, որնոր առաջ ոչ մի պատասխան չէր տալիս քահանայապետների և ծերերի չարախօսութեանցը :

«Լսում ես, որքան չարախօսութիւններ են լինում քո վերայ, ասաց Պիղատոս, «մի՞թէ չես ասիլ ոչինչ քեզ արդարացնելու համար» : Բայց Յիսուս Քրիստոս լուռ էր կենում, որ և շատ զարմացրեց Պիղատոսին : Նա տեսնում էր, որ քահանայապետները միայն նախանձից ցանկանում էին Յիսուսի մահն և այս պատճառաւ կամենում էր նրան տալ միջոց խօսելու առանց թշնամիների ներկայութեանը :

Պիղատոսը նրան իր տուն մտցնելով հարցրեց . «ճշմարտիւ Դու Հրէից թագաւոր ես» :

«Դու քեզանից ես ասում այդ, թէ լսել ես այդ մասին ուրիշից» . ասաց Յիսուս Քրիստոս :

Պիղատոսը պատասխանեց . «ես Հրէայ չեմ. այլ քո ազգդ և քահանայապետները դատաւարտել են քեզ ի մահ և մասնել իմ ձեռքս : Դու ի՞նչ ես արել» :

«Իմ արքայութիւնս այս աշխարհիցս չէ» . ասաց Փրկիչը : «Եթէ իմ Արքայութիւնս այս աշխարհիցս լինէր, ես կ'ունենայի սպասաւորներ, որ կ'պաշտպանէին ինձ, որ Հրէաների ձեռքը չընկնէի : Բայց իմ Արքայութիւնս այս աշխարհից չէ» :

Պիղատոս հարցրեց . «ուրեմն Դու թագաւոր ես» : Դու ես ասում, որ ես թագաւոր եմ» , պատասխանեց Տէրը : «Եց ծնայ և եկայ աշխարհ, որ վկայեմ ճշմարտութեան և ով սիրում է ճշմարտութիւն, նա կ'լսէ իմ ձայնիս» :

Ի՞նչ է ճշմարտութիւնը. հարցրեց Պիղատոս և այս խօսքերն արտաբերելիս դուրս գնաց Հրէաների մօտ և ասաց, «Ես Նորա մէջ ոչ մի յանցանք չեմ գտնում» :

ԳԼՈՒԽ ԶԴ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՀԵՐՈՎՐԴԵՍԻ ԱՌԱՋԻՆ

Ղուկ. իգ. 6.

Քահանայապետները տեսնելով որ Պիղատոսը չէ կամենում Յիսուս Քրիստոսին դատաւարտել, աւելի ևս չարախօսում էին Նորա վերայ և ասում. «Նա խռովում է ժողովը իր վարդապետութեամբը, քարոզելով բոլոր Հրէաստանում, սկսած Գալիլայից մինչև Երուսաղէմն անդամ» :

Պիղատոսը, երբ լսեց Գալիլայի անունը, հարցրեց . «մի՞թէ նա Գալիլացի է» : Երբ նոքա ասացին, որ նա Հերովդէսի խշնանութիւնիցն է, Պիղատոս զրկեց Յիսուս Քրիստոսին Հերովդէսի մօտ, որնոր նմանապէս եկել էր Զատիկի տօնի համար Երուսաղէմ :

Մըքաղան Պատմութիւն Պ. Ս. Հատոր Բ.

Պիղատոսը զգուշացող մարդ էր : Նա չէր կամենում 'ի մահ դատապարտել անմեղին . բայց չունէր այնքան հաստատութիւն , որ պաշտպանէ Նրան և այնպէս զրգուէ իր դէմ քահանայապետներուն և խորայէլացւոց ծերերուն : Նա ուրախացաւ , որ դտաւ միջոց հեռանալու գործքիցը , որնոր Նա յանձնեց Հերովդէսին , որին սիրտն էլ մի և նոյն ժամանակը նրանով շահեցաւ : Պիղատոսի գործը կանոնաւոր էր և հաշուով , բայց ոչ առաքինի : Առաքինի մարդը բարի է գործում առանց նայելու , թէ ի՞նչ կ'ասեն չար մարդիկ :

Հերովդէսը շատ բաւական էր , որ Յիսուս Քրիստոսին բերին իր մօտ : Նա շատ բաներ էր լսել Յիսուսի վերայ , հետաքրքիր էր Նրան տեսնելու և սպասում էր , որ նա իր աչքի առաջին կ'գործէ մի հրաշք : Նա շատ հաղցումներ արաւ , որոնց ամենեւին Յիսուս Քրիստոս չպատասխանեց : Իսկ քահանայապետները չէին դադարում Նորա վրայ չարախօսել . նոյնպէս էլ նոցա չարախօսութեանց ոչ մի պատասխան չէր տալիս Փրկիչը : Հերովդէսը զայրացած Նորա լռութեան վերայ թոյլ տուեց իր զինուորներին Նրան հայհոյել և հաղցնելով Նրան սպիտակ շոր զրկեց վերստին Պիղատոսի մօտ :

Հերովդէսն և Պիղատոսը խռով էին մէկ մէկու հետ . բայց այս ժամանակից հաշտվեցան և դարձան բարեկամներ . որովհետեւ թէպէտ Պիղատոս զրկեց Յիսուսին Նորա մօտ այն նպատակաւ , որ ինքը ազատ մնայ անհաճոյ գործքից . բայց Հերովդէսը համարեց այն վարմունքը իբրեւ մի պատիւ , որնոր անում է Հռովմայեցի

կառավարիչը իր թագաւորական արժանաւորութեան և շատ բաւական մնաց նրանով :

ԳԼՈՒԽ 26.

ՊԻՂԱՏՈՍԸ ԱՇԽԱՏՈՒՄ Է ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ
ԱԶԱՏՆԵԼ

Մատ. է. 15. Մարկ. ժե. 1. Ղուկ. իղ. 11.

Խորայէլացիները սովորութիւն ունէին , իրենց Եւզիպտացւոց գերութիւնից ազատվելու յիշատակի համար , ջատկի տօնին արձակել մի յանցաւոր մարդու , որնոր դատապարտած էր 'ի մահ և ազատել նրան բանտից : Այս սովորութեան պատճառաւ Հռովմայեցի կառավարչի տան առաջին ժողովեցաւ մեծ բազմութիւն , որնոր պահանջում էր , որ արձակէ յանցաւորներից մէկին :

Պիղատոսը կամենում էր բարւոք գործածել այս միջոցն և ազատել Յիսուս Քրիստոսին : Այն ժամանակ բռնած էր մի յանցաւոր Բարաբբա անունով , որնոր արգելած էր բանդումը մարդասպանութեան և խռովութեան համար , որնոր նա ժողովողեան մէջ զցել էր :

Պիղատոսը դուրս եկաւ քահանայապետների և հաւաքված ժողովրդի մօտ և ցոյց տալով Յիսուս Քրիստոսի վրայ ասաց . «դուք բերիք այս մարդուն ինձ մօտ ասելով , որ Նա խռովում է ժողովրդին . ես ձեր առաջին հարցրի Նրան և չեմ գտնում Նրան յանցաւոր ոչ մի չարագործութեան մէջ , որոնք դուք Նորա

վրայ ասացիք : Հերովդէսը, որի մօտ ես Նրան զըկեցի, նմանապէս անմեղ դտաւ Նրան. Նա ոչ մի այնպիսի դործ չէ արել, որ մահուան արժանի լինի : Դուք սովորութիւն ունիք Չատկի ժամանակ յանցաւորներէց մէկին ազատելու. երկուսից որի՞ն էք կամենում, որ արձակեմ ես. Բարաբբայի՞ն, թէ Յիսուսի՞ն, որ անուանւիլովէ՛ք Քրիստոս : :

Այս ժամանակ Պիղատոսի կինը զըկեց Նորա մօտ ծառային հրամայելով ասել. «բան մի՛ ունենար այդ արդարի հետ, այսինքն վնաս մի՛ տար Նրան, որովհետեւ այս գէշեր երազումս շատ անցքեր պատահեցան ինձ Գորա համար : :

Քահանայապետներն և ծերերը ձեռնահաս եղան խռովել ժողովրդին Յիսուս Քրիստոսի դէմ և համոզեցին նրան, որ պահանջէ Բարաբբային ազատել և Յիսուս Քրիստոսին դատապարտել : Ուստի և բոլոր ամբողջը Պիղատոսի հարցնելիս աղաղակեց. «արձակիր մեզ Բարաբբային» :

Պիղատոսը, որնոր կամենում էր Յիսուս Քրիստոսին ազատել, հարցրեց. «բայց ի՞նչ անենք Յիսուսին, որնոր Քրիստոս է անուանւում» : Բոլոր ժողովուրդը մի ձայնով աղաղակեց. «խաչել, խաչել Նրան» :

Պիղատոսը էլի կրկնեց. «բայց ի՞նչ չարութիւն է գործել Նա, ես Նրան մահուան արժանի չեմ գտնում : Եւ կ'պատժեմ Նրան և կ'արձակեմ» : Բայց ամբողջ աւելի բարձր ձայնով աղաղակեց, խաչել Նրան, խաչել :

Այն ժամանակ Պիղատոս հրամայեց արձակել Բարաբբային և Յիսուս Քրիստոսին տուեց Հրէաների ձեռքը :

ՅԵՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՀԱՄԱԲԵՐՈՒՄ Է ՉԱՐՉԱՐԱՆՔՆԵՐԻՆ

Մատ. Իէ. 27. Մարկ. ԺԲ. Յովհ. ԺԹ. 1.

Պիղատոսի զինուորները տարան Յիսուս Քրիստոսին բակի մէջտեղը և կանչեցին բոլոր պահապաններուն : Զինուորները ծաղը անելով Նրան, որ իրեն թաղաւոր է կոչում, զրին Նորա սուրբ զլխին փշեայ պսակ, հագցրին Նրան ծիրանի և ձեռին տուին մի հասարակ զաւաղան արքայական զաւաղանի տեղ. յետոյ մօտեցնում էին Նրան մէկ մէկ և կատակելով ծուներ էին դրնում առաջին ու ասում. «ողջոյն քեզ թաղաւոր Հրէից» : Նրանից յետ թքում էին Նորա վերայ, ապա տակ էին տալիս երեսին և զաւաղանը ձեռքից խլելով խփում էին Նորա զլխին :

Յիսուս Քրիստոս երկնային հեզութեամբ և համբերութեամբ տանում էր այս հայհոյանքներն և չարչարանքները լռութեամբ առանց զանգատելու : Վերջապէս Պիղատոսը դուրս եկաւ զինուորների մօտ : Անմեղ Չարչարվողն տեսիլը շարժեց նորա կարեկցութիւնն, ուստի կարծում էր, որ մի և նոյն զգացմունքը կը զգայ ժողովուրդն էլ : Նա հրամայեց զինուորներին հանել Յիսուս Քրիստոսին հրապարակը, որնոր նորա առաջին էր և ասաց քահանայապետներին. «ես ահա էլի մի անգամ բերում եմ ձեր առաջին և էլի յայտնում եմ, որ ես չեմ գտնում ոչ մի յանցանք Նորա մէջ : ¹⁾

¹⁾ Յովհ. ԺԹ. 4.

Յիսուս Գրիստոսին բերին արիւնաթաթախ, դեղնած, վաստակած չարչարանքներից. արիւնը վազում էր փշեայ պսակի տակից և կաթում էր ծիրանիի վերայ: Պիղատոսը կարծում էր, որ անկարելի էր տեսնել այս չարչարանքներն առանց կարեկցութեան. ուստի և ցոյց տալով Փրկչին վերայ ասաց. « ահա մարդ: Բայց քահանայապետներն և նոցա ծառաները տեսնելով Յիսուս Գրիստոսին կատաղութեամբ աղաղակում էին. « խաչել, խաչել Դրան »: Պիղատոսը զայրանալով ասաց. « առէք և խաչեցէք Նրան դուք. իսկ ես Նորա մէջ ոչինչ յանցանք չեմ գտնում »:

Մեր օրէնքով Նա արժանի է մահուան. որովհետեւ իրեն Աստուծոյ Որդի է անուանում, պատասխանեցին նոքա: Երբ այս խօսքերը լսեց Պիղատոս, խռովեցաւ իր մէջ և Յիսուսի Գրիստոսի հետ մտնելով ապարանը հարցրեց Նրան. « Ո՞րտեղից ես Դու »: Բայց Յիսուս Գրիստոս լուռ էր կենում: « Ի՞նչ էլ չես պատասխանում », ասաց Պիղատոս: « Միթէ չե՞ս իմանում, որ ես իշխանութիւն ունիմ Գեղ թէ խաչելու և թէ արձակելու »:

Յիսուս Գրիստոս պատասխանեց. « դու ոչինչ իշխանութիւն չէիր ունենալ ինձ վերայ, եթէ այն քեզ վերելից տուած չլինէր. ուստի և նոցա մեղքը, որոնք ինձ մատնեցին քո ձեռքդ, աւելի մեծ է »:

Այս խօսքերը յարուցին Պիղատոսի մէջ մեծ ցանկութիւն Յիսուս Գրիստոսին աղատելու: Նա կրկին յայտնվեցաւ ժողովողին, բայց չբռնեց, նրան որ տեսան, ասացին. « եթէ դու Նրան կ'արձակես, այդ ապացուցութիւն կ'լինի, որ դու բարեկամ չես կայսեր »:

որովհետեւ ամենը, ով իրեն թագաւոր կ'անուանէ, կայսեր հակառակ է: Խորամանկ չարագործները զիտէին, որ Պիղատոսը կայսեր պատիւը շատ յարգում էր և յիրաւի այս խօսքերը ջնջեցին Պիղատոսի սրտում ոչ միայն կարեկցութեան զգացմունքը, այլ և արդարութիւնն անգամ:

Բայց և այնպէս էլ Պիղատոսը դեռ յոյս ունէր զսպելու շրէաների զայրոյթը: Երբ նորա հրամանով դուրս բերին Յիսուս Գրիստոսին, ասաց նա. « ահա, ձեր թագաւորը »: Աստուածային Չարչարվողի մի տեսիլը միայն բաւական էր համոզելու ամենուն, թէ նա չէ փնտռում երկրաւոր իշխանութիւն և չէ աշխատում հօր չեղածայեցի կայսրից նորա թագաւորութիւնը խլելու: Բայց քահանայապետներն, որոնց հետ նմանապէս բոլոր ժողովուրդը, տեսնելով Յիսուս Գրիստոսին աղաղակում էին. « խաչել, Դրան, խաչել »: « Ձեր թագաւորին ես խաչեմ », ասաց Պիղատոս: Մենք ուրիշ թագաւոր չունինք բացի կայսրից », գոռում էին նոքա կատաղութեամբ:

Պիղատոսը տեսնելով, որ ոչ մի կերպիւ չէ կարող զսպել նրանց և վախենալով խռովութիւնից, նստաւ իր դատաւորական աթոռի վերայ ուղեց ջուր և բոլոր ժողովողի առաջին սկսաւ ձեռները լուանալ: Ամբօթը փոքր ինչ հանդարտվեցաւ և սպասում էր, թէ ի՞նչ կ'լինի: Այն ժամանակ Պիղատոսն ասաց. « ես քաւում եմ այս անմեղի արիւնից. դուք զիտէք, պատասխանը դուք տուէք »: Բոլոր ժողովուրդը աղաղակեց, « Դորա արիւնը թող լինի մեր և մեր որդւոց վերայ »:

Եւ Պիղատոսը մատնեց նոցա ձեռքը Յիսուս Քրիստոսին, որին բոլոր ժողովրդի առաջին անմեղ խոստովանեց: Ահա ողորմելի օրինակ թուլութեան: Այս ցոյց է տալիս, թէ մինչև որ աստիճան կարող է հասցնել մարդուս ցանկութիւնն աշխարհիս հաճոյ գտնվելու: Պիղատոս, զանազան խորամանկ միջոցներ դործածելու տեղ Յիսուսին ազատելու համար, պէտք է ուղղակի յայտնէր Նրան անմեղ և ազատէր Նրան: Այլ նա չունէր այնքան հաստատութիւն, որ վճռաբար ներգործէր. իսկ նորա թուլութիւնը աւելի համարձակութիւն տուեց քահանայապետներին և ծերերին, որոնք տեսնելով, որ նորա արդարասիրութիւնը անշարժելի չէր, աւելի և աւելի յանդուգն էին դառնում: Այսպէս ուրեմն չպէտք է մարդ տեղի տայ անարդար պահանջմունքներին. այլ ուղիղ պէտք է ընդգիմանայ նրանց և վարվի արդարութեամբ համեմատ իր պարտաւորութեան և խղճմանքին:

ԳԼՈՒԽ 25.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Մատ. Խ. 31. Ղուկ. Խ. 26. Մարի. Ժ. 20. Յովհ. Ժ. 17.

Ձինուորները հանեցին Յիսուսի Քրիստոսի ծիրանին, հազցրին Նրան իր շորերն և տարան խաչելու: Նա ինքը պէտք է տանէր այն խաչը, որի վրայ մեռնելու էր: Նա գնում էր դէպի դատապարտութեան տեղը պատած բազմութիւ ամբոխով: Նորա հետ միասին տանում էին պատժելու երկու աւազակներու էլ:

Յիսուս Քրիստոս Նրուաղէմի փողոցներում դնա-

լիս թուլացաւ խաչի ծանրութիւնից: Այս ժամանակ պատահեցաւ մի Վիւրենացի, անունով Սիմէօն, որնոր դառնում էր արաի աշխատանքից. նա կամենում էր մօտով անցանել, բայց վճնուորները սովաւեցին նրան կանգնել և տանել Յիսուսի խաչը:

Յիսուս Քրիստոսի ետեւից գնացողների մէջ կային նմանապէս մի քանի կանայք էլ, որոնք հետեւում էին Նրան արտասուներով և ողբով: Յիսուս Քրիստոս յետ դառնալով ասաց նրանց. «դուք Նրուաղէմի դուստրներ, մի՛ լաք խմ վերայ, այլ լաց եղէք ձեր և ձեր որդւոց վերայ: Մօտենում է այն ժամանակն, երբ կբասեն. «երանի՛ նրանց, որոնք ամուլ են և նրանց, որոնք երբէք չեն կերակրել երեխայ իրենց ծծով»: Այն ժամանակ կ'ասեն սարերին, «ընկէ՛ք մեր վերայ և բլուրներին, թէ ծածկեցէ՛ք մեզ»: Նթէ այսպէս են վարվում դալար ծառի հետ, չորին ի՞նչ կաննն».

Յայտնի բան է, կարեկցութիւնը, որ ծագում է մարդուս մէջ անմեղի չարչարանքը տեսնելիս, զոգելի զգացմունք է, յատկական բարի սրտին. բայց Յիսուսի Քրիստոսի չարչարանքներն ոչ միայն կարեկցութիւն պէտք է յարուցանեն մեր մէջ, այլ և երկիւղ և զգլումն մեղաց դէմ: Նթէ Նա, բարի սուրբ, Աստուծոյ միածին որդին տարաւ այնքան սարսափելի չարանքներին մեր մեղքերի համար, որքան պէտք է համբերեն խստամիտ մեղաւորներն, որոնք չեն զգում իրենց մեղաց վերայ և ուրանում են փրկութիւնը. որոնոր մեր համար պատրաստել է Յիսուս Քրիստոս:

Ձինուորները, երբ տարան Յիսուս Քրիստոսին կառաւիկի տեղը, որնոր այն ժամանակ քաղաքի պատից

զուրս էր և անուանվում էր Գողգոթա, տուն Նրան զինի զմնսեալ և լեղիով խառնած: Այս խմիչքը տալիս էին խաչվողներին, որ նոքա այժման չզգան իրենց չարչարանքը: Յիսուս Քրիստոս համը տեսաւ նորա, բայց չկամեցաւ խմել: Նա կամենում էր կատարեալ յիշողութեամբ տանել չարչարանքներին և մահուան, որ ամբողջապէս իրեն՝ հոգին և մարմինը զոհէ աշխարհիս փրկութեան համար և որ մինչև վերջը խմէ չարչարանքների բաժակը:

Յարգութեամբ ընկնէք այս անսահման սիրոյ առջին, որնոր այսպիսի չարչարանքներին համբերեց մեր փրկութեան համար:

Զինուորները խաչեցին Յիսուս Քրիստոսին: Նոյնպէս խաչեցին երկու աւազակներուն էլ, որոնց բերել էին նորա հետ, մէկին աջ և միւսին ձախ կողմում: Ահա՛ շնորհակալութիւնը, որնոր աղզը տուեց Տիրոջ ամեն նորա արած բարերարութեանց փոխարէն. Յիսուս Քրիստոս իւր աչքերը դէպ երկինք բարձրացնելով ասաց. «Հայր, ներիր զոցա. որովհետև զոքա չգիտեն, ի՞նչ են անում»:

Հռովմայեցւոյ օրէնքով մահապարտների զլինների վերայ պէտք է գրած լինէր նոցա մնասի զիրը, որ ամեն մարդ կարողանար տեսնել ի՞նչ յանցանքի համար դատաւարարվել են: Պիղատոս հրամայեց Յիսուսի Քրիստոսի զլինի գրել յետագայ վերագիրը. «Յիսուս Նազովրեցի՝ Հրէաների թագաւորը»: Վերագիրը գրած էր երեք լեզուով՝ Նբբայեցերէն, Յունարէն և Գաղմատերէն (Հռովմայեցւոյ լեզուով): Քահանայապետները համարեցին այս կամ ծաղրաբանութիւն կամ յան-

դիմանութիւն. ուստի և զնացին Պիղատոսի մօտ և ասացին Նրան. «մի՛ գրի՛ր Հրէաների թագաւոր. այլ գրի՛ր թէ՛ Նա ինքը ասաց, «Նա Հրէաների թագաւոր եմ»»: ¹⁾ Բայց Պիղատոս պատասխանեց. «ինչ որ գրեցի»:

Զինուորները, որոնք խաչեցին Յիսուս Քրիստոսին, առան Նորա շորերն և բաժանեցին իրենց մէջ. բայց պատմուճանը, որովհետև առանց կարանի էր, չկամեցան պատառել. այլ վիճակ զցեցին թէ ում կ'ընկնի: Յայտնի բան է զինուորները չէին իմանում, որ կատարումն տուն Սուրբ Դաւթի մարգարէութեանը, թէ բաժանեցին իմ շորս իրենց մէջ և պատմուճանիս վրայ վիճակ զցեցին: ²⁾

ԳԼՈՒԽ 2Ը.

ՓԻԿԻՉԸ ԽԱՉԻ ՎԵՐԱՅ

Մատ. իե. 35. Մարկ. ժե. 25. Դուկ. իդ. 33. Յովհ. ժԹ. 23.

Յիսուս Քրիստոս, բեւոաճ խաչի վերայ, քաշում էր սարսափելի չարչարանքներ: Մեկները, քանի դնում էր, աւելի պատառում էին Նորա վէրքերն և արիւնը Նորա սուրբ ձեռներից և ոտներից վաղում էր աղբիւրի պէս:

Քահանայապետներն, օրինախաններն և ժողովուրդեան ծերերը, ուրախ իրենց չար յաղթութեան վերայ, ասում էին. «Դու ազատում էիր ուրիշներուն, ազատիր

¹⁾ Յովհ. ժԹ. 21.

²⁾ Սաղմ. իա. 19.

այժմ Բեզէլ: Եթէ Նա յիրաւի Քրիստոսն է՝ Աստուծոյ Որդին, ընտրեալը, թող իջնէ խաչեց. այն ժամանակ մենք էլ կ'հաւատանք Նրան: Նա միշտ յոյսը Աստուծոյ վերայ էր դնում, թող այժմ փրկէ Նրան Աստուած, եթէ Նա հաճոյ է Սրան»:

Նոյնպէս էլ ժողովուրդը և անցաւորներն այս մահուան չարչարանքի ընդմէջէն ծաղը էին անում խաչածին, գլուխները շարժում էին և աղաղակում էին Նրան. «Դու, որնոր երեք օրում կամենում էին քանդել տաճարն և նորից շինել, ազատվիր ինքդ և իջիր խաչեց, եթէ Դու յիրաւի Աստուծոյ Որդի ես»:

Զինուորներն, որոնք պատում էին Յիսուս Քրիստոսին, ուրիշների հետ հայհոյում էին Նրան, մօտեցնում էին քացախ Նորա շրթունքներին և ասում, «եթէ Դու իսրայէլի թագաւորն ես, փրկիր Բեզ»:

Մինչև աւագակն էլ անգամ, որնոր Նորա մօտ խաչած էր, այն մարդասպանը, այն չարազործ յանցաւորը այն վերջին չարչարանաց ժամում գտաւ այնքան զօրութիւն, որ նախատէ Յիսուսին և հայհոյէ Նրան: «Եթէ Դու Քրիստոսն ես, ասում էր նա, փրկիր Բեզ էլ ու մեզ էլ»: Բայց միւս աւագակը յանդիմանեց Նրան ասելով. «չե՞ս վախենում Աստուծոյ: Դու ինքդ դատապարտուած ես մի և նոյն չարչարանքը քաշելու. բայց մենք էլ արժանի հատուցումն ենք ստանում մեր գործքերին, իսկ Սա ոչ մի չարազործութիւն չէ արել»: Յետոյ դառնալով դէպ'ի Փրկիչն ասաց Նրան. «Եիջիր ինձ, Տէր, Բո արքայութիւնումդ»: Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. «Եիրաւի եմ ասում քեզ, այժմ իսկ կ'լինիս ինձ հետ դրախտումը»: Այս

պէս Յիսուս Քրիստոս ոչ միայն ներեց մեղայ եկող յանցաւորին, այլ և մտցրեց նրան արքայութիւն, որնոր լոյսի և երջանկութեան տեղն է:

Այս բարեպաշտ աւագակի օրինակը ապացուցանում է, որ ճշմարիտ զգմամբ կարող ենք թողութիւն ստանալ, եթէ միայն Աստուած իր երկայնամտութեամբը կ'տայ մեզ դեռ ժամանակ և միջոց ապաշխարելու:

Տիրոջ Յիսուսի խաչի մօտ կանգնած էին Սուրբ Մարիամը—Նորա մայրը, սորա քոյրը Մարիամ Կլէոփպայն և Մարիամ Մագդաղենացին. այս տեղ էր նմանապէս Նորա սիրելի աշակերտ Սուրբ Յովհաննէսը, որ ընտր հետեւեց Նրան ատենան էլ, պատժի տեղն էլ: Նա Յիսուսի Քրիստոսի սիրոյ պատճառաւ բանի տեղ չէր գցում թէ հայհոյանքն և վտանգներն և թէ մահն իսկ անգամ: Սոքա ամենքը կանգնած էին խորին արտմութեան մէջ և անձառելի հողւոյ տանջանքով նայում էին Յիսուսի չարչարանքներին, մանաւանդ Նորա ամենասուրբ Մայրը: Կատարվեցաւ Սուրբ Սիմէոնի մարգարէութիւնը, թէ «զենքը խոցեց Նորա սիրտը»: Յիսուս Քրիստոս տեսնելով իւր մօրը ատեց Նրան, ակնարկելով Յովհաննէսի վերայ. «ահա քո որդիդ»: Եւ նոյն նայելով իր սիրելի աշակերտին վրայ ատեց նրան, «ահա քո մայրդ»: Այս բոլորից Յովհաննէս Սուրբ Մարիամին առաւ իր տուն և տալիս էր Նրան իբրեւ Տիրոջ Յիսուսի Մօր ամենամեծ յարգութիւնը:

ԳԼՈՒԽ 28.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԱՒԱՆԴՈՒՄ Է ՀՁԴԻՆ

Մտա. իէ. 45. Մարկ. ժն. 33. Ղուկ. իդ. 44. Յովհ. ժՊ. 28.

Վեցերորդ ժամն էր կամ մեր հաշուով տասնութ երկուսը, երբ խաչեցին Տիրոջ Յիսուսին: Այս ժամից յանկարծ խաւարը ծածկեց բոլոր երկիրը մինչև ինն ժամը, արեգակը կէսօրին խաւարեցաւ: Յիսուսի Քրիստոսի թշնամիները սարսափեցան և լռեցին: Ժողովուրդը լռութեամբ սպասում էր և տարակուսանաց մէջ էր: Յիսուս Քրիստոս բոլոր ժամանակը քաշում էր անհասանելի չարչարանքներ, ամեն նեղութիւնները, որոնց միայն կարող է մարդս տանել: Կէսօրից յետ երեք ժամին, երբ Նորա չարչարանքներն հասան մինչև վերջին աստիճանը: Նա աղաղակեց. «Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչո՞ւ թողիր ինձ»: Այն ժամանակուայ երբայեցեոց լեզուով Աստուած իմ Աստուած իմ, ասվում էր, Ելի, Ելի: Այն տեղ ներկայ գտնվողներից մի քանիսը ասում էին, «Նա կանչում է Նղիային»: Իսկ ուրիշներն ասում էին ծաղրաբանութեամբ. «տեսնե՛ք, կ'գայ արդեօք Նղիան Նրան փրկելու»:

Մարգարէներն ամեն զուշակութիւնները պէտք է կատարվէին: Սուրբ Թադաւորն և Մարգարէն Գաւիթ հազար տարի Քրիստոսի ծննդից առաջ ասաց Մեսիայի բերանից. «կերակուր տուին ինձ լեղի ծարաւ ժամանակս խմցրին ինձ քացախ»: Փրկիչը զիտենալով, որ շուտ ամենայն բան պէտք է կատարվի, ասաց «ծարաւ եմ»: Խաչի մօտ դրած էր քացախով լեզը

աման. զինուորներն ից մէկը թրջեց քացախի մէջ սպունկ, կապեց այն գաւազանի ծայրին և մօտեցրեց Յիսուսի շրթունքներին:

Յիսուս Քրիստոս քացախը ընդունելից յետոյ ասաց. «ամեն բան կատարվեցաւ», և փոքր ինչ ժամանակ լուռ կենալից յետ աւելցրեց. «Հայր, քո ձեռքդ աւանդում եմ իմ հոգիս»: Այս խօսքերն որ ասաց, կորացրեց գլուխն և աւանդեց իւր հոգին:

Այս րոպէում երկիրը շարժվեցաւ, քարերը ցրուեցան (վէճք պատառեցան), գերեզմանները բացվեցան ու արդարներից շատերի մարմինները յարութիւն առան և Յիսուսի Քրիստոսի յարութիւնից յետոյ երուսաղէմում երեւեցան շատերին. տաճարի վարադոյրը, որ ընդ որ բաժանում էր Սրբութիւնը Սրբոց Սրբութիւնից, պատառեցաւ վերեւից մինչև ներքև:

Հարիւրապետն այն պահապանների, որոնք կանգնած էին խաչի մօտ, տեսնելով այս ամեն անցքն ասաց. «արդարեւ այս մարդը արդար էր. յիրաւի որ Սա Աստուծոյ Որդի էր»: Նմանապէս էլ զինուորներն, որոնք Նորա իշխանութեան տակ էին և զարհուրած էին այն ամեն բաներից, ինչ որ տեսան, մանաւանդ երկրաշարժից և վէճերի պատառվելու ձայնից, ասում էին իրենց մեծի հետ միասին. «յիրաւի Նա Աստուծոյ Որդի է»: Ժողովուրդը, որնոր կանգնած էր խաչի մօտ խաչելու ժամանակն և վկայ էր ամեն այս անցքերին, կոտրած սրտով խփում էր իր կրօնին և լռութեամբ տուն դառնում:

ՅԼՈՒՄ Դ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԹԱՂՈՒՄՆ

Մատ. իէ. 57. Մարկ. ժե. 42. Ղուկ. իգ. իգ. 50. Յովհ. ժԹ. 31.

Յիսուս Քրիստոս և երկու աւագակները խաչվեցան պատէքը տօնելու օրուան նախընթաց օրը : Այս մեծ օրումը չէր կարելի մամիներ թողնել խաչերի վերայ . ուստի և Հրէաները եկան Պիղատոսի մօտ և խնդրեցին , որ հրամայէ ջարդել խաչվածների սրունքներն , որ կամ շուտով մեռնեն և կամ գոնէ անկարող լինեն փախչելու : Պիղատոսը հրամայեց կատարել այս պահանջմունքը :

Զինուորները , երբ եկան պատժի տեղը , առաջ ջարդեցին աւագակների սրունքներն . իսկ երբ մօտեցան Յիսուս Քրիստոսին , տեսան , որ նա մեռած էր և այս պատճառաւ նորա սրունքները չջարդեցին : Զինուորներից մէկը աւելի հաւաստի լինելով համար նորա մահուանը , ծակեց տէգով նորա կողքն , որից դուրս եկան արիւն և ջուր :

Արանով կատարվեցան դրոց խօսքերը , թէ նորա ոսկրը թող չփշրվի (ոսկր մի՛ բեկանիցէք 'ի նմանէ) : ¹⁾ Իսկ միւս տեղումը ասած է . կ'նայեն լա՛ վերայ , որին խօսեցին (հայեացին առ իս , յոր խոցեցին) : ²⁾

Ամեն խաչածներուն սովորաբար թաղում էին պատժի տեղին մօտ : Այն ժամանակ կենում էր երու-

¹⁾ Եւք. ժբ. 10.

²⁾ Զաք. ժբ. 10.

սաղէմում մի հարուստ մարդ Յովսէփ անուշով , ծննդէամբ Արեմաթիայից : Սա երեւելի անձն և բարձրագոյն աստեանի անդամներից էլ մէկն էր , բայց իր բարեպաշտութեան պատճառաւ չհամաձայնեցաւ միւսանդամների խորհուրդներին : Նա Յիսուսի Քրիստոսի ծածուկ աշակերտներից մէկն էր , որովհետեւ վախենալով Հրէաների չարութիւնից երկիւղ էր կրում բաց նորա աշակերտների մէջ յայտնվելու : Յովսէփը Աստուծոյ վախեցող , առաքինի մարդ էր , որնոր սպասում էր Աստուծոյ արքայութեան գալուն : Սա համարձակեցաւ զնալ Պիղատոսի մօտ և խնդրել Յիսուսի մարմինը : Պիղատոսը զարմացաւ , երբ լսեց , որ Յիսուս արդէն մեռել է . նա հրամայեց կանչել պահապանների հարկւրապետին և հարցրեց . « Ծշմարիտ է , որ Յիսուսը արդէն մեռել է » : Երբ հարկւրապետը հաստատեց այն , Պիղատոս հրամայեց տալ նորա մարմինը Յովսէփին :

Բաղարջակերաց ուրբաթ օրը երեկոյեան Յովսէփ եկաւ Գողգոթա և բերաւ հետը կտաւ Յիսուսի մարմինը պատելու համար : Այս տեղ եկաւ նոյնպէս Նիկողիմոսն էլ , նա , որնոր գալիս էր միշտ գիշերով Տիրոջ մօտ նորա վարդապետութիւնը լսելու . սա բերաւ մօտ հարիւր լիտր զմուռ և հայուէ : Երկու բարեպաշտները վեր առան խաչից Յիսուսի մարմինը , պատեցին այն կտաւով ու խնկով , ինչպէս սովորաբար թաղում էին Հրէաները :

Գողգոթայի մօտ , ուր Յիսուս Քրիստոսին խաչեցին , Յովսէփը ունէր սեփական պարտէզ , ուր կար նոր փորած գերեզման , որի մէջ զեռ ոչ ոք չէր դրած : Յովսէփը պատրաստում էր այս գերեզմանը իր և

իւր ընտանիքի համար : Բայց որովհետեւ այն մօտիկ էր
և շտապում էին թաղել Յիսուսի մարմինը տօնից ա-
ռաջ, Յովսէփ Նիկողիմոսի օգնութեամբը, տարաւ Նը-
բան իր սեփական գերեզմանն, այրի դրանը դրին մի
մեծ վէմ և իրենք տրամութեամբ մեկնեցան իրենց
տուն : Եւ այս մօտ ինչ որ մէկ ընկած էր իրենց

Մարիամ Մագդաղենացին և ուրիշ սուրբ կա-
նայք արտասուէրով հետեւեցին Յիսուսի մարմինն մինչև
գերեզմանը : Նոքա նուազած վշտից և նեղութիւննե-
րից նստան պարտիզում այրի դէմօղէմն և նայում
էին, ինչպէս Յիսուսի մարմինը դնում էին գերեզմանի
մէջ : Նոքա մտքերը դրին պատրաստել խուկ և ուրիշ
անուշահոտ բաներ, որ շաբաթը անցնելից յետոյ, դան
և օձեն Յիսուսի մարմինն ու այնպէս կատարեն Նորա
թաղման ծէսը : Այս մտքով դարձան նոքա տուն :

Քահանայապետներն և օրինականները շաբաթ ա-
ռաւօտը վաղ ժողովեցան միասին, դնացին Պիղատոսի
մօտ և ասացին նրան, « մենք յիշեցինք, որ այն խա-
բեբայն (նոքա այնպէս ասում էին Յիսուս Քրիստոսին,
որ չէին կամենում Նորա անունը տալ) իր կենաց ժա-
մանակ ասում էր, որ ինքը յարութիւն կ'առնէ երրորդ
օրը : Հրամայիր պահպանել Նորա գերեզմանը, որ ա-
շակերտները չկարողանան դողանալ մարմինն և ժո-
ղովրդի մէջ հրատարակել, թէ Նա յարութիւն է ա-
ռել մեռելներից . վերջին խաբէութիւնը առաջինից էլ
վատ կ'լինի » : Պիղատոսը պատասխանեց նրանց . « ա-
ռէք պահպաններ, գնացէք և պահպանեցէք, ինչ-
պէս զիտէք » : Նոքա նոյն ժամում գնացին Յիսուսի
գերեզմանը, դրին այն տեղ պահպաններն ու բացի

նրանից դրին իրենց կնիքը այն վէմի վրայ, որնոր գե-
րեզմանի դրան կապարիչն էր :

ՅԼՈՒԽ ՂԱ.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մատ. իէ. 62. Մարկ. ժգ. 1. Յովհ. ի. 1.

Վերջապէս եկաւ շաբաթի երեկոյն, երբ սկսաւ
երրորդ օրի սկիզբը կամ միաշաբաթը : Նոյն ժամանակ
երկիրը խիստ շարժեցաւ : Աստուծոյ հրեշտակը իջաւ
Յիսուսի գերեզմանի մօտ, գլորեց վէմը գերեզմանի
դռնից և նստաւ Նորա վերայ : Նորա երեսը փայլում
էր ինչպէս փայլակ և շրերը սպիտակ էին ինչպէս ձիւն :
Ջարհուրած պահպաններն ընկան գետնի վերայ կի-
սամեռ, բայց յետոյ, երբ խելքերը գլխները եկաւ,
փախան :

Այս միջոցին բարեպաշտ կանայք՝ Քրիստոսի հա-
ւատարիմ աշակերտուհիներն առաւօտը վաղ արշա-
լուսի ժամանակ դուրս եկան քաղաքից և անուշահոտ
խեղով լիք ամանները ձեռներին դնում էին Տիրոջ Յի-
սուսի գերեզմանը, որ անուշահոտ խնկով և խեղով
օձեն Նորա մարմինը : Նոքա տրամութեամբ ասում էին
մէկ մէկու . « ո՞վ դէն կ'գլորէ գերեզմանի դրան քարը
մեզ համար » : Վէմը շատ մեծ էր : Բայց նոքա զար-
մացան, երբ տեսան, որ քարը գերեզմանի դռնից դէն
էր զցած : Երբ նոքա մօտեցան գերեզմանին, չգտան
Նորա մէջ Յիսուսի մարմինը, բայց տեսան մի երի-
տասարդին, որնոր կանգնած էր գերեզմանի աջ կող-
մում : Այս էր հրեշտակը : Նրան չճանաչելով, նոքա

նայում էին վրան ահով : Այն ժամանակ երեւցան էլի ուրիշ երկու հրեշտակներ էլ , որոնց շորերը փայլում էին փայլակի պէս և լուսաւորում էին իրենց լոյսով մութ այրը : Հրեշտակը ասաց խնկաբեր կանանց . « զիտեմ , որ խաչեալ Յիսուսին էք փնտռում . բայց կենդանիին մեռելների մէջ ինչո՞ւ էք որոնում : Նա այս տեղ չէ : Նա յարութիւն առաւ , ինչպէս գուշակեց ինքն , երբ ձեզ հետ էր դեռ : Նա ասում էր ձեզ , որ մարդու Որդին կ'մատնվի մեղաւորների ձեռքն , որոնք Նրան կ'խաչեն և թէ Նա երրորդ օրը յարութիւն կ'առնէ : Շտապեցէք աւետիք տալու Նորա աշակերտներին և Պետրոսին Նորա յարութեան մասին . Նա յարութիւն առաւ , ինչպէս ինքը գուշակում էր այն և կ'հանդիպի ձեզ Ղալիլեայում » :

Կանայք ահով և դողով շտապեցին հեռանալ գերեզմանից . բայց ճանապարհին հանդարտվեցան , յիշեցին Յիսուսի խօսքերն—և նոցա ուրախութիւնը ահից էլ անցաւ :

Քրիստոսի յարութիւնը մեր սեպհական յարութեան զրաւականն է : Մահը մեղքի պտուղն է և յաւիտենական կեանքը փրկութեան պտուղը :

Ինչպէս փրկիչը փառաւորեալ մարմնով յարութիւն առաւ գերեզմանից , այնպէս էլ յարութիւն կ'ստանան արդարները նոր և երջանիկ կեանքի համար :

ԳԼՈՒԽ ԴԲ .

ՅԻՍՈՒՄ ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՅՏԵՎՈՒՄ Է ՄԱՐԻԱՄ ՄԱԴԴԱ-

ՂԵՆԱՑԻՒՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԿԱՆԱՆՑ

Մատ. իբ. 1. Մարկ. թգ. 1. Ղուկ. իգ. 1. Յովհ. ի. 1.

Մարիամ Մագդաղենացին Տիրոջ Յիսուսի գերեզմանը եկաւ ուրիշ կանանցմէ առաջ , երբ դեռ մութ էր : Նա , գերեզմանի դրան քաբը դէն զբարձ տեսնելով և չգտնելով գերեզմանում Յիսուսի մարմինը , զարհուրած քաբձաւ առաքեալների մօտ և ասաց . « գերեզմանից առել են Յիսուսի մարմինն և չգիտեմ , ո՞ւր են դրել նրան » : Այս տխրալի համբաւը աշակերտներին տանելից յետ , նա կրկին դարձաւ Յիսուսի գերեզմանը : Նորա բացակայութեան ժամանակ միւս կանայք արդէն եկել էին Քրիստոսի գերեզմանն և էլի հեռացել նրանից : Մարիամը կանգնած ամայի գերեզմանի մօտ լաց էր լինում :

Գերեզմանի մէջ կորանալով նա զարհուրանքով տեսաւ երկու հրեշտակներ սպիտակ շորերով . մէկը նոցանից նստած էր գլխի կողմը ու միւսը ոտների , ուր դրած էր Յիսուսի մարմինը : « Ինչո՞ւ վերայ ես լաց լինում » . ասացին հրեշտակները :— « Նորա վերայ , որ առել են այս տեղից իմ Տիրոջ և չգիտեմ ուր են դրել նրան » . պատասխանեց Մարիամ արտասուք թափելով և յետ դառնալով տեսաւ իրեն՝ Տիրոջը , միայն չճանաչեց նրան : Յիսուս Քրիստոս ասաց նրան . « Ինչո՞ւ վերայ ես լաց լինում . ո՞ւմին ես փնտռում » : Մարիամը կարծեւով , թէ պարտիզպանն է , պատասխանեց . « Եթէ

դու ես առել Նրան, ասա ինձ, զոր դիր Նրան, որ
ես կարողանամ Նրան վեր առնել»։ Յիսուս Քրիստոս
ողորմած և Նրան ծանօթ ձայնով ասաց. «Մարիամ»։

Սա խնայող ճանաչեց Նրան ու Նորա ոտներն ընկ-
նելով ու սրտանց ուրախացած աղաղակեց, «Վարդա-
պետ»։ Նա ուրախութիւնից կամենում էր ծնկներին
փաթաթել. բայց Տէրը ասաց, «Մի՛ մօտենար ինձ,
եւ դեռ իմ Հօրն մօտ չեմ բարձրացել։ Գնա՛ իմ եղ-
բայրներիս մօտ (այսպէս անուանում էր Նա իր աշա-
կերտներուն) և ասա նրանց, որ եւ դնում եմ իմ և
ձեր Հօր մօտ, իմ և ձեր Աստուծոյ մօտ»։

Իսկ միւս կանայքը դառնում էին քաղաք քաջա-
լերած հրեշտակի խօսքով. նոքա գնում էին ծանր,
մտածելով ամեն լսածների վրայ, յանկարծ ինքը Տէր
Յիսուս կանգնեցաւ նոցա առաջին, «Ուրախացէ՛ք» աս-
աց Նա։ Նոքա, ուրախացած և զարհուրած ընկան
Նորա ոտներն և երկրպագութիւն տուին Նրան։ «Մի՛
վախենար», ասում էր Փրկիչը կանանց, «զնացէ՛ք, իմաց
արէ՛ք իմ եղբայրներիս. թող գնան Գալիլեա, այն տեղ
նոքա կ'տեսնեն ինձ»։

Այս անձնաւելի և շատ սրտաշարժ անցքն է մա-
հից յետոյ մեր սրտին սիրելիների հետ միաւորելու
նշանը։ Մարիամ և ուրիշ կանայք՝ Քրիստոսի աշա-
կերտուհիներն են վկաներ Նորա մահուան։ Նոքա տեսան
Նրան խաչի վերայ, տեսան Նորա ծակած կողքը, ու-
րից վազեց արիւն և ջուր, տեսան Նրան գերեզմանի
մէջ դրած. բայց էլ նոքա տեսան Յիսուս Քրիստոսին
յարութիւն առած։ Չնայելով Քրիստոսի փառաւոր-
եալ մարմնի փայլին, նոքա ճանաչեցին Նորա Աստուծո-

ծային երեսը, Նորա ողորմած ձայնն—և նոցա սրտերը
լոյլեցան կենդանի և քաղցր ուրախութեամբ։

Այսպէս էլ երբեմն մեզ կ'երևին մեր հանգուց-
եալ մերձաւորների երեսներն, այլակերպով և նորոգ-
ված նոր կեանքով։ Մենք կ'ճանաչենք նոցա անմոռաց
զօրերը, կ'ճանաչենք նոցա մեր սրտին ծանօթ ձայնը։
Դեռ եւ ի՞նչ որք մնացած երեխայք, որոնք լաց էք լինում
ձեր ծնողների գերեզմանների վերայ, մխիթարվեցէ՛ք
մտածելով, թէ կ'գայ միաւորութեան երջանիկ ժամը։
Բացակայութիւնը, որնոր պատճառում է մահը, կար-
ճօրեայ է. միաւորութիւնը մահից յետ յաւիտենական
է։ Եւ որ ձեր ուրախութիւնը կատարեալ լինի, կե-
ցէ՛ք այնպէս, որ ամենեւին ձեր խղճմանքի յանդիմա-
նութիւնը չխափանէ այն երջանիկ միաւորութիւնը։

ԳԼՈՒԽ ԴԳ.

ԽՆԿԱԳՐՈՒ ԿԱՆԱՅՔ ԱՒԵՏՈՒՄ ԵՆ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ-

ՏՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մատ. իր. 11. Ղուկ. իր. 8. Յովհ. ի. 2.

Մարիամ Մագդաղենացին առաջինը իմաց արաւ
Պետրոսին և Յովհաննէսին, թէ չգտաւ գերեզմանում
Յիսուսի մարմինը։ Երկու աշակերտներն էլ շտապեցին
գերեզմանը գնալ։ Յովհաննէսը առաջինը հասաւ. նա
կորանալով նայեցաւ գերեզմանի մէջ, միայն բացի
պատառակալից և կտաւից, որոնք ծածկում էին Յի-
սուսի մարմինն, ոչինչ չգտաւ։ Սարսափը պաշարեց
նրան. նա չէր համարձակվում այրի մէջ մանել։ Այս

միջոցին եկաւ Պետրոսն էլ. սա իջաւ գերեզմանն և տեսաւ, որ այնտեղ դրած է միայն պատառակալը. իսկ կտաւը, որնոր ծածկում էր Նորա զուլը, ծալած և դրած էր ուրիշ տեղ: Այն ժամանակ Յովհաննէս էլ մտաւ գերեզմանի մէջ և հաւատաց Յիսուսի Գրիստոսի յարութեանը:

Պետրոս և Յովհաննէս Առաքեալները դարձան տուն, ուր ժողովեցան միւս աշակերտներն էլ: Նոքա գեռ էլն ամենքը երկբայութեան մէջ էին, երբ ներս մտան սուրբ կանայք, որոնք տեսել էին հրեշտակներուն: Նոքա ասացին աշակերտներին այն խօսքերն, որոնք լսել էին հրեշտակներից, թէ «Նա յարութիւն առաւ մեռելներից, ինչպէս ինքն այն գուշակեց և դուք կ'տեսնէք Նրան». բայց աշակերտները, բացի Պետրոսից և Յովհաննէսից, չէին հաւատում նրանց:

Այս ժամանակ եկաւ Մարիամ Մագդաղենացին: Սա ուրախութեամբ աղաղակեց. «ես տեսայ Տիրոջ»: Յետոյ պատմեց ամենը, ինչոր Յիսուս Քրիստոս նրան ասել էր: Բայց աշակերտները դեռ էլն չէին հաւատում:

Վերջապէս եկան Յիսուսի միւս աշակերտներն ու ամենքը միաբան, սրտանց ուրախացած, հաստատում էին, որ տեսել են Յիսուսի Քրիստոսի մօտ ոչ միայն հրեշտակներուն, այլ որ Նա ինքն էլ երևել է իրենց ու նոքա լսել են Նորա ձայնն և ընկել Նորա օտները. բայց աշակերտները չէին կամենում նրանց էլ հաւատալ և անմխիթար մնացել էին:

Յիսուսի Քրիստոսի յարութեան վերայ իմացան Հրէաների ծերերն էլ, որոնք մատնեցին Նրան խաչելու: Յիսուսի գերեզմանի մօտ դրած պահապանները

ղարհուրած վաղեցին քաղաք և պատմեցին քահանայապետներին ամենը, ինչ պատահել էր: Այն ժամանակ նոքա կանչեցին ժողովուրդի ծերերուն և խորհրդումը վճռեցին կաշառել զնոսրներուն, որ նոքա ամեն տեղ համբաւ սուտ տարածեն, թէ երբ իրենք քնած էին, աշակերտներն եկել են և դողացել Յիսուսի Քրիստոսի մարմինը: Քահանայապետներն և ծերերը խոստացան պաշտպանել նրանց, եթէ Պիղատոսը կը կամենայ նրանց պատժել իրենց պարտաւորութիւնը, ինչպէս հարկն է, չկատարելուն համար: Զնոսրներն իրենց առաջարկած փողը ընդունեցին և տարածեցին այս սուտ լուրը Հրէաների մէջ:

ԳԼՈՒԽ ԴԴ.

ՅԵՄԻՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՅՏՆՎՈՒՄ Է ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻՆ,

ՌՐՈՆՔ ԳՆՈՒՄ ԷՒՆ ՆՄՄԱՒՈՒՍ

Ղուկ. Խդ. 13.

Նոյն օրը արեգակի մոտեցեց փոքր ինչ առաջ աշակերտներից երկուսը՝ Ղուկաս և Վղէովպաս գնում էին Նմիմաուս գեղը, որնոր երուսաղէմից շատ հեռու չէր: Նոքա շատ տխուր էին և խօսում էին ամեն պահապանների և նորա վերայ, ինչ լսել էին սուրբ կանանցմէ՝ Քրիստոսի աշակերտութիւններից: Այն ժամանակ ինքը Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ նրանց և գնում էր նոցա հետ. բայց նոքա չճանաչեցին Նրան: Փրկիչը հարցրեց նրանց. «ինչ բանի վերայ էք խօսում և ինչո՞ւ այդպէս տխուր էք»: Աշակերտներից մէկը, որի Սքազան զատմութիւն զ. Ս. Հատոր Բ.

անուներ Կղէովպաս էր, պատասխանեց. «Երևի դու ես միայն Նրուսաղէմում, որ չգիտես այն, ինչ որ պատահեցաւ այն տեղ նորերում»:

«Ի՞նչ է պատահել». հարցրեց Փրկիչ: «Յիսուս Նազովընցի, պատասխանեցին աշակերտներն, «այն մեծ մարգարէի վերայ չե՞ս լսել, որնոր գործքով և խօսքով հզօր եղաւ Աստուծոյ և մարդոց առաջին: Միթէ չե՞ս լսել, ինչպէս մեր քահանայապետներն և իշխանները դատապարտեցին Նրան ի մահ և խաչեցին: Իսկ մենք յոյս ունէինք, որ Նա ինքն է այն, որնոր պէտք է փրկէ Խորայէլին: Եւ ահա արդէն երրորդ օրն է, որ այս պատահեցաւ: Բայց այս օր մի քանի կանայք, որոնք գնացել էին Նորա գերեզմանը, չէին գտել այն տեղ Նորա մարմինը: Նոքա ասում են, որ տեսել են հրեշտակներուն, որոնք յայտնել են նրանց, թէ Նա կենդանի է: Եւ մեզնից էլ մի քանիսը գնացին նմանապէս գերեզմանը. նոքա ամեն բան այնպէս գտան, ինչպէս կանայք ասում էին, բայց Նրան Նրին չտեսան»: Աշակերտները պատմեցին ամենը, ինչ որ պատահել էր Նրուսաղէմում, մինչև իրենց դուրս գալու ժամանակը:

«Ո՞վ անմիտներ պատասխանեց Փրկիչը, և հեղձափրտներ հաւատարու այն ամենը, ինչ որ ասել են Մարգարէները: Միթէ չգիտէք, որ Քրիստոս առաջ պէտք է չարչարվէր և յետոյ մտնէր իր փառաց մէջ»: Յետոյ սկսաւ Նա մեկնել մարգարէութիւնները Մեփայի վերայ ամեն մարգարէների գրուածքներից, սկսած Մովսէսից:

Այսպէս խօսելով եկան նոքա Նմաւուս: Յիսուս Քրիստոս յայտնեց, որ կամենում է առաջ գնալ. բայց

երկու աշակերտներն էլ համոզում էին Նրան մնալ իրենց հետ ասելով, թէ օրը արդէն տարածամ է: Նա համաձայնեցաւ մանել նոյա հետ տուն:

Ընթրքի ժամանակ Տէրը՝ Յիսուս առաւ հաց, օրհնեց այն և կոտորելով տուեց աշակերտներին: Այն բոլորէի աշակերտները ճանաչեցին Նրան: Նոյա աչքերը բացվեցան: Նոքա տեսան նորա հեզ և ողորմած երեսն, որնոր փայլում էր բարութիւնից. բայց Տէրը յանկարծ աներևոյթ եղաւ նրանցից:

Նոքա ուրախացած յոյժ աղաղակեցին, «առաջ մենք էլ չճանաչեցինք Նրան: Մեր սրտերը չէին ճմրւում, երբ ճանապարհին Նա մեկնում էր մեզ մարգարէութիւններն»: Առանց մի բոլոր ուշանալու նոքա վեր կացան սեղանից ու չնայելով գիշերի մօտենալուն շտապեցին դառնալ Նրուսաղէմ, ցանկանալով շուտով հաղորդել այս աւետիքը միւս աշակերտներին էլ:

Նոքա բոլոր Առաքեալներուն և աշակերտներից շատերուն գտան միասին ժողոված. սոքա էլ նոյն աւետիքը օւնէին, որնոր շտապեցին հաղորդելու եկողներին: Յիսուս Քրիստոս՝ ապաշխարող մեղաւորների ողորմած բարեկամը յայտնվեցաւ Պետրոսին, որնոր լալիս էր իր ուրացութիւնը: Երբ այս եկողներուն տեսան Առաքեալներն, ընդունեցին նրանց ուրախ աղաղակով, «Տէրը յերաւի յարութիւն է առել. նա երևեցաւ Միմանին»: Դուկասն և Կղէովպասն էլ իրենց կողմից պատմեցին, ինչպէս իրենք խօսեցան Նորա հետ և ճանաչեցին Նրան հացը կոտորելիս:

ՔԼՈՒԽ ՂԵ.

ՓՐԻՆԻՉԸ ՅԱՅՏՆՎՈՒՄ Է ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԻՆ

Ղուկ. Իդ. 36. Յովն. Ի. 19.

Այն օրը, երբ Յիսուս Քրիստոս յարութիւն առաւ, երեկոյեան ուշ Առաքեալները հաւաքվեցան միասին և վաղեցին տան դռները, վախենալով Հրէաների հալածանքից: Նոքա խօսում էին ամեն բաների վերայ, ինչ որ պատահել էր. նրանցից մի քանիսը դեռ հաստատ չէին հաւատում Յիրօջ Յիսուսի յարութեանը: Յանկարծ տեսան նոքա իրեն Յիսուսին իրենց առաջը կանգնած: «Խաղաղութիւն ձեզ» ասաց Նա նրանց:

Ահա պաշարեց Առաքեալներուն: Նոքա կարծում էին թէ տեսնում են մի անմարմին ոգի. բայց Փրկիչը ասաց նրանց, «Ի՞նչ է խռովում ձեզ և ինչու երկմտում էք: Տեսէք իմ ձեռներս և ոտներս. ես ինքս եմ: Շօշափեցէք ինձ և հաւատացէք: Ողին չունի ոչ մարմին և ոչ ոսկր, որոնք ես ունիմ»: Նա ցոյց տուեց աշակերտներին իր վերաւորված ձեռներն, ոտներն և կողքը: Բայց տեսնելով, որ Առաքեալներն ուրախութիւնից իրենց էլ մօռացել էին և դեռ էլի չէին հաւատում այսպիսի մեծ բազդաւորութեան, Յիսուս Քրիստոս ասաց. «ու՜նի՛ք կերակուր»: Նոքա տուին Նրան խորոված ձուկն և մեղրի խորիսխ: Փրկիչը աշակերտների առաջին կերաւ այս կերակուրներից:

Յետոյ Յիսուս Քրիստոս կրկին ասաց նրանց. «խաղաղութիւն ձեզ. ինչպէս իմ Հայրս զրկեց ինձ, այնպէս էլ ես ձեզ զրկում եմ»:

Այս ասելով փչեց նրանց վերայ ու աւելցրեց, «առէ՛ք Սուրբ Հոգին. նոքա, որոնց դուք կ'արձակէք մեղքից, թողութիւն կ'ստանան. իսկ որոնց դուք չէք արձակիլ, չեն ստանալ այն»:

Սորա հետ միասին Յիսուս Քրիստոս բաց արաւ Առաքեալների միտքը, որ հասկանան Գիրքը: «Այսպէս զրե՛լ են մարդարէներն, ասաց Նա նրանց. «այսպէս պէտք է չարչարվէր Քրիստոս (խոստացեալ Մեսիայն) և յարութիւն առնէր մեռելներից երրորդ օրը»:

Այս ասելով Փրկիչը աներեւոյթ եղաւ նրանցից, ինչպէս էլ որ յայտնվել էր, չնայելով, որ տան դռները փակած էին:

Մտածէ՛, թէ սրբան մեծ է և երեւելի Քրիստոսի յարութեան օրը: Այս օրում Յիսուս Քրիստոս դերեզմանից վեր կացաւ և երեւեցաւ իր աշակերտներին: Այս օրը, որնոր առաջինն է շաբաթի մէջ, պէտք է սուրբ լինի մեզ համար: Ինչպէս մինչև Քրիստոսի յարութիւնը սրբվում էր շաբաթ օրը աշխարհի և մարդու ստեղծադրութեան յիշատակի համար, այնպէս էլ այժմ մենք պէտք է սրբենք յարութեան օրը, Քրիստոսով եղած մեր նորոգութեան օրը. օրը, երբ Յիսուս Քրիստոս վեր կենալով զերեզմանից հաւաստի արաւ մեզ մեր յարութեան մասին: Յարութեան օրը անմահութեան օրն է, նորածնութեան օր է մեր յաւիտենական կեանքի համար: Եկէ՛ք նուիրենք այն օրը առանձնապէս բարի զործքերի:

ԳԼՈՒԽ ԴԶ.

ԹՈՎԱԾԻ ՀԱՒԱՏԱԼԸ

Յովն. դ. 24.

Այն ժամանակ, երբ Փրկիչը յայտնվեցաւ իւր աշակերտներին, տասն մի Առաքեալներէից մէկը՝ Թովմասը այն տեղ չէր: Երբ նա դարձաւ, միւս Առաքեալներն ասացին նրան. «Մենք տեսանք Տիրոջը»: Բայց Թովմաս չհաւատաց նրանց և պատասխանեց. «Իս չեմ հաւատալ, մինչև ինքս չտեսնեմ Նորա ձեռների մէկների վերքերն և չօշափեմ նրանց և չդնեմ ձեռս Նորա վերաւորեալ կողքի վերայ»: Սրանից յետոյ ութ երորդ օրում այսինքն նոյնպէս կիրակի, բոլոր աշակերտները կրկին ժողովեցան միասին. նոցա հետ էր Թովմասն էլ: Դռները նմանապէս փակած էին: Յանկարծ Յիսուս Քրիստոս կանգնեցաւ նոցա առաջին և ասաց. «Խաղաղութիւն ձեզ»: Յետոյ դառնալով դէպի Թովմասն ասաց. «մօտեցրո՛ւ մատդ և տես իմ ձեռներս, բեր ձեռքդ և դի՛ր իմ կողքիս վերայ: Այժմ էլ անհաւատ մի՛ լինիր. այլ հաւատա՛մ»: Թովմասն աղաղակեց. «Դ՛ր Տէր իմ և Աստուած իմ»: — Յիսուս Քրիստոս ասաց. «դու հաւատացիր ինձ տեսնելով. բայց երանի նոցա, որոնք չտեսած կ'հաւատան ինձ»:

ԳԼՈՒԽ ԴԵ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՅՏՆՎՈՒՄ Է ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻՆ

ՏԻՔԵՐԱԿԱՆ ԾՈՎԻ ՄՕՏ

Յովն. իտ. 1.

Երբ Զատիկն անցաւ, տասնմի Առաքեալներն և րուսաղէմից դարձան Գալիլիա: Այս տեղ մի անգամ Սիմոն Պետրոսը, Թովմասն և Նաթանայէլը, Զեբեդեայի երկու որդիքը՝ Յակոբն և Յովհաննէսն և էլի Յիսուսի միւս երկու աշակերտները հաւաքվեցան միասին: Միմօքն Պետրոսն ասաց. «ես դնում եմ ձուկ բռնելու»: — Մենք էլ կ'զանք քեզ հետ. ասացին միւսները. նոքա նստան նաւակն և գնացին որսալու. բայց բոլոր գիշերն ոչինչ չբռնեցին:

Երբ առաւօտ եղաւ Յիսուս Քրիստոս երեւցաւ ափի մօտ. բայց աշակերտները չ'ճանաչեցին նրան: «Մանուկներ, ունի՞ք ուտելու բան», հարցրեց Նա: Աշակերտները պատասխանեցին, թէ ոչինչ չունեն. որովհետեւ բոլոր գիշերն ոչինչ չէին կարողացել բռնել: Այն ժամանակ Փրկիչն ասաց. «զցեցէք ուռկանը նաւակի աջ կողմում և կ'բռնէք»: Նոքա կատարեցին Տիրոջ հրամանն և ձկան բազմութիւնից չէին կարողանում ուռկանը դուրս քաշել:

Այն ժամանակ Յիսուսի սիրելի աշակերտը՝ Յովհաննէսը ասաց, «այս Տէրն է»: Պետրոսն այս որլսեց, հազաւ շորը, որովհետեւ մերկ քաշում էր ուռկանը: Նա ընկաւ լճի մէջ և շտապում էր լողալու դէպի

ափր: Միւս աշակերտները նաւեցին և իրենց հետ քաշեցին ուռկանն էլ, որնոր լինէն էր ձկներով:

Երբ նոքա ափր դուրս եկան, տեսան կրակետը, որի վերայ ձուկն էր դրած և հաց: Յիսուս Քրիստոս ասաց. «բերէ՛ք ձեր բռնած ձկներից»: Պետրոս նոյն բոպէում մտաւ նաւի մէջ, քաշեց ուռկանն և դտաւ նորա մէջ հարիւր հիսուն երեք մեծ ձկներ: Չնայելով այսպիսի մեծ բազմութեան, ուռկանը էլի չպատառփեցաւ: Այս հանգամանքը հաւատացրեց սուրբ Առաքեալներուն, որ ինքն Տէրը նոցա հետ է:

Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց. «եկէ՛ք, ճաշակեցէ՛ք»: Ամենքը նստան կրակի չորս կողմում: Ոչ ոք չէր համարձակվում հորցնել, «ո՛վ ես Դու»: Որովհետեւ ամենքը գիտէին, որ Նա Տէրն է: Յիսուս Քրիստոս առաւ հաց, կտորեց այն և տուեց իր աշակերտներին, նոյնպէս էլ ձուկը: Ըստ ժամանակ փրկիչն ասաց Սիմոն Պետրոսին. «Սիմոն Զովնանու, սիրում ես ինձ աւելի քան զբանց»: Պետրոսը պատասխանեց. «Տէր, Դու գիտես, որ սիրում եմ Բեզ»: «Արածի՛ր իմ ոչխարներս»: ասաց նրան փրկիչը:

Յետոյ Յիսուս Քրիստոս էլի միւսանգամ հարցրեց. «Սիմոն Զովնանու, սիրում ես ինձ»: Պետրոսը պատասխանեց. «Տէր, Դու գիտես, որ ես սիրում եմ Բեզ»: — «Արածի՛ր իմ ոչխարներս»: ասաց փրկիչը:

Արջապէս Տէրը հարցրեց երրորդ անգամ. «Սիմոն Զովնանու, սիրում ես ինձ»: Այս հարցմունքի կրկնութիւնը տխրեցրեց Պետրոսին և Նա պատասխանեց. «Տէր, Դու ամեն բան գիտես, Դու գիտես, որ ես Բեզ սիրում եմ»: Յիսուս Քրիստոս էլի ասաց նրան.

«արածի՛ր իմ ոչխարներս: Զմարիտ եմ ասում քեզ, երբ դու մանուկ էիր, ինքդ էիր գօտիդ կապում և դնում, ուր կամենում էիր, բայց երբ կ'ծերանաս, ձեռներդ կ'բարձրացնես, ուրիշը կ'կապէ գօտիդ ու կըտանէ այն տեղ, ուր դու չես կամենում»: — Այս խօսքերը նշանակում էին, թէ ինչպիսի մահով Պետրոս պէտք է փառաւորէր Ասածուն: Յետոյ Տէրը աւելցրեց. «էհ իմ ետեւիցս»:

Այսպէս ներեց Տէրը իրեն ուրացող Պետրոսին, որնոր երեք անգամ այժմ հաւատացրեց, որ Նրան սիրում է: Միայն այս երեք անգամ արած հարցմունքով սիրոյ վերայ յիշեց Տէրը նրան երեք անգամ ուրանալն ու տեսնելով նորա մտերիմ սէրը, նորոգեց նորա Առաքեալ անունը:

ԳԼՈՒԽ ԴԸ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՏԻՍՏՈՍ ՅԱՅՏՆՎՈՒՄ Է ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻՆ
ԳԱԼԻԼԻԱՅԻ ՍԱՐԵՐԻՅ ՄԵԿԻ ՄՕՏ

Մատ. ԻԸ. 16.

Տասնութ Առաքեալները, Յիսուսի Քրիստոսի հրամանով, Ժողովեցան Գալիլատում մի սարի վերայ: Նա երեւեցաւ նրանց և ամենքը Նրան տեսնելու զեանի վերայ ընկան և երկրպագութիւն առին Նրան: Այս ժամանակ Յիսուս Քրիստոս իշխանութիւն առեց իր աշակերտներին մարդոց ճշմարտութեան ճանապարհն ուսուցանելու և երկնային արքայութիւնը մտցնելու: Նա խոստացաւ նրանց, որ ինքը կ'օգնէ և միշտ նրանց հետ կ'լինի:

«Ինչ տուած է ամեն իշխանութիւն երկնքում և երկրիս երեսին» . ասաց Նա . «գնացէք և քարոզեցէք ամեն ազգերին , մկրտելով նրանց Հօր , Որդւոյ և Սուրբ Հոգւոյ անունով : Սովորեցրէք նրանց պահել այն ամենն , ինչ որ Նս ձեզ պատուիրեցի : Ով կ'հաւատայ և կ'մկրտուի , նա կ'փրկվի . իսկ ով չի հաւատալ , կը դատապարտուի : Հաւատացողներն նշաններն այն կ'ընին , որ նոքա իմ անունովս դէւերուն կ'հալածեն , լեզուներ կ'խօսեն , անմլաս ձեռները կ'առնեն օձերուն և նոցա մահաբեր թոյներից անմլաս կ'մնան , հիւանդների վերայ ձեռները դնելով կ'բժշկեն ամեն ցաւեր» :

Խօսելը վերջացնելիս Տէրը ասաց . «և Նս ձեզ հետ կ'ընիմ մինչև յաւիտեան» :

ՅԼԹԻՅ ՂԹ.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՆ

Ղուկ. Իգ. 49.

Յիսուս Քրիստոս իւր յարութիւնից յետոյ երկրիս վերայ մնաց քառասուն օր : Նա ոչ միայն յայտնվեցաւ աշակերտներին , ինչպէս վերելք ասացինք , այլ խօսեցաւ երկար նոցա հետ , ճաշեց նոցա հետ ու սովորեցեց նրանց Աստուծոյ արքայութեան զաղանկը : Պէնդէկոստէի տօնից տասն օր առաջ ամեն Առաքեալները ժողովեցան Նրուսաղէմում . այս տեղ վերջին անգամ Տէրը յայտնվեցաւ նրանց և հրամայեց նրանց չհեռանալ Նրուսաղէմից , մինչև իջի նոցա վերայ խոստացած շնորհքը Սուրբ Հոգւոյ : Նս կ'ղրկեմ ձեզ իմ Հօրս խոստացածը . ասաց Քրիստոս . «մնացէք Նրուսա-

ղէմումը մինչև կ'ստանաք զօրութիւն վերելից : Սուրբ Հոգւոյ զօրութիւնը ստանալից յետոյ կ'քարոզէք Աւետարանը Նրուսաղէմում , Հրէաստանում , Սամարիաում և երկրիս ամենահեռու ծայրերում» :

Այս ասելից յետոյ Յիսուս Քրիստոս հանեց իր աշակերտներուն Նրուսաղէմից , տարաւ մինչև Բեթանիա և ելաւ Զիթենեաց լեռան զլուխը : Այս տեղ բարձրացրեց ձեռները , օրհնեց իր աշակերտներուն և այս օրհնութեան ժամանակ համբարձաւ երկինք : Ամօր հովանի եղաւ Նրան և պահեց աշակերտներին աչքերից : Փրկիչը փառքով բարձրացաւ երկինք , ուր նստած է Հօր աջ կողմումը :

Աշակերտներն , որոնք վկայ էին այս փառաւոր համբարձմանը , դու նայում էին երկնքին և ահա երկու հրեշտակներ լոյս շորերում երևեցան նրանց և ասացին . «ով Վալիլեացի մարդիկ , ի՞նչ էք կանգնած երկնքին նայում : Այս Բիսուսը , որնոր համբարձաւ , կրկին կ'գայ աշխարհ» : Աշակերտներն ընկան երկպաշուութիւն տուին համբարձեալ Տիրոջը : Յետոյ ուրախութեամբ դարձան Նրուսաղէմ , ուր անդադար լինում էին տաճարի մէջ , Աստուծոյ փառաւորելով և օրհնելով :

Այսպէս վերջացաւ Յիսուսի Քրիստոսի երկրիս վերայ բնակութիւնը : Նորա երկրաւոր կեանքն էր անընդհատ բարեարարութիւն և Նա թողեց երկիրս օրհնելով աշակերտներուն և ամեն հաւատացողներուն : Նա չհեռացաւ Իրեն հեռեկաններից . այլ միշտ աներևոյթ կերպով է Սուրբ Նկեղեցւոյ և ամեն հաւատացեալների հետ :

ԳԼՈՒԽ Զ.

ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՈՅ ԳԱԼՈՒՍՏԸ

Գործ. Առաք. Բ. 1.

Առաքեալները մնացին Երուսաղէմում սպասելով իրենց խոստացած շնորհքին՝ Սուրբ Հոգւոյ զալստեանը։ Նոքա անց էին կացնում ժամանակն անդադար աղօթքով։ Մի օր Սուրբ Պետրոսը առաջարկեց միւս Առաքեալներին, Յիսուսի եօթանասուն աշակերտներէն ընտրել տասն և երկրորդ Առաքեալին Յուդա Իսկարիովաացիի տեղ։ Յիսուս Քրիստոսին հաւատացողները բոլոր 120 հոգի էին այս ժամանակ։ Նոքա իրենցից երկուսին ընտրելով և Տիրոջ աղօթելից յետոյ, վիճակ զրջեցին և վիճակը ընկաւ Վատաթիային, որնոր և համարվեցաւ տասներկու Առաքեալների թվումը։

Տիրոջ համբառնալից տասն օր յետոյ եղաւ Պէնտէկոստէի տօնը, որնոր նշանակած էր օրինաց յիշատակի համար, որնոր Աստուած Սինա լեռան վերայ Մովսէսի ձեռքով տուեց։

Այս հանդէսի ժամանակ Երուսաղէմը լրջեցաւ բազմութեամբ բարեպաշտ Հրէաների, որոնք եկել էին այս տեղ ամեն կողմերից։ Բոլոր տասներկու Առաքեալները միասին էին, նոցա հետ էր նմանապէս Տիրոջ Յիսուսի Մայրը՝ Սուրբ Մարիամն և հարիւրից աւելի Յիսուսի աշակերտներ և աշակերտուհիներ։ Նոքա ամենքը հաւաքվել էին վերնատան մէջ Սիոնի վերայ։ Յանկարծ լրջեցաւ մեծ ձայն իբրեւ մի սաստիկ հողմի և բոլոր վերնատունն, ուր աշակերտներն էին, լրջե-

ցաւ լուսով։ Ամեն ներկայ գտնուողների գլխներին վերայ երևեցաւ բոց, կրակէ լեզուների ձևով։ Այս բոցէում աշակերտներն ընդունեցին Սուրբ Հոգուն, որոնոր նրանց Փրկիչը խոստացել էր։ Նոքա զգացին իրենց մէջ յանկարծ հրաշալի փոփոխութիւն։ Նոքա սկսան այլ և այլ լեզուներ խօսել, ինչպէս Սուրբ Հոգին տալիս էր նրանց։ Նոցա միտքը լուսաւորեցաւ վերին լուսաւորութեամբ, նոցա սիրտը լրջեցաւ Աստուծոյ շնորհքի անձառելի քաղցրութեամբը և նոքա զգացին արիութիւն յարուցեալ Մեսիայի Աւետարանը բոլոր աշխարհիս առաջին քարոզելու։ Նոցա առաջվան երկչոտութիւնը բոլորովին կորաւ։

Այս ծագած ձայնը լսելի եղաւ Ժողովուրդի մէջ էլ, շատ հետաքրքիր մարդիկ հաւաքվեցան այն տան մօտ, ուր գտնվում էին Յիսուսի աշակերտները։ Այս Ժողովածների մէջ կային շատ Հրէաներ, որոնք օտար տերութիւններում բնակում էին. նոքա եկել էին Երուսաղէմ Պենտէկոստէի տօնի համար։ Այս եկողները լսել էին Յիսուսի աշակերտների վերայ և սպասում էին տեսնել հասարակ և անկիրթ մարդոց, որոնք խօսում էին Գալիլեացոց կոպիտ լեզուով։ Ինչպէս նկարագրենք նոցա վարմանքն, երբ նոքա տեսան Առաքեալներուն, որոնք քարոզում էին Աստուծոյ գործքերն և Քրիստոսի վարդապետութիւնը ամեն յայտնի լեզուներով։ Հրէաները ասում էին մէկ մէկու, «նոքա ամենքը Գալիլեացիք չե՞ն, բայց ի՞նչպէս նոքա խօսում են ամեն մեկ ծանօթ լեզուներն։ Ի՞նչ պէտք է լինի այս հրաշքը։ Ոմանք ծիծաղում էին Քրիստոսի աշակերտների վերայ և հաստատում էին, թէ նոքա հարբած են։ Թեթեամիտ

և չարամիտ մարդիկ միշտ կ'զտնեն պատճառ ծաղը ա-
նելու և չարաբանելու :

Այն ժամանակ Պետրոս Առաքեալը բարձրանալով
մի բարձր տեղ, որ տեղից երևում էր Նա բոլոր Հա-
ւաքված ժողովրդին, մեկնեց պատճառը այս հրաշալի
երևոյթի : «Ո՛վ Խրայէլացիք, ասում էր Նա, դուք
զիտէք Նազովընցի Յիսուսին, այս Մարդուն, որին Աս-
տուած էլ վկայեց զանազան հրաշքներով, որոնք զոր-
ծեց Նորա ձեռքով : Դուք մատնեցիք Նրան անօրէն-
ներին և բռնեցիք խաչի վերայ. բայց Աստուած յա-
րութիւն տուեց Նրան, քակեց մահուան կապերն, ու-
րնոր Նորա վերայ չ'կարողացաւ իշխանութիւն ունե-
նալ : Նորա վերայ գրեց Դաւիթ ասելով. « չեմ թող-
նիլ իմ հոգիս դժոխքումը և քո Սրբիդ չեմ թողնիլ
ապականութիւն տեսնել » : ¹⁾ Մենք եղանք վկայ Նորա
յարութեանն և երկինք համբառնալուն : Այս իսկ Յի-
սուսը, որնոր բարձրացաւ երկինք, զրկեց մեր վերայ
Սուրբ Հոգուն, որին դուք իրենքդ էք վկայ : Ասաշխա-
րեցէք և մկրտվեցէք Յիսուսի Քրիստոսի անունով, մեղ-
քերիդ թողութիւն ստանալու համար, որ դուք էլ
կարողանաք ընդունել Սուրբ Հոգւոյ շնորհքը : Նա
խոստացաւ Նրան ձեզ էլ և ձեր որդւոցն էլ : Տէրը
հրաւիրում է ամենուն : Այս օրում մկրտվեցան մօտ
երեք հազար հոգի : Յետոյ հաւատացեալների թիւը
օրից օր աւելանում էր :

Այսպէս տօնվեցաւ առաջին քրիստոնէական Պեն-
դեկոստէն. այս օրը մինչև հիմիկ էլ տօնում է Սուրբ

¹⁾ Սաղմ, ԺԷ, 10.

Եկեղեցին, Քրիստոսի յարութիւնից յիսուն օր յետոյ :
Այս օրը, երբ բնութիւնը զարդարվում է նոր ծաղիկ-
ներով, մեր տաճարներ էլ զարդարվում են հոգեոր
ծաղիկներով և կանաչով. մենք տօնում ենք Սուրբ Հո-
գուն և փառաւորում ենք Սուրբ Երրորդութիւնը՝ Հօրը,
Որդուն և Սուրբ Հոգուն, Երրորդութիւնը, որնոր կեն-
դանարար, միազոյ և անբաժանելի է, մենք աղօ-
թում ենք Նրան, որ թողնէ մեր մեղքերը, զօրացնէ
մեզ Սուրբ Հոգւոյ զօրութեամբ բարի գործքերի հա-
մար, որ պահպանէ մեզ ամեն չարից, նոյնպէս աղօ-
թում ենք, որ հանգուցանէ մեր ննջեցեալ ծնողների,
եղբայրների և բարեկամների հոգիները :

ԴԼՈՒՅ ԶԱ.

ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱԼԱԾԱՆՔԸ

Գործ. Գ. Եւ Դ.

Պարնանային հողմերը աւելի օգուտ են բերում
երկրիս, քան թէ փնաս. նորա մաքրում են օդն և ի-
րենց փշելովը ցրվում են պտղաբեր սերմերն : Այսպէս
էլ առաջին հալածումն Աշակերտների դէմ տարածեց
Քրիստոնէական հաւատի սերմերը :

Փոքր ժամանակից Պենտեկոստէի տօնից յետ Պետ-
րոս և Յովհաննէս Առաքեալները միասին զնային տա-
ճարը աղօթելու : Դիտաւոր դրան առաջ, որնոր ան-
ուանվում էր գեղեցիկ, նստած էր մի կաղ աղքատ :
Այս ողորմելին էր մօտ քառասուն տարեկան և յայտնի
էր Երուսաղէմում ամենին. զիտէին, որ նա ծնած էր
կաղ : Նա տեսնելով Առաքեալներուն ներս մտնելիս,

ողորմութիւն խնդրեց : Բայց Սուրբ Պետրոսն ասաց նրան . « Ես չունիմ ոսկի և արծաթ . այլ տալիս եմ , ինչ որ ունիմ . Յիսուսի Քրիստոսի անունով վեր կաց և ման եկ » : Առաքեալը այնպէս հաւատաւի էր իր խօսքի զօրութեանն , որ ձեռք գցեց կաղնի , որ օգնէ նրան կանգնելու և նոյն րոպէս կաղը բժշկվեցաւ . նա վեր թռաւ տեղից և առաքեալներէ հետ միասին մտաւ տաճարը դռներով և փառաւորելով Աստուծոն : Ամենքը , որոնք տաճարումն էին , շրջապատեցին Առաքեալներուն և զարմանում էին կատարված հրաշքի վերայ : Բայց Սուրբ Պետրոսը չկամենալով լսել դռնասանքներ ասաց , որ ինքն իր զօրութիւնովն ոչ մի հրաշք չէ կարող գործել : Յշմարիտ քրիստոնեայն երբէք չի սեփականացնիլ իր իմաստութեան և զօրութեան այն , ինչ որ կատարել է նա Աստուծոյ զօրութեամբ և իմաստութեամբ : Պետրոսը ասում էր Ժողովողին , որ այն կաղը բժշկվել է ոչ թէ իրենից , այլ Յիսուսի Քրիստոսի անունով , որին Աստուած յարուցեց թիւն տուեց :

Քահանայապետներն , որոնք տաճարում էին և լսել էին , որ Առաքեալները Յիսուսի Քրիստոսի անունով բժշկում են և տարածում են Նորա վարդապետութիւնը , հրամայեցին պահապաններին բռնել նրանց և ինչպէս յանցաւորներու բանտը դնել , ուր թողին նրանց մինչև միւս առաւօտը : Բայց չնայելով խիստ միջոցներին , նոյն իսկ օրը Քրիստոսի հաւատացեալների թիւը բազմացաւ մինչև հինգ հազար : Սերմերն , որոնք փրկվիչը ցանեց , տալիս էին պտուղ , հունձի ժամանակը մօտեցաւ :

Թիւս օր առաւօտ Առաքեալներուն բերին մի և նոյն դատաւորի առաջ , որոնք ի մահ դատապարտեցին Յիսուս Քրիստոսին . բայց նոքա շուտ ազատվեցան , չնայելով որ բոլոր դատաւորների ժողովը առաջին ասում էին , թէ Աստուած յարուցեց թիւն տուեց ների խաչած Նաղովրդի Յիսուսին և թէ ոչ մի կերպիւ հնար չկայ փրկութեան . բայց միայն հաւատաւով նրան : Քահանայապետներն և ծերերն արգելում էին Առաքեալներին շարունակել իրենց վարդապետութիւնն և քարոզելը Յիսուսի վերայ . բայց նոքա պատասխանեցին . « Դուք իրենքդ դատեցէք » , « Դուք չեք ասելի հնազանդ լինեք » , Աստուծոյ , թէ ձեզ : Ծերերն և օրինականներն Առաքեալների հաստատութիւնը տեսնելով շատ սգաւորակից յետ թողին նրանց . որովհետեւ վախենում են ժողովողից , որնոր վկայ լինելով կաղի հրաշալի կերպիւ բժշկվելուն , փառաւորում էր Աստուծոն :

Պետրոս և Յովհաննէս Առաքեալներն , երբ դարձան իրենց եղբայրների մօտ , պատմեցին նրանց Հրէաների ծերերի և օրինականների սպառնալիքն : Այն ժամանակ ամեն Առաքեալներն և աշակերտները Յիսուսի միաձայն ազդղակեցին . « Տէր Աստուած » , որ ստեղծեց իր երկինքն և երկիրս և ծովն և ինչ որ նոցա մէջն են , դուք ծառայի՛ր Դաւթի բերանով ասացիր . ինչու են խռովում Հեթանոսներն և ժողովողները մտածում են սնոտիք : Յանդիման եղան թաղաւորներն երկրիս և իշխանները ժողովեցան Տիրոջ և Նորա Օծեալի վերայ : Յշմարտիւ այս քաղաքումը Քո Սուրբ Որդւոյ Յիսուսի դէմ , որին Դու օծեցիր , վեր կացան

Հերովդէս և Պոնտաղի Պիղատոսը Հեթանոսների և Հրէաների հետ, որ կատարեն այն, ինչ որ առաջվանից սահմանել էին քո ձեռքդ և կամքդ: Եւ այժմ նայիր, Տէր, նոցա սպառնալիքներին և տուր Քո ծառաներիդ զօրութիւն համարձակութեամբ քարոզելու Քո խօսքդ: Զգիր ձեռքդ հրաշքներ զործելու Քո Սուրբ Արդուդ Յիսուսի անունով:—Այս աղօթքից յետոյ այն տեղը, ուր կանգնած էին Առաքեալները, շարժեցաւ և ամենքը լրկեցան Սուրբ Հոգւով, համարձակութեամբ քարոզում էին Աստուծոյ բանը վկայելով Յիսուսի Քրիստոսի յարութեանը:

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՅԱՂԹԱՆԱԿՈՂ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Գործ. Ե.

Շատ Հրէաներ երուսաղէմում հաւատացին Յիսուս Քրիստոսին: Նոքա բնակում էին միմեանց հետ միաբան և ունէին, կարծես թէ մի սիրտ և մի հոգի. ուստի և իսկ աշակերտներն էին Յիսուսի Քրիստոսի, որնոր ասաց. «սիրողն, որնոր դուք միմեանց վերայ կրունենաք, կ'ձանաչեն ձեզ, որ իմ աշակերտներս էք»: Նոքա մեծ ուշադրութեամբ լսում էին Առաքեալների խրատներն և հետևում էին նրանց ճշդութեամբ. զընում էին ամեն օր տաճար և աղօթում էին միասին, ժողովում էին տներում հացը կտորելու և Յիսուսի Քրիստոսի մարմնին և արիւնին հաղորդվելու համար, ինչպէս նա կարգեց այն իր խորհրդաւոր ընթերցումն աշակերտների հետ, յետոյ միասին ճաշում էին հա-

սարակաբար և մեծ ուրախութեամբ: Այնչա՛հ զանձի չղանկանալով երկրիս վերայ. այլ մտածելով միայն Յիսուսի Քրիստոսի Արքայութեան և յաւիտենական կեանքի վերայ, նոքա յետ կեցան ամեն երկրաւոր բարութիւններից: Նրբ հաւատացեալների թիւը բազմացաւ, Առաքեալները կարեւոր համարեցին ընտրել Սարկաւազներ կամ իրենց օգնականներ, որոնց վրայ դրին հասարակաց ստացուածքի կաւալարութեան և կերակուր բաժանալու հոգը: Սարկաւազները նմանապէս ունէին հրաման քարոզելու և մկրտելու: Առաքեալները տուին նրանց այս կարգն իրենց ձեռնադրութեամբն ու յարմար աղօթքներ ասելով: Իսկ իրենք Առաքեալները, թողնելով հասարակութեան երկրաւոր կարիքների հոգը, պարապում էին միայն աղօթքով և Աստուծոյ պատուիրանները քարոզելով:

Հաւատացեալների թիւը ժամից ժամ աւելանում էր: Առաքեալները զործում էին անթիւ հրաշքներ, նոցա մօտ գալիս էր ժողովուրդը բոլոր շրջակայ քաղաքներից և գեղերից: Հիւանդներուն դնում էին մինչև ճանապարհի վերայ անգամ, ուր պէտք է անցնէր Սուրբ Պետրոսն, որ այս ողորմելիները միայն Սուրբ մարդու ստուերին հանդիպելով կարողանան ստանալ բժշկութիւն: Այսպէս Յիսուս Քրիստոս իր հեռանալից յետոյ էլ նոյնպէս բաց յայտնում էր իր սէրը մարդոց և իր ամենակարողութիւնն, ինչպէս երբ ինքն երկրիս վերայ էր: Առաքեալների զործոց բոլոր պատմութիւնն է մի շղթայ հրաշալի զործքերի, որոնք կատարվում էին Յիսուսի Քրիստոսի անունով տանջվող մարդկութեան օգտի համար:

Քահանայապետներն և միւս մեծերն ազգի լսելով այս հրաշքների վերայ աւելի ևս զայրացան Առաքեալների դէմ: Մի երեկոյ նոքա հրամայեցին նրանց ամենին բռնել և դրել քաղաքի բանտը, ուր բռնած էին յանցաւորները: Բայց նոյն իսկ գիշերում Աստուծոյ հրեշտակը բաց արաւ բանտի դռներն և ասաց նրանց. «գնացէ՛ք տաճարը, յայտնվեցէ՛ք մարդոց և քարոզեցէ՛ք կենաց պատգամներն»: Առաւօտն Առաքեալները եկան տաճար և ուսուցանում էին ժողովրդին:

Իսկ այս միջոցին քահանայապետը հաւաքեց բարձրագոյն ատեանն և մարդ զոկեց բանտ Առաքեալներուն բերելու. միայն ծառաները նրանց բանտումը չգտնելով դարձան քահանայապետի մօտ և խմաց արին նրան, որ բանտը դտան փակած և պահապաններուն զրան մօտ կանգնած. բայց մէջում ոչոք չկար: Երբ այս լուրը լսեցին քահանայապետներն և ամեն միւս անձինք, որոնք նորա հետ էին, տարակուսութեան մէջ ընկան: Իսկ այս ժամանակ մէկ մարդ եկաւ ժողովի առաջ և ասաց, թէ Առաքեալները տաճարումն են և ուսուցանում են ժողովրդին: Այն ժամանակ պահապանների զլխաւորը ծառաներով գնաց նոցա ետեւից և բերեց նրանց քահանայապետի առաջը. միայն ոչինչ բռնութիւն չգործածեց, որովհետեւ վախենում էր ժողովրդից:

Քահանայապետն ասաց ատեանի առաջին կանգնած Առաքեալներին. «մենք ձեզ չարգելեցինք ուսուցանելու այս անունով»: (Նա այնպէս ատում էր Յիսուս Քրիստոսին) մինչև չէր կամենում արտասանել նորա անունն անդամ): Իսկ զուգ լորիք ձեր ուսումնով ե-

րուսաղէմն և կամենում էք մեր դէմն բերել Այն Մարդու արիւնը»:

Սուրբ Պետրոսն և միւս Առաքեալները պատասխանեցին. «Աստուծն աւելի պէտք է հնազանդենք, քան թէ մարդոց: Մեր հայրերի Աստուածը յարուցիւն տուեց Յիսուսին, որին զուգ խաչեցիք: Աստուած բարձրացրեց Նրան իր աջովն և զրեց Նրան մարդոց առաջնորդ և Փրկիչ. Նա կանչում է ամեն իսրայէլացիներուն ապաշխարելու և մեղացը թողութիւն է տալիս: Այս ամեն եղածների վկայ ենք մենք և Սուրբ Հոգին, որնոր Աստուած տուեց իրեն հնազանդվողներին»:

Այս խօսքերն որ լսեցին բարձրագոյն ատեանի անդամները, զայրացան և կամենում էին սպանել Սուրբ Առաքեալներուն, բայց փարիսեցիներից մէկը՝ Գամաղիէլ անունով, օրէնսուսոյց և պատուելի բոլոր ժողովրդեան մէջ, հրամայեց Առաքեալներին վողոր ժամանակով դուրս գնալ և ասաց ժողովին. «Ո՛վ իսրայէլացիք, մտածեցէ՛ք նորա վերայ, թէ ի՞նչ պէտք է անէք այս մարդոց: Ձեզ յայտնի է, որ մի քանի ժամանակ առաջ մէկ Թեւդաս անունով մարդ երևեցաւ, որնոր թէպէտ իր անձնը մեծ մարդ էր քարոզում և մօտ չորս հարիւր հոգի կողմնակից գտաւ իրեն. բայց երբ ինքը սպանվեցաւ, բոլոր կողմնակիցներն էլ ցրուեցան և ամեն բան վերջացաւ: Յետոյ յայտնվեցաւ Յուդա Գալիլիացին. սա էլ շատ մարդիկ իր կողմը քաշեց, միայն սա էլ վախճանեցաւ ու բոլոր հետևողները նորա ցրուեցան: Ուրեմն արձակեցէ՛ք այս մարդոց, թողէ՛ք զրանց հանգիստ: Եթէ նոցա վարդապետութիւնն երկ-

բաւոր է, ինքն իրեն կ'քակտովի. իսկ եթէ Աստուծոյ է, դուք չէք կարող նրան քակտել և զուգէ սատուածամարտ էլ դառնաք » :

Բարձրագոյն ատեանը հաւանեցաւ Գամաղելի առաջարկութեանը. բայց դեռ էլ չէին յանձնառու լինում արձակել Առաքեալներուն և առանց պատժի թողնել նրանց : Այսպէս կանչեցին նրանց, ծեծեցին, արգելեցին խօսել Յիսուսի վերայ ու արձակեցին : Առաքեալներն ուրախացան, որ արժանացան Տիրոջ Յիսուսի անուան համար ներդուլի և կրելու և ջայելով նոցա սպառնալքներին տաճարներում և տներում չէին դադարում քարոզելու Յիսուսի Քրիստոսի վերայ :

Գ.ՈՒՍ ԺԳ.

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՆԱԽԱՎԱՅՆ

Գործ. Գ. Եւ է.

Առաքեալների ընտրած եօթն Սարկաւազներէին, Ստեփաննոս, Փիլիպպոս, Պրոքորն, Նիքանովրա, Տիմոփէոս, Պարմենա և Նիկողայոս՝ Անտիոքիայից եկածք : Ստեփաննոսն էր հաւատով և սուրբ հոգւով լեքը մարդ. նա զործումէր մեծ նշաններ և հրաշքներ Յիսուսի Քրիստոսի անունով : Օրէնսուսացիներից շատերը վիճում էին նորա հետ, միայն ոչ ոք չէր կարողանում հակառակ կալ նորա իմաստութեան և Հոգւոյն, որնոր Ստեփաննոսի շրթունքներով խօսումէր : Օրէնսուսացիներն ամաչած և զայրացած հրապուրեցին մի քանի սուտ վիհներու, որ զրպարտեն Ստեփաննոսին, թէ նա

հայհոյանքներ է խօսում Մովսէսի և Աստուծոյ վերայ էլ : Այս միջոցով խռովեցին ժողովողին, որնոր բռնեց Ստեփաննոսին և տարաւ ատեանի առաջ : Սուտ վիհներն իրենց ամբաստանութիւնը հաստատեցին աւելցնելով, թէ իրենք լսել են ինչպէս նա ասում էր, որ Նազովբեցի Յիսուսը այս տեղը կ'քանդէ և Մովսէսի օրէնքները կ'փոխէ : Ատեանի մէջ ներկայ գտնվողներն ամենքը դարձրին իրենց հայեցուածքը Ստեփաննոսի վերայ ու տեսան նորա երեսը հրեշտակի երեսի նման :

Այն ժամանակ քահանայապետը հարցրեց նրան. « Ծճարիմ է այն, ինչ որ սոքա քեզ վրայ ասում են » : Ո՛վ եղբարք և հարք, ականջ դրէք ինձ, ասաց Ստեփաննոսը : Համառօտաբար նա պատմեց հին ուխտի ամեն սրբազան անցքերն և այսպէս ասացուցեց, որ պաշտում է Աստծուն, յարգում է Նորա մարգարէին՝ Մովսէսին, Աստուծոյ տաճարն և Նորա օրէնքը. բայց մի և նոյն ժամանակ ասացուցանում էր, որ Իսրայէլացիներն Աստծուն չեն սիրում սրտով : Նա այս խօսքերով վերջացրեց խօսելը, թէ « անգ խստապարանոց և սրտով անթլիատ, դուք միշտ հակառակ էք Սուրբ Հոգւոյն : Ինչ ձեր հայրերն էին անում, մի և նոյնը դուք էք գործում : Մարգարէներից որք չհալածվեցաւ ձեզնից : Ձեր հայրերը ապանեցին այն Արդարի դարձաւոր դուշակողներուն, որի դուք մասնիչն եղաք և ապանողը : Դուք ստացաք օրէնքը հրեշտակների ձեռքով, միայն չկատարեցիք նրանց » :

Երբ այս լսեցին բոլոր դատաւորները չարութիւնից կրճտում էին առամները : Բայց Ստեփաննոսը Սուրբ Հոգւով լրկած նայեցաւ երկինք և տեսաւ Աստուծոյ

փառքն և Յիսուս Քրիստոսին, կանգնած Հօր աջ կողմումը: Նա աղաղակեց. « ահա տեսնում եմ երկինքը բացված և մարդու Որդուն կանգնած Աստուծոյ աջ կողմումը »: Բայց ամեն ներկայ գտնվողները բարձր ձայնով գոռացին, խցեցին ականջներն և կատաղութեամբ ընկան Ստեփաննոսի վերայ: Նրան տարան քաղաքից դուրս, հանեցին իրենց շորերը, դրին մի երիտասարդի ոտի տակ, որի անունը Սաւուղ էր և սկսան քարկոծել: Իսկ Ստեփաննոսն այս սարսափելի չարչարանքի ժամանակ արթթւ էր անում ասելով. « Տէր Յիսուս, ընդունիր իմ հողիս »: Յետոյ ծունր իջնելով բարձրաձայն աղաղակեց. « Տէր, այս դոցա մեզք մի համարիր »: Այս էին նորա վերջին խօսքերն, որոնք արտասանեց և վախճանեցաւ:

ԳԼՈՒԽ ԶԴ.

ԵԹՈՎՊԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆԻ ՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆՆԸ

Գործ. Ը.

Ստեփաննոսի մահից յետ Քրիստոսի աշակերտների դէմ մեծ հալածումն ծագեցաւ: Բացի Առաքելաներից, որոնք մնացին Նրուսաղէմում, ամենքը ցրուեցան Հրէաստանի և Սամարիայի քաղաքներում և զիւղերում: Սաւուղսն էր Քրիստոնեաներուն հալածողներից ամենախիտը: Նա մանում էր տներն, ուր բնակում էին Յիսուսի հետևողները, դուրս էր բերում մարդոց և կանանց ու բանտը դրում: Զանազան կողմեր ցրուելիս Քրիստոսի աշակերտները ճանապարհին աւետարանում էին ամեն տեղ Աստուծոյ բանն. այսպէս նոյն իսկ հա-

լածանքը օգնական եղաւ Փրկչի Քրիստոսի հաւատի տարածվելուն:

Եթիս սարկաւագներից մէկը՝ Փիլիպպոս եկաւ Սամարիա, ուր քարոզում էր Յիսուսի Քրիստոսի Աւետարանն և բժշկում էր Նորա անունով զանազան ախտեր: Այս քաղաքի բնակիչները յարգութեամբ և երկիւղածութեամբ լսում էին փրկակար վարդապետութիւնը, տեսնում էին հրաշքներն, որոնք Փիլիպպոս գործում էր, ու հաւատում էին Յիսուս Քրիստոսին: Բոլոր քաղաքը ուրախութեամբ լցվեցաւ:

Երբ Առաքելները լսեցին Սամարացւոց դառնալը, շրկեցին Պետրոսին և Յովհաննէսին այս նոր մկրտված Քրիստոնեաների մօտ, որ նրանց էլ հաղորդեն Սուրբ Հոգւոյ շնորհքը: Առաքելներն, երբ հասան այն տեղ, իրենց ձեռքը հաւատացեալների վերայ դնելով աղօթում էին և նոքա ստանում էին Սուրբ Հոգւոյ շնորհքը:

Փիլիպպոսի վարդապետութիւնը հաստատուեց և ժողովրդին Աստուծոյ բանը սովորցնելից յետ Առաքելաները դարձան Նրուսաղէմ, ճանապարհին Աւետարանը քարոզելով:

Սրանից յետոյ Աստուծոյ հրեշտակն երևեցաւ Փիլիպպոսին և ասաց. « վեր կաց և զնա՝ Նրուսաղէմից դէպ ՚ի հարաւ Գազայի ճանապարհով »: Փիլիպպոսը շուտով կատարեց հրեշտակի հրամանը: Գազայի ճանապարհին նա տեսաւ մի հոյակապ կռուք, որի մէջ նստած էր մի երեւելի Նիթովպացի: Սա էր Նիթովպիոյ Կանդակ Թադուհու գանձապետն և զնում էր Նրուսաղէմ տաճարում երկրպագութիւն տալու: Յետ դառնալիս նա իր կառքի մէջ կարդում էր Նսայի Մարգարէի գրութիւնը

ները: Սուրբ Հոգին ազդեց փիլիսոփային մօտենալ կառքին: Երբ նա լսեց, որ մեծատունը կարգում է Եսայի Մարգարէութիւնը, քաղցրութեամբ հարցրեց. « ինչ որ կարդում ես, հասկանում ես, թէ ոչ »: — « Ի՞նչպէս կարող եմ ես հասկանալ առանց ուրիշ առաջնորդութեան », պատասխանեց նա և խնդրեց փիլիսոփային, որ նստէ իր մօտ կառքում: Մարգարէի խօսքը, որոնք նա կարդում էր այն ժամանակ էին յետազաններն. « Ինչպէս ոչխար սպանվելու վարվեցաւ. ինչպէս որոջ անմուռնչ իր կտրել առջևը կանգնած է, այնպէս իր բերանը է՛ բաց անում: Խոնարհութեանը պատճառաւ նորա դատաստանը վերջացաւ և նորա ազդատոհմը ո՞վ կ'պատմէ, որովհետեւ ջնջվում է երկրին երեսից նորա կեանքը: ¹⁾

« Խնդրում եմ քեզ », առաց Նթովպացին փիլիսոփային, « մեկնիր ինձ, ու՛մ վրայ է դրում այս Մարգարէն, իւր, թէ մի ուրիշը՝ վերայ: Այն ժամանակ փիլիսոփայը սկսաւ մեկնել նրան Եսայիի մարգարէութիւնն և աւետարանել մեր Պրիչի Յիսուսի Քրիստոսի վերայ: Նթովպացին լսում էր մեծ ուշադրութեամբ: Այս միջոցումը մօտեցան մի գետի: « Ահա՛ ջուր », առաց մեծատունն, ի՞նչ արգելք կայ իմ մկրտվելուս: — « Եթէ դու հաւատում ես բոլոր սրտով, կարող ես մկրտվել », պատասխանեց փիլիսոփայը: — « Հաւատում եմ, որ Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ Որդին է », ազդակեց Նթովպացին: Նա հրամայեց կառքը կանգնեցնել, իջաւ ջրի մէջ և փիլիսոփայը մկրտեց նրան:

¹⁾ Եսայ. ծգ. 7. 8.

Երբ Նթովպացին մկրտվեցաւ, Աստուծոյ Հոգին իջաւ նորա վրայ. իսկ հրեշտակը յափշտակեց փիլիսոփային նոր մկրտվածի աչքից, որնոր այս հրաշքից աւելի պարզ տեսաւ Աստուծոյ բարութիւնն և ուրախութեամբ շարունակեց իր ճանապարհը:

Փիլիսոփային տարաւ հրեշտակն Ագովտոս քաղաք, որտեղից նա դնաց Կեսարիա, ճանապարհին Աստուծոյ բանը աւետարանելով:

ԳԼՈՒԽ ԶԵ.

ՍԱԽՂՈՍԻ ԴԱՐՁԸ

Գործ. Թ.

Փարիսեցիների աշակերա Սաղոսը, որնոր սրտով դայրացած ու հակառակ էր քրիստոնեաներին և աշխատում էր նրանց ջնջել, հալածում էր Քրիստոսի եկեղեցին, որնոր երուսաղէմումն էր. բայց սրանով չբաւականանալով, դնաց քահանայապետի մօտ և խնդրեց նրանից հրաման, որ երթայ Դամասկոս, այն տեղ էլ հալածէ քրիստոնեաներուն ու ամենուն՝ մարդոց և կանանց շղթաներով կապած զբիւ երուսաղէմ:

Սաղոս մօտենում էր արդէն Դամասկոսին և ահա յանկարծ լոյս երկնքից փայլատակեցաւ նորա չորս կողմում: Այս լոյսից կուրացած Սաղոս ընկաւ գետնի երեսին ու լսեց ձայն, որնոր կոչում էր նրան, « Սաւուղ, Սաւուղ, ինչո՞ւ ես հալածում ինձ »: — « Ո՞վ ես դու, Տէր », հարցրեց Սաղոս: — « Ես այն Յիսուսն եմ, Որին դու հալածում ես. պատասխանեց ձայնը: Սաղոս, զարմացած և ահից դողալով, հարցրեց. « Տէր, ի՞նչ

կհրամայես ինձ անել : — « Եր կաց » : ասաց ճայնը ,
« գնա քաղաքը , այն տեղ գու Կ'իմանաս » ինչ պէտք
է անես » :

Մարդիկն , որոնք Սաւղոսի հետ էին , կանգնած
էին անշըշուենք . նորա ամենքը լսում էին ճայնը , միայն
ոչ ոքին չէին տեսնում : Սաւղոսը վեր կացաւ գետնից .
բայց արդէն ոչինչ չէր տեսնում , նա կուքացաւ ու
նրան այնպէս կոյր տարան Դամասկոս : Այս տեղ նա
երեք օր մնաց առանց ուտելու և խմելու :

Այս Ժամանակ Դամասկոսումն էր Քրիստոսի ա-
շակերտներից մէկն , Անանիա անունով : Տէրն ասաց նը-
րան տեսիլքում , « վեր կաց և գնա այն փողոցը , որնոր
կոչվում է ուղիղ . այն տեղ Յուդայի տանը հարցրու
Տադանայի Սաւղոսին : Նա աղօթում է և տեսաւ տե-
սիլքումը Անանիային , որնոր դասով նորա մօտ ձեռք
դրեց վրան , որ նորա աչքերին լոյս տայ » : — Անանիան
պատասխանեց . « Տէր , ես չափերից լսեցի այդ մարդու
վերայ , թէ որչափ չարիք է հասցրել նա քո սրբերիդ
Երուսաղէմի մէջ և այս տեղ էլ եկել է քահանայա-
պետի հրամանով , որ ամենողն , ով քո անունիդ հա-
ւատում է , չզլծայրի կապէ » : — « Գնա նորա մօտ » , աս-
աց Տէրը , « նա իմ ընտրութեան անօթն է , նա կը-
վայէ իմ անուանս հեթանոսների թաղաւորների և
խորայելայիների առաջին : Ես քոյց կ'տամ նրան , որ-
չափ նա պէտք է չարչարի իմ անուանս համար » :

Անանիան գնաց Սաւղոսի մօտ և ձեռքը նորա վե-
րայ դնելով ասաց . « Սաւղուդ եղբայր , Տէր Յիսուսն ,
որնոր քեզ ճանապարհին երևեցաւ , զրկեց ինձ քեզ
մօտ , որ քո աչքերդ բացվին և լսվես Սուրբ Հոգւով » :

Նոյն ժամանակ Սաւղոսի աչքերից ընկաւ մի բան իբրեւ
կեղեանք , նա տեսաւ և մկրտվեցաւ :

Սրանից յետոյ Սաւղոս զօրացրեց իրեն կերակրով
և գնաց Քրիստոսի աշակերտների մօտ , որոնք Դամաս-
կոսումն էին ու մնաց նրանց մօտ մի քանի օր : Նա
խկոյն սկսաւ քարոզել ժողովրդաբաններում , թէ Յի-
սուս Աստուծոյ Որդին է : Ամեն նրան լսողները զար-
մանում էին և ասում , « նա չէր » որ հալածում էր Ե-
րուսաղէմում ամենուն , ով որ համարձակվում էր ար-
տասանել այս անունը : Եւ այս տեղ նորա համար
չեկաւ նա , որ Յիսուսի ամեն հետեւողներուն , որոնք
այս տեղ կան , կապած զրկէ Երուսաղէմ քահանայա-
պետի մօտ » :

Իսկ Սաւղոս աւելի և աւելի հառաատվում էր
հաւատի մէջ և պարզ ապացուցանում էր Դամասկոս
բնակող Հրէաներին , որ Յիսուս է նոյն իսկ Մեսիան ,
որի սպասում էին : Դամասկոսի Հրէաները չկարողանա-
լով նրան պատասխան տալ , վճռեցին սղանել Սաւ-
ղոսին . իսկ որ նա չիտխէ քաղաքից , զիչեր և ցերէկ
պահպանութիւն էին անում քաղաքի դռների մօտ :
Սաւղոս իմացաւ նոյա այս չար խորհուրդն , ուստի և
Քրիստոսի աշակերտներն , որոնք Դամասկոսումն էին ,
զիչերով քաղաքի պատից ներքեւ թողին նրան կողո-
վով : Դամասկոսից գնաց նա առաջ Արաբիա , իսկ
յետոյ դարձաւ Երուսաղէմ , ուր Քրիստոսի աշակերտ-
ները վախնում էին նրանից և չէին հաւատում նորա
դառնալուն : Նրանցից մէկը , Բառնաբաս անունով , ըն-
դունեց նրան իր տուն , տարաւ Սաւղեակներին մօտ և
նա պատմեց նրանց ամենն , ինչ պատահել էր իրեն

Կամասկոս գնալիս : Այս ժամանակից սկսած Յաւղոս միշտ նրանց հետ էր երուսաղէմում և մեծ ջերմութեամբ քարոզում էր Աւետարանը : Երբ նա երուսաղէմումը վտանգի մէջ ընկաւ , քրիստոնէաները ապրան նրան Տարսոն : Անոց իր բոլոր կեանքը նուիրեց նա քրիստոնէական հաւատը տարածելու հեթանոսներին մէջ և արիւթեամբ համբերում էր զոնազան դժուարութեանց և չարչարանաց Քրիստոսի անունը փառաւորելու համար : Նա իր երբայական Սաւղոս անունը յետոյ փոխեց և ընդունեց նրան համանշան Հռովմէական Պաւղոս անունը :

ԳԼՈՒԽ ԶԶ.

ԿՈՌՆԵԼԻՈՍ ՀԱՐԻԻՐԱՊԵՏԻ ԿԱՐԶԸ

Գործ. Ժ. Լւ. Ժա.

Կեսարիաում բնակում էր մի մարդ Կոռնելիոս անունով և էր հարիւրապետ այն գնդին , որնոր իտալացի գունդ էր կոչվում : Այս քննադատական և բոլոր նորա ընտանիքն էր բարեպաշտ , Աստուծոյ երկիւղած , ազգասիրին ողորմած մարդ և շատ յաճախ ազօթք էր անում Աստծուն : Մի անգամ տեսիլքումը կէսօրից յետոյ երեւեցաւ նրան Աստուծոյ հրեշտակն , որնոր գոչեց , « ոյ Կոռնելիոս » : Կոռնելիոսը երբ նրան տեսաւ դողաց : « Ի՞նչ է , Տէր » , պատասխանեց նա : « Բո աղօթքներդ լսելի եղան և ողորմութիւններդ Աստուծոյ յիշեց » , ասաց հրեշտակը , « զրկիր Յոպպէ մի մարդ և կանչիր քեզ մօտ Սիմոնին , որնոր Պետրոս է անուանվում : Նա բնակում է Ծովի մօտ մի Սիմոն անունով

խաղաղորդի (տապաղը) տանը : Պետրոս կ'սովորցնէ քեզ , ինչ պէտք է անել , որ փրկվիք , դու և քո բոլոր ընտանիքդ » : Այս ասելով հրեշտակն աներեւոյթ եղաւ :

Կոռնելիոս շուտ կանչեց իր երկու ծառաներուն և մի բարեպաշտ քննադատին , որնոր իր իշխանութեան տակն էր , պատմեց նրան , ինչ լսել էր հրեշտակից և նոյն երեկոյին զրկեց նրանց Յոպպէ :

Միւս օր կէսօրի մօտ Կոռնելիոսի զրկած երեք մարդիկը մօտենում էին քաղաքին : Այս ժամանակ Պետրոս Առաքեալը գնաց տանիք , որ հանդարտ աղօթք անէ Աստծուն : Յանկարծ հրաշալի տեսիլք տեսաւ : Նա տեսաւ , որ երկինքը բացվեցաւ և ներքեւ իջաւ մի անօթ , որի մէջ կային զանազան կենդանիներ , որոնք ոնդործածելի էին ուտելու համար : Մի և նոյն ժամանակ Պետրոս լսեց ձայն երկնից , որ ասում էր նրան . « Պետրոս , մորթիւր և կեր » : Պետրոսը պատասխանեց . « Տէր , քաւ լեցի » . որովհետեւ ես երբէք չեմ կերել խառնակ և անաւոր բան » : Ձայնն ասաց նրան . « անաւորք մի համարիր այն , ինչ որ Աստուծոյ սրբել է » : Սրանից յետոյ անօթն էլ բարձրացաւ երկինք :

Այն միջոցին , երբ Պետրոսը մօտենում էր , թէ ի՞նչ պէտք է նշանակէ այս տեսիլքն , եկան Կոռնելիոսի երեք մարդիկն և խաղաղորդի զրան մօտ կանգնած հարցնում էին . « այս տեղ է արդեօք Սիմոն Պետրոս » : Պետրոսը մօտմունքի մէջ ընկղմած էր , և ահա Աստուծոյ հոգին ասաց նրան . « այս տեղ եկել են երեք մարդիկ , քեզ են ուղարկում : Գնա՛ նոցա հետ առանց երկմեղելու , որովհետեւ ես եմ նրանց զրկել » : Պետրոսը շուտ իջաւ ներքեւ եկեղեցի մօտ և ասաց նրանց .

«Ես եմ նա, ումին դուք փնտռում էք. ի՞նչ էք կանենում»:

Եկողները պատասխանեցին. «Կոռնելիոս հարիւրապետն, որնոր յայտնի է բոլոր Հրէաստանում իր բարեպաշտութեամբ, հրաման ստացաւ Աստուծոյ հրեշտակից քեզ իր տուն կանչելու, որ լսէ քո վարդապետութիւններդ: Պետրոսն եկողներուն տուն ներս հրաւիրեց, յարգեց նրանց, զիշերը թողեց իր մօտ և միւս օր առաւօտը վաղ նրանց հետ միասին ճանապարհ ընկաւ դէպի Կեսարիա: Երբայրներից մի քանիսը Գողթից քնացին նմանապէս Պետրոսի հետ»:

Իսկ Կոռնելիոս, որնոր սպասում էր Պետրոսին, ժողովեց իր տուն իւր ազգականներուն և բարեկամներուն: Երբ Պետրոս մօտեցաւ տանը, Կոռնելիոս շատ նորա առաջ դուրս գնաց և ընկաւ ստները: Բայց Պետրոս նրան բարձրացնելով ասաց. «վեր կաց, ես էլ քո պէս մի մարդ եմ», և հետը խօսելով մօտեւ տուն: Այնպիսի մեծ ժողովք անսնելով Պետրոս ասաց. «դուք զիտէք, որ Հրէաներն երբէք չեն կարող օտարազգիների ժողովք մտնել կամ նրանց մերձեցնալ. բայց ինձ Աստուած ինքը սովորեցրեց, որ ոչ մի մարդու խառնակ և անտէրբ չհամարեմ: Ահա ես այս պատճառաւ վաղ վաղախի կկայ քո հրաւիրելովդ: Այժմ կամենում եմ խմանալ, ինչո՞ւ համար դու ինձ կանչեցիր»:

Կոռնելիոս պատասխանեց. «չորս օր նրանից առաջ ես պահում էի և աղօթք էի անում կէսօրից յետոյ: Աղօթքիս ժամանակ երեւեցաւ մի սպիտակ շորերով մարդ, որնոր ասաց ինձ. «Կոռնելիոս, քո աղօթքդ լսելի եղաւ և ողորմութիւններդ յիշում է Աս-

տուած: Ղրկիր Յոպպէ մի մարդ և կանչիր Սիմոնին, որնոր Պետրոս է անուանւում, նա բնակւում է ծովափումը մի Սիմոն անունով խաղախորդի մօտ. նա կը սովորցնէ թէ դու ի՞նչ պէտք է անես: Ես զրկեցի քեզ մօտ և բարւոք է, որ դու եկար: Այժմ մենք ամենքս այս տեղ կանգնած ենք Աստուծոյ երեսի առաջին սպասելով, որ գու՞մեզ յայտնես Նորա կամքը»:

Այն ժամանակ Պետրոս ասաց, «ես յայտնի տեսնում եմ, որ Աստուած ակնառութիւն չունէ, այլ ամեն ազգերից էլ նա, ով որ նրանից երկիւղած է և արգարութիւն է գործում, ընդունելի է նրան»:

Ձեզ յայտնի է ինչ պատահեցաւ Գալիլայի և բոլոր Հրէաստանի մէջ այն մկրտութիւնից յետոյ, որնոր Յովհաննէս քարոզեց: Յիսուս Նազովրեցիին օժեց Աստուած ինքն իր Սուրբ Հոգւով և զօրութեամբ. նա բժշկում էր ամեն ախտեր և աղատում ամենուն գեղի իշխանութիւնից. որովհետեւ Աստուած Նորա հետ էր. մենք վկայ ենք ամեն բաներին, որոնք նա գործեց Հրէաստանի և Նրուսաղէմի մէջ: Հրէաները սպանեցին նրան խաչի վերայ բեռեւելով. բայց Աստուած յարութիւն տուեց նրան մեռելներից երրորդ օրում, մենք տեսանք նրան կենդանի: Ոչ բոլոր ժողովրդին երեւցաւ յարուցեալ Յիսուսն, այլ մեզ վկաներիս միայն, որոնց Աստուած յառաջագոյն ընտրեց: Իր յարութիւնից յետոյ ոչ միայն երեւում էր նա մեզ, այլ և խօսում և ուտում միասին: Նա զրկեց մեզ քարոզելու մարդոց և վկայելու, որ նա է Աստուծոյ նշանակած դատաւորը կենդանիների և մեռածների: Նրան վկայում են ամեն Մարգարէներն ա-

եւելով, թէ ամեն Նրան հաւատացողներն իրենց մեղքերին թողութիւն կ'ստանան :

Պետրոսի խօսելու ժամանակ Սուրբ Հոգին իջաւ ամեն լսողների վերայ, սորա էլ ինչպէս Առաքեալները Պենտեկոստէ օրը, երբ Սուրբ Հոգին իջաւ նոցա վերայ, սկսան խօսել զանազան լեզուներ և Աստուծոյ փառաւորել : Պետրոսի հետ եկած Հրէաները զարմացան տեսնելով, որ Աստուած Սուրբ Հոգին հեթանոսների վերայ էլ զրկեց : Բայց Պետրոս ասաց. « ո՞վ կարող է արգելել ջրով մկրտել նրանց, որոնք մեզ նման Սուրբ Հոգին ընդունեցին » : Նա վաղվադակի մկրտեց նրանց Յիսուսի Քրիստոսի անունով : Այս նոր քրիստոնեաները խնդրեցին Պետրոսին էլ մի քանի օր իրենց մօտ մնալ :

Առաքեալներն և միւս աշակերտներն, որոնք Նրուսաղէմումն էին, լսեցին, որ հեթանոսներն էլ ընդունեցին Աստուծոյ բանն : Երբ Պետրոս զարձաւ Նրուսաղէմ, հաւատացեալ Հրէաներից մի քանիսր յանդիմանումէին նրան, որ այնքան ժամանակ հեթանոսների ժողովուրդը կեցաւ և մինչև նրանց քրիստոնեաների թաւի մէջ անդամ ընդունեց : Բայց Պետրոս պատմեց նրանց Կոռնելիոսի կանչելու պատմաւոր մանրամասնաբար, յիշեց այն էլ, ինչպէս քարոզութեան ժամանակ ունիւղիւրների վերայ իջաւ Հոգին Սուրբ, և աւելորեց էլ. « այս միջոցում ես յիշեցի մեր Տիրոջ խօսքը, թէ Յովհաննէսը մկրտեց ջրով. իսկ դուք կրմկրտովք Սուրբ Հոգւով : Աստուած տուեց կոապաշտներին էլ նոյն պարգէն, որնոր մեզ հաւատացեալներիս. ի՞նչպէս կարող էի ես Աստուծոյ հակառակ կե-

նալ » : Արանից յետոյ նորա հանդարտեցան և փառաւորումէին Աստուծոյ, որնոր հեթանոսներին էլ զրկեց ապաշխարութիւն և բացեց նրանց յաւիտենական կեանքի դուռը :

ՊԼՈՒՄ ԺԵ.

ՀՐԵՇՏԱԿԸ ԱԶԱՏՈՒՄ Է ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻՆ

ԲԱՆՏԻՑ

Գործ ժր.

Այս միայն Հրէաների ատեանն, այլ և ինքը Հերովդէս հալածումէր Քրիստոսի եկեղեցին : Հերովդէս սրով սպանեց Յովհաննէսի եղբօրը Յակոբին և տեսնելով, որ այս սպանութիւնը հաճոյ է Հրէաներին, հրամայեց բանտը դրել Պետրոսին էլ : Բայց, որովհետեւ այդ ժամանակ վրայ հասնում էր պատէքի տօնը, նորա զատապարտութիւնն առ ժամանակ անկատար թողեց :

Քրիստոնեաների բոլոր եկեղեցին անդադար աղօթք էր անում Աստուծոյ Պետրոսի համար, նորա բանտարկելութեան ժամանակ : Հասաւ արդէն վերջին գիշերն, որովհետեւ միւս օր Պետրոսին պէտք է դատապարտէին : Նա հանգիստ ննջեցաւ, կապած երկու շղթաներով և պատած պահապաններով, որոնց երկուսը նորա մօտ էին բանտի մէջ, իսկ միւսերը կանգնած էին դուռը դրան մօտ և պահպանումէին բանտը :

Յանկարծ Աստուծոյ հրեշտակն երեւցաւ Պետրոսին և խաւար բանտը լուսաւորվեցաւ մեծ լուսով :

Հրեշտակը զարթացրեց Պետրոսին և ասաց. « շուտով վեր կաց : Նոյն բողոքում երկաթի շղթաները վեր ընկան նորա ձեռներէյ : « Հազիր շորերդ և հողաթափդ » . ասաց հրեշտակը : Պետրոսը կատարեց հրեշտակի հրամանը : « Այժմ եկ իմ ետեւիցս » . ասաց հրեշտակը : Պետրոս գնում էր և չգիտէր , ճշմարիտ էր այն , թէ տեսիլք էր միայն :

Նոքա անցան առաջին պահի մօտից , յետոյ երկրորդին էլ , և վերջապէս հասան երկաթի դռներին , որոնք քաղաքն էին մտցնում : Դռները իրենք բացվեցան և նոքա մտան քաղաք : Հրեշտակն էլ մի փոքրից և նոքա Պետրոսի հետ ու աներևութացաւ նորա աչքերից : Այն ժամանակ Պետրոսն աղաղակեց . « այժմ տեսնում եմ , որ Աստուած զրկեց իր հրեշտակին ազատելու ինձ Հերովդէսի ձեռքից և նրանից , ինչ որ սպասում էր Հրէաների աղզը :

Նա լիքը երախտագիտութեամբ դէպի Աստուած գնաց այն առն , ուր սովորաբար հաւաքվում էին Քրիստոսի աշակերտներն : Այս տեղ դաւաւ նա շատերուն , չնայելով , որ զիշերը ուշ էր , նոքա աղօթք էին անում Պետրոսի համար :

Հռովմէ անունով աղախներ լսելով , որ դուռը բաղկում են , դուրս գնաց տեսնելու և ճանաչելով Պետրոսի ձայնն , ուրախութիւնից առանց դուռը բանալու վազեց սենեակ , ուր գտնվում էին աշակերտներն ու աղաղակեց . « Պետրոսը դրան մօտ կանգնած է » : « Դու սխալվում ես » . ասում էին աշակերտները : Նա աւելի ևս պնդում էր , թէ ինքը ճշմարիտ է ասում : « Ուրեմն անպատճառ այն նորա հրեշտակն է » , կրկնեցին նոքա :

Իսկ Պետրոս չէր դադարում դուռը բաղկնել . աշակերտները իրենք գնացին նրան բանալու և Պետրոսին տեսնելով զարմացան : Պետրոսը նրանց նշան տուեց , որ լռեն , պատմեց ինչպիսի հրաշալի կերպով Տէրը ազատեց նրան , հրամայեց իմաց անել այս Յակովբէին և միւս եղբայրներին (այսպէս կոչում էին այն ժամանակ ամեն քրիստոնեաները միմեանց) և գնաց , որ ապահով տեղ գտնէ իր համար :

Երբ օրը լուսացաւ պահապանները Պետրոսին չգտնելով բանտում սարսափեցան : Նոքա չէին կարողանում հասկանալ , ինչպէս Պետրոսը բանտից դուրս է գնացել . որովհետեւ չէին տեսել այն , ինչոր պատահեցաւ : Երբ Հերովդէս իմացաւ Պետրոսի փախուստը , զայրացաւ յոյժ և հրամայեց նրան պահպանող զինուորներուն սպանել :

Սրանից յետոյ շուտ Հերովդէսը գնաց Երուսաղէմից Կեսարիա , ուր մի քանի ժամանակ մնաց : Այս ժամանակ նա շատ անբաւական էր Տիւրոս և Սիդոն քաղաքներից : Այս երկու քաղաքներն էլ դեսպան զրկեցին նորա մօտ : Կեսպանները գնացին Հերովդէսի սիրելի՛ն՝ Բղաստոսի մօտ և խնդրեցին նրան , որ յորդորէ թագաւորին նրանց խաղաղութիւն տալու . որովհետեւ Տիւրոսն և Սիդոնն իրենց ուտելիքը ստանում էին այն երկրներից , որոնք Հերովդէսի իշխանութեան ենթարկվում էին : Այն օր , որնոր նշանակած էր դեսպաններուն ընդունելու համար , Հերովդէս , իր ճոխ թագաւորական զգեստները հագած , ընդունեց նրանց և ատենաւում նստած սկսաւ ձառ ասել : Ամեն ներկայ գտնվողներն աղաղակում էին . « այս խօսողն Աստուծոյ խօսքն է » :

տուած է և ոչ թէ մարդ : Այս մարդերու զուգութիւնն , որնոր պէտք է Աստուծոյ հակառակ բան երեւեր Հերովդէսին , շատ ընդունելի եղաւ նրան : Բայց Աստուծոյ հրեշտակը պատժեց սնափառին , որնոր չէր կամենում փառք տալ Աստծուն : Հերովդէս կենդանի որդեանք եղաւ ու շուտով մեռաւ :

ԳԼՈՒԽ ԶԸ.

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏԻ ՏԱՐԱԾՎԻԼԸ

Առաքեալները քարոզում էին Աւետարանն ամեն երկրներում , որոնք յայտնի էին այն ժամանակ : Ամեն մէկը նոցանից իր սուրբ կենցաղավարութեամբ , իր գործած հրաշքներով , քաջած չարչարանքներով և վերջապէս իրենց մահով վկայեցին Քրիստոսի վարդապետութեան ճշմարտութեանն : Երուսաղէմի առաջին եպիսկոպոս՝ Սուրբ Յակոբը մնաց Երուսաղէմի մէջ : Սուրբ Յովհաննէսը քարոզեց փոքր Ասիայում և Եփեսոսում ու հասաւ խորին ծերութեան . Սուրբ Պօղոս , որնոր նոյնպէս Առաքեալների թուի մէջ է ընդունած , լի ջերմեռանդութեամբ Աստուծոյ բանը տարածելու համար և կենդանի հաւատով , զրեթէ բոլոր իր կեանքը անց կացրեց ծանր ճանապարհորդութեանց մէջ : Նա քարոզում էր Աւետարանը , սովորցնում էր բարեպաշտութիւն և հիմնեց եկեղեցիներ Ասորոյ , փոքր Ասիայի , Մակեդոնիայի , Յունաստանի և Իլլիրիայի մէջ և վերջապէս դնաց Հռոմ , ուր եկաւ Պետրոս Առաքեալն էլ : Հռոմից Սուրբ Պետրոսը զգեց իր աշակերտին Սուրբ Մարկոսին եկեղեցի հիմնելու Աղէքսանդրիայում :

Հին աւանդութիւնն ասում է , որ Սուրբ Առաքեալն Սիդրէաս , առաջին կոչած աշակերտը , ուստի և նախախոչ անուանւիւմ , քարոզեց Աւետարանը սեւածովի մօտ և Սկիւթացոյ երկրում . իսկ Ռուսաց աւանդութիւնն ասում է , թէ նա հասաւ մինչև Գնեպրի բլուրներն ու այն տեղ , ուր այժմ Կիեւ քաղաքն է , կանգնեց խաչը 'ի նշան բարեպաշտութեան , որնորնորա մարդարեութեամբ պէտք է ժամանակով լուսաւորէր այս երկիրն և այն տեղեց պէտք է տարածվէր ընդարձակ երկրների մէջ :

Առաքեալների աշակերտները հիմնեցին եկեղեցիներ Խաալիայի , Սիցիլիայի , Ափրիկայի , Սպանիայի և Գաղղիայի մէջ :

Աւետարանը քարոզելիս Առաքեալները շատ նեղութիւններ էին քաշում : Նոքա միշտ ճանապարհորդութեանց մէջ էին , կերակրւում էին կամ իրենց ձեռքի աշխատանքով կամ հաւատացեալների ողորմութեամբ : Ամեն կերպի զրկողութիւններ , հալածանք , տանջանք քաշում էին մեծ համբերութեամբ : Հեթանոսներն ատում էին նրանց իրրեւ Հրէաներու . իսկ Հրէաներն ատում էին այն պատճառաւ , որ նոքա տարածում էին նոր վարդապետութիւն . նրանց զրկում էին և հալածում ամենքը : Յիսուսի Քրիստոսի մարդարեութիւնը կատարվեցաւ նոցա վերայ , թէ ամենին ատելի կ'լինին իր անուան համար : Բայց մի և նոյն ժամանակ Սուրբ Հոգւոյ շնորհքը , որնոր նոցա վերայ իջել էր , զօրացնում էր նրանց ամեն թշուառութեանց մէջ : Վերջապէս նոքա ամենքը բացի Սուրբ Յովհաննէսից , մարտիրոսական մահով կատարվեցան և արիւթեամբ զո-

հեցին իրենց կեանքը Յիսուսի Քրիստոսի վարդապետութեան և անուան վկայութեան համար : Սուրբ Պետրոսը խաչվեցաւ Հռովմում, Ներոն կայսեր ժամանակ, որնոր առաջինը Հռովմայեցւոց կայսրներէց սկսաւ հալածել քրիստոնեաներուն : Իսկ սուրբ Պօղոսն իբրեւ Հռովմայ քաղաքացի դիտատվեցաւ և երկուսն էլ մեռան Հռովմի մէջ մի օրում, ինչպէս ասում է աւանդութիւնը :

Սուրբ Առաքեալների գործքերը, նոցա սիրագործութիւններն և աշխատանքն Աւետարանը տարածելու համար նկարագրեց սուրբ Առաքեալն և աւետարանիչը Ղուկաս, որնոր սուրբ Պաւղոս Առաքեալն ուղեկիցն էր :

Առաջին Աւետարանը գրեց Մատթէոս Առաքեալը. սրանից փոքր ժամանակ յետոյ Սուրբ Պետրոսի աշակերտը՝ սուրբ Մարկոսը գրեց Աւետարան, յետոյ գրեց սուրբ Ղուկասը, որի մէջ շատ անցքեր կան նկարագրած, որոնք առաջին երկու աւետարանիչները չեն յիշել : Վերջապէս երեսուն երկու տարի Յիսուսի Քրիստոսի համբառնալից յետոյ գրեց Աւետարան Սուրբ Յովհաննէս՝ Յիսուսի սիրելի աշակերտը : Սորա մէջ մանաւանդ նկարագրած է զգալի դժերով Փրկչի աստուածութիւնը :

Այսպէս Յիսուսի Քրիստոսի կեանքն և վարդապետութիւնն ու Նորա Եկեղեցւոյ նախկին վիճակը նկարագրած են Նոր ուխտի սուրբ գրքում : Սորա մասերն են. սուրբ Աւետարանները՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասի և Յովհաննէսի, Գործք Առաքելոց, Լոթին ընդհանրական կաթողիկեայ թուղթը, որոնց երեքը զը-

րեց Յովհաննէս, երկուսը Պետրոս, մէկը Յակոբոս, մէկը Յուդա և Պաւղոսի 14 թղթերը : Բացի Սրանցից նոր Կտակարանի մէջ կայ մի մարգարէութեան գիրք՝ Յայտնութիւն անուանված, ուր սուրբ Յովհաննէս աստուածաճաբանը նկարում է եկեղեցւոյ ապագայ վիճակը :

ԳԼՈՒԽ ԶԹ.

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԱՒԵՐՈՒՄՆ

Այն ինչ Յիսուս Քրիստոսի փրկարար Արքայութիւնը հաստատվում էր և տարածվում երկրիս վերայ ամեն ազգերի մէջ, Հրէաների թագաւորութիւնն, որ ընդ Սասուած թողել էր, քանդվելու վրայ էր : Յիսուսի Քրիստոսի համբառնալից մօտ քառասուն տարի յետոյ նորա մարգարէութեան համեմատ հեթանոսներն աւերեցին Երուսաղէմը : Հրէաներն, որոնք իրենց Աստուծոյ ժողովուրդ էին համարում, չէին կամենում հեթանոսների իշխանութեան տակ լինել. նոքա ապստամբեցան Հռովմայեցւոց դէմ : Այս ապստամբութեան համար նրանցից շատերուն կոտորեցին զանազան տեղերում և վերջապէս Վեսպասիան կայսեր որդին Տիտոսը պաշարեց և առաւ Երուսաղէմը : Պատեհաղմը շատ սաստիկ էր : Մի միլիոն և հարիւր հազար Հրէաներ կորցրին իրենց կեանքն և մնացածները գերի գնացին : Տաճարը այրվեցաւ չնայելով, որ Տիտոս ցանկանում էր պահպանել այն. նրանից քար քարի վրայ չմնաց : Երուսաղէմ բոլորովին աւերեցաւ : Այսպէս Տէրը պատժեց այն քաղաքն, որնոր այնքան մարգարէների արիւն թափեց և վերջապէս խաչեց Իրեն

Մեսիային՝ Յիսուսին Գրիստոսին էլ: Հրէաները դարձան
Հռովմայեցւոյ դերինքը և յետոյ նոր ապստամբու-
թեանց համար իրենց հայրենիքից աքսորվելով ցրուե-
ցան երկրիս երեսին ու այս թշուառ վիճակի մէջն են
մինչև ցայժմ էլ: Այն ժամանակից յետոյ նոքա էլ եր-
բէք չկարողացան միանալ և կազմել առանձին անկախ
քաղաքական հասարակութիւն:

Այս ազգի վիճակումը յայտնապէս տեսնում ենք
Աստուծոյ յաւիտենական խորհուրդների կատարումն
մարդկային ազգի փրկութեան մասին: Այն ազգից ծա-
ղեցաւ երկրիս վերայ ճշմարիտ հաւատի լոյսն, երեւե-
ցան առաքեալներ և ուրիշ վարժապետներ, որոնք Սուրբ
Հոգուն ընդունեցին: Բայց երուսաղէմի քանդուելից յե-
տոյ ջնջվեցան արարողութիւններն և խրայէլացւոյ
ազգի քաղաքական օրէնքը: Զոհերը վերջացան, նոյն-
պէս էլ աստուածապաշտութեան միւս ծէսերը մա-
սամբ վերջացան, մասամբ փոխվեցան քրիստոնէական
հաւատի յարմարվելով: Հրէաների քաղաքական օրէնքը
յարմարացրած էր նոցա զրութեան, որնոր ունէին
նոքա խոտացեալ երկրումը, ուրեմն քրիստոնէաները
պարտական են կատարելու Հին կտակարանից միայն
այն, ինչ վերաբերում է բարոյականութեան, այսինքն
այն, ինչ պէտք է կատարվի ամեն ժամանակ և ամեն
երկրներում:

ԳԼՈՒԽ ԶԺ.

ՀԱՅԵՅՈՒԱԾ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՎԻՃԱԿԻ ՎԵՐԱՅ
ԱՌԱՐԵԱԼՆԵՐԻՅ ՅԵՏՈՅ

Քրիստոնէական եկեղեցիներից, որոնք հիմնեցին

Առաքեալները, Գրիստոսի վարդապետութիւնը փոքր առ-
փոքր տարածվեցաւ բոլոր երկրիս վերայ:

Հեթանոսները, տեսնելով յառաջադիմութիւնը
քրիստոնէական հաւատի, որնոր ջնջում էր նոցա կռա-
պաշտութիւնը, բոլոր զօրութեամբ զինաւորվեցան նո-
րա դէմ: Նրեք հարիւր տարի Գրիստոսի եկեղեցին հա-
լածանքի մէջ էր: Զկայ այնպիսի խիստ տանջանք, որով
չարչարած չլինին քրիստոնէաներուն, որ ստիպեն նը-
րանց ուրանալ իրենց հաւատն և երկրպագութիւն
տալ կռքերին: Բայց քրիստոնէաներն արիութեամբ
համբերում էին ամեն խոտազոյն տանջանքներին և ի-
րենց արիւնով կնքեցին հաւատի ճշմարտութիւնը: Այս
քաջած թշուառութիւններից չյուսահատվեցան. որ-
քան աւելի չարչարվում, այնքան աւելի ուրախանում
էին, հաւատալով, որ կարճատեւ չարչարանքից յետոյ
սպասում է նրանց երկնքում արդարութեան պսակը:

Այժմ Աւետարանն ամեն յայտնի լեզուներով
թարգմանած է. նա քարոզվում է ամեն ազգերին և
գրեթէ չկայ երկրիս երեսին տեղ, ուր քրիստոնէաներ
չլինեն: Նւրուպան, ուր բնակում էին առաջ կռա-
պաշտներ, այժմ լեքն է քրիստոնէաներով. բոլոր Ա-
սիաում ցրուած կան քրիստոնէաներ: Քրիստոնէական
հաւատը, որնոր քարոզվում է Ամերիկայի ընդարձակ
երկիրներում, է միակ միութարութիւնը խեղճ սև գե-
րիների: Ափրիկայի այրող աւազների մէջ էլ լավում է
Յիսուսի Գրիստոսի անունը:

Անթիւ են բարիք, որոնք սուրբ Հաւատի բա-
րերար լոյսը ծաղեց մեզ մեր այս երկրային կեանքի
մէջ էլ: Նա կակղեց ազգերի կոպիտ բարքերը. նա ազ-

նուաջնում է և բարձրացնում մարդու բնական ընդունակութիւնները, մաքրում է բարոյականութիւնը, կրթութեամբ է մարդոց և առաքինութիւններ է ուսուցանում նրանց: Նա սրբեց հասարակութեանց փոխադարձ կապերը, զարգարեց իշխանների թաղը նոր գեղեցիկ լուսով, հպատակների սրտերը հպատակեցրեց նրանց. ամբայրեց ամուսինների կապն և որդոցը միաւորեց ծնողաց հետ սիրոյ և յարգութեան կապով: Քրիստոսն էական հաւատը տարածեց մարդոց մէջ իսկ լուսաւորութիւն: Նա ստեղծեց նոր գեղեցիկ հողեւոր աշխարհ, ուր մենք երկրի երեսին էլ կարող էինք կենալ բաղդաւորութեամբ, եթէ պահէինք Աւետարանի ամեն պատուէրներն և հետեւէինք կատարելապէս Քրիստոսի ֆիլիէ ուսմանը: Աւետարանը բացեց մեզ ամենից երևելի և փրկական ճշմարտութիւններն, ուստի և նա պէտք է հասարակաց զիրք լինի ու առաջինն ամեն Քրիստոնէի տան մէջ:

Ուրեմն, ով երեսայք սիրով կապեցէք Յիսուսի Քրիստոսի հետ և պահեցէք ձեզ փորձութիւններից, որոնք այս աշխարհումն սպասում են ձեզ: Նա, մեր Տէրն և Փրկիչը, թող լինի ձեր առաջնորդը կեանքի մէջ, մխիթարիչը վշտերի մէջ, նեցուկը ծերութեան ժամանակ և յոյսը մահուան ժամին: Նա կ'ընդունէ ձեզ իր երկնային արքայութեան մէջ, ուր պատրաստած է Նրան սիրողներին յաւիտեական երջանկութիւն:

ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԱԾՎԻԼԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Քրիստոսի համբառնալից յետ, երբ տաքեալ ներն և փրկիչ միւս աշակերտները սկսան քարոզել Նո-

րա փրկական վարդապետութիւնն աշխարհիս ամեն կողմերումն, նոցանից ոմանք եկան Հայաստան էլ: Դեռ մեր Փրկիչ Յիսուսի Քրիստոսի երկրին վերայ լինելու ու Հրէից մէջ քարոզելու և հրաշագործելու ժամանակը, մեր Աբգար թագաւորն, որնոր Միջագետքի Նդեսիա քաղաքում նստում էր, լսելով նորա հրաշագործութեանց և արած հրաշալի բժշկութեանց համբաւը, հաւատաց Նրան և հրեշտակ ղրկելով Նորա մօտ խնդրեց Նրան, որ գայ իւր մօտ, բժշկէ իրեն այն ծանր հիւանդութիւնից, որով նա տանջւում էր երկար ժամանակ և ապրի իր քաղաքումն հանդիստ. մանաւանդ, որ լսել էր, թէ Հրէաները նեղացնում են Նրան և հալածում: Բայց փրկիչն, որ պէտք է մարդկութեան գործքը կատարէր Հրէաստանի մէջ, երանի տուեց նրանց, որոնք առանց տեսնելու կ'հաւատան իրեն և խոստացաւ իր համբառնալից յետ ուղարկել իր աշակերտներից մէկին, որ բժշկէ Աբգարին և քարոզէ աւետարանը Հայոց մէջ:

Երբ Քրիստոս իր յարութիւնից յետ փառքով համբարձաւ երկինք: Նորա հրամանով Թովմաս Առաքեալը իր եղբօրը Թադէոսին ղրկեց Նդեսիա Աբգարի մօտ, որ նրան բժշկէ և մկրտէ ու քարոզէ Հայոց մէջ մարդոց փրկութիւնը մեղաց իշխանութիւնից Քրիստոսով: Թադէոսը գալով Նդեսիա բժշկեց Աբգար թագաւորին՝ ձեռքը նորա վերայ դնելով, քարոզեց քրիստոնէական հաւատը, մկրտեց Նրան և բոլոր Նդեսիոյ բնակիչներուն: Սրանից յետոյ Թադէոսը, Ադգէին ձեռնադրելով եպիսկոպոս այս նոր քրիստոնէայ հասարակութեան համար Նդեսիոյ մէջ, գնաց մեծ Հայաստան, որ այն-

տեղ Սանատրուկին էլ, որնոր Աբգարի քեռորդին էր և Հայաստանի ու զօրաց կառավարիչ նշանակած էր նրանցից, քարոզէ Քրիստոսի վարդապետութիւնն ու մկրտէ նրան: Եւ յիշաւ յաջողեցաւ այս նրան: Նա կարճ ժամանակումն մկրտեց Սանատրուկին ու շատ իշխաններու էլ:

Ահա այսպէս կազմվեցաւ Հայաստանի մէջ զրեթէ առաջին մեծ քրիստոնեայ հասարակութիւնը Փրկչի համբառնալից յետոյ, միայն շուտով հանգամանքները փոխվեցան: Աբգարը մեռաւ 35 տարի Քրիստոսի ծննդից յետ. իսկ նորա որդին և ժառանգը, չար Անանուհը, թողնելով քրիստոնէութիւնը, վերականգնեց եդեսիոյ մէջ կոռոց երկրպագութիւնն ու մարտիրոսական մահով սպանեց Ադդէին: Մի և նոյնը արաւ Սանատրուկ Հայաստանի մէջ նահատակելով Քաղէոս առաքեալին Շաւարշան զաւառումն և իւր ազնկանը՝ Սանդիտին քրիստոնէութեան մէջ հաստատ մնալուն համար:

Քաղէոսից յետոյ Հայաստանի մէջ քարոզեց աւետարանը Բարդուղիմէոս առաքեալն և հիմնելով եկեղեցիներ նոյնպէս մեռաւ մարտիրոսական մահով Ռւբենոս քաղաքումը:

Այսպէս Հայոց ազգի սրտերի ազարակի վերայ գցվեցան քրիստոնէական հաւատոյ սերմերն, որոնք ժամանակով տվին առատ պտուղներ:

Այս դրութեան մէջ մնաց Քրիստոսի եկեղեցին Հայաստանումն, շատ ծանր աճելով, մինչև չորրորդ դարը, որի սկզբին Գրիգոր Լուսաւորչի առաքելանման քարոզութեամբը մեր բոլոր ազգը մեր թագաւորի՝

Տրդատի հետ միասին ընդունեց Քրիստոսի փրկակար վարդապետութիւնն և կազմեց մի անկախ, սուրբ և առաքելոց քարոզութեան վերայ հիմնված քրիստոնէական եկեղեցի: Սոյն այս ազատ և ուղղափառ եկեղեցին մեր, որնոր Գրիգոր Լուսաւորչին Աստուծոյ օգնութեամբ համբերելով անտանելի չարչարանքներին կազմեց, զարդարած մեր այլ սուրբ հայրերից այլ և այլ սրբազան արարողութիւններով և ծէսերով, որոնց շատերը սեպհական են միայն մեր եկեղեցիին, տեւում է մինչև ցայսօր անխախտ ջանքով և աշխատանքով եկեղեցականների և մանաւանդ ազգին, որնոր նորա պահպանութեան համար ամեն բան զոհեց, թէ իր քաղաքական անկախութիւնն և թէ իր բոլոր փառքն և հարստութիւնը, նրան միայն ամենաթանկագին և պատուական ժառանգութիւն համարելով. ուստի, ո՞վ սիրելի Հայ մանուկներ և օրիորդներ, սիրով կապվեցէք այս ձեր սուրբ, աստուածային և ձեր հայրերի ժառանգութեան հետ, յարգեցէք և սիրեցէք նրան այնպէս, ինչպէս մեր հայրերն են սիրել. որովհետև նա է մեր ամենիս հոգեւոր մայրը, նա է մեզ կենդանութիւն տուողը սկզբնական մեղաց իշխանութիւնից մրկրտութեամբ: Երբ դուք կ'սիրէք ձեր եկեղեցին սրտանց, Քրիստոս, մեր Փրկիչն էլ, որնոր նորա զլուխն է և հիմնադիրը, կ'սիրէ ձեզ և արժանի կ'անէ այն երջանկութեան և երանութեան, որնոր նա խոստացել է իրեն հաւատացողներին:

Վ Ե Ր Զ

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged, slightly discolored paper. The script is dense and fills most of the page, with some lines appearing slightly faded or crossed out. The text is written in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged, slightly discolored paper. The script is dense and fills most of the page, with some lines appearing slightly faded or crossed out.

